

Pwyllgor Craffu Dysgu a Sgiliau

Man Cyfarfod
Zoom

Dyddiad y Cyfarfod
Dydd Mercher, 12 Mai 2021

Amser y Cyfarfod
2.00 pm

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â
**Wyn Richards, Rheolwr Craffu a
Phennaeth Gwasanaethau
Democrataidd**
wyn.richards@powys.gov.uk

Neuadd Y Sir
Llandrindod
Powys
LD1 5LG

06-05-2021

Mae croeso i'r rhai sy'n cymryd rhan ddefnyddio'r Gymraeg. Os hoffech chi siarad Cymraeg yn y cyfarfod, gofynnwn i chi roi gwybod i ni erbyn hanner dydd ddau ddiwrnod cyn y cyfarfod

---

AGENDA

1.	YMDDIHEURIADAU
-----------	-----------------------

I dderbyn ymddiheuriadau ar gyfer absenoldeb.

2.	DATGANIADAU O DDIDDORDEB
-----------	---------------------------------

I dderbyn datganiadau o fudd gan aelodau.

3.	DATGANIADAU YNGHYLCH CHWIP PLAID
-----------	---

Derbyn datganiadau ynghylch gwaharddiad chwip plaid a gyflwynwyd i Aelod mewn perthynas â'r cyfarfod yn unol ag Adran 78 (3) Mesur Llywodraeth Leol 2001.

(D.S: atgoffir yr Aelodau, dan Adran 78, na all Aelodau sydd wedi derbyn gwaharddiad chwip plaid bleidleisio ar fater gerbron y Pwyllgor.)

4.	CATEGORI IAITH YSGOL BRO HYDDGEN
-----------	---

I graffu ar adroddiad drafft Aelod y Cabinet ar faterion Addysg ac Eiddo a gwneud argymhellion / sylwadau i'r Cabinet ar gyfer ystyriaeth.

(Tudalennau 1 - 322)

5.	ÔL-16
-----------	--------------

I graffu ar adroddiad drafft Aelod y Cabinet ar faterion Addysg ac Eiddo a gwneud argymhellion / sylwadau i'r Cabinet ar gyfer ystyriaeth.

(Tudalennau 323 - 398)

6.	RHAGLEN WAITH
-----------	----------------------

I nodi y bydd cyfarfodydd dyfodol y Pwyllgor yn cael eu cynnal fel a ganlyn:

Dyddiad	Amser	Eitemau
12-05-21	14.00 - 16.00 Zoom	Ôl-16 (Cabinet 18-05-21) Categori Iaith Ysgol Bro Hyddgen (Cabinet 18-05-21)
09-06-21	14.00 - 16.00 Zoom	Cyn-ymgyngori Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (Cabinet 22-06-21) Categori Iaith Ysgol Dyffryn Trannon (Cabinet 22-06-21)
08-07-21	14.00 - 16.00 Zoom	Castell Caereinion (Cabinet 13-07-21) Llanfihangel Rhydieithon (Cabinet 13-07-21)
14-07-21	14.00 - 16.00 Zoom	Cyllidebau Ysgolion 2021-22 Alldro Cyllidebau Ysgolion 2020-21 Adroddiad Tlodi
15-09-21	14.00 - 16.00 Zoom	Mount Street / Cradoc (Cabinet 21-09-21) Llanbedr (Cabinet 21-09-21) Yr Ystog (Cabinet 21-09-21)
08-12-21	14.00 - 16.00 Zoom	Llangedwyn / Llanfechain / Bro Cynllaith (Cabinet 14-12-21) Llanfyllin - Cyfnod 2 (Cabinet 14-12-21) Ysgol Calon Cymru (Cabinet 14-12-21)
12-01-22	14.00 - 16.00 Zoom	Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg – ôl-ymgyngori (Cabinet 18-01-22)

CYNGOR SIR POWYS COUNTY COUNCIL.

GWEITHREDIAETH Y CABINET
18 Mai 2021

AWDUR YR ADRODDIAD: Y Cynghorydd Sir Phyl Davies
Aelod Portffolio Addysg ac Eiddo

TEITL YR ADRODDIAD: Categori Iaith Ysgol Bro Hyddgen

ADRODDIAD AR GYFER: Penderfyniad

---

1. Diben

1.1 Yn dilyn y penderfyniad a wnaed gan y Cabinet ar 10 Tachwedd 2020, mae'r Cyngor wedi cynnal ymgynghoriad ar y cynnig canlynol:

- Newid rheoledig i newid cyfrwng y dysgu yn Ysgol Bro Hyddgen i'r Gymraeg
- Byddai hyn yn cael ei gyflwyno fesul cam, o flwyddyn i flwyddyn, gan ddechrau gyda'r Dderbynfa ym mis Medi 2022

1.2 Diben yr adroddiad hwn yw rhoi gwybod i aelodau'r Cabinet am yr ymatebion a gafwyd i'r ymgynghoriad a phenderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r broses statudol i newid categori iaith yr ysgol ai peidio.

1.3 Mae'r atodiadau canlynol yn ategu'r adroddiad:

- Atodiad A – Dogfen Ymgynghori
- Atodiad B – Adroddiad Ymgynghori
- Atodiad C – Cofnodion cyfarfodydd gyda Chynghorau Ysgol, Llywodraethwyr a Staff
- Atodiad D – Aseidiadau Effaith wedi'u Diweddarau
- Atodiad E – Pwyllgor Craffu Dysgu a Sgiliau XXXXXX 2021

2. Cefndir

Strategaeth ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys

2.1 Ar 14 Ebrill 2020, cymeradwyodd yr Arweinydd, drwy benderfyniad dirprwyedig, Strategaeth newydd ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys.

2.2 Datblygwyd y Strategaeth yn dilyn ymgysylltu helaeth ag amrywiaeth o randdeiliaid yn ystod dau gyfnod ar wahân rhwng mis Hydref 2019 a

mis Mawrth 2020. Mae'r Strategaeth yn nodi gweledigaeth addysg newydd ym Mhowys, fel a ganlyn:

'Bydd holl blant a phobl ifanc Powys yn derbyn addysg ysbrydoledig o ansawdd uchel i'w helpu i ennill y wybodaeth, sgiliau a'r nodweddion i fod yn bobl iach, economaidd gynhyrchiol sy'n gymdeithasol a bydeang gyfrifol ac yn gallu gwireddu eu dyheadau personol yng Nghymru'r 21ain ganrif.'

2.3 Mae'r strategaeth newydd hefyd yn nodi nifer o egwyddorion arweiniol a fydd yn sail i drawsnewid addysg ym Mhowys. Mae'r rhain fel a ganlyn:

- *System addysg wledig o'r radd flaenaf sydd â hawl dysgwyr yn graidd iddi*
- *Ysgolion sy'n gwbl gynhwysol, gyda diwylliant o gydweithio dwfn er mwyn gwella deilliannau a phrofiad dysgwyr*
- *Dewis eang ac ansawdd uchel o ddarpariaeth ar gyfer dysgwyr 14 – 19 oed, sy'n cynnwys darpariaeth academaidd a galwedigaethol, ac yn diwallu anghenion pob dysgwr, cymuned ac economi Powys*
- *Darpariaeth cyfrwng Cymraeg sy'n hygyrch ac sy'n darparu cwricwlwm llawn yn y Gymraeg o'r cyfnod Meithrin hyd at 19 oed a thu hwnt, Darpariaeth ar gyfer dysgwyr ag Anghenion Addysgol Arbennig (AAA)/Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) sy'n hygyrch, mor agos i'w cartrefi ag sy'n ymarferol bosibl, gyda'r addysgu, y cymorth a'r cyfleusterau arbenigol priodol sy'n galluogi pob dysgwr i gyflawni ei botensial*
- *Sector ysgolion sy'n gyfoethog yn ddigidol, ac yn galluogi pob dysgwr ac aelod o staff i wella'i brofiad addysgu a dysgu*
- *Ysgolion bro sy'n ganolbwynt i wasanaethau amlasiantaethol i gefnogi plant, pobl ifanc, teuluoedd a'r gymuned*
- *Darpariaeth blynyddoedd cynnar sydd wedi'i chynllunio i ddiwallu anghenion pob plentyn, gan gofio amgylchiadau penodol, gofynion iaith neu unrhyw anghenion dysgu arbennig neu ychwanegol sy'n perthyn i'r plant*
- *Ysgolion sy'n gynaliadwy yn ariannol ac yn amgylcheddol*
- *Rhoddir y flaenoriaeth uchaf i les staff a datblygiad proffesiynol*

2.4 Mae'r strategaeth newydd yn nodi nifer o Nodau ac Amcanion Strategol, i lunio gwaith y Cyngor o ran trawsnewid system addysg Powys dros y blynyddoedd nesaf. Un o Nodau Strategol y Strategaeth yw *'Gwella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws pob cyfnod allweddol.'* O fewn y nod hwn, mae'r Strategaeth yn nodi Amcan Strategol i *'Symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith'*.

2.5 Ar 10 Tachwedd 2020, ystyriodd Cabinet y Cyngor bapur gwerthuso opsiynau ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen, a chytunodd i gynnal ymgynghoriad ar y canlynol:

Y Cyfnod Ymgynghori

- 2.6 Dechreuodd yr ymgynghoriad ar y cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen ar 8 Rhagfyr 2020 a daeth i ben ar 26 Ionawr 2021.
- 2.7 Roedd y ddogfen ymgynghori ar gael ar wefan y Cyngor drwy gydol y cyfnod ymgynghori. Dosbarthwyd y ddogfen hefyd i randdeiliaid yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Mae'r ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd wedi'i hatodi yn Atodiad A.
- 2.8 Gofynnwyd i ymgynghoreion ymateb i'r ymgynghoriad naill ai drwy lenwi'r ffurflen ymgynghori ar-lein, llenwi copi papur o'r ffurflen a'i dychwelyd i'r Tîm Trawsnewid Ysgolion, neu drwy ysgrifennu at y Tîm Trawsnewid Ysgolion.
- 2.9 Yn ystod y cyfnod ymgynghori, cynhaliwyd cyfarfodydd hefyd gyda'r canlynol:
- Staff of Ysgol Bro Hyddgen
  - Llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen
  - Cyngor ysgol Bro Hyddgen – Cyfnod Cynradd
  - Cyngor ysgol Bro Hyddgen – Cyfnod Uwchradd

Mae cofnodion y cyfarfodydd hyn wedi'u hatodi yn Atodiad C, ac mae'r materion a godwyd yn y cyfarfodydd wedi'u cynnwys yn yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B).

Ymatebion i'r Ymgynghoriad

- 2.10 Llenwodd 440 o ymatebwyr y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad a oedd yn rhan o'r ddogfen ymgynghori. Roedd hyn yn cynnwys copïau papur yn ogystal ag ymatebion a gyflwynwyd gan ddefnyddio'r ffurflen ymateb ar-lein. Yn ogystal, cafwyd 25 o ymatebion ysgrifenedig gan ymatebwyr gan gynnwys Estyn, drwy e-bost neu drwy'r post.
- 2.11 Yn ogystal ag ymatebion gan rieni, disgyblion, staff a llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen ac aelodau o'r gymuned leol, cafwyd ymatebion gan y sefydliadau canlynol:
- Cyngor Cymuned Corris
Cyngor Cymuned Mallwyd
Cyngor Cymuned Cadfarch
Rhieni Dros Addysg Gymraeg - RHAG
Mudiad Meithrin
Prosiect Plant Cymunedol Machynlleth
- 2.12 Ceir ymateb Estyn i'r ymgynghoriad ar dudalen 20 yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B).

- 2.13 Roedd y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad yn gofyn i ymatebwyr ateb nifer o gwestiynau. Nodir y canfyddiadau'n llawn ar dudalennau 5 i 8 yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B).

Canfyddiadau'r Ymgynghoriad

- 2.14 Fel rhan o'r ymgynghoriad, cyhoeddwyd ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad, a lenwyd gan 440 o ymatebwyr. Nododd 60.91% o'r ymatebwyr eu bod yn gysylltiedig ag Ysgol Bro Hyddgen, nododd 22.05% eu bod yn gysylltiedig â Ffederasiwn Glantwymyn, Llanbryn-mair, a Charno, nododd 5.45% eu bod yn gysylltiedig ag ysgol arall, a nododd 11.59% o'r ymatebwyr nad oeddent yn gysylltiedig ag unrhyw ysgol.
- 2.15 Holodd y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad yr ymatebwyr a oeddent yn cytuno â'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen i gyfrwng y Gymraeg, o flwyddyn i flwyddyn, gan ddechrau gyda'r Dosbarth Derby'n ym mis Medi 2022, ac a oeddent yn credu y dylai'r Cyngor fod yn ystyried unrhyw opsiynau amgen mewn perthynas ag Ysgol Bro Hyddgen. Roedd y canfyddiadau fel a ganlyn:

1. Ydych chi'n cytuno â'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen?

Ymateb	Nifer	%
Ydw	269	61.14%
Nac ydw	165	37.5%
Ddim yn gwybod	6	1.36%
Cyfanswm ymatebion	440	100.0%

2. Ydych chi'n meddwl y dylai'r Cyngor fod yn ystyried unrhyw opsiynau eraill ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen yn hytrach na'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol?

Ymateb	Nifer	%
Ydw	102	23.18%
Nac ydw	286	65%
Ddim yn gwybod	52	11.82%
Cyfanswm ymatebion	440	100.0%

- 2.16 Derbyniwyd sylwadau ysgrifenedig hefyd drwy e-bost a phost. Rhestrir y sylwadau hyn, yn ogystal â materion a godwyd gan y rhai a lenwodd y ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad a'r rhai a godwyd yn y cyfarfodydd ymgynghori, yn yr Adroddiad Ymgynghori (Atodiad B) o dudalen 25 ymlaen, ynghyd ag ymateb y Cyngor i'r materion hyn. Mae a wnelo'r materion a godwyd â'r penawdau canlynol:

1. Cefnogaeth gyffredinol i'r cynnig

2. Anghytuno cyffredinol â'r cynnig
3. Yr effaith ar ddisgyblion
4. Cyfeiriad at y ddarpariaeth/sgiliau Saesneg
5. Cyfeiriad at Addysg Ôl-16/Addysg Bellach/Uwch
6. Mae angen dewis
7. Pryder am yr effaith ar niferoedd disgyblion ym Mro Hyddgen
8. Cymorth ychwanegol y byddai ei angen i gefnogi'r categori newid iaith
9. Cyfeiriad at drefniadau cludiant
10. Sylwadau am y ddarpariaeth bresennol yn Ysgol Bro Hyddgen
11. Effaith ariannol
12. Yr effaith ar staff
13. Yr effaith ar y gymuned
14. Yr effaith ar y Gymraeg
15. Cyfeiriad at fodolau darparu addysg cyfrwng Cymraeg
16. Cyfeiriad at wahaniaethu/anghydraddoldeb
17. Yr effaith ar grwpiau nodweddion gwarchoddedig
18. Sylwadau am y dogfennau ymgynghori
19. Sylwadau am y broses ymgynghori
20. Cyfeiriad at Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor
21. Beirniadu'r Cyngor
22. Cyfeiriad at opsiynau amgen

3 Cyngor

- 3.1 Ar sail canfyddiadau'r ymgynghoriad, cyngor swyddogion yw y dylai'r Cyngor fwrw ymlaen â'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen drwy gyhoeddi Hysbysiad Statudol.
- 3.2 Rhagwelir y bydd yr Hysbysiad Statudol yn cael ei gyhoeddi ym mis Mehefin 2021, ac y bydd adroddiad pellach, sy'n crynhoi unrhyw wrthwynebiadau a dderbynnir, yn cael ei ystyried gan Gabinet y Cyngor cyn diwedd mis Medi 2021.
- 3.3 Y targed fyddai gweithredu'r newid fesul cam, flwyddyn ar ôl blwyddyn, gan ddechrau gyda disgyblion oedran Derbyn ym mis Medi 2022.
- 3.4 Rhaid nodi nad yw bwrw ymlaen â'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol yn atal yr ysgol honno rhag bod yn rhan o gynigion ad-drefnu yn y dyfodol.

4. Goblygiadau o ran Adnoddau

- 4.1 Fel y nodir yn y Ddogfen Ymgynghori a gyhoeddwyd mewn perthynas â'r cynnig hwn, yn seiliedig ar niferoedd amcangyfrifedig disgyblion ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen ym mis Medi 2022, amcangyfrifir y byddai newid categori iaith yr ysgol yn arwain at arbedion refeniw blynyddol i'r Cyngor o tua £184k y flwyddyn, unwaith y bydd yr ysgol yn un ffrwd yn

llawn. Ni fyddai unrhyw arbediad yn y flwyddyn gyntaf, ac er y byddai cyfleoedd i arbed arian wrth i'r broses gyflwyno fesul cam ddigwydd, byddai hyn yn dibynnu ar niferoedd disgyblion. Mae effeithiolrwydd ysgol un ffrwd yn cael ei optimeiddio yn y sector uwchradd.

Ni ragwelir y byddai effaith ar gostau trafndiaeth, ac ni fyddai unrhyw gostau cyfalaf.

- 4.2 Byddai'n ofynnol i nifer o feysydd gwasanaeth gymryd rhan yn y cynnig, gan gynnwys staff o'r Gwasanaeth Ysgolion, Adnoddau Dynol a Chyllid.
- 4.3 Mae'r Pennaeth Cyllid (Swyddog Adran 151) yn nodi cynnwys yr adroddiad a gall gefnogi'r argymhellion.

5. Goblygiadau cyfreithiol

- 5.1 Cyfreithiol: Gellir cefnogi'r argymhelliad o safbwynt cyfreithiol.
- 5.2 Mae Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd (Swyddog Monitro) wedi gwneud sylwadau fel a ganlyn: Nodaf gynnwys yr adroddiad a 'does gennyf ddim i'w ychwanegu.

6. Sylw gan aelod(au) lleol

- 6.1
- 6.2

7. Aseiad Effaith Integredig

- 7.1 Trafododd y Cabinet aseiad effaith cychwynnol ar 10 Tachwedd 2020.
- 7.2 Yn ogystal â hyn, cynhyrwyd amrywiaeth o aseidiadau effaith drafft fel rhan o'r dogfennau ymgynghori. Roedd y rhain yn cynnwys Aseiad Effaith Integredig, Aseiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, Aseiad o'r Effaith ar y Gymuned ac Aseiad o'r Effaith ar y Gymraeg.
- 7.3 Diweddarwyd yr aseidiadau effaith drafft hyn i adlewyrchu materion a godwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori, ac maent i'w gweld yn Atodiad D.

8. Argymhelliad

- Derbyn yr Adroddiad Ymgynghori mewn perthynas â newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen.
- Cymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol i beri newid rheoleiddiedig, i newid cyfrwng y dysgu yn Ysgol Bro Hyddgen i gyfrwng Gymraeg,

fesul cam, fesul blwyddyn, gan ddechrau gyda'r Dosbarth Derbyn ym mis Medi 2022.

Swyddog Cyswllt	Marianne Evans
Ffôn:	01597 826155
E-bost:	Marianne.evans@powys.gov.uk
Pennaeth Gwasanaeth:	Emma Palmer – Pennaeth Trawsnewid a Chyfathrebu Lynette Lovell – Prif Swyddog Addysg Dros Dro
Cyfarwyddwr Corfforaethol:	Dr Caroline Turner

TEMPLED ADRODDIAD Y CABINET FERSIWN X

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwriadol

Newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen

Dogfen Ymgynghori

Ymgynghoriad ar newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen

Cynnwys

Ymgynghoriad ar newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen.....	2
TROSOLWG.....	4
RHAN A – Y DDADL DROS NEWID.....	6
1. CEFNDIR.....	6
2. PAM FOD ANGEN NEWID YM MHOWYS.....	8
3. Y CYD-DESTUN STRATEGOL.....	10
4. PAM FOD ANGEN NEWID YN YSGOL BRO HYDDGEN.....	11
5. MANTEISION DWYIEITHRWYDD.....	12
6. OPSIYNAU A YSTYRIWYD.....	13
7. OPSIYNAU GWEITHREDU.....	15
8. ADNABOD OPSIWN A FFAFRIR.....	17
RHAN B – Y CYNNIG.....	18
9. TROSOLWG.....	18
10. RHESYMAU AM Y CYNNIG.....	18
11. MANTEISION AC ANFANTEISION.....	19
12. RISGIAU.....	19
13. AMSERLEN WEITHREDU BOSIB.....	20
RHAN C – EFFAITH DEBYGOL Y CYNNIG.....	21
14. EFFAITH AR DDISGYBLION.....	21
15. EFFAITH AR STAFF.....	21
16. EFFAITH AR DREFNIADAU LLYWODRAETHU.....	22
17. EFFAITH AR ANSAWDD A SAFONAU MEWN ADDYSG.....	22
18. YR ANGEN AM LEOEDD YSGOL A'R EFFAITH AR ARGAELEDD LLEOEDD A HYGYRCHEDD YSGOLION.....	26
19. ADNODDAU ADDYSG A GOBLYGIADAU ARIANNOL ERAILL.....	27
20. FFACTORAU I'W HYSTYRIED YNG NGHYSWLLT CYNIGION I NEWID CYFRWNG IAITH.....	29
21. EFFAITH AR Y DDARPARIAETH CHWECHED DOSBARTH.....	29
22. YSTYRIAETHAU ERAILL.....	32
23. ASESIAU O'R EFFAITH AR GYDRADDOLDEB, Y GYMUNED AC AR Y GYMRAEG.....	33
RHAN D – MANYLION YR YMGYNGHORIAD.....	35
ATODIAD A – DATA ALLWEDDOL.....	38

ATODIAD B – DADANSODDIAD SWOT A FFACTORAU HANFODOL I LWYDDIANT – OPSIYNAU IAITH.....	43
ATODIAD C – DADANSODDIAD SWOT A FFACTORAU HANFODOL I LWYDDIANT – OPSIYNAU GWEITHREDU.....	50
ATODIAD D – FFURFLEN YMATEB.....	56

Os oes angen copi o'r ddogfen hon mewn fformat gwahanol arnoch, ffoniwch y Tîm Trawsnewid Addysg ar 01597 826277, neu e-bostiwch school.organisation@powys.gov.uk.

Ymgynghoriad ar newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen

TROSOLWG

1. Y Cynnig

Mae Cyngor Sir Powys yn ymgynghori ar gynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen. Mae'r cynnig fel a ganlyn:

- Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg.
- Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.

2. Sut i ymateb i'r ymgynghoriad

Gallwch ymateb i'r ymgynghoriad hwn drwy lenwi'r holiadur ar-lein ar ein gwefan:

<https://cy.powys.gov.uk/article/10004/Ysgol-Bro-Hyddgen-Machynlleth>

Mae copi papur o'r holiadur hefyd ar gael yng nghefn y ddogfen hon. Neu gallwch ymateb yn ysgrifenedig drwy ddefnyddio'r manylion cyswllt isod.

Rhaid i ni dderbyn pob ymateb erbyn **26 Ionawr 2021**.

3. Manylion cyswllt

Dylid anfon pob ymateb i'r cyfeiriad canlynol:

Y Tîm Trawsnewid Addysg
Cyngor Sir Powys
Neuadd y Sir
Llandrindod
Powys
LD1 5LG

E-bost: school.consultation@powys.gov.uk

Ffôn: 01597 826277

4. Beth fydd yn digwydd nesaf

Unwaith y daw cyfnod yr ymgynghori i ben, bydd adroddiad ymgynghori'n cael ei gynhyrchu'n amlinellu'r adborth a gawsom. Bydd Cabinet y Cyngor yn ystyried yr adroddiad ymgynghori gan benderfynu a ydynt am symud ymlaen neu beidio ag unrhyw un o'r opsiynau a gyflwynir yn nogfen yr ymgynghoriad. Disgwylir i hyn ddigwydd yng ngwanwyn 2021.

Os bydd y Cabinet yn penderfynu symud ymlaen gyda'r cynigion, cyhoeddir Hysbysiad Statudol yn rhoi 28 diwrnod i bobl gyflwyno gwrthwynebiadau. Byddai angen i'r Cabinet wedyn ystyried adroddiad arall yn crynhoi unrhyw wrthwynebiadau a phenderfynu symud ymlaen gyda'r cynnig neu beidio.

RHAN A – Y DDADL DROS NEWID

Mae Cyngor Sir Powys yn ymgynghori ar y cynnig canlynol:

- Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg.
- Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.

1. CEFNDIR

Mae Ysgol Bro Hyddgen yn ysgol pob oed wedi'i lleoli yn nhref Machynlleth yng ngogledd Powys. Agorwyd yr ysgol ym mis Medi 2014 ar ôl uno Ysgol Gynradd Machynlleth ac Ysgol Bro Ddyfi.

Mae'r safle cynradd yn gwasanaethu tref Machynlleth yn bennaf a'r safle uwchradd yn gwasanaethu dalgyloch ehangach. Ar wahân i Ysgol Bro Hyddgen ei hun, dim ond tair ysgol gynradd arall sydd yn nalgylch yr ysgol. Mae'r tair yn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg sy'n cael eu rhedeg o dan un pennaeth fel rhan o ffederasiwn.

Rhoddir crynodeb isod o'r data allweddol ar Ysgol Bro Hyddgen:

	Math o ysgol	Categori iaith	Niferoedd derbyn
Ysgol Bro Hyddgen	Ysgol Ganol Gymunedol (pob oed) Cyngor Sir Powys sy'n berchen ar adeilad yr ysgol	Dwyieithog (math B)	31 - Cynradd 73 - Uwchradd

Dyma nifer y disgyblion¹ yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd:

	D	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Cyfanswm
Cyfrwng Cymraeg	11	19	17	13	16	25	12	43	28	39	29	35	17	28	332
Cyfrwng Saesneg	5	6	6	6	10	7	12	8	17	15	17	18	6	12	145
Cyfanswm	16	25	23	19	26	32	24	51	45	54	46	53	23	40	477

Mae nifer isel y disgyblion cyfrwng Saesneg yn her i Ysgol Bro Hyddgen o ran gallu cynnig darpariaeth briodol i'r dysgwyr hyn.

¹ Cyllid - NOR – Diwrnod Cyfrif Disgyblion 2020

Yn y sector cynradd, addysgir y plant cyfrwng Saesneg mewn dosbarthiadau bach, gyda nifer uchel o grwpiau blwyddyn ym mhob dosbarth.

Yn y sector uwchradd, er mwyn gallu darparu ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg, addysgir llawer o'r gwersi'n ddwyieithog, gyda'r addysgu'n digwydd yn Gymraeg ac yn Saesneg yn yr un dosbarth. Nid yw hyn yn fodel dymunol i ddisgyblion cyfrwng Cymraeg na chyfrwng Saesneg.

Mae Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys yn cynnwys nod 'i wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol' ynghyd ag amcan 'i symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith'.

Er mwyn cwrdd â'r nodau a'r amcanion hyn, mae'r Cyngor wedi bod yn ystyried opsiynau i symud Ysgol Bro Hyddgen ar hyd y continwmm iaith, er mwyn sicrhau bod gan holl ddisgyblion yr ysgol gyfle i ddod yn ddwyieithog, ac felly'n rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg, a chyfrannu felly at ddyhead Llywodraeth Cymru i weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae hyn wedi cynnwys y camau canlynol:

- Trafodaethau gyda chynrychiolwyr o Ysgol Bro Hyddgen
- Ymarfer arfarnu opsiynau
- Dogfen arfarnu opsiynau wedi'i ystyried a'i gytuno gan Fwrdd y Rhaglen Trawsnewid Addysg
- Argymhelliad wedi'i ystyried a'i gytuno gan y Cabinet

Yr argymhelliad a gytunwyd gan y Cabinet ar 10 Tachwedd 2020 oedd dechrau ymgynghori ar y canlynol:

'Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg.

Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.'

2. PAM FOD ANGEN NEWID YM MHOWYS

Mae Powys yn awdurdod mawr, gwledig. Gan ymestyn dros chwarter holl dir Cymru, mae'n cynnwys dim ond 4.2% o'i phoblogaeth ac felly dyma'r sir fwyaf tenau ei phoblogaeth yng Nghymru. Mae darparu gwasanaethau ar draws ardal mor fawr a thenau ei phoblogaeth yn heriol a drud.

Er bod rhywfaint o ad-drefnu ysgolion wedi digwydd ym Mhowys yn y blynyddoedd diwethaf, mae seilwaith ysgolion y sir fwy neu lai'r un fath ag ydoedd ugain mlynedd yn ôl.

Mae Strategaeth newydd y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys yn disgrifio nifer o heriau sy'n wynebu addysg yn y sir, heriau a gafodd eu hadnabod ar ôl ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol dros dymor yr hydref 2019 a thymor y gwanwyn 2020.

Rhoddir crynodeb isod o'r prif heriau sy'n wynebu'r Cyngor:

i) Cyfran uchel o ysgolion bach

Ar sail ffigurau PLASC 2019, roedd 33 o ysgolion cynradd bach ym Mhowys – tua 40% o'r ddarpariaeth gynradd yn y sir. Roedd gan 21 o'r ysgolion hyn lai na 50 o ddisgyblion, ac mae cyfran yr ysgolion hyn o gyllid fesul pen at ei gilydd yn uwch na'r cyllid cyfartalog a roddir i ysgolion cynradd ym Mhowys.

ii) Nifer y disgyblion yn gostwng

Mae nifer y disgyblion wedi gostwng dros y deng mlynedd diwethaf a'r disgwyl yw y bydd y nifer yn gostwng ymhellach dros y pump nesaf. Disgwylir i nifer y disgyblion cynradd ym Mhowys ostwng o tua 4% erbyn 2025.

iii) Nifer uchel o leoedd gwag

Ar sail ffigurau PLASC 2019, roedd 18% o leoedd gwag yn ysgolion cynradd Powys. O ystyried y disgwylir i nifer y disgyblion ar draws Powys ostwng yn gyffredinol yn y blynyddoedd nesaf, bydd cyfran y lleoedd gwag ar draws y sir yn parhau i gynyddu.

iv) Cyflwr yr adeiladau

Er i'r Cyngor fuddsoddi yn yr ystâd ysgolion drwy Raglen Ysgolion y 21^{ain} Ganrif a'r Cynllun Rheoli Asedau, mae cyflwr yr adeiladau'n parhau i fod yn broblem ar draws Powys ynghyd â'r costau cynnal a chadw cysylltiedig.

v) Pwysau ariannol

Yn gyffredinol ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn wynebu pwysau ariannol sylweddol. Mae hyn yn effeithio ar bob maes gwasanaeth, gan gynnwys ysgolion. Mae amrywiadau helaeth yn y gwariant fesul disgybl ar draws ysgolion Powys gan amrywio rhwng £3,127 a £7,877 yn y sector cynradd.

vi) Mynediad anghyfartal at addysg cyfrwng Cymraeg

Yn wahanol i rannau eraill o Gymru, nid oes unrhyw dwf wedi bod yn nifer y disgyblion cyfrwng Cymraeg ym Mhowys yn y blynyddoedd diwethaf. Mae angen newid y cynnig cyfrwng Cymraeg ym Mhowys yn sylweddol i wrthdroi tuedd y blynyddoedd diwethaf a sicrhau bod gan holl ddysgwyr Powys fynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg gynhwysfawr drwy gydol eu gyrfaoedd addysgol.

vii) Cynnig prin yn ôl-14 ac ôl-16 oed

Ym mis Medi 2019, bu'r Cabinet yn ystyried adroddiad ar ddarpariaeth ôl-16 oed a ddisgrifiodd nifer o heriau sy'n wynebu'r sector, gan gynnwys lleihad yn nifer y disgyblion, heriau ariannol a chynaliadwyedd y cwrwllwm, gan gynnwys darpariaeth cyfrwng Cymraeg.

viii) Mynediad anghyfartal at ddarpariaeth AAA

Mae disgyblion y sir sydd ag anghenion addysgol arbennig (AAA) yn mynychu ystod o wahanol leoliadau gan gynnwys ysgolion arbennig, canolfannau arbenigol, uned cyfeirio disgyblion (PRU) ac ysgolion prif ffrwd.

Ar hyn o bryd nid yw'r disgyblion i gyd yn derbyn eu haddysg yn y lleoliad sy'n cwrdd orau â'r anghenion sydd ganddynt, a gan ddibynnu ar ble maen nhw'n byw, mae ganddynt fynediad at ddarpariaeth o wahanol fath ac o wahanol ansawdd.

ix) Diffyg penderfyniadau gwleidyddol yn hanesyddol

Er bod rhai datblygiadau wedi bod o ran seilwaith ysgolion yn y blynyddoedd diwethaf, mae methiant y Cyngor i weithredu nifer o gynigion proffil uchel yn yr ychydig flynyddoedd diwethaf wedi gadael ei ôl ar Bowys ac ers hynny nid oes brwdfrydedd wedi bod dros ddechrau ar unrhyw raglen helaeth o ad-drefnu addysg.

3. Y CYD-DESTUN STRATEGOL

Yn ystod haf 2019, arolygwyd Gwasanaethau Addysg Powys gan Estyn. Roedd adroddiad Estyn yn dilyn yr arolygiad yn amlinellu pryderon sylweddol am gynnydd y Cyngor gydag ad-drefnu ysgolion ac yn cynnwys argymhelliad i 'sicrhau bod trefniadaeth y ddarpariaeth ar gyfer addysg ôl-16 oed, ysgolion nas cynhelir, addysg cyfrwng Cymraeg ac addysg uwchradd yn cwrdd ag anghenion plant a phobl ifanc Powys.'

Yn dilyn cyhoeddi adroddiad yr arolygiad, aeth y Cyngor ati i gyflawni adolygiad strategol o ysgolion y sir yn 2019-20 a arweiniodd at ddatblygu Strategaeth newydd ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys. Cafodd y strategaeth, a ddatblygwyd yn dilyn ymgysylltu ag ystod eang o randdeiliaid, ei chymeradwyo yn Ebrill 2020.

Mae'r strategaeth yn cyflwyno Datganiad Gweledigaeth ac Egwyddorion Arweiniol fydd yn ategu gwaith y Cyngor o drawsnewid system addysg Powys dros y blynyddoedd nesaf.

Dyma'r Datganiad Gweledigaeth:

Bydd holl blant a phobl ifanc Powys yn profi addysg ysbrydoledig o ansawdd uchel i'w helpu i ddatblygu'r wybodaeth, sgiliau a'r nodweddion fydd yn eu cynorthwyo i ddod yn ddinasyddion iach, economaidd gynhyrchiol, cymdeithasol gyfrifol, byd-eang ymroddedig a bodlon eu byd yng Nghymru'r unfed ganrif ar-hugain.

Mae Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys yn cynnwys nod 'i wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol' ynghyd ag amcan 'i symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith'.

Er mwyn cwrdd â'r nodau ac amcanion hyn, mae'r Cyngor yn awyddus i ystyried opsiynau ar gyfer symud Ysgol Bro Hyddgen ar hyd y continwmm iaith. Byddai hyn yn sicrhau bod gan yr holl ddisgyblion a fyddai'n mynychu'r ysgol gyfle i ddod yn rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg a thrwy hynny'n cyfrannu at ddyhead Llywodraeth Cymru o weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

4. PAM FOD ANGEN NEWID YN YSGOL BRO HYDDGEN

Mae trawsnewid addysg ym Mro Dyfi wedi bod ar droed ers nifer o flynyddoedd, er mwyn ateb a chwrdd â nifer o broblemau a heriau hanesyddol. Mae hyn wedi'i wneud fesul cam:

- **Cam 1: Sefydlu Ysgol Bro Hyddgen** – agorwyd Ysgol Bro Hyddgen ym mis Medi 2014 ar ôl uno Ysgol Gynradd Machynlleth ac Ysgol Bro Ddyfi. Pwrpas y broses uno hon oedd rhoi sylw i lawer o'r heriau oedd yn wynebu addysg yn y dref. Mae hyn wedi bod yn llwyddiant i'r Cyngor. Ers sefydlu'r ysgol, mae trefniadau arweinyddiaeth parhaol wedi bod yn eu lle ac mae ansawdd y ddarpariaeth addysg wedi gwella.
- **Cam 2: Cynlluniau i ddatblygu campws cymunedol newydd ar un safle'n hytrach na'r ddau safle presennol** – mae'r Cyngor wedi bod yn datblygu cynlluniau i godi adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen ers nifer o flynyddoedd. Bydd symud i adeilad newydd yn ateb rhai o'r problemau sy'n parhau i wynebu'r ysgol, fel yr adeiladau a'r ystafelloedd gwael ar y campws uwchradd yn enwedig, ac yn cynnig manteision ychwanegol i'r ysgol o fod wedi'i lleoli ar un campws.

Er i addysg weld newidiadau mawr yn nhref Machynlleth dros y blynyddoedd diwethaf, nid ydynt wedi rhoi sylw i statws dwy ffrwd yr ysgol, rhywbeth y tynnodd adroddiad Cabinet 2013 sylw ato gan argymhell bod ysgol pob oed yn cael ei sefydlu yn y dref.

Lleolir yr ysgol mewn ardal sy'n hanesyddol Gymraeg ei hiaith a ffrwd cyfrwng Saesneg Ysgol Bro Hyddgen yw'r unig ddarparwr bwydo cynradd cyfrwng Saesneg yn y dalgylch. Mae nifer y disgyblion cyfrwng Saesneg sy'n mynychu'r ddarpariaeth gynradd yn y dref wedi gostwng yn y blynyddoedd diwethaf sy'n golygu bod nifer y disgyblion cynradd sy'n mynychu'r ddarpariaeth cyfrwng Saesneg yn isel yn y dalgylch.

Dyma nifer y disgyblion² yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd:

	D	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Cyfanswm
Cyfrwng Cymraeg	11	19	17	13	16	25	12	43	28	39	29	35	17	28	332
Cyfrwng Saesneg	5	6	6	6	10	7	12	8	17	15	17	18	6	12	145
Cyfanswm	16	25	23	19	26	32	24	51	45	54	46	53	23	40	477

² Cyllid - NOR – Diwrnod Cyfrif Disgyblion 2020

Mae nifer isel y disgyblion cyfrwng Saesneg yn her i Ysgol Bro Hyddgen o ran gallu cynnig darpariaeth briodol i'r dysgwyr hyn.

Yn y sector cynradd, addysgir y plant cyfrwng Saesneg mewn dosbarthiadau bach, gyda nifer uchel o grwpiau blwyddyn ym mhob dosbarth.

Yn y sector uwchradd, er mwyn gallu darparu ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg, addysgir llawer o'r gwersi'n ddwyieithog, gyda'r addysgu'n digwydd yn Gymraeg ac yn Saesneg yn yr un dosbarth. Nid yw hyn yn fodel dymunol i ddisgyblion cyfrwng Cymraeg na chyfrwng Saesneg. Hefyd, mae dewis prin o bynciau i ddisgyblion cyfrwng Saesneg.

Mae Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys yn cynnwys nod 'i wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol' ynghyd ag amcan 'i symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith'.

Er mwyn cwrdd â'r nodau ac amcanion hyn, mae'r Cyngor yn awyddus i ystyried opsiynau ar gyfer symud Ysgol Bro Hyddgen ar hyd y continwmm iaith. Byddai hyn yn sicrhau bod gan yr holl ddisgyblion a fyddai'n mynychu'r ysgol gyfle i ddod yn ddwyieithog, ac felly'n rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg, a thrwy hynny'n cyfrannu at ddyhead Llywodraeth Cymru o weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

5. MANTEISION DWYIEITHRWYDD

Mae rhwng 60% a 75 o boblogaeth y byd yn ddwyieithog, ac mae ymchwil rhyngwladol wedi dangos bod nifer o fanteision yn gysylltiedig â bod yn ddwyieithog. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol:

- Mae plant sydd â phrofiad o wahanol ieithoedd yn dod yn fwy ymwybodol o wahanol ddiwylliannau, pobl eraill a safbwyntiau gwahanol
- Mae plant dwyieithog yn tueddu i wneud yn well na phlant unieithog wrth wneud mwy nag un tasg ar yr un pryd a chanolbwyntio sylw
- Yn gyffredinol, mae'n haws i bobl ddwyieithog ddysgu ieithoedd eraill
- Mae ymchwil yn dangos bod dysgu iaith arall yn gallu oedi dechreuad dementia

Yng Nghymru, mae bod yn ddwyieithog mewn Cymraeg a Saesneg yn dod â manteision pellach wrth chwilio am waith, gan fod cyflogwyr yn gynyddol yn chwilio am bobl sy'n gallu gweithio mewn Cymraeg a Saesneg.

Addysg Gymraeg yw'r ffordd orau i sicrhau bod pobl ifanc yn dod yn hollol rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg. Nid yw'r rhan fwyaf o ddisgyblion sy'n cael mynediad i addysg Gymraeg yn siarad Cymraeg pan maent yn dechrau yn yr ysgol. Fodd bynnag, cânt eu trochi yn y Gymraeg pan maent yn dechrau yn yr ysgol, gan ddod yn hollol rhugl, gyda'r gallu i gyfathrebu'n rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Mae gwybodaeth bellach am ddwyieithrwydd ac addysg Gymraeg ar gael yn <https://llyw.cymru/cymraeg-addysg>

6. OPSIYNAU A YSTYRIWYD

Mae'r opsiynau canlynol wedi eu hadnabod fel ffyrdd posib o symud Ysgol Bro Hyddgen ar hyd y continwmm iaith:

Opsiw'n	Disgrifiad
1	<p>Dim newid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ysgol Bro Hyddgen yn parhau i weithredu fel ysgol dwy ffrwd - Darpariaeth cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg yn parhau i fod ar gael i ddisgyblion pob grŵp oed
2	<p>Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth Cyfnod Sylfaen ar hyd y continwmm iaith Gymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol yn y Cyfnod Sylfaen yn unig - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion Cyfnod Sylfaen yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg - Ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen, gallai rhieni / disgyblion ddewis naill ai darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu gyfrwng Saesneg - Byddai unrhyw gynlluniau pellach i symud y ddarpariaeth ar hyd y continwmm iaith yn wynebu proses statudol bellach
3	<p>Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth gynradd ar hyd y continwmm iaith Gymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol yn y blynyddoedd cynradd - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion oed cynradd yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg - Ar ddiwedd y blynyddoedd cynradd, gallai rhieni / disgyblion ddewis naill ai darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu gyfrwng Saesneg - Byddai unrhyw gynlluniau pellach i symud y ddarpariaeth ar hyd y continwmm iaith yn wynebu proses statudol bellach
4	<p>Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth uwchradd ar hyd y continwmm iaith Gymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Byddai'r ddarpariaeth gynradd yn Ysgol Bro Hyddgen yn parhau i gael ei darparu fel dwy ffrwd - Darpariaeth cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg yn parhau i fod ar gael i ddisgyblion cynradd - Cyflwyno darpariaeth gwbl ddwyieithog yn raddol i'r blynyddoedd uwchradd - Byddai angen i ddisgyblion yn derbyn addysg drwy gyfrwng y Saesneg yn y cynradd drosglwyddo naill ai at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg neu fynd i ysgol arall

	<ul style="list-style-type: none"> - Cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno i gynorthwyo disgyblion yn dewis trosglwyddo i ddarpariaeth gwbl ddwyieithog - Byddai unrhyw gynlluniau pellach i symud y ddarpariaeth ar hyd y continwmm iaith yn wynebu proses statudol bellach
5	<p>Cynorthwyo'r ysgol i symud yr holl gyfnodau allweddol ar hyd y continwmm iaith Gymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol
6	<p>Newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Byddai'r ddarpariaeth cyfrwng Saesneg yn yr ysgol yn dod i ben gyda gweithrediad y cynnig - Byddai angen i ddisgyblion cyfrwng Saesneg naill ai drosglwyddo i ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg neu symud i ysgol wahanol - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol

Mae dadansoddiadau SWOT wedi eu gwneud ar bob un o'r opsiynau hyn. Aseswyd yr opsiynau hefyd yn erbyn nifer o ffactorau hanfodol i lwyddiant. Mae'r rhain i'w cael yn Atodiad B y ddogfen hon.

Ar sail y dadansoddiadau SWOT a'r asesiad yn erbyn y ffactorau hanfodol i lwyddiant, mae'r opsiwn a ffafir ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen fel a ganlyn:

Opsiwn 5: Cynorthwyo'r ysgol i symud yr holl gyfnodau allweddol ar hyd y continwmm iaith Gymraeg dros amser

Y rhesymau am hyn yw:

- Bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan y byddent wedi gadael yr ysgol
- Yn y tymor hir, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon
- Yn y tymor hir, gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg
- Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg
- Mae'n cwrdd â Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor ar gyfer Powys
- Arbedion ariannol posib i'r awdurdod yn y tymor hir
- Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol

- Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg
- Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi

7. OPSIYNAU GWEITHREDU

Mae nifer o opsiynau gweithredu posib ar gyfer symud ymlaen gyda'r opsiwn a ffafir uchod ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen, fel a ganlyn:

Opsiwyn	Disgrifiad
Opsiwyn 5A	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym mis Medi 2022 - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol
Opsiwyn 5B	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o yn flwyddyn i'r llall, gan ddechrau drwy uno'r Cyfnod Sylfaen ym mis Medi 2022 - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol
Opsiwyn 5C	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn a Blwyddyn 7 ym mis Medi 2022 - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol
Opsiwyn 5D	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau drwy uno'r Cyfnod Sylfaen a Blwyddyn 7 ym mis Medi 2022 - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol

<p>Opsiwn 5E</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn. Uno'r dosbarthiadau uwchradd i greu dosbarthiadau dwyieithog (cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg) hyd nes y byddent yn dod yn ddosbarthiadau cyfrwng Cymraeg. I ddechrau ym mis Medi 2022 - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol
<p>Opsiwn 5F</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau drwy uno'r Cyfnod Sylfaen. Uno'r dosbarthiadau uwchradd i greu rhai dwyieithog (cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg) hyd nes iddynt ddod yn gyfrwng Cymraeg. I ddechrau mis Medi 2022 - Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg - Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol

Mae dadansoddiadau SWOT hefyd wedi eu gwneud ar bob un o'r opsiynau hyn. Yn ogystal, aseswyd yr opsiynau yn erbyn nifer o ffactorau hanfodol i lwyddiant. Mae'r rhain i'w cael yn Atodiad C y ddogfen hon.

Ar sail y dadansoddiadau SWOT a'r asesiad yn erbyn y ffactorau hanfodol i lwyddiant, mae'r opsiwn gweithredu a ffafrir fel a ganlyn:

Opsiwn 5A:

- Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym mis Medi 2022
- Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg
- Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol

Y rhesymau am hyn yw:

- Bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan y byddent wedi gadael yr ysgol
- Yn y tymor hir, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon
- Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol

- Byddai staff yn gallu canolbwyntio ar un model darparu ieithyddol
- Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol
- Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg
- Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg
- Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys
- Arbedion ariannol posib i'r awdurdod
- Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg

8. ADNABOD OPSIWN A FFAFRIR

Ar sail yr opsiwn a ffafir a ddisgrifir yn adran 6 uchod, a'r opsiwn gweithredu a ffafir a ddisgrifir yn adran 7, yr opsiwn a ffafir ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen yw:

Cynorthwyo'r ysgol i symud ar hyd y continwmm iaith Gymraeg dros amser

- Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym mis Medi 2022
- Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg
- Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol

Er mwyn symud ymlaen gyda'r opsiwn a ffafir hwn, mae'r Cyngor yn ymgynghori ar y cynnig canlynol:

- Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg.
- Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.

Trafodir y cynnig hwn ymhellach yn yr adran nesaf.

RHAN B – Y CYNNIG

9. TROSOLWGW

Mae Cyngor Sir Powys yn ymgynghori ar gynnig i symud Ysgol Bro Hyddgen ar hyd y continwmm iaith. Mae'r cynnig fel a ganlyn:

- Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg.
- Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.

Byddai hyn yn golygu:

- Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym mis Medi 2022
- Yn y pen draw, byddai holl ddisgyblion yr ysgol yn derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg gan sicrhau bod y disgyblion i gyd yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg
- Byddai cymorth iaith Gymraeg ychwanegol yn cael ei gyflwyno ochr yn ochr ag unrhyw newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg ychwanegol

10. RHESYMAU AM Y CYNNIG

Yn ogystal â'r cryfderau a'r cyfleoedd a ddisgrifir yn adran 6 uchod, mae'r Cyngor yn cynnig symud Ysgol Bro Hyddgen ar hyd y continwmm iaith am y rhesymau canlynol:

- Er mwyn gwella canlyniadau addysgol
  - Ni fyddai plant yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau ieithoedd cymysg yn yr uwchradd mwyach
  - Ni fyddai plant yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau oed cymysg yn y cynradd mwyach
  - Byddai mwy o ddisgyblion yn rhugl ac yn hyderus mewn defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal
- Er mwyn gwella'r ddarpariaeth addysgol
  - Bydd cyfleoedd i ddatblygu cwricwlwm ehangach i ateb anghenion y disgyblion
  - Byddai cael un ffrwd iaith yn ei gwneud yn haws olrhain a thargedu cynnydd a lles y disgyblion
- Er mwyn gwella arweinyddiaeth a rheolaeth
  - Gallai tîm rheoli'r ysgol weithio'n fwy effeithlon

- Er mwyn darparu'r addysg yn fwy effeithlon
  - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon drwy wneud defnydd mwy effeithlon o staff ac adnoddau
- Er mwyn cynyddu nifer y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg
  - Byddai mwy o ddisgyblion yn rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg gan felly gyfrannu at nod Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn y flwyddyn 2050.

11. MANTEISION AC ANFANTEISION

Crynoir isod fanteision ac anfanteision y cynnig presennol ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen:

Manteision	Anfanteision
<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan y byddent wedi gadael yr ysgol - Yn y tymor hir, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon - Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol - Byddai staff yn gallu canolbwyntio ar un model darparu ieithyddol - Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol

12. RISGIAU

Fel gyda phob cynnig ad-drefnu ysgol, mae risgiau'n gysylltiedig â'r cynnig i symud Ysgol Bro Hyddgen ar hyd y continwmm iaith.

Disgrifir y risgiau hyn isod ynghyd â chamau lliniaru posib:

Risg	Sgôr risg cynhenid	Camau lliniaru	Sgôr risg gweddilliol
Ni fyddai rhieni eisiau anfon eu plant i ysgol cyfrwng Cymraeg gan ddewis eu symud i ysgolion eraill	Canolig	<ul style="list-style-type: none"> - Bydd y newid yn cael ei gyflwyno'n raddol i leihau'r effaith ar y disgyblion presennol - Byddwn yn ymgysylltu gyda rhieni drwy gydol y broses 	Isel
Rhieni'n dewis anfon eu plant i ysgolion eraill yn y dyfodol, gan effeithio ar gyllideb yr ysgol a chynyddu nifer y lleoedd gwag	Canolig	- Ymgyrch hyrwyddo i helpu rhieni i ddeall manteision addysg ddwyieithog a'r cymorth a fyddai ar gael iddynt, e.e. Trochi	Isel
Newidiadau eraill o ganlyniad i ddatblygiadau eraill y Cyngor, e.e. trawsnewid AAA, trawsnewid addysg ôl-16	Canolig	- Diweddarau'r ysgol yn rheolaidd ar unrhyw ddatblygiadau	Isel

13. AMSERLEN WEITHREDU BOSIB

Pe bai'r Cabinet yn penderfynu symud ymlaen gyda'r cynigion, byddai'r amserlen weithredu bosib fel a ganlyn:

Ymgynghori ffurfiol	I redeg rhwng 8 Rhagfyr 2020 a'r 26 Ionawr 2021
Adroddiad ymgynghori'n cael ei gyhoeddi a'i ystyried gan y Cabinet	Gwanwyn 2021

Os bydd y Cabinet yn penderfynu symud ymlaen:

Cyhoeddi Hysbysiad Statudol (cyfnod o 28 diwrnod i wrthwynebu)	Mai 2021
Adroddiad ar y gwrthwynebiadau'n cael ei gyhoeddi a'i ystyried gan y Cabinet	Gorffennaf 2021

Os yw'r Cabinet yn cymeradwyo gweithredu'r cynnig:

Dechrau dileu'r ffrwd Saesneg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn	Medi 2022
--	-----------

RHAN C – EFFAITH DEBYGOL Y CYNNIG

14. EFFAITH AR DDISGYBLION

i) Disgyblion sy'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai categori iaith newydd yr ysgol yn cael ei gyflwyno'n raddol gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym mis Medi 2022. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol. Felly disgwylir y byddai bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd.

ii) Disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd eraill yn nalgylch Machynlleth

Ni ddisgwylir y byddai gweithredu'r cynnig yn cael effaith sylweddol ar ddisgyblion sy'n mynd i ysgolion cynradd eraill yn nalgylch Machynlleth. Byddai'r disgyblion yn parhau i fod yn gallu gwneud cais am le yn Ysgol Bro Hyddgen wrth drosglwyddo i flwyddyn 7.

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, o fis Medi 2029 ymlaen byddai holl ddisgyblion blwyddyn 7 Ysgol Bro Hyddgen yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Fodd bynnag, mae'r holl ysgolion cynradd eraill yn nalgylch Machynlleth yn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg, felly byddai gan y disgyblion i gyd y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i gael mynediad at ddarpariaeth uwchradd cyfrwng Cymraeg.

O fis Medi 2029 ymlaen, byddai angen i unrhyw ddisgyblion a fyddai eisiau derbyn darpariaeth uwchradd cyfrwng Saesneg fynychu ysgolion eraill.

iii) Disgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd neu uwchradd y tu allan i ddalgylch Machynlleth

Ni ddisgwylir y byddai gweithredu'r cynnig yn cael effaith sylweddol ar ddisgyblion sy'n mynd i ysgolion cynradd neu uwchradd y tu allan i ddalgylch Machynlleth.

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, o fis Medi 2029 ymlaen byddai holl ddisgyblion blwyddyn 7 Ysgol Bro Hyddgen yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Ni fyddai disgyblion o ysgolion cynradd y tu allan i ddalgylch Machynlleth a fyddai eisiau derbyn darpariaeth uwchradd cyfrwng Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen yn gallu gwneud hynny wedyn – byddai angen iddynt fynychu ysgolion eraill.

15. EFFAITH AR STAFF

Mae bron yr holl staff yn Ysgol Bro Hyddgen yn gallu gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg. Er bod nifer fach o staff yn Ysgol Bro Hyddgen nad ydynt yn gallu gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg, byddai cyflwyniad graddol y model newydd o ddarparu ieithyddol yn rhoi cyfle i'r staff hyn wella a datblygu eu sgiliau iaith Gymraeg.

16. EFFAITH AR DREFNIADAU LLYWODRAETHU

Ni fyddai gweithredu'r cynnig yn arwain at newid y trefniadau llywodraethu yn yr ysgol.

17. EFFAITH AR ANSAWDD A SAFONAU MEWN ADDYSG

i) Safonau, lles ac agweddau at ddysgu

Safonau a chynnydd grwpiau penodol, a sgiliau, yn gyffredinol

Drwy newid categori iaith yr ysgol, byddai'r Cyngor yn disgwyl gweld effaith gadarnhaol ar safonau a'r ddarpariaeth, ac ar gynnydd disgyblion yn gyffredinol. Oherwydd y byddai'r newid yn digwydd yn raddol, byddai'r Cyngor yn disgwyl i ddefnydd mwy effeithiol ac effeithlon gael ei wneud o adnoddau oherwydd ni fyddai angen i'r ysgol ddyblygu'r ddarpariaeth addysgol mwyach a hynny, yn ei dro, yn arwain at gyfleoedd gwell i ddysgwyr o bob oed.

Disgwylir y byddai newid categori iaith yr ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar ddarpariaeth, safonau a chynnydd y disgyblion i gyd, gan gynnwys disgyblion mewn grwpiau penodol fel Saesneg fel iaith Ychwanegol, rhai sy'n gymwys i dderbyn Prydau Ysgol Am Ddim, plant mewn gofal, a phlant gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Byddai un continwmm dysgu cyfrwng Cymraeg yn cael ei weithredu ar draws yr holl grwpiau oed gan olygu y byddai'n bosib monitro a chefnogi cynnydd llythrennedd disgyblion yn fwy effeithiol drwy gydol eu gyrfaoedd ysgol. Byddai hyn o fudd arbennig i ddisgyblion mewn grwpiau penodol fel y rhai uchod. Byddai cyfleoedd gwell i'r holl staff gael gweithio'n fwy cydweithredol ac i rannu arferion gorau ac arbenigedd, gan sicrhau y gellir eu cefnogi'n fwy effeithiol drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.

Disgwylir hefyd y byddai newid categori iaith yr ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar sgiliau'r holl ddisgyblion, yn enwedig sgiliau iaith Gymraeg, oherwydd gallai'r disgyblion wedyn ddod yn gwbl ddwyieithog mewn Cymraeg a Saesneg. Byddai gweithredu fel ysgol un ffrwd yn cynorthwyo'r ysgol i dargedu ei chymorth yn fwy effeithiol ar draws yr holl gyfnodau addysg.

Lles ac agweddau at ddysgu

Drwy newid categori iaith yr ysgol, yn y pen draw byddai'r disgyblion i gyd yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg llawn. Byddai'r disgyblion i gyd yn cael eu haddysgu gyda'i gilydd gan sicrhau cydlyniant gwell ar draws yr ysgol a chael effaith dda ar les plant.

Yn y sector uwchradd, mae nifer o ddsbarthiadau'n cael eu haddysgu'n ddwyieithog, yn defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg. Drwy gynorthwyo'r ysgol i symud ar hyd y continwwm iaith, yn y pen draw byddai'r disgyblion i gyd yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg llawn gan osgoi'r angen i athrawon orfod addysgu yn y ddwy iaith ar yr un pryd.

O ganlyniad, byddai'r gwersi'n cael eu darparu'n gynt heb fod angen ailadrodd yn Gymraeg a Saesneg. Dylai hyn wella agwedd y disgyblion at ddysgu a byddai hefyd yn cael effaith dda ar eu lles.

ii) Profiadau addysgu a dysgu

Ansawdd yr addysgu

Byddai'r Cyngor yn disgwyl, drwy newid categori iaith yr ysgol, y byddai ansawdd yr addysgu yn Ysgol Bro Hyddgen yn gwella oherwydd y cyfleoedd datblygu a chydweithredu proffesiynol cyfrwng Cymraeg gwell a fyddai ar gael i'r staff, er enghraifft cydweithredu ag ysgolion cyfrwng Cymraeg eraill mewn awdurdodau lleol a rhanbarthau addysgol eraill i rannu arferion gorau mewn addysgeg.

Gallai hefyd gynorthwyo athrawon i adeiladu'n systematig ar wybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau disgyblion a chynnig ystod eang o brofiadau addas i ddisgyblion i ennyn eu diddordeb a gwella eu sgiliau llythrennedd mewn amrywiaeth o bynciau a meysydd dysgu.

Byddai'r newid sydd mewn golwg yn cynorthwyo athrawon i ganolbwyntio ar ddarparu'r addysg mewn un cyfrwng iaith a hefyd yn golygu na fyddai angen addysgu gwersi uwchradd yn ddwyieithog, yn defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg. O ganlyniad byddai gwersi'n llifo'n fwy rhwydd heb fod angen ailadrodd pethau yn y ddwy iaith, a hefyd yn rhoi mwy o amser yn y gwersi.

Hyd a lled, cydbwysedd a phriodoldeb y cwricwlwm

Disgwylir y byddai newid categori iaith yr ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar hyd a lled, cydbwysedd a phriodoldeb y cwricwlwm yn yr ysgol. Pe bai'n cael ei weithredu, ni fyddai angen i'r ysgol mwyach ddyblygu unrhyw ddarpariaeth a dylai hyn gael effaith gryfhaol ar y cwricwlwm y byddai'n bosib ei ddarparu, gan sicrhau bod y cwricwlwm yn ateb gofynion y cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru, fel y disgrifiwyd yn 'Ein Cenhadaeth Genedlaethol'.

Darparu sgiliau

Drwy newid categori iaith yr ysgol, byddai disgwyl i hyn gael effaith gadarnhaol ar sgiliau llythrennedd y disgyblion i gyd drwy greu cyfleoedd gwell i rannu adnoddau ac arbenigedd staff ar draws yr holl grwpiau oed, a thrwy fod yn gallu targedu ar draws yr holl gyfnodau addysg.

Yn benodol, byddai'r newid yn cael effaith gadarnhaol ar sgiliau iaith Gymraeg oherwydd byddai'r disgyblion i gyd yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg gan ddod yn ddwyieithog mewn Cymraeg a Saesneg. Gallai'r ysgol hefyd ei sgiliau iaith Gymraeg mewn gweithgareddau addysgu ffurfiol, a hefyd mewn sefyllfaoedd anffurfiol.

iii) Gofal, cymorth ac arweiniad

Olrhain, monitro a darparu cymorth dysgu, datblygiad personol a diogelu

Drwy weithredu fel un ffrwd ieithyddol, gallai'r ysgol olrhain a monitro ei disgyblion yn well drwy gydol eu gyrfaoedd ysgol.

Drwy newid categori iaith yr ysgol, byddai'r Cyngor yn disgwyl y gallai'r ysgol wella ei darpariaeth ymhellach er mwyn paratoi ei disgyblion, gan gynnwys rhai ag anghenion addysgol arbennig, i ddod yn ddinasyddion gweithgar, er enghraifft drwy wneud penderfyniadau am fywyd a gwaith yr ysgol.

Byddai hefyd yn cynorthwyo i gryfhau darpariaeth yr ysgol i helpu'r disgyblion i wella eu dealltwriaeth o'r iaith Gymraeg a'i diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach.

iv) Arweinyddiaeth a rheolaeth

Ansawdd ac effeithiolrwydd yr arweinwyr a'r rheolwyr, y prosesau hunan-werthuso a'r cynlluniau gwella

Drwy newid categori iaith yr ysgol, disgwylir y byddai hynny'n arwain at wella'r arweinyddiaeth a'r ochr reoli yn yr ysgol. Byddai'r newid sydd mewn golwg yn helpu'r ysgol i sefydlu rhesymeg glir a strategol ar gyfer y cwricwlwm, o ran ei fanteision i blant yn eu paratoi i ddysgu drwy gydol eu bywydau a chwarae rhan lawn mewn cymdeithas. Byddai hefyd yn cynorthwyo arweinwyr a rheolwyr i fod yn fwy pwrpasol a llwyddiannus yn cwrdd â'r flaenoriaeth genedlaethol o ddarparu cyfleoedd pwrpasol i ddisgyblion gael datblygu eu sgiliau iaith Gymraeg, mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol.

Gan weithredu fel ysgol un ffrwd, gallai Ysgol Bro Hyddgen redeg yn fwy effeithlon a byddai gan arweinwyr a rheolwyr fwy o amser i ganolbwyntio ar ddatblygu darpariaeth effeithiol ar draws yr ysgol.

Dysgu proffesiynol

Gallai newid cyfrwng iaith yr ysgol gynnig cyfleoedd dysgu proffesiynol gwell i staff drwy greu mwy o gyfle i gydweithredu ag ysgolion cyfrwng Cymraeg eraill ar draws Cymru.

Defnydd o adnoddau

Pe bai'r newid yn cael ei weithredu, byddai'r ysgol yn y pen draw'n dod yn ysgol cyfrwng Cymraeg un ffrwd ac yn cael ei hariannu ar sail hynny. Fel ysgol cyfrwng Cymraeg, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon oherwydd ni fyddai angen dyblygu'r ddarpariaeth.

v) Effaith ar grwpiau bregus, gan gynnwys plant ag Anghenion Addysgol Arbennig (AAA)

Byddai ysgol pob oed cyfrwng Cymraeg yn rhoi cyfleoedd gwell i gynorthwyo disgyblion mewn grwpiau bregus. Byddai cyfleoedd gwell i roi cymorth i ddisgyblion ar draws y blynyddoedd cynradd gan roi parhad i'r cymorth a fyddai'n cael ei roi i ddisgyblion bregus. Fodd bynnag, gallai fod effaith negyddol ar ddisgyblion gydag ADY sy'n dod o deuluoedd cyfrwng Saesneg yn bennaf, a fyddai angen lefel uwch o gymorth gan yr ysgol i ateb anghenion y disgyblion hyn.

vi) Effaith ar allu'r ysgol i ddarparu'r cwricwlwm llawn yn y Cyfnod Sylfaen ac ym mhob Cyfnod Allweddol, gan gynnwys ansawdd darparu'r cwricwlwm ac i ba raddau y byddai strwythur neu faint yr ysgol yn effeithio ar hyn

Disgwylir y byddai newid categori iaith yr ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar ddarparu'r cwricwlwm llawn yn y Cyfnod Sylfaen ac ym mhob un o'r Cyfnodau Allweddol eraill, oherwydd ni fyddai mwyach angen dyblygu'r ddarpariaeth mewn dwy ffrwd ieithyddol.

Mae'n bosib y gallai fod rhai heriau dros y cyfnod pontio oherwydd byddai angen i'r ysgol ddarparu ar gyfer nifer lleihaol o ddisgyblion cyfrwng Saesneg. Fodd bynnag, pe bai'r categori iaith newydd yn cael ei weithredu, byddai'r Cyngor yn parhau i gynorthwyo'r ysgol drwy gydol y cyfnod pontio i sicrhau bod cwricwlwm priodol yn cael ei ddarparu i ddisgyblion ym mhob Cyfnod Allweddol.

vii) Effaith ar ysgolion eraill

Ni ddisgwylir y byddai gweithredu'r cynnig yn cael effaith sylweddol ar ysgolion eraill. Mae'n bosib y bydd rhai disgyblion yn dewis mynychu darparwyr cyfrwng Saesneg eraill yn lle'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Bro Hyddgen, felly gallai nifer y disgyblion yn yr ysgolion hyn gynyddu. Fodd bynnag, mae'r niferoedd hyn yn debygol o fod yn fach felly ni ragwelir y byddai'r effaith yn sylweddol.

18. YR ANGEN AM LEOEDD YSGOL A'R EFFAITH AR ARGAELEDD LLEOEDD A HYGyrCHEDD YSGOLION

- i) A fyddai'r ddarpariaeth newydd yn gallu cynnig digon o gapasiti a lle addysgu, o ansawdd cyfwerth o leiaf, ar gyfer nifer y disgyblion presennol a'r nifer disgwylidig?**

Nid ydym yn rhagweld y byddai'r opsiwn a ffafrir yn cael effaith sylweddol ar gapasiti'r ysgol na'r nifer disgwylidig o ddisgyblion.

Mae'n bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at leihad yn nifer y disgyblion oherwydd na fyddai disgyblion o'r tu allan i'r sir sydd ar hyn o bryd yn derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol mwyach yn dewis mynychu, neu oherwydd y byddai disgyblion o'r ardal leol yn dewis mynychu darparwyr cyfrwng Saesneg eraill.

Fodd bynnag, mae hefyd yn bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at gynydd yn nifer y disgyblion dros y tymor hirach, wrth i ddisgyblion o ardaloedd eraill ddewis mynychu'r ysgol. Gallai hyn ddigwydd gyda'r ddarpariaeth uwchradd yn enwedig.

Ochr yn ochr ag ystyried categori iaith yr ysgol, mae cynlluniau ar droed i godi adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen. Disgwylir i'r adeilad newydd agor ym mis Medi 2024. Byddai hyn yn gwella ansawdd y lle addysgu yn yr ysgol yn sylweddol.

- ii) A fyddai'r ddarpariaeth newydd yn ddigonol i ateb y galw presennol a disgwylidig am ysgolion gyda'r un categori iaith a chymeriad crefyddol dynodedig?**

Y bwriad fyddai cyflwyno'r categori iaith newydd yn raddol, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn. Disgwylir felly y byddai disgyblion yn parhau i fynychu Ysgol Bro Hyddgen. Mae digon o gapasiti i ateb y galw presennol a disgwylidig am yr ysgol.

Nid oes gan yr ysgol gymeriad crefyddol – ni fyddai hyn yn newid pe bai unrhyw newid i gategory iaith yr ysgol.

- iii) Beth fydd natur y siwrneiau i gyrraedd y ddarpariaeth newydd a'r amseroedd siwrne o ganlyniad i ddisgyblion, gan gynnwys disgyblion AAA?**

Byddai'r cynllun i gyflwyno'r newid graddol i gategory iaith yr ysgol yn golygu y byddai'r disgyblion i gyd yn gallu parhau i gael mynediad i'r ysgol, felly ni fyddai unrhyw effaith ar siwrneiau i'r ysgol nac ar amseroedd siwrne.

Os bydd disgyblion yn dewis mynychu darpariaeth cyfrwng Saesneg mewn manau eraill, byddai cynnydd mewn siwrneiau / amseroedd siwrne.

iv) A oes tystiolaeth bod angen / galw presennol neu i'r dyfodol am leoedd ychwanegol yn yr ardal?

Awgryma'r amcan-ffigurau disgyblion diweddaraf sydd gan y Cyngor bod cynnydd bach yn nifer y disgyblion i'w ragweld dros y blynyddoedd nesaf. Mae gan yr ysgol ddigon o gapasiti i dderbyn cynnydd yn nifer y disgyblion.

v) A fydd y cynigion yn gwella mynediad i ddisgyblion anabl yn unol â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010?

Ni fyddai unrhyw newid i categori iaith yr ysgol yn effeithio ar fynediad i ddisgyblion anabl yn unol â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010.

Ochr yn ochr ag ystyried categori iaith yr ysgol, mae cynlluniau ar droed i godi adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen. Disgwylir i'r adeilad hwn agor ym mis Medi 2024. Byddai hyn yn gwella mynediad i ddisgyblion anabl yn sylweddol, yn unol â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010.

19. ADNODDAU ADDYSG A GOBLYGIADAU ARIANNOL ERAILL

i) Pa effaith fydd y cynigion yn ei gael ar leoedd gwag yn yr ardal?

Y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn a symud drwy'r ysgol o un flwyddyn i'r llall wrth i'r disgyblion symud drwy'r ysgol. Y bwriad yw y byddai'r disgyblion presennol i gyd yn parhau i fynychu'r ysgol ac felly na ni ragwelir y byddai effaith ar leoedd gwag.

Mae'n bosib y gallai fod peth effaith ar nifer y disgyblion yn y tymor hir os bydd rhai disgyblion yn dewis darpariaeth cyfrwng Saesneg yn lle mynychu Ysgol Bro Hyddgen, fodd bynnag mae hefyd yn bosib y gallai rhai disgyblion ychwanegol ddewis mynychu'r ysgol o'r newydd, yn enwedig yn yr uwchradd, ar ôl gweithredu'r newid i gyfrwng iaith yr ysgol. Bydd nifer y disgyblion a chapasiti yn yr ysgol yn parhau i gael ei fonitro.

ii) Ydy'r cynigion yn rhan o Raglen Buddsoddi Ysgolion 21^{ain} Ganrif yr awdurdod lleol ac yn cyfrannu at ddarparu ysgolion cynaliadwy ar gyfer yr 21^{ain} Ganrif ac at reoli'r ystâd ysgolion yn strategol ac yn well?

Nid yw'r cynlluniau presennol ar gyfer categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn rhan o Raglen Buddsoddi Ysgolion 21^{ain} Ganrif yr awdurdod lleol.

Fodd bynnag, ochr yn ochr ag ystyried categori iaith yr ysgol, mae cynlluniau ar droed i godi adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen fel rhan o'r Rhaglen Buddsoddi Ysgolion 21^{ain} Ganrif. Disgwylir i'r adeilad hwn agor ym mis Medi 2024.

iii) Beth yw costau rheolaidd y cynigion dros gyfnod o dair blynedd o leiaf ac a yw'r cyllid rheolaidd angenrheidiol ar gael?

Nid oes unrhyw gostau rheolaidd yn gysylltiedig â newid categori iaith yr ysgol.

iv) A achosir costau cludiant ychwanegol o ganlyniad i'r cynnig?

Y bwriad yw cyflwyno'r categori iaith newydd yn raddol wrth i ddisgyblion symud drwy'r ysgol. Nid ydym yn rhagweld yr achosir costau cludiant ychwanegol o ganlyniad i'r newid hwn.

v) Beth yw costau cyfalaf y cynnig ac a yw'r cyllid cyfalaf angenrheidiol ar gael?

Nid oes unrhyw gostau cyfalaf yn gysylltiedig â newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen.

vi) Faint fyddai unrhyw arbedion net disgwylidig (gan ystyried costau refeniw, cludiant a chyfalaf yr ysgol)

Amcangyfrifir y byddai newid categori iaith yr ysgol yn arwain at arbedion refeniw blynyddol o tua £184k y flwyddyn i'r Cyngor, unwaith y byddai'r ysgol yn ysgol un ffrwd drwyddi. Ni fyddai unrhyw arbedion yn y flwyddyn gyntaf, ac er y byddai cyfle i wneud arbedion wrth gyflwyno'r newid yn raddol, byddai hyn yn dibynnu ar nifer y disgyblion. Mae ysgol un ffrwd yn fwy effeithiol yn y sector uwchradd.

Ni ddisgwylir y byddai unrhyw effaith ar gostau cludiant ac ni fyddai unrhyw gostau cyfalaf.

vii) Heb y cynigion, a fyddai cyllideb yr ysgolion yr effeithir arnynt mewn diffyg?

Nid yw'r Cyngor yn rhagweld y bydd cyllideb Ysgol Bro Hyddgen mewn diffyg.

viii) A fydd unrhyw arbedion o ran costau rheolaidd yn cael eu cadw yng nghyllideb ysgolion lleol yr awdurdod lleol?

Byddai unrhyw arbedion yn cael eu hail-fuddsoddi yn y system ysgolion.

ix) A fydd yr elw (derbyniadau cyfalaf) o werthu safleoedd segur ar gael i dalu am gostau'r cynnig, neu i gyfrannu at gostau cynigion yn y dyfodol ar gyfer hyrwyddo rheolaeth effeithiol o leoedd ysgol?

Ni fydd newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn arwain at unrhyw dderbyniadau cyfalaf.

20. FFACTORAU I'W HYSTYRIED YNG NGHYSWLLT CYNIGION I NEWID CYFRWNG IAITH

- i) I ba raddau y mae'r ddarpariaeth addysg bresennol gan yr Awdurdod Lleol drwy gyfrwng y Saesneg a / neu'r Gymraeg yn ateb neu ddim yn ateb y galw neu'r galw disgwylidig gan rieni am y math yma o ddarpariaeth, a'r cyfraniad y byddai'r cynnig yn ei wneud i gywiro'r sefyllfa honno**

Ar hyn o bryd nid oes gan Bowys unrhyw ddarpariaeth uwchradd gyfangwbl drwy gyfrwng Cymraeg. Yn y tymor hir, byddai gweithredu'r newid sydd mewn golwg i gategori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn sicrhau bod y math yma o ddarpariaeth ar gael.

Byddai gweithredu'r newid sydd mewn golwg yn golygu na fyddai addysg drwy gyfrwng y Saesneg mwyach ar gael ym Machynlleth. Fodd bynnag, y duedd ym Machynlleth yw cynnydd yn y galw am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg felly mae'r newid sydd mewn golwg yn adlewyrchu hyn. Byddai'r newid sydd mewn golwg hefyd yn sicrhau bod yr holl ddisgyblion a fyddai'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen yn gwbl ddwyieithog gan felly gyfrannu at nod Llywodraeth Cymru o weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Os na fyddai disgyblion eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Bro Hyddgen, mae darparwyr cyfrwng Saesneg eraill ar gael, ym Mhowys ei hun ac mewn awdurdodau cyfagos eraill.

- ii) I ba raddau y byddai'r cynnig yn cyfrannu at dargedau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yr awdurdod lleol**

Byddai newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn cynorthwyo'r awdurdod lleol i gwrdd â thargedau'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a hefyd i gwrdd ag amcan y Cyngor o 'symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith' a ddisgrifir yn y Strategaeth ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys.

21. EFFAITH AR Y DDARPARIAETH CHWECHED DOSBARTH

- iii) A fydd y cynigion yn arwain at wella cyflawniad addysgol neu hyfforddiant disgyblion sydd dros yr oedran ysgol gorfodol ond o dan 19 oed**

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai'r ddarpariaeth ôl-16 oed yn parhau i fod ar gael yn Ysgol Bro Hyddgen. Yn y pen draw, byddai'r ddarpariaeth yma ond ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg, fodd bynnag ni fyddai hyn yn digwydd am nifer o flynyddoedd. Ni ddisgwylir i'r cynnig gael

effaith negyddol ar gyflawniad addysgol neu hyfforddiant disgyblion dros yr oedran ysgol gorfodol yn Ysgol Bro Hyddgen.

- iv) A fydd y cynigion yn cyfrannu at ystod briodol o gyrsiau a chymwysterau perthnasol a llwybrau dysgu galwedigaethol o safon uchel, wedi eu goleuo gan gyflogwyr ac wedi eu targedu at ddisgyblion o bob gallu, gan hefyd gynnal TGAU a lefel AS/A a chyrsiau sefydlog eraill, fel sy'n ofynnol o dan Fesur Dysgu a Sgiliau (Cymru) 2009 ar gyfer dysgwyr 14-19 oed**

Drwy newid categori iaith yr ysgol, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon oherwydd ni fyddai angen dyblygu'r ddarpariaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg. Yn y pen draw, disgwylir y byddai hyn yn golygu y gallai'r ysgol gynnig ystod ehangach o gyrsiau i ddisgyblion o bob gallu. Byddai'r newid hefyd yn cynorthwyo'r ysgol i ddatblygu trefniadau partneriaeth gwell â darparwyr cyfrwng Cymraeg eraill, gan wella'r cyfleoedd i ddysgwyr ymhellach.

- v) A fyddai'r cynigion yn debygol o arwain at gynyddu cyfranogiad mewn dysgu gan ddisgyblion dros yr oedran ysgol gorfodol, gan ystyried materion cludiant a'r gost i'r dysgwr ac eraill, pa mor fforddiadwy yw'r costau hyn a pha mor debygol y bydd dysgwyr o fod yn barod i deithio**

Byddai newid y categori iaith yn Ysgol Bro Hyddgen yn parhau i gynnig mynediad at addysg ar ôl yr oedran ysgol gorfodol ym Machynlleth, felly ni fyddai unrhyw effaith ar gludiant na chost i'r dysgwr.

Ni ddisgwylir y byddai unrhyw effaith sylweddol ar gyfranogi mewn dysgu gan ddisgyblion dros yr oedran ysgol gorfodol. Yn y tymor hirach, byddai newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg hefyd yn cynorthwyo'r ysgol i ddatblygu trefniadau partneriaeth gwell â darparwyr cyfrwng Cymraeg eraill, gan wella'r cyfleoedd i ddysgwyr ymhellach ac efallai arwain at gynyddu cyfranogiad mewn dysgu gan ddisgyblion dros yr oedran ysgol gorfodol.

- vi) I ba raddau y mae'r cynigion yn cyfrannu at yr agenda 14-19 ar ôl ystyried barn y rhwydweithiau 14-19 rhanbarthol**

Yn y tymor byr ni ddisgwylir y byddai categori iaith newydd yr ysgol yn effeithio ar ystod y cyrsiau a'r cymwysterau perthnasol a fyddai ar gael. Fodd bynnag, byddai'r newid yn golygu y gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon oherwydd ni fyddai angen dyblygu'r ddarpariaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg. Yn y pen draw, disgwylir y byddai hyn yn golygu y gallai'r ysgol gynnig ystod ehangach o gyrsiau i ddisgyblion o bob gallu.

Yn y tymor hirach, byddai newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg hefyd yn cynorthwyo'r ysgol i ddatblygu trefniadau partneriaeth

gwell â darparwyr cyfrwng Cymraeg eraill, gan wella'r cyfleoedd a fyddai ar gael i ddysgwyr ymhellach.

vii) Effaith y cynigion ar y ddarpariaeth 11-16 mewn ysgolion

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai darpariaeth yn parhau i fod ar gael i ddisgyblion 11-16 oed drwy gyfrwng y Gymraeg. Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol, felly'r bwriad yw y byddai gan holl ddisgyblion yr ardal a fyddai wedi mynychu darpariaeth gynradd cyfrwng Cymraeg yn y gorffennol y sgiliau dwyieithog angenrheidiol i dderbyn y ddarpariaeth hon.

Byddai gweithredu fel ysgol un ffrwd yn cynorthwyo'r ysgol i weithredu'n fwy effeithlon oherwydd ni fyddai angen dyblygu'r ddarpariaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg. Disgwylir y byddai hyn yn cryfhau'r ddarpariaeth a'r gwaith o ddarparu'r Cwricwlwm i Gymru ar gyfer disgyblion 11-16 oed, drwy gynorthwyo'r ysgol i ganolbwyntio ar ddarparu addysg drwy un cyfrwng ieithyddol. Gallai hyn gael effaith gadarnhaol ar ystod y cyrsiau a fyddai ar gael i ddisgyblion.

viii) Sut y byddai'r cynigion yn effeithio ar hyfywedd sefydliadau sydd eisoes yn darparu addysg ôl-16 o safon uchel, gan gynnwys dosbarthiadau'r chweched, Sefydliadau Addysg Bellach a sefydliadau hyfforddiant preifat

Byddai darpariaeth ôl-16 oed yn parhau i fod ar gael yn Ysgol Bro Hyddgen. Ni ddisgwylir y byddai'r cynnig yn effeithio ar hyfywedd darpariaeth Ysgol Bro Hyddgen na darparwyr eraill.

ix) Sut y gallai'r cynigion effeithio ar gynaliadwyedd neu ar wella'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg o fewn rhwydwaith 14-19 y rhanbarth ac yn yr ardal ehangach a hyrwyddo mynediad at gyrsiau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael mewn addysg ôl-16

Disgwylir yn y pen draw y bydd newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn gwella'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a fyddai ar gael i ddisgyblion 14-19 oed yn yr ysgol. Byddai'r newid sydd mewn golwg yn cynorthwyo'r ysgol i weithredu'n fwy effeithiol a chynnig ystod ehangach o gyrsiau.

Byddai gan ddysgwyr fynediad o hyd at yr un ystod o leiaf o gyrsiau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael ar hyn o bryd yn Ysgol Bro Hyddgen a thrwy Lwybrau Dysgu Gogledd Powys, yn unol â gofynion Mesur Dysgu a Sgiliau (Cymru) 2009.

x) I ba raddau fydd y cynnig yn darparu manteision ychwanegol i ddysgwyr o'i gymharu â chadw pethau fel y maen nhw ac opsiynau posib eraill ar gyfer ad-drefnu addysg ôl-16 oed

Byddai'r newidiadau sydd mewn golwg yn rhoi cyfle gwell i ddisgyblion ddatblygu sgiliau dwyieithog yn Gymraeg a Saesneg, gan ddarparu'r sgiliau iaith Gymraeg i'w cynorthwyo yn eu gyrfaoedd yn y dyfodol.

- xi) **Sut y gallai'r cynnig effeithio ar ddarparu unrhyw gludiant disgresiwn y gallai awdurdod lleol ei ddarparu i ddysgwyr dros yr oedran ysgol gorfodol**

Ni fyddai newid y categori iaith yn Ysgol Bro Hyddgen yn effeithio ar ddarparu cludiant disgresiwn i ddysgwyr dros yr oedran ysgol gorfodol.

22. YSTYRIAETHAU ERAILL

- i) **Effaith ar gyflawniad addysgol plant o gefndiroedd economaidd difreintiedig**

Rhagwelir y byddaia newid categori iaith yr ysgol yn cael ei effaith gadarnhaol ar gyflawniad addysgol plant o gefndiroedd economaidd difreintiedig. Byddai disgyblion o bob cefndir economaidd yn gallu manteisio ar gwricwlwm cyfrwng Cymraeg o ddechrau eu haddysg, gan sicrhau bod yr holl ddisgyblion yn dod yn ddwyieithog.

- ii) **Tir ac Adeiladau**

Cymharu ansawdd y lle addysgu yn yr ysgol y byddai disgyblion yn cael eu trosglwyddo ohoni

Oherwydd bod y cynnig yn ymwneud â newid categori iaith, ni fyddai unrhyw effaith ar ansawdd y lle addysgu i ddisgyblion.

Gwybodaeth am unrhyw waith adeiladu y byddai ei angen i sicrhau bod gan yr ysgol le i addysgu plant wrth drosglwyddo

Ni fyddai angen unrhyw waith adeiladu er mwyn gallu symud ymlaen gyda'r cynnig.

Manylion unrhyw dir neu adeiladau a allai fod angen eu trosglwyddo neu werthu o ganlyniad i'r cynigion

Ni fyddai angen trosglwyddo na gwerthu tir.

A yw'r ysgol / ysgolion yn destun unrhyw fudd ymddiriedolaethol neu elusennol y gallai'r cynigion effeithio arnynt, er enghraifft o ran defnyddio neu werthu tir?

Nid yw Ysgol Bro Hyddgen yn destun unrhyw fudd ymddiriedolaethol neu elusennol y gallai gweithredu'r cynnig effeithio arnynt.

- iii) **Llwybrau cerdded i'r ysgol**

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai'r llwybrau cerdded i'r ysgol yr un fath â'r llwybrau cerdded presennol i Ysgol Bro Hyddgen.

iv) Derbyn plant i'r ysgol

Y Cyngor sy'n gweinyddu'r broses o dderbyn plant i Ysgol Bro Hyddgen. Pe bai'r cynnig presennol yn cael ei weithredu, byddai'r broses o dderbyn plant i'r ysgol yn parhau i gael ei gweinyddu gan y Cyngor yn unol â Pholisi Derbyn y Cyngor, sydd ar gael ar-lein yn:

<https://cy.powys.gov.uk/article/7627/Gwneud-Cais-am-Le-Mewn-Ysgol>

Byddai angen i ddisgyblion newydd a fyddai eisiau mynychu'r ysgol wneud cais am le o dan drefniadau derbyn y Cyngor.

v) Y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg

Mae Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP yn Saesneg) ar gyfer 2017-20 yn disgrifio nod y Cyngor o ddarparu darpariaeth gyfartal i ddysgwyr cyfrwng Cymraeg ym Mhowys.

Byddai gweithredu'r cynnig yn sicrhau y byddai gan holl ddisgyblion Machynlleth fynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol a'u bod yn datblygu sgiliau dwyieithog yn Gymraeg a Saesneg. Byddai hyn yn arwain at gynnydd yn nifer y disgyblion yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg gan felly gyfrannu at darged y Cyngor o gynyddu nifer y disgyblion sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg a nod Llywodraeth Cymru o weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Yn dilyn gweithredu'r cynnig yn llawn, byddai cyfleoedd cyfrwng Cymraeg gwell i ddysgwyr o fynychu ysgol gyfangwbl cyfrwng Cymraeg, gan gynnwys cyfleoedd gwell i ddisgyblion gael defnyddio'r Gymraeg ar draws yr ysgol.

23. ASESIAU O'R EFFAITH AR GYDRADDOLDEB, Y GYMUNED AC AR Y GYMRAEG

Mae asesiadau effaith drafft wedi eu cyflawni yng nghyswllt y cynnig. Bwriedir diweddarau'r rhain yn dilyn ymgynghori i adlewyrchu unrhyw faterion ychwanegol a godwyd. Mae'r asesiadau hyn ar gael ar wefan y Cyngor:

<https://en.powys.gov.uk/article/10004/Ysgol-Bro-Hyddgen-Machynlleth>

Rhoddir crynodeb o'r asesiadau hyn isod:

i) Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Os bydd y cynnig yn cael ei weithredu, byddai cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen yn newid i fod yn gyfrwng Cymraeg. Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda phlant Derbyn. Ni fyddai effaith ar y disgyblion presennol.

Nod y cynnig yw gwella'r cyfleoedd addysgol a gynigir i'r holl ddisgyblion yn nalgylch Machynlleth, gan gynnwys disgyblion sy'n disgyn i'r grwpiau nodweddiol a warchodir.

Nodir y gallai fod pryderon am effaith y cynnig, i newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg, ar unrhyw ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol a fyddai'n mynychu'r ysgol yn y dyfodol. I liniaru'r pryder hwn, byddai angen i'r ysgol ehangu'r cymorth i ddisgyblion ag ADY, fel bo angen i ateb anghenion y grŵp hwn. Bydd y cyfnod ymgynghori'n rhoi cyfle i godi unrhyw bryderon am yr effaith ar ddisgyblion gydag ADY, a bydd y pryderon hyn yn cael eu hystyried wrth i'r broses fynd yn ei blaen.

ii) Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned

Oherwydd bod y cynnig ond yn ymwneud â newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, y disgwyl yw na fyddai'r cynnig yn effeithio dim bron ar y gymuned. Byddai'r ddarpariaeth gynradd ac uwchradd yn parhau i fod ar gael ym Machynlleth a byddai'r cyfleusterau cymunedol sy'n gysylltiedig â'r ysgol yn parhau i fod ar gael, gan wella'n dilyn codi'r adeilad newydd sydd mewn golwg.

Rydym yn cydnabod y byddai'r cynnig, yn y pen draw, yn arwain at fwy o deithio i ddisgyblion a fyddai eisiau derbyn addysg cyfrwng Saesneg. Fodd bynnag, drwy gyflwyno'r categori iaith newydd yn raddol dros nifer o flynyddoedd, y bwriad yw y byddai gan holl ddisgyblion y dalgylch y sgiliau iaith Gymraeg fyddai eu hangen arnynt i barhau i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol. Felly dylai nifer y disgyblion a fyddai'n teithio i dderbyn addysg cyfrwng Saesneg fod yn fach.

iii) Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg

Byddai gweithredu'r cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar yr iaith Gymraeg oherwydd, ymhen amser, byddai'n sicrhau bod yr holl ddisgyblion yn nalgylch Machynlleth yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg ac yn dod yn gwbl ddwyieithog mewn Cymraeg a Saesneg, gan arwain at gynnydd yn nifer y disgyblion a fyddai'n gallu defnyddio'r Gymraeg yn hyderus a chyfrannu hefyd at strategaeth Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

RHAN D – MANYLION YR YMGYNGHORIAD

Gyda phwy fyddwn ni'n ymgynghori?

Bydd y Cyngor yn ymgynghori ag ystod o wahanol randdeiliaid fel sy'n ofynnol o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion, gan gynnwys y canlynol:

- Rhieni, gofalwyr a gwarcheidwaid yn Ysgol Bro Hyddgen
- Llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen
- Staff Ysgol Bro Hyddgen
- Rhieni disgyblion sy'n mynd i'r ysgolion sy'n bwydo Ysgol Bro Hyddgen
- Disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen a'r holl ysgolion sy'n bwydo Ysgol Bro Hyddgen
- Awdurdodau Esgobaeth yr Eglwys Babyddol Rufeinig a'r Eglwys yng Nghymru
- Gweinidog Addysg Cymru
- Awdurdodau Lleol cyfagos
- Cyngorwyr lleol Powys
- Cyngorau Tref a Chymuned yr ardal leol
- Aelod o'r Senedd dros Sir Drefaldwyn ac Aelodau Senedd rhanbarthol yr ardal
- Yr Aelod Seneddol dros Sir Drefaldwyn
- Estyn
- Undebau athrawon a staff
- ERW
- Comisiynydd Heddlu a Throsedd Dyfed Powys
- Darparwyr addysg feithrin yn yr ardal leol
- Y Mudiad Meithrin
- Partneriaeth Plant a Phobl Ifanc Powys
- Coleg NPTC
- Comisiynydd y Gymraeg

Bydd ymgynghori â disgyblion yn digwydd yn unol â'r safonau cyfranogiad cenedlaethol ar gyfer plant a phobl ifanc yng Nghymru³.

Y cyfnod ymgynghori

Bydd y cyfnod ymgynghori'n dechrau ar 8 Rhagfyr 2020 ac yn dod i ben ar 26 Ionawr 2021.

Y broses statudol

Bydd ymgynghori ar y cynnig hwn yn dilyn y canllawiau a nodir gan Lywodraeth Cymru yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion diwygiedig a ddaeth yn weithredol ar 1 Tachwedd 2018. Crynhoir y broses hon isod:

i) Ymgynghori

---

³ https://llyw.cymru/safonau-cyfranogiad-cenedlaethol-plant-phobl-ifanc?_ga=2.3994101.479906115.1606126777-146557461.1594032523

Bydd yr ymgynghori'n dechrau ar 8 Rhagfyr 2020 ac yn dod i ben ar 26 Ionawr 2021. Bydd yr adborth o'r broses ymgynghori'n cael ei gasglu a'i grynhoi a bydd adroddiad ymgynghori'n cael ei gynhyrchu a'i rannu â rhanddeiliaid.

Mae'n bwysig nodi na fydd yr ymatebion i'r ymgynghoriad yn cael eu cyfrif fel gwrthwynebiadau i'r cynnig – gellir ond cofrestru gwrthwynebiadau ar ôl cyhoeddi hysbysiad statudol.

Bydd Cabinet y Cyngor yn ystyried yr adroddiad ymgynghori a'r adborth a dderbyniwyd dros y cyfnod ymgynghori, cyn wedyn penderfynu symud ymlaen â'r cynnig, gwneud newidiadau i'r cynnig, neu beidio â symud ymlaen â'r cynnig. Os bydd y Cabinet yn penderfynu peidio â symud ymlaen, bydd hynny'n ddiwedd ar y cynnig hwn.

Disgwylir y bydd y Cabinet yn ystyried yr Adroddiad Ymgynghori yn ystod gwanwyn 2021.

ii) Hysbysiad statudol

Os yw'r Cabinet yn penderfynu symud ymlaen gyda'r cynnig, bydd hysbysiadau statudol yn cael eu cyhoeddi ar ôl cyfarfod y Cabinet. Byddai wedyn 28 diwrnod i bobl gael cyflwyno gwrthwynebiadau ysgrifenedig.

Os bydd unrhyw wrthwynebiadau, bydd y Cyngor yn cyhoeddi adroddiad gwrthwynebiadau'n rhoi crynodeb o'r gwrthwynebiadau ac ymateb y Cyngor iddynt, cyn pen saith diwrnod gan ddechrau gyda dyddiad penderfyniad yr awdurdod lleol. Dim ond gwrthwynebiadau ysgrifenedig a gyflwynir dros gyfnod yr hysbysiad statudol fydd yn cael eu hystyried a'u cynnwys yn yr adroddiad hwn. Ni fydd sylwadau a gyflwynir dros y cyfnod ymgynghori'n cael eu cyfrif fel gwrthwynebiadau. Os bydd rhanddeiliaid am i'w hymatebion i'r ymgynghoriad gael eu hystyried fel gwrthwynebiadau, byddai angen iddynt eu hail-gyflwyno'n ysgrifenedig dros gyfnod yr hysbysiad statudol.

Byddai adroddiad pellach yn cael ei gyflwyno i Gabinet y Cyngor i'w ystyried ochr yn ochr â'r adroddiad ar y gwrthwynebiadau, er mwyn penderfynu a ddylid cymeradwyo'r cynnig neu beidio.

Disgwylir i benderfyniad terfynol gael ei wneud erbyn diwedd blwyddyn academaidd 2020/21.

iii) Gweithrediad

Pe bai'r cynnig yn cael ei gymeradwyo gan Gabinet y Cyngor, byddai'n cael ei weithredu ar sail y dyddiad yn yr Hysbysiad Statudol neu unrhyw ddyddiad a ddiwygiwyd.

Sut i ymateb i'r ymgynghoriad

Mae ffurflen ymateb yn amgaaedig gyda'r ddogfen hon. Mae ffurflen ar-lein hefyd ar gael ar wefan y Cyngor:

<https://cy.powys.gov.uk/article/10004/Ysgol-Bro-Hyddgen-Machynlleth>

Neu gallwch ymateb drwy lythyr.

Dylid anfon ffurflenni ac ymatebion ysgrifenedig eraill, wedi eu cwblhau, i'r cyfeiriad canlynol:

Y Tîm Trawsnewid Addysg, Cyngor Sir Powys, Neuadd y Sir, Llandrindod, LD1 5LG

E-bost: school.consultation@powys.gov.uk

Dylai pob gohebiaeth ein cyrraedd erbyn **26 Ionawr 2021**.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau pellach am y cynnig hwn, gallwch gysylltu â'r Tîm Trawsnewid Addysg ar y manylion cyswllt uchod, neu drwy ffonio (01597) 826277.

ATODIAD A – DATA ALLWEDDOL

Mae gwybodaeth am ysgolion y mae'n debygol y bydd y cynigion yn effeithio arnynt wedi'i ddarparu isod.

Gan mai'r cynnig yw i gyflwyno'r newid i gategori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn raddol, ni fyddai'n rhaid i unrhyw ddisgyblion presennol drosglwyddo i ysgolion eraill. Felly, barn y Cyngor yw mai Ysgol Bro Hyddgen yw'r unig ysgol fyddai'n cael ei heffeithio gan y cynnig.

Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, mae'n bosibl y byddai rhai disgyblion yn dewis mynychu ysgolion eraill yn y dyfodol er mwyn cael mynediad i ddarpariaeth cyfrwng Saesneg, yn y sector uwchradd yn arbennig. Fodd bynnag, y disgwyliad yw y byddai nifer y disgyblion yn fach, felly ni fyddai effaith sylweddol ar yr ysgolion hyn.

Gwybodaeth gyffredinol

	Math o ysgol	Categori iaith	Niferoedd derbyn	Ysgol wledig? ⁴
Ysgol Bro Hyddgen	Ysgol Ganol Gymunedol (pob oed) Cyngor Sir Powys sy'n berchen ar adeilad yr ysgol	Dwyieithog (math B)	31 - Cynradd 73 - Uwchradd	Na

Nifer y disgyblion

i) Nifer presennol y disgyblion⁵

	D	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Cyfanswm
Cyfrwng Cymraeg	11	19	17	13	16	25	12	43	28	39	29	35	17	28	332
Cyfrwng Saesneg	5	6	6	6	10	7	12	8	17	15	17	18	6	12	145
Cyfanswm	16	25	23	19	26	32	24	51	45	54	46	53	23	40	477

ii) Nifer y disgyblion yn hanesyddol⁶

⁴ Mae Atodiad F o Gôd Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru (2018) (<https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-10/cod-trefniadaeth-ysgolion-fersiwn-diwygiedig.pdf>) yn cynnwys rhestr o 'ysgolion gwledig' y mae 'rhagdybiaeth yn erbyn cau ysgolion gwledig' yn berthnasol iddynt.

⁵ Cyllid - NOR – Diwrnod Cyfrif Disgyblion 2020

⁶ PLASC

	Ion. 2014	Ion. 2015	Ion. 2016	Ion. 2017	Ion. 2018	Ion. 2019	Ion. 2020
Ysgol Bro Hyddgen	560	564	520	486	488	483	474

iii) **Nifer disgwylledig y disgyblion**

	Ion. 2021	Ion. 2022	Ion. 2023	Ion. 2024	Ion. 2025
Ysgol Bro Hyddgen	464	469	477	465	463

Capasiti a Chyflwr yr Adeiladau

i) **Capasiti**

Mae'r tabl canlynol yn cynnwys gwybodaeth am gapasiti presennol Ysgol Bro Hyddgen:

	Capasiti presennol	Faint yn llawn ar hyn o bryd	Capasiti gwag
Ysgol Bro Hyddgen – Campws Cynradd	213	165 (77.5%)	48 (22.5%)
Ysgol Bro Hyddgen – Campws Uwchradd	442	312 (70.6%)	130 (29.4%)

ii) **Cyflwr yr adeiladau**

Yn 2009 cyflawnodd Llywodraeth Cymru asesiad o gyflwr a pha mor addas oedd y ddwy ysgol:

	Cyflwr	Addasrwydd	Neuadd ar y safle
Ysgol Bro Hyddgen – Campws Cynradd	C Gwael	B Da	Oes
Ysgol Bro Hyddgen – Campws Uwchradd	C Gwael	C Gwael	Oes

Mae adeilad newydd ar y gweill ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen a'r disgwyl yw y bydd yn agor ym mis Medi 2023.

Ansawdd a Safonau'r Addysg

i) Estyn

Mae'r tabl canlynol yn crynhoi arolygiadau diwethaf gan Estyn o'r ysgol:

	Ysgol Bro Hyddgen
Dyddiad yr arolygiad	Chwefror 2017
Safonau	Digonol
Lles	Da
Profiadau dysgu	Digonol
Addysgu	Da
Gofal, cymorth ac arweiniad	Da
Amgylchedd dysgu	Da
Arweinyddiaeth	Da
Ansawdd yn gwella	Digonol
Gweithio mewn partneriaeth	Da
Rheoli adnoddau	Digonol
Canlyniad	Bydd yr ysgol yn cynhyrchu cynllun gweithredu i ddangos sut y bydd yn rhoi sylw i'r argymhellion. Bydd Estyn yn adolygu cynnydd yr ysgol.

ii) Categoriâu'r ysgolion

Mae categorïau diweddaraf y ddwy ysgol, yn unol â'r System Genedlaethol ar gyfer Categorioidio Ysgolion 2019, fel a ganlyn:

	Grŵp Safonau	Capasiti i Wella	Capasiti Cymorth
Ysgol Bro Hyddgen	Amherthnasol	B	Melyn

Sefyllfa'r gyllideb

	Gwir Alldro Cronnus 2019/20	Cyllideb 2020/21	Cyllideb 2021/22	Cyllideb 2022/23
--	------------------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

Ysgol Bro Hyddgen	£162,071	£197,602	£125,798	£34,764

Gwybodaeth am Gydraddoldeb⁷

i) Hunaniaeth genedlaethol
(Disgyblion 5+ oed ar 31 Awst 2019)

	Prydeinig	Sais / Saesnes	Gwyddel(e)s	Albanaid	Cymro / Cymraes	Aral	Heb nodi	Wedi gwrthod	Cyfanswm disgyblion
Ysgol Bro Hyddgen Campws Cynradd	36.4%	9.2%	0%	0%	37.6%	3.5%	0%	0.6%	173
Ysgol Bro Hyddgen Campws Uwchradd	20.3%	8.6%	0%	0%	68.4%	2.3%	0.0%	0.3%	301

ii) Grŵp ethnig
(Disgyblion 5+ oed ar 31 Awst 2019)

	Gwyn Prydeinig	Tarddiad ethnig arall	Heb dderbyn y wybodaeth eto	Cyfanswm disgyblion
Ysgol Bro Hyddgen Campws Cynradd	82.1%	3.5%	15.5%	173
Ysgol Bro Hyddgen Campws Uwchradd	96.7%	3.0%	0.3%	301

iii) Saesneg fel Iaith Ychwanegol (EAL)

	NOR	% EAL	% EAL A/B/C
Ysgol Bro Hyddgen Campws Cynradd	173	0%	0%

⁷ PLASC 2020

Ysgol Bro Hyddgen Campws Uwchradd	301	0.7%	0.0%

iv) Prydau Ysgol Am Ddim

	Dim hawl i brydau ysgol am ddim	Hawl i brydau ysgol am ddim	Cyfanswm y disgyblion	% gyda hawl i brydau ysgol am ddim
Ysgol Bro Hyddgen Campws Cynradd	148	25	173	14.5%
Ysgol Bro Hyddgen Campws Uwchradd	266	35	301	11.6%

v) Plant sy'n derbyn gofal

	Plant sy'n derbyn gofal
Ysgol Bro Hyddgen	1.1%

vi) Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)

	Dim	Gweithredu gan yr ysgol	Gweithredu gan yr ysgol a mwy	Datganiad	Cyfanswm disgyblion	% ADY
Ysgol Bro Hyddgen Campws Cynradd	74.0%	15.6%	8.7%	1.7%	173	26.0%
Ysgol Bro Hyddgen Campws Uwchradd	88.0%	7.6%	0%	0%	301	12.0%

ATODIAD B – DADANSODDIAD SWOT A FFACTORAU HANFODOL I LWYDDIANT – OPSIYNAU IAITH

1. DADANSODDIADAU SWOT

Cyflwynir isod y dadansoddiadau SWOT a wnaed ar bob un o'r tri opsiwn iaith yn adran 5:

Opsiwn 1: Dim newid

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Dim effaith ar ddisgyblion, rhieni na staff - Dim teithio ychwanegol i ddisgyblion - Dim effaith ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen - Dim angen proses statudol 	<ul style="list-style-type: none"> - Ni fyddai Ysgol Bro Hyddgen yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon - Nid yw rhai disgyblion yn dod yn gwbl ddwyieithog - Bydd disgyblion yn parhau i gael eu haddysgu mewn gwersi dwyieithog – nid yw hyn yn fodel dymunol o addysgu - Nid yw'n cwrdd â nodau ac amcanion Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys
Cyfleoedd	Bygythiadau
	<ul style="list-style-type: none"> - Niferoedd bach yn parhau yn y ffrwd cyfrwng Saesneg

Opsiwn 2: Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth Cyfnod Sylfaen ar hyd y continwwm iaith Gymraeg

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg ar hyn o bryd - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon i raddau, drwy osgoi'r angen i ddyblygu darpariaeth yn y Cyfnod Sylfaen - Byddai holl ddisgyblion y Cyfnod Sylfaen yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn datblygu sgiliau dwyieithog - Byddai disgyblion yn dewis derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu gyfrwng Saesneg ar ôl derbyn darpariaeth Gymraeg yn y Cyfnod 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Byddai disgyblion dal yn gallu dewis darpariaeth cyfrwng Saesneg ar ôl y Cyfnod Sylfaen. Mae'n debyg na fyddai disgyblion a fyddai'n dewis darpariaeth cyfrwng Saesneg yn gwbl ddwyieithog wrth adael yr ysgol

<p>Sylfaen, a allai arwain at gynnydd yn nifer y disgyblion yn dewis addysg cyfrwng Cymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yn y tymor hir, gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Ychydig o arbedion ariannol posib i'r awdurdod yn y tymor hir 	<ul style="list-style-type: none"> - Os bydd y newid yn arwain at fwy o ddisgyblion yn dewis parhau gyda darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar ôl y Cyfnod Sylfaen, byddai nifer y disgyblion cyfrwng Saesneg yn lleihau ymhellach gan waethygu'r her i'r ysgol o geisio cynnig darpariaeth cyfrwng Saesneg i'r disgyblion hyn - Ni fyddai'n rhoi mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg uwchradd neilltuol - Byddai'r rhan fwyaf o'r ysgol yn dal i weithredu fel ysgol dwy ffrwd, a allai achosi heriau gyda chreu ethos cyfrwng Cymraeg - Byddai angen prosesau statudol pellach i wneud unrhyw newid i'r ddarpariaeth iaith mewn blynyddoedd eraill yn y dyfodol - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg
<p>Cyfleoedd</p>	<p>Bygythiadau</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Efallai na fyddai'r ysgol wedyn yn denu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn addysg cyfrwng Saesneg - Lleihad posib yn nifer y disgyblion cyfrwng Saesneg o Gyfnod Allweddol 2 ymlaen, a fyddai'n creu heriau pellach i'r ysgol

Opsiwn 3: Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth gynradd ar hyd y continwwm iaith Gymraeg dros amser

<p>Cryfderau</p>	<p>Gwendidau</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg ar hyn o bryd - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon, drwy osgoi'r angen i ddyblygu darpariaeth yn y Cyfnod Sylfaen a CA2 - Byddai'r holl ddisgyblion cynradd yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn datblygu sgiliau dwyieithog - Byddai disgyblion yn dewis derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Byddai disgyblion dal yn gallu dewis darpariaeth cyfrwng Saesneg ar ôl y blynyddoedd cynradd.

<p>gyfrwng Saesneg ar ôl derbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn yr ysgol gynradd, a allai arwain at gynnydd yn nifer y disgyblion yn dewis addysg cyfrwng Cymraeg yn yr uwchradd</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg yn y blynyddoedd cynradd - Ethos iaith Gymraeg gwell yn y cynradd - Cynnydd posib yn nifer y disgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Ychydig o arbedion ariannol posib i'r awdurdod yn y tymor hir 	<ul style="list-style-type: none"> - Gallai disgyblion yn dewis darpariaeth uwchradd cyfrwng Saesneg golli eu sgiliau dwyieithog cyn gadael yr ysgol - Os bydd y newid yn arwain at fwy o ddisgyblion yn dewis parhau gyda darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn yr uwchradd, byddai nifer y disgyblion cyfrwng Saesneg yn lleihau ymhellach gan waethygu'r her i'r ysgol o geisio cynnig darpariaeth cyfrwng Saesneg i'r disgyblion hyn - Byddai angen prosesau statudol pellach i wneud unrhyw newid i'r ddarpariaeth iaith mewn blynyddoedd eraill yn y dyfodol - Ni fyddai'n rhoi mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg uwchradd neilltuol - Byddai heriau o hyd gyda chreu ethos cyfrwng Cymraeg oherwydd byddai'r ddarpariaeth uwchradd yn dal i fod yn ddwy ffrwd - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg
<p>Cyfleoedd</p>	<p>Bygythiadau</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Efallai na fyddai'r ysgol wedyn yn denu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn addysg cyfrwng Saesneg - Lleihad posib yn nifer y disgyblion cyfrwng Saesneg yn yr uwchradd, a fyddai'n creu heriau pellach i'r ysgol

Opsiwn 4: Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth uwchradd ar hyd y continwwm iaith Gymraeg dros amser

<p>Cryfderau</p>	<p>Gwendidau</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Dim effaith ar ddisgyblion oed cynradd - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon drwy beidio â gorfod dyblygu darpariaeth yn yr uwchradd - Gellid darparu mwy o gyfleoedd cyfrwng Cymraeg yn yr uwchradd - Gallai arwain at fwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg yn y cynradd 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Effaith bosib ar staff uwchradd nad ydynt yn siarad Cymraeg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol

<ul style="list-style-type: none"> - Byddai'n rhoi mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg uwchradd neilltuol - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> - Byddai'r disgyblion dal yn gallu dewis darpariaeth gynradd cyfrwng Saesneg, a byddent yn gadael yr ysgol gynradd heb sgiliau gwbl ddwyieithog - Mae'n debyg y byddai disgyblion a dderbyniodd addysg gynradd cyfrwng Saesneg yn trosglwyddo i ysgol arall am eu haddysg uwchradd
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Efallai na fyddai'r ysgol wedyn yn denu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn addysg cyfrwng Saesneg - Byddai disgyblion a dderbyniodd addysg gynradd cyfrwng Saesneg yn trosglwyddo i ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg arall

Opsiwn 5: Cynorthwyo'r ysgol i symud yr holl gyfnodau allweddol ar hyd y continwmm iaith Gymraeg dros amser

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan y byddent wedi gadael yr ysgol - Yn y tymor hir, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon - Yn y tymor hir, gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod yn y tymor hir 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	

Opsiwn 6: Newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg yn y tymor hir - Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod - Cyfnod pontio byrrach i'r ysgol 	<ul style="list-style-type: none"> - Byddai angen i ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd drosglwyddo i ysgolion eraill - Teithio ychwanegol i ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd - Effaith sylweddol ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor byr, oherwydd gallai disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ddewis symud i ysgolion eraill - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hirach oherwydd efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Cynnydd mewn lleoedd gwag yn Ysgol Bro Hyddgen - Effaith ar staff Ysgol Bro Hyddgen nad ydynt yn siarad Cymraeg - Yn debygol o fod yn amhoblogaidd gyda'r gymuned leol
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg - Cyfle i gynyddu nifer y disgyblion sy'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg pe bai disgyblion yn dymuno trosglwyddo i ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith sylweddol ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor byr

2. FFACTORAU HANFODOL I LWYDDIANT

Aseswyd yr opsiynau hefyd yn erbyn y Ffactorau Hanfodol i Lwyddiant canlynol:

Ffactor Hanfodol i Lwyddiant	Disgrifiad

1 – Cyd-fynd â strategaethau ac anghenion busnes	<ul style="list-style-type: none"> • Rhaid i'r opsiwn gyd-fynd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys 2020-2030, i gynnwys y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> - Rhoi sylw i'r heriau sy'n wynebu addysg ym Mhowys ac fel y disgrifir hwynt yn Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys 2020-2030 - Cyd-fynd â'r Weledigaeth a'r Egwyddorion Arweiniol a ddisgrifir yn Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys 2020-2030 - Cyd-fynd â'r Nodau a'r Amcanion Strategol a ddisgrifir yn Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys 2020-2030 • Rhaid i'r opsiwn wneud y mwyaf o fanteision Rhaglen Trawsnewid Addysg y Cyngor
2 – Gwerth am arian	<ul style="list-style-type: none"> • Rhaid i'r opsiwn wneud y mwyaf o'r adnoddau sydd ar gael i ddarparu dysgu • Rhaid i'r opsiwn roi gwerth am arian wrth ddarparu'r dysgu
3 – Potensial ei gyflawni	<ul style="list-style-type: none"> • Rhaid i'r opsiwn fod yn bosib ei gyflawni o fewn y ddeddfwriaeth bresennol • Rhaid i'r opsiwn fod yn weithredol bosib ei gyflawni • Rhaid i'r opsiwn fod yn ffisegol bosib ei gyflawni
4 – Potensial i fod yn fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> • I ba raddau y mae'r opsiwn yn fforddiadwy o fewn y cyllid refeniw disgwylidig fydd gan y Cyngor • I ba raddau y mae'r opsiwn yn fforddiadwy o fewn y cyllid cyfalaf disgwylidig fydd gan y Cyngor

Aseswyd pob opsiwn yn erbyn y Ffactorau Hanfodol i Lwyddiant, ar sail y meini prawf canlynol:

✓ – Yn cwrdd   ? – Gallai gwrdd   x – Ddim yn cwrdd

Mae'r asesiad o bob opsiwn fel a ganlyn:

	Opsiwn 1	Opsiwn 2	Opsiwn 3	Opsiwn 4	Opsiwn 5	Opsiwn 6
1 – Cyd-fynd â strategaethau ac anghenion busnes	x	x	X	x	✓	✓
2 – Gwerth am arian	x	?	?	x	?	✓

3 – Potensial ei gyflawni	✓	✓	✓	✓	✓	?
5 – Potensial i fod yn fforddiadwy	x	✓	✓	?	✓	✓
Cyfanswm ✓	1	2	2	1	3	3
Cyfanswm x	3	1	1	2	0	0
Canlyniad	Dystyru	Dystyru	Dystyru	Dystyru	Ffafrio	Posib

ATODIAD C – DADANSODDIAD SWOT A FFACTORAU HANFODOL I LWYDDIANT – OPSIYNAU GWEITHREDU

1. DADANSODDIADAU SWOT

Cyflwynir isod y dadansoddiadau SWOT a wnaed ar bob un o'r tri opsiwn gweithredu yn adran 6:

Opsiwn 5A: Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan y byddent wedi gadael yr ysgol - Yn y tymor hir, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon - Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol - Byddai staff yn gallu canolbwyntio ar un model darparu ieithyddol - Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihad posib yn nifer y disgyblion oherwydd dewisiadau rhieni o ran iaith y ddarpariaeth

Opsiwn 5B: Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau drwy uno'r Cyfnod Sylfaen

Cryfderau	Gwendidau

<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – ar wahân i ddisgyblion Cyfnod Sylfaen, byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan fyddai'r disgyblion wedi gadael yr ysgol - Yn y tymor hir, byddai'r ysgol yn gallu gweithredu'n fwy effeithlon - Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol - Byddai staff yn gallu canolbwyntio ar un model darparu ieithyddol - Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod - Byddai'n byrhau ychydig ar y cyfnod pontio o'i gymharu ag Opsiwn 5A 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Efallai na fyddai rhieni disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn y Cyfnod Sylfaen ar hyn o bryd am i'w plant dderbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihad posib yn nifer y disgyblion oherwydd dewisiadau rhieni o ran iaith y ddarpariaeth

Opsiwn 5C: Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn a Blwyddyn 7

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Byddai'n byrhau'r cyfnod o bontio i'r model newydd o ddarparu - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon - Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol - Byddai staff yn gallu canolbwyntio ar un model darparu ieithyddol - Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol 	<ul style="list-style-type: none"> - Yn y tymor byr, byddai angen i ddisgyblion sy'n derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg yn y cynradd naill ai drosglwyddo i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg yn yr uwchradd, neu symud i ysgol arall - Lleihad posib yn nifer y disgyblion uwchradd yn y tymor byr pe bai disgyblion cyfrwng Saesneg yn dewis trosglwyddo i ysgolion eraill - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu

<ul style="list-style-type: none"> - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol - Mwy o aflonyddwch i'r disgyblion presennol o'i gymharu ag opsiynau 5A a 5B
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihad posib yn nifer y disgyblion oherwydd dewisiadau rhieni o ran iaith y ddarpariaeth

Opsiwn 5D: Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau drwy uno'r Cyfnod Sylfaen a chyflwyno'n raddol o Flwyddyn 7 ymlaen

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Byddai'n byrhau'r cyfnod o bontio i'r model newydd o ddarparu - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon - Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol - Byddai staff yn gallu canolbwyntio ar un model darparu ieithyddol - Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Mae'n cwrdd â Strategaeth y Cyngor ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> - Yn y tymor byr, byddai angen i ddisgyblion sy'n derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg yn y cynradd naill ai drosglwyddo i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg yn yr uwchradd, neu symud i ysgol arall - Lleihad posib yn nifer y disgyblion uwchradd yn y tymor byr pe bai disgyblion cyfrwng Saesneg yn dewis trosglwyddo i ysgolion eraill - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Efallai na fyddai rhieni disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn y Cyfnod Sylfaen ar hyn o bryd am i'w plant dderbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol

	<ul style="list-style-type: none"> - Mwy o aflonyddwch i'r disgyblion presennol o'i gymharu ag opsiynau 5A, 5B a 5C
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihad posib yn nifer y disgyblion oherwydd dewisiadau rhieni o ran iaith y ddarpariaeth

Opsiwn 5E: Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn. Uno'r dosbarthiadau uwchradd i greu rhai dwyieithog (cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg) hyd nes iddynt ddod yn gyfrwng Cymraeg.

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan y byddent wedi gadael yr ysgol - Byddai'n byrhau'r cyfnod o bontio i'r model newydd o ddarparu - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon o'i weithrediad - Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol - Yn y tymor hir, gallai staff ganolbwyntio ar un model darparu ieithyddol - Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Heriau i staff wrth i'r holl addysgu uwchradd gael ei wneud yn ddwyieithog - Effaith ar ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ystod y cyfnod pontio wrth i'r holl addysgu gael ei wneud yn ddwyieithog - Yn effeithio ar yr holl ddisgyblion oed uwchradd - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihad posib yn nifer y disgyblion yn y tymor hir oherwydd dewisiadau rhieni o ran iaith y ddarpariaeth

Opsiwn 5F: Cyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol o un flwyddyn i'r llall, gan ddechrau drwy uno'r Cyfnod Sylfaen. Uno'r dosbarthiadau

uwchradd i greu rhai dwyieithog (cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg) hyd nes iddynt ddod yn gyfrwng Cymraeg.

Cryfderau	Gwendidau
<ul style="list-style-type: none"> - Bron ddim effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd – ar wahân i ddisgyblion Cyfnod Sylfaen, byddai'r ddarpariaeth yn parhau tan fyddai'r disgyblion wedi gadael yr ysgol - Byddai'n byrhau'r cyfnod o bontio i'r model newydd o ddarparu - Gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon o'i weithrediad - Byddai arweinyddiaeth yr ysgol yn gallu gwneud defnydd mwy effeithiol o adnoddau dynol - Yn y tymor hir, gallai staff ganolbwyntio ar un model darparu ieithyddol - Byddai'n rhoi amser ar gyfer unrhyw ddatblygiad staff a dysgu proffesiynol angenrheidiol - Gellid cynnig mwy o gyfleoedd drwy gyfrwng y Gymraeg - Byddai mwy o ddisgyblion yn astudio drwy gyfrwng y Gymraeg - Arbedion ariannol posib i'r awdurdod 	<ul style="list-style-type: none"> - Effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir – efallai na allai'r ysgol wedyn ddenu disgyblion o'r tu allan i'r sir a fyddai eisiau derbyn darpariaeth cyfrwng Saesneg - Efallai na fyddai rhieni disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn y Cyfnod Sylfaen ar hyn o bryd am i'w plant dderbyn darpariaeth cyfrwng Cymraeg - Effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg - Heriau i staff wrth i'r holl addysgu uwchradd gael ei wneud yn ddwyieithog - Effaith ar ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn ystod y cyfnod pontio wrth i'r holl addysgu gael ei wneud yn ddwyieithog - Yn effeithio ar yr holl ddisgyblion oed uwchradd - Gallai fod yn amhoblogaidd gyda rhai aelodau o'r gymuned leol - Cyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol
Cyfleoedd	Bygythiadau
<ul style="list-style-type: none"> - Cyfle i gynnig darpariaeth ategol i gynorthwyo'r newid i'r categori iaith, e.e. Trochi, cymorth iaith Gymraeg 	<ul style="list-style-type: none"> - Lleihad posib yn nifer y disgyblion yn y tymor hir oherwydd dewisiadau rhieni o ran iaith y ddarpariaeth

2. FFACTORAU HANFODOL I LWYDDIANT

Aseswyd yr opsiynau hefyd yn erbyn y Ffactorau Hanfodol i Lwyddiant ar dudalennau 48/49 uchod: Aseswyd pob opsiwn yn erbyn y Ffactorau Hanfodol i Lwyddiant, ar sail y meini prawf canlynol:

✓ – Yn cwrdd   ? – Gallai gwrdd   x – Ddim yn cwrdd

Mae'r asesiad o bob opsiwn fel a ganlyn:

	Opsiwn 5A	Opsiwn 5B	Opsiwn 5C	Opsiwn 5D	Opsiwn 5E	Opsiwn 5F
1 – Cyd-fynd â strategaethau ac anghenion busnes	✓	✓	✓	✓	x	x
2 – Gwerth am arian	✓	✓	x	x	✓	✓
3 – Potensial ei gyflawni	✓	✓	?	?	x	x
5 – Potensial i fod yn fforddiadwy	✓	✓	x	x	✓	✓
Cyfanswm ✓	4	4	1	1	2	2
Cyfanswm x	0	0	2	2	2	2
Canlyniad	Ffario	Posib	Dystyru	Dystyru	Dystyru	Dystyru

ATODIAD D – FFURFLEN YMATEB

CYNNIG I NEWID CATEGORI IAITH YSGOL BRO HYDDGEN

Mae Cyngor Sir Powys yn ymgynghori ar y cynnig canlynol ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen:

- Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg.
- Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.

Rhoddir mwy o wybodaeth am y cynigion yn y ddogfen ymgynghori, sydd ar gael ar wefan y Cyngor yn <https://cy.powys.gov.uk/trawsnewidaddysg>. Mae'r ffurflen ymateb hon i'r ymgynghoriad yn rhoi cyfle i chi roi eich barn am gynigion y Cyngor. Gallwch hefyd gwblhau'r ffurflen ymateb ar-lein – mae dolen i'r ffurflen ar-lein ar gael drwy glicio ar y ddolen uchod.

Dyddiad cau'r ymgynghoriad yw **26 Ionawr 2021**. Rhaid i ni dderbyn pob ymateb erbyn y dyddiad hwn.

I wybod sut y mae'r Tîm Trawsnewid Addysg yn diogelu a defnyddio gwybodaeth bersonol fydd yn cael ei chasglu yn ystod y prosesau ymgynghori, gallwch ddarllen yr hysbysiad preifatrwydd Trawsnewid Addysg drwy glicio ar y ddolen ganlynol:

<https://cy.powys.gov.uk/article/9804/Hysbysiad-Preifatrwydd-Trawsnewid-Ysgolion>

Rhan 1 – Amdanoch Chi

1. Dywedwch os gwelwch yn dda beth yw eich cysylltiad â'r ysgolion y mae'r ymgynghoriad hwn yn effeithio arnynt:

Rhiant, gofalwr neu warcheidwad

Darpar riant, gofalwr neu warcheidwad

Llywodraethwr

Aelod o staff

Aelod o'r gymuned

Sefydliad e.e. Cyngor Cymuned

Dim cysylltiad

Arall

Os ateboch 'Arall', rhowch fanylion os gwelwch yn dda:

_____

2. Dywedwch gyda pha ysgol y mae gennych gysylltiad:

Ysgol Bro Hyddgen

Un o'r ysgolion sy'n bwydo Ysgol Bro Hyddgen

Ysgol arall

Os oes gennych gysylltiad ag ysgol sy'n bwydo Ysgol Bro Hyddgen neu ysgol arall, dywedwch ba ysgol: _____

3. Rhowch eich cod post os gwelwch yn dda: _____

Rhan 2 – Ymateb i'r Ymgynghoriad

Atebwch y cwestiynau isod os gwelwch yn dda.

4. A ydych yn cytuno â'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen?

Ydw

Nac ydw

Ddim yn gwybod

Rhowch unrhyw sylwadau ychwanegol os gwelwch yn dda:

---

5. A ydych yn meddwl y dylai fod y Cyngor yn ystyried opsiynau eraill ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen, yn lle'r cynnig i newid y categori iaith?

Ydw

Nac ydw

Ddim yn gwybod

Rhowch unrhyw sylwadau ychwanegol, gyda disgrifiad o'r opsiwn / opsiynau y teimlwch y dylai'r Cyngor fod yn eu hystyried:

Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg

6. Yn eich barn chi, pa effeithiau cadarnhaol fyddai'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn ei gael ar:

a) Cyfleoedd i bobl gael defnyddio'r iaith Gymraeg?

---

b) Trin yr iaith Gymraeg yn ddim llai ffafriol na'r iaith Saesneg?

---

7. Yn eich barn chi, pa effeithiau andwyol fyddai'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn ei gael ar:

a) Cyfleoedd i bobl gael defnyddio'r iaith Gymraeg?

---

b) Trin yr iaith Gymraeg yn ddim llai ffafriol na'r iaith Saesneg?

---

8. Yn eich barn chi sut fyddai'n bosib llunio neu addasu'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen fel y byddai'n cael effeithiau cadarnhaol, neu fwy o effeithiau cadarnhaol ar:

a) Cyfleoedd i bobl gael defnyddio'r iaith Gymraeg?

---

b) Trin yr iaith Gymraeg yn ddim llai ffafriol na'r iaith Saesneg?

---

9. Yn eich barn, chi sut fyddai'n bosib llunio neu addasu'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu lai o effeithiau andwyol ar:

a) Cyfleoedd i bobl gael defnyddio'r iaith Gymraeg?

---

b) Trin yr iaith Gymraeg yn ddim llai ffafriol na'r iaith Saesneg?

Effaith ar bobl gyda nodweddion a warchodir

10. A oes gennych unrhyw sylwadau neu bryderon am effaith y cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen ar bobl gyda nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010?

Y nodweddion a warchodir hyn yw: oed, anabledd, ail-bennu rhywedd, beichiogrwydd a mamolaeth, hil, crefydd neu gred, priodas a phartneriaeth sifil, rhyw a thueddiad rhywiol.

Copi o'r Adroddiad Ymgynghori

11. Ar ddiwedd y Cyfnod Ymgynghori, bydd y Cyngor yn cyhoeddi Adroddiad Ymgynghori'n crynhoi'r materion a gododd yn ymatebion pobl i'r ymgynghoriad, ac yn rhoi ymateb y Cyngor i'r materion hyn.

Hoffech chi gael gwybod pan fyddwn yn cyhoeddi'r adroddiad ymgynghori?

 Ie Na

Os ateboch 'Ie', rhowch gyfeiriad e-bost neu gyfeiriad cartref os gwelwch yn dda:

Rhan 3 – Gwybodaeth am gydraddoldeb (dewisol)

Rydym eisiau sicrhau ein bod yn cynnwys holl sectorau'r gymuned wrth ymgynghori, a gofynnwn i chi felly roi'r wybodaeth yma i ni fel y gallwn gadarnhau a yw'r ymgynghoriad wedi bod yn gynhwysol. Fodd bynnag, nid oes raid i chi ateb y cwestiynau hyn.

12. Faint yw eich hoed?

 O dan 16 16-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65-74 75-84 85+ Gwell gen i beidio â dweud

13. Beth yw eich rhywedd?

Gwryw

Benyw

Rhywedd-hyblyg

Anneuaidd

Rhywedd-niwtral

Gwell gen i beidio â dweud

14. Ydych chi'n gallu deall, siarad neu ysgrifennu Cymraeg?

Ydw

Nac ydw

Gwell gen i beidio â dweud

15. Os oes gennych blant oed ysgol, a oes ganddynt hawl i brydau ysgol am ddim?

Oes

Nag oes

Gwell gen i beidio â dweud

16. Os oes gennych blant oed ysgol, a oes ganddynt anghenion dysgu ychwanegol?

Oes

Nag oes

Gwell gen i beidio â dweud

17. Ydych chi'n ystyried eich hun i fod yn anabl?

Ydw

Nac ydw

Gwell gen i beidio â dweud

18. Beth yw eich grŵp ethnig?

Gwyn

Asiaidd

Du, Affricanaidd neu Garibiaidd

Cymysg

Sipsiwn / Teithiwr

Arall

Gwell gen i beidio â dweud

Diolch i chi am lenwi'r holiadur hwn.

Ar ôl ei lenwi, dylech anfon eich holiadur i'r cyfeiriad canlynol, i gyrraedd **dim hwyrach na 26 Ionawr 2021**.

Y Tîm Trawsnewid Addysg, Cyngor Sir Powys, Neuadd y Sir, Llandrindod, LD1 5LG

E-bost: school.consultation@powys.gov.uk

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwriadol

Newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen
Adroddiad Ymgynghori DRAFFT

Ymgynghoriad ar newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, Machynlleth

Cynnwys

1. TROSOLWG AR YR YMGYNGHORIAD	3
i) Dulliau ymgynghori	3
ii) Ymatebion a dderbyniwyd	3
iii) Crynodeb o'r materion a godwyd	4
2. FFURFLEN YMATEB YR YMGYNGHORIAD.....	5
3. YMGYNGHORI Â DISGYBLION.....	9
i) Rhith-gyfarfod â Chyngor yr Ysgol – Disgyblion Cynradd.....	9
ii) Rhith-gyfarfod â Chyngor yr Ysgol – Disgyblion Uwchradd	10
iii) Crynodeb o'r sylwadau eraill a wnaed gan ddisgyblion	12
4. CYFARFODYDD YMGYNGHORI Â STAFF A LLYWODRAETHWYR.....	16
i) Cyfarfod ymgynghori â Staff Ysgol Bro Hyddgen - 14 Ionawr 2021.....	16
ii) Cyfarfod ymgynghori â Llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen - 14 Ionawr 2021 17	
5. ESTYN.....	20
6. MATERION A GODWYD DROS Y CYFNOD YMGYNGHORI.....	24

Os oes angen copi o'r ddogfen hon mewn fformat arall arnoch, cysylltwch â'r Tîm Trawsnewid Addysg os gwelwch yn dda drwy ffonio 01597 826277 neu e-bostio school.organisation@powys.gov.uk.

Ymgynghoriad ar newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen

1. TROSOLWG AR YR YMGYNGHORIAD

Mae Cyngor Sir Powys yn ymgynghori ar gynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen. Roedd y cynnig fel a ganlyn:

- 'Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg
- Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o flwyddyn i flwyddyn gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022

Cynhaliwyd yr ymgynghoriad rhwng 8 Rhagfyr 2020 a'r 26 Ionawr 2021.

i) Dulliau ymgynghori

Roedd y dogfennau ymgynghori ar gael ar wefan y Cyngor drwy gydol y cyfnod ymgynghori, a chawsant eu dosbarthu i randdeiliaid yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Roedd fersiwn ar wahân hefyd ar gael i ddisgyblion ar wefan y Cyngor, drwy gydol y cyfnod ymgynghori.

Gwahoddwyd ymgynghoreion i ymateb i'r ymgynghoriad naill ai drwy lenwi ffurflen ymgynghori ar-lein, llenwi copi papur o'r ffurflen a'i dychwelyd i'r Tîm Trawsnewid Addysg yn Neuadd y Sir, neu drwy ysgrifennu / e-bostio'r Tîm Trawsnewid Addysg.

Cynhaliwyd cyfarfodydd yn rhithiol â'r canlynol:

- Cyngor Ysgol yr Ysgol – 13 Ionawr 2021
- Staff Ysgol Bro Hyddgen - 14 Ionawr 2021
- Llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen - 14 Ionawr 2021

ii) Ymatebion a dderbyniwyd

Llenwodd gyfanswm o 440 o ymatebwyr y ffurflen ymateb oedd wedi'i chynnwys yn y ddogfen ymgynghori. Roedd hyn yn cynnwys copïau papur yn ogystal ag ymatebion drwy lenwi'r ffurflen ymateb ar-lein.

Yn ogystal, derbyniwyd 25 o ymatebion ysgrifenedig drwy'r post neu e-bost gan wahanol bobl, gan gynnwys Estyn. Rhoddir ymateb Estyn ar dudalen 18, yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion.

Yn ogystal ag ymatebion gan rieni, llywodraethwyr, staff ac aelodau'r gymuned, derbyniwyd ymateb hefyd gan y sefydliadau canlynol:

Cyngor Cymuned Corris
Cyngor Cymuned Mallwyd
Cyngor Cymuned Cadfarch
Cyngor Cymuned Pennal
Rhieni Dros Addysg Gymraeg - RHAG
Mudiad Meithrin
Prosiect Plant Cymunedol Machynlleth

iii) Crynodeb o'r materion a godwyd

Rhestrir y materion a godwyd yn yr ymateb i'r ymgynghoriad yn fanwl yn adran 6 ar dudalen 23. Mae hyn yn cynnwys ymateb y Cyngor i bob mater. Crynhoir y materion hyn fel a ganlyn:

1. Yn cefnogi / o blaid y cynnig
2. Anghytuno gyda'r cynnig
3. Effaith ar ddisgyblion
4. Cyfeirio at ddarpariaeth / sgiliau drwy'r Saesneg
5. Cyfeirio at addysg ôl 16 / addysg bellach ac uwch
6. Mae angen dewis
7. Poeni am yr effaith ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen
8. Y cymorth ychwanegol a fyddai ei angen i gynnal y newid i'r categori iaith
9. Cyfeirio at drefniadau cludiant
10. Sylwadau am y ddarpariaeth bresennol yn Ysgol Bro Hyddgen
11. Effaith ariannol
12. Effaith ar staff
13. Effaith ar y gymuned
14. Effaith ar yr iaith Gymraeg
15. Cyfeirio at fodelau darparu addysg cyfrwng Cymraeg
16. Cyfeirio at wahaniaethu / anghydraddoldeb
17. Effaith ar grwpiau gyda nodweddion a warchodir
18. Sylwadau am y dogfennau ymgynghori
19. Sylwadau am y broses ymgynghori
20. Cyfeirio at Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor
21. Beirniadu'r Cyngor
22. Cyfeirio at opsiynau eraill

2. FFURFLEN YMATEB YR YMGYNGHORIAD

Llenwodd 184 y ffurflen ymateb yn Saesneg, oedd ar gael ar-lein, a llenwodd 178 y ffurflen ymateb yn Gymraeg, oedd hefyd ar gael ar-lein.

Yn ogystal, derbyniwyd 78 copi papur o'r ffurflen ymateb drwy e-bost neu yn y post, a derbyniwyd 25 o ymatebion e-bost.

Crynohir canfyddiadau meintiol yr holiadur isod.

Rhodddwyd hefyd sylwadau ysgrifenedig yn y ffurflenni ymateb i'r ymgynghoriad. Mae'r materion a godwyd yn y sylwadau hyn yn Adran 6 yr adroddiad hwn.

Rhan 1 – Amdanoch chi

1. Dywedwch os gwelwch yn dda beth yw eich cysylltiad â'r ysgolion y mae'r ymgynghoriad hwn yn effeithio arnynt:

Ymateb	Nifer	%
Rhiant, gofalwr neu warcheidwad	131	29.8%
Darpar riant, gofalwr neu warcheidwad	59	13.41%
Llywodraethwr	9	2.05%
Aelod o staff	15	3.41%
Aelod o'r gymuned	163	37.01%
Sefydliad	17	3.86%
Dim cysylltiad gyda'r un o'r ysgolion	16	3.64%
Rhywbeth arall	30	6.82%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

2. Dywedwch gyda pha ysgol y mae gennych gysylltiad:

Ymateb	Nifer	%
Ysgol Bro Hyddgen	268	60.91%
Ffederasiwn Glantwymyn, Llanbryn-mair, Carno	97	22.05%
Ysgol arall	24	5.45%
Dim cysylltiad ag unrhyw ysgol	51	11.59%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

3. Rhowch eich cod post os gwelwch yn dda:

Ymateb	Nifer	%
Machynlleth	313	71.13%
Llanbryn-mair	27	6.14%
Tywyn	8	1.82%

Aberystwyth	8	1.82%
Bow Street	8	1.82%
Y Trallwng	7	1.59%
Bangor	6	1.36%
Caersws	5	1.14%
Caernarfon	3	0.68%
Croesoswallt	3	0.68%
Ysbyty Ifan	3	0.68%
Y Bala	2	0.45%
Llanbedr Pont Steffan	2	0.45%
Y Drenewydd	2	0.45%
Llanymynech	2	0.45%
Caerdydd	2	0.45%
Llandrindod	2	0.45%
Abertawe	2	0.45%
Penrhyndeudraeth	1	0.23%
Llanidloes	1	0.23%
Llandysul	1	0.23%
Wrecsam	1	0.23%
Llanbedr Pont Steffan	1	0.23%
Rhondda Cynon Taf	1	0.23%
Abertawe	1	0.23%
Dolgellau	1	0.23%
Y Drenewydd	1	0.23%
Yr Wyddgrug	1	0.23%
Bryste	1	0.23%
Nottingham	1	0.23%
Heb ateb y cwestiwn	23	5.23%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

Rhan 2 – Yr ymatebion i'r ymgynghoriad

3. A ydych yn cytuno â'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen?

Ymateb	Nifer	%
Ydw	269	61.14%
Nac ydw	165	37.5%
Ddim yn gwybod	6	1.36%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

4. A ydych yn meddwl y dylai'r Cyngor ystyried unrhyw opsiynau eraill ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen, yn lle'r cynnig i newid y categori iaith?

Ymateb	Nifer	%
Ydw	102	23.18%
Nac ydw	286	65%
Ddim yn gwybod	52	11.82%

Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%
------------------------------	------------	---------------

Rhan 3 – Amdanoch chi

12. Faint yw eich hoed?

Ymateb	Nifer	%
O dan 16	12	2.73%
16-23	24	5.45%
25-34	77	17.5%
35-44	94	21.37%
45-54	81	18.41%
55-64	46	10.45%
65-74	23	5.23%
75-84	6	1.36%
85+	6	1.36%
Gwell gen i beidio â dweud	16	3.64%
Heb ateb y cwestiwn	55	12.5%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

13. Beth yw eich rhywedd?

Ymateb	Nifer	%
Bachgen / dyn	138	31.36%
Menyw / merch	243	55.23%
Rhywedd-hyblyg	1	0.23%
Anneuaidd	0	0%
Rhywedd-niwtral	2	0.45%
Gwell gen i beidio â dweud	11	2.5%
Heb ateb y cwestiwn	45	10.23%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

14. Ydych chi'n gallu deall, siarad neu ysgrifennu Cymraeg?

Ymateb	Nifer	%
Ydw	357	81.13%
Nac ydw	26	5.91%
Gwell gen i beidio â dweud	12	2.73%
Heb ateb y cwestiwn	45	10.23%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

15. Os oes gennych blant oed ysgol, a oes ganddynt hawl i dderbyn prydau ysgol am ddim?

Ymateb	Nifer	%
Oes	10	2.27%
Nag oes	282	64.10%
Gwell gen i beidio â dweud	39	8.86%

Heb ateb y cwestiwn	109	24.77%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

16. Os oes gennych blant oed ysgol, a oes ganddynt unrhyw anghenion dysgu ychwanegol?

Ymateb	Nifer	%
Oes	30	6.82%
Nag oes	251	57.05%
Gwell gen i beidio â dweud	36	8.18%
Heb ateb y cwestiwn	123	27.95%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

17. A ydych yn ystyried eich hun i fod yn anabl?

Ymateb	Nifer	%
Ydw	19	1.8%
Nac ydw	353	84.7%
Gwell gen i beidio â dweud	19	11.7%
Heb ateb y cwestiwn	49	1.8%
Cyfanswm yr ymatebion	440	100.0%

18. Beth yw eich tarddiad ethnig?

Ymateb	Nifer	%
Gwyn	373	84.76%
Asiaidd	0	0.0%
Du, Affricanaidd neu Garibiaidd	0	0.0%
Cymysg	1	0.23%
Sipsiwn / Teithiwr	1	0.23%
Rhywbeth arall	4	0.91%
Gwell gen i beidio â dweud	19	4.32%
Heb ateb y cwestiwn	42	9.55%
Cyfanswm	440	100.0%

3. YMGYNGHORI Â DISGYBLION

Cyfarfu swyddogion o'r awdurdod lleol â Chyngor Ysgol yr Ysgol i holi eu barn am y cynnig. Cynhaliwyd dau gyfarfod, un gyda disgyblion cynradd a'r llall gyda disgyblion uwchradd.

Rhoddir nodiadau'r cyfarfodydd hyn isod.

i) Rhith-gyfarfod â Chyngor yr Ysgol – Disgyblion Cynradd

13 Ionawr 2021 – Cynhaliwyd yn rhithiol ar Microsoft Teams

Yn bresennol: Huw Foster-Evans, Sarah Astley, Huw Rowlands – Cyngor Sir Powys

Dafydd Jones, Haf ap Robert – Ysgol Bro Hyddgen

Cyfarfu swyddogion o Gyngor Sir Powys yn rhithiol drwy Microsoft Teams â chynrychiolwyr o Gyngor Ysgol Safleoedd Cynradd Ysgol Bro Hyddgen i drafod yr ymgynghoriad i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen o ddwy ffrwd i gyfrwng Cymraeg.

Cynhaliwyd y sesiwn gyda thri disgybl o Gyngor yr Ysgol. Roedd y grŵp i gyd ym mlynnyddoedd 4-6.

Eglurodd y swyddogion y cynigion i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen ac y byddent yn hoffi cael barn y disgyblion am y cynnig. Roedd y disgyblion yn deall y byddai'r newid yn cael ei gyflwyno'n raddol dros amser ac na fyddai'r cynnig yn cael unrhyw effaith ar y disgyblion presennol.

Gofynnodd y disgyblion nifer o gwestiynau a chrynoir eu hymatebion isod:

Beth fyddai manteision y cynnig hwn?

- Llawer o bethau da ond rhai pethau drwg. Pe bai'r holl ddisgyblion yn cael eu haddysgu yn Gymraeg, byddai gan y plant gyfleoedd a swyddi gwell yng Nghymru, a dealltwriaeth well o Gymru a'i hanes.
- Mwynhau dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Byddai mwy o bobl yn ardal Machynlleth yn gallu siarad Cymraeg.

Beth fyddai anfanteision y cynnig hwn?

- Gallai fod yn anodd i ddisgyblion ffrwd Saesneg Blynnyddoedd 1-6 ddod i arfer â'r newid.
- Gallai'r ysgol golli rhai disgyblion wrth iddynt symud i ysgol arall gyda ffrwd Saesneg.

- Efallai y byddai mewnfudwyr i'r ardal heb wybod dim am y Gymraeg yn cael trafferth dysgu iaith newydd.

Cwestiynau eraill a ofynnwyd:

- Beth am staff nad ydynt yn siarad Cymraeg, a fydd angen iddynt ddysgu Cymraeg cyn gallu addysgu yn yr ysgol, pe bai'r categori iaith yn newid i gyfrwng Cymraeg? - Eglurwyd y byddai angen i'r Cyngor helpu'r ysgol i gynnig mwy o gyfle i athrawon a staff eraill gael dysgu Cymraeg.
- Beth fyddai'n digwydd pe bai rhywun di-Gymraeg yn dod i YBH mewn rhai blynyddoedd? A fydddech yn eu helpu i ddeall Cymraeg? - Eglurwyd y byddai addysg drochi ar gael i ddisgyblion, fel y byddai ganddynt gyfle i ymuno â chwrs trochi Cymraeg dwys wrth ddechrau'r ysgol. Mae hyn eisoes yn digwydd drwy Gymru ac mae angen i ni sicrhau bod y cyfleoedd hyn ar gael i unrhyw blant di-Gymraeg sy'n dod i Ysgol Bro Hyddgen. Mae angen i ni sicrhau bod y cyfleoedd hyn ar gael i unrhyw un di-Gymraeg sy'n symud i safleoedd cynradd neu uwchradd yr ysgol.

Sylwadau eraill:

- Ni chefais i drafferth dysgu Cymraeg, mae fy nain yn siarad Cymraeg a Saesneg ac fel helpodd fi i siarad Cymraeg. Nid oeddwn i'n poeni am ddysgu yn Gymraeg, roeddwn yn hapus i dderbyn addysg yn Gymraeg er bod fy rhieni'n siarad Saesneg.
- Rwy'n siarad Saesneg gartref ond dechreuais ddysgu Cymraeg yn ifanc wrth i eraill siarad Cymraeg gyda fi.

Diolchwyd i'r disgyblion am fod yn bresennol a chawsant wybod os bydden nhw, neu eu ffrindiau, yn meddwl am unrhyw beth arall, bod croeso iddynt roi gwybod i'r Tîm Trawsnewid Addysg, ac eglurwyd sut i wneud hyn.

ii) Rhith-gyfarfod â Chyngor yr Ysgol – Disgyblion Uwchradd

13 Ionawr 2021 – Cynhaliwyd yn rhithiol ar Microsoft Teams

Yn bresennol: Huw Foster-Evans, Sarah Astley, Huw Rowlands – Cyngor Sir Powys

Dafydd Jones, Anwen Pughe-Jones – Ysgol Bro Hyddgen

Cyfarfu swyddogion o Gyngor Sir Powys yn rhithiol drwy Microsoft Teams â chynrychiolwyr o Gyngor Ysgol Safle Uwchradd Ysgol Bro Hyddgen i drafod yr ymgynghoriad i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen o ddwy ffrwd i gyfrwng Cymraeg.

Cynhaliwyd y sesiwn gyda 12 disgybl o Gyngor Ysgol Safle Uwchradd Ysgol Bro Hyddgen. Roedd y grŵp yn cynnwys disgyblion blynyddoedd 7-13.

Eglurodd y swyddogion y cynigion i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen ac y byddent yn hoffi cael barn y disgyblion am y cynnig. Roedd y disgyblion yn deall y byddai'r newid yn cael ei gyflwyno'n raddol dros amser ac na fyddai'r cynnig yn cael unrhyw effaith ar y disgyblion presennol.

Gofynnodd y disgyblion nifer o gwestiynau a chrynhair eu hymatebion isod:

Beth fyddai manteision y cynnig hwn?

- Byddai'n syniad da, mae mor bwysig bod plant yn ddwyieithog. Byddai'n beth da i'r iaith Gymraeg. Mae'n syniad da cael plant i ddysgu Cymraeg o oedran ifanc.
- Rwy'n cytuno â'r cynnig, mae'n syniad gwych. Roedd yn rhaid iddo ddigwydd yn y diwedd. Ar y cyfan mae'n beth da cyflwyno'r newid yn raddol dros nifer o flynyddoedd.
- Rwy'n meddwl ei bod yn syniad da cael mwy o Gymraeg yn yr ysgol.
- Ar ôl bod drwy ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg lle'r oedd pob dim yn Gymraeg, rwy'n teimlo fod addysg cyfrwng Cymraeg o oedran ifanc yn syniad da iawn. Yn yr oedran ifanc hwnnw, nid ydych yn sylweddoli pa mor bwysig yw'r Gymraeg, ac i rai gyda rhieni di-Gymraeg, efallai nad ydynt yn sylweddoli pa mor bwysig yw dysgu'r Gymraeg yn rhugl tan fyddan nhw'n hŷn. Unwaith iddynt gyrraedd yr uwchradd, mae'n llawer anoddach dysgu Cymraeg yn rhugl. Felly mae'n haws dysgu o oedran ifanc.
- Rwy'n meddwl y dylem gael ysgol Gymraeg oherwydd mae Bro Ddyfi'n ardal Gymraeg ac mae gan bobl ddwyieithog sgiliau meddwl gwell. Er enghraifft, maen nhw'n gallu canolbwyntio a chofio pethau'n well ac yn gallu cael swyddi gwell yn y dyfodol.
- Rwy'n meddwl ei fod yn dda dechrau'n ifanc oherwydd mae'n haws dysgu ieithoedd pan fyddwch yn iau, rydych yn eu dysgu'n gynt.
- Mae'n fanteisiol bod yn ddwyieithog, byddai'n dda i eraill gael yr un cyfleoedd ag a gefais i.

Beth fyddai anfanteision y cynnig hwn?

- Pe bai pobl di-Gymraeg yn symud i'r ardal, bydd yn anodd iawn iddyn nhw. Mae rhai disgyblion a ddaeth i fy mlwyddyn uwchradd i wedi cael trafferth. Rwy'n teimlo bod hynny'n rhywbeth sydd angen rhoi amser iddo i'w helpu i ddysgu'r iaith.
- Rwy'n teimlo ei fod yn syniad da dysgu'n ifanc, ond mater i rieni benderfynu yw anfon eu plant i ysgol ffrwd Saesneg neu ffrwd Gymraeg, a phe bai myfyrwyr hŷn yn symud o Birmingham neu rywle arall yn Lloegr, byddai'n anodd iawn iddynt symud i ysgol gwbl Gymraeg. Felly gallai wneud pethau'n anoddach i lawer o fyfyrwyr.
- Mae llawer o fyfrindiau i'n poeni am newid i ysgol cyfrwng Cymraeg.

- Yn poeni y gallai fod yn anodd dod o hyd i athrawon Cymraeg i addysgu rhai pynciau arbenigol fel astudiaethau busnes, ac y gallai hyn gyfyngu ar y dewis o bynciau.

Sylwadau eraill / cwestiynau

- Bydd yn cymryd amser hir i weithredu'r cynnig ar draws yr ysgol, dros 10 mlynedd. A oes ffordd i wneud hyn yn gynt? - Eglurwyd bod y newid wedi'i gynllunio fel na fyddai'n effeithio ar y plant sy'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd – ni fydd angen i'r disgyblion sy'n mynd i'r ysgol ar hyn o bryd wynebu unrhyw newid, dim ond rhai sy'n mynychu'r ysgol yn y dyfodol.
- Beth am flynyddoedd 10-13, sy'n flynyddoedd pwysig gydag arholiadau. A fyddai'n bosib gwneud y pynciau yn Gymraeg neu yn Saesneg? Byddai astudio Lefel A yn Saesneg yn haws i ddisgyblion a fyddai am astudio yn Saesneg yn y Brifysgol. Ar gyfer TGAU a Lefel A, weithiau rwy'n meddwl bod rhai pynciau'n haws yn Saesneg – Nodwyd y pryder hwn ond eglurwyd bod y myfyrwyr i gyd mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg drwy Gymru'n astudio pob pwnc drwy'r Gymraeg hyd at Lefel A. Mae llawer ohonynt yna'n mynd i brifysgol yn Lloegr.
- Bydd angen cymorth ychwanegol ar ddisgyblion di-Gymraeg. Er enghraifft, cefais gymorth ychwanegol gan fy athrawes Gymraeg a fu'n help mawr i mi – Cytunwyd y byddai angen cymorth ychwanegol i helpu dysgwyr wrth gyflwyno unrhyw newid. Mae nifer o enghreifftiau o ymarfer da ar hyd a lled Cymru a bydd y staff yn Ysgol Bro Hyddgen eisoes yn ymwybodol o'r ymarfer da ac yn brofiadol mewn cynorthwyo disgyblion.
- A fydd cymorth i deuluoedd di-Gymraeg? - Eglurwyd ei bod yn bwysig bod cymorth ar gael i deuluoedd y disgyblion, yn ogystal ag i'r plant eu hunain, er enghraifft gwersi Cymraeg i rieni, a sicrhau bod adnoddau gwaith cartref a gwybodaeth gan yr ysgol ar gael yn Gymraeg a Saesneg, fel nad yw rhieni'n teimlo nad ydynt yn deall neu eu bod yn colli allan.

Diolchwyd i'r disgyblion am fod yn bresennol a chawsant wybod bod y cyfnod ymgynghori'n dod i ben ar 26 Ionawr. Mae gwybodaeth am yr ymgynghoriad, a sut i ymateb, ar wefan Cyngor Sir Powys.

Eglurwyd hefyd beth fyddai'r camau nesaf yn y broses ymgynghori ac y byddai penderfyniad terfynol yn cael ei wneud erbyn diwedd blwyddyn academaidd 2021.

iii) Crynodeb o'r sylwadau eraill a wnaed gan ddisgyblion

Yn ogystal â'r ddau gyfarfod Cyngor Ysgol a grybwyllir uchod, derbyniwyd 12 ymateb ar-lein a 7 ymateb ysgrifenedig gan ddisgyblion. Dyma grynodeb o'r materion a godwyd yn yr ymatebion hyn:

Sylwadau sy'n ategu'r cynnig

- Mynychais ffrwd Saesneg a theimlaf imi fod o dan anfantais oherwydd hyn
- Rwy'n cefnogi'r bwriad i ddechrau gydag oedran cynradd a gweithio i fyny drwy'r blynyddoedd
- Mae'n fantais fawr i blant yng Nghymru ddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, yn enwedig ar gyfer rhagolygon cael swyddi a chadw ein cenhedlaeth iau yma yng Nghymru.
- Bydd llawer o effeithiau cadarnhaol yn enwedig, a fydd yn arwain at ganlyniad da ym Mhowys ac yn arwain at fwy o blant sy'n siarad Cymraeg.
- Yr ydym yn byw yng Nghymru, sydd â'i hiaith ei hun. Dylem fod yn gweithio'n rhagweithiol tuag at gadw ein hiaith drwy gael ysgolion cyfrwng Cymraeg.
- Cyfleoedd gwaith, yn enwedig pan fydd plant yn gadael yr ysgol. Mae'r system addysg yn well yma yng Nghymru, ac yr wyf yn bendant o blaid hynny.
- Po uchaf yw nifer y bobl ifanc ddwyieithog ym Mhowys, uchaf fydd nifer yr oedolion dwyieithog yno, felly bydd mwy o oedolion dwyieithog ar gael i gynnig gwasanaethau dwyieithog i drigolion Powys yn y dyfodol.
- Mae disgyblion sy'n rhugl mewn mwy nag un iaith yn perfformio'n well yn eu haddysg.
- Bydd yn gwneud disgyblion yn fwy ymwybodol o ddiwylliant Cymru.
- Bydd yn rhoi cyfle i'r ddwy iaith gael eu trin yn gyfartal, sydd ddim yn digwydd ar hyn o bryd oherwydd y sylw ychwanegol a roddir i'r Saesneg.
- Ar hyn o bryd mae'n rhaid i ddisgyblion y ffrwd Gymraeg ymgymryd â'u holl bynciau craidd drwy gyfrwng y Saesneg (dosbarth dwyieithog) gyda llawer mwy o sylw yn cael ei roi i'r gwaith Saesneg.
- Byddai'n rhoi cyfle cyfartal a swyddi i ddisgyblion yng Nghymru.
- Hoffwn fynd i ysgol lle mae'r Gymraeg yn cael ei thrin yn gyfartal â'r Saesneg, oherwydd nid yw hynny'n wir yn fy ysgol i.
- Mae dwyieithrwydd yn cael effaith gadarnhaol gan ei fod yn arwain at ddwywaith nifer y cyfleoedd ac yn cynyddu cydraddoldeb.
- Mae angen sicrhau bod yr ysgol yn meithrin disgyblion sy'n gwbl rhugl yn y ddwy iaith. Byddai hyn yn helpu i sicrhau dyfodol y Gymraeg, a byddai'n helpu i gyrraedd y targed o 50,000 o siaradwyr Cymraeg.

Sylwadau nad ydynt yn ategu'r cynnig

- Mae llawer o ddisgyblion yn cael trafferth gyda'r Gymraeg ac yn hapus yn eu dosbarthiadau Saesneg presennol, ond os yw'r ysgol yn newid yn y dyfodol i'r Gymraeg yn unig efallai y bydd yn rhaid iddynt symud i ysgol arall

- Efallai y bydd rhai disgyblion yn y ffrwd Gymraeg yn dechrau cael trafferth ac mae angen iddynt symud i'r dosbarth Saesneg, ond os nad oes dosbarthiadau Saesneg byddai'n rhaid iddynt symud i ysgol wahanol
- Efallai ei bod yn wych i fwy o bobl siarad y Gymraeg ond mae hyn yn cael ei gorbwyso gan bobl sy'n cael trafferth nad ydynt yn gallu siarad yr iaith a fyddai naill ai'n gorfod dysgu'n rhugl i ddeall eu gwersi neu symud i ysgol arall. Ysgolion Cymraeg yn unig yw llawer o ysgolion Powys ac felly byddai'n anodd iddynt ddod o hyd i ysgol addas.
- Ni fyddai gan lawer o fyfyrwyr/aelodau staff ddewis ond newid ysgolion/swyddi os ydynt yn cael trafferth gyda'r Gymraeg.
- Er y byddai mwy o bobl yn siarad y Gymraeg, sy'n wych, rwy'n teimlo y byddai mwy o bobl yn cael trafferth gyda'r iaith. Mae bod ag opsiwn i gael fy ngwersi yn Saesneg wedi bod yn help mawr. Mae hyn yn golygu pe bai'r ysgol yn dod yn un cyfrwng Cymraeg, na fyddai gan fyfyrwyr ddewis ond newid ysgolion i un sy'n addysgu drwy gyfrwng y Saesneg.
- Mae llawer o ddisgyblion wedi symud i'r ffrwd Saesneg ar gyfer eu harholiadau TGAU gan eu bod am wneud eu gorau yn eu harholiadau.
- Mae dosbarthiadau sy'n derbyn addysg yn ddwyieithog yn fuddiol – mae'r disgyblion cyfrwng Saesneg yn cael clywed y Gymraeg yn cael ei defnyddio yn yr ystafell ddosbarth bob dydd ac mae hyn yn helpu i ddatblygu eu dealltwriaeth o'r Gymraeg a'u medrau. Mae'r disgyblion cyfrwng Cymraeg hefyd yn gwerthfawrogi clywed rhai ymadroddion a therminoleg yn Saesneg gan ei fod hefyd yn datblygu eu dealltwriaeth o eirfa newydd ymhellach, yn enwedig mewn pynciau fel Gwyddoniaeth. Mae'r dull dwyieithog hwn yn gweithio'n dda iawn yn YBH ac roeddwn yn synnu bod y dull hwn wedi'i feirniadu yn adroddiad CSP.
- Yr effaith andwyol amlwg fyddai gostyngiad yn nifer y disgyblion sy'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen. Byddai pob disgybl sy'n astudio drwy gyfrwng y Saesneg ar hyn o bryd yn cael ei orfodi i fynychu ysgol arall, sydd fwyaf tebygol mewn sir arall. Rwy'n credu bod CSP yn tanamcangyfrif nifer y disgyblion sy'n astudio drwy gyfrwng y Saesneg.
- Roedd llawer o ddisgyblion yn mynychu'r ysgol uwchradd naill ai yn Nhywyn neu Ben-glais gan eu bod yn meddwl bod Ysgol Bro Hyddgen yn "rhy Gymraeg". Byddai'r cynnig yn dieithrio disgyblion o gartrefi di-Gymraeg ymhellach. Byddai'r ffaith mai dim ond drwy gyfrwng y Gymraeg y byddai pob pwnc yn cael ei addysgu yn atal llawer o ddisgyblion o Ysgol Bro Hyddgen.
- Mae'n peri pryder i mi na fydd teuluoedd sy'n symud i'r ardal o'r tu allan i Gymru, yn enwedig o Gyfnod Allweddol 3 ymlaen, yn gallu mynychu Ysgol Bro Hyddgen os yw'n ysgol cyfrwng Cymraeg. Ni fydd ganddynt ddewis ond mynychu'r ysgol yn rhywle arall.
- Byddai rhai disgyblion yn dewis ysgol uwchradd wahanol i allu astudio yn Saesneg pe bai YBH yn dod yn ysgol cyfrwng Cymraeg.

- Ers i mi ddechrau yn YBH, mae llawer o ddisgyblion wedi ymuno â'r ffrwd Saesneg o wahanol ysgolion a gwledydd. Ni fyddai'r un o'r rhain wedi gallu mynychu ein hysgol pe bai'n ddim ond yn ysgol cyfrwng Cymraeg

Sylwadau eraill

- Dylid cynnig gwersi yn y pynciau craidd drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, gan fod defnyddio'r Saesneg wedi ehangu fy nealltwriaeth.

DRAFT

4. CYFARFODYDD YMGYNGHORI Â STAFF A LLYWODRAETHWYR

Cynhaliwyd cyfarfodydd ymgynghori â staff a llywodraethwyr y ddwy ysgol drwy Microsoft Teams. Crynhoir y materion a gododd yn y cyfarfodydd hyn isod:

i) Cyfarfod ymgynghori â Staff Ysgol Bro Hyddgen - 14 Ionawr 2021

- Mae nifer o ddisgyblion ag ADY yn ei chael yn anodd dysgu hyd yn oed yn eu hiaith gyntaf, ac rwy'n poeni am ba gymorth fydd ar gael i ddisgyblion gyda phroblemau emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiad, sydd eisoes gyda rhwystrau addysgol, heb orfod cael eu haddysgu mewn iaith wahanol i'w mamiaith.
- Rwy'n cytuno y gall addysgu ADY weithio'n dda mewn ysgolion Cymraeg o gwmpas y wlad. Ond mae hefyd yn wir fod gan bron pob un o'r ysgolion Cymraeg hynny ddarpariaeth Saesneg gerllaw hefyd, lle gall rhieni ddewis anfon eu plant.
- I fod yn glir, a ydych yn dweud os na fyddai'n bosib ateb anghenion plentyn drwy gyfrwng y Gymraeg, y byddent yna'n cael eu hanfon allan o'r sir neu i ysgol sy'n eithaf pell i ffwrdd? Meddwl am hawl y plentyn i gael eu haddysgu yn eu cymuned ydw i.
- Os oes angen therapydd iaith a lleferydd ar blentyn, beth sy'n digwydd os nad oes siaradwr Cymraeg ar gael? Mae'n anodd cael gafael ar therapyddion iaith a lleferydd Cymraeg i helpu ym Mhowys.
- Mae llawer o bobl yn symud i'r ardal o Loegr. Pa ddarpariaeth fydd ar gael iddyn nhw? A fydd gwersi trochi ar gael – yn enwedig i CA2?
- Ydy Powys yn bwriadu cael rhyw fath o ymgyrch farchnata neu hyrwyddo i werthu manteision y Gymraeg a sicrhau bod disgyblion a'u rhieni'n deall yn union beth yw addysg cyfrwng Cymraeg?
- Mae angen i chi roi'r cynnig hwn yn ei gyd-destun cenedlaethol. Fe ddywedoch ar y dechrau fod Powys ymhell ar ei hôl hi lle mae addysg cyfrwng Cymraeg yn y cwestiwn, felly pan fydd pobl yn ofni cofleidio newid, mae'n bwysig pwysleisio bod Powys yn llusgo ar ôl beth sydd eisoes yn digwydd yn llwyddiannus mewn rhannau eraill o Gymru. Mae angen i bob sefydliad addysgol ym Mhowys addysgu disgyblion fel eu bod yn gwbl rugl yn y ddwy iaith. Fodd bynnag, i sicrhau hyn, mae angen i Bowys addysgu rhieni i weld y manteision bod eu plant yn tyfu i fod yn ddinasyddion dwyieithog. Mae angen i rieni ac athrawon fod yn hyderus bod unrhyw ddarpariaeth bresennol ym Mhowys yn parchu anghenion o bob math, a bod unedau trochi'n cael eu gwella.
- Rwy'n croesawu'r cynnig ond yn pwysleisio bod gan Bowys ddyletswydd i ddarbwylllo pawb o fanteision addysg cyfrwng Cymraeg. Mae'n bwysig bod gan blant ym Mhowys yr un cyfle â phlant mewn rhannau eraill o Gymru i fod yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg.
- Wrth hyrwyddo manteision dwyieithrwydd, mae'n bwysig pwysleisio na fydd addysg cyfrwng Cymraeg yn cael effaith negyddol ar safonau

disgyblion yn Saesneg. Mae hon yn neges bwysig sydd angen ei chyfathrebu a'i hyrwyddo.

- Mae ysgol cyfrwng Cymraeg ddynodedig yn agor y drws i ddisgyblion fynychu prifysgolion drwy'r byd, beth bynnag yw'r iaith. Hefyd, ar draws pob ystod oed, mae addysg cyfrwng Cymraeg yn agor y drws i ddisgyblion, gan gynnwys rhai ag ADY, lle mae'r sgil o fod yn gallu siarad Cymraeg yn fuddiol. Felly, nid y disgyblion mwyaf abl yn unig sy'n gallu cael budd o addysg cyfrwng Cymraeg.
- Pa mor ddiogel yw swyddi staff di-Gymraeg, a pha drefniadau fydd yn eu lle i helpu'r staff hyn i ddysgu Cymraeg?
- Yn y gorffennol, cawsom addewidion ariannol gan Bowys ynglŷn â newidiadau i'w gwneud i'r ysgol, addewidion sydd wedi cael eu torri. Pa sicrwydd allwch ei roi y bydd darpariaeth ariannol ar gael i gynorthwyo'r ysgol yn y dyfodol?
- Mae'n dda clywed bod gan YBH ddyfodol sicr. Fodd bynnag, hoffwn ofyn am gyfrwng yr iaith yn TGAU a Lefel A. Ai dim ond drwy gyfrwng y Gymraeg fydd y pynciau i gyd ar gael? Os edrychwch ar ysgolion uwchradd Penweddig a Thywyn, mae rhai pynciau'n cael eu cynnig yn Gymraeg neu Saesneg, neu'n ddwyieithog. A fydd pob pwnc yn cael ei addysgu yn Gymraeg?

ii) Cyfarfod ymgynghori â Llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen - 14 Ionawr 2021

- Pwy all ymateb i'r ymgynghoriad? Ai unrhyw un ym Mhowys, neu rai y byddai'r cynigion hyn yn effeithio arnynt, fel rhieni ayyb? Rwy'n gofyn y cwestiwn oherwydd gwn fod nifer o bobl sy'n dod yn wreiddiol o Fro Ddyfi ac nad ydynt yn byw yma erbyn hyn, ond a fyddai'n hoffi ymateb.
- Sut y byddwch yn gallu ymateb i rieni sy'n poeni am eu plant sy'n Saesneg iaith gyntaf ac sydd ag anghenion addysgol arbennig?
- Sut y byddwch yn egluro'r gwahaniaeth rhwng dwy ffrwd a dwyieithrwydd?
- Rwy'n deall y cymhlethdod a'r manylder sydd ei angen yn y ddogfen ymgynghori, ond mae hefyd yn hawdd colli rhai o'r prif negeseuon sy'n gallu achosi dryswch. Efallai ar ôl cam hwn y broses ymgynghori, gallwn gael negeseuon clir gydag enghreifftiau 'go iawn' o sut y bydd yn effeithio ar blant. Y math o gwestiwn y gallai rhieni di-Gymraeg ei ofyn er enghraifft, os yw eu plant yn cael traferth dysgu yn yr ysgol, yw a fyddent yn gallu sefyll eu harholiadau yn Saesneg?
- Teimlaf y gallech gyfleu'r negeseuon yn llawer cliriach, yng ngham presennol yr ymgynghoriad, ac yn y cam nesaf. Mae angen enghreifftiau 'bywyd go iawn' arnom o sut y bydd yn effeithio ar blant. Y math o gwestiynau y bydd pobl yn eu gofyn yw, a fydd fy mhlentyn yn cael traferth oherwydd diffyg cymorth ar ôl ysgol. Gwyddom y bydd cymorth ar gael, ond ni fydd pob rhiant yn gwybod hyn.
- Fel rhiant, mae peth brwdfrydedd wedi bod ynghylch Bro Hyddgen gan rieni o'r tu allan i'r sir, ond ni fyddent yn dymuno anfon eu plant i ysgol

cyfrwng Saesneg nac ychwaith i ysgol cyfrwng Cymraeg. Felly credaf fod angen cael negeseuon clir allan i rieni.

- A ydych wedi gweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol o gwbl? Yn y diwrnodau agored, mae myfyrwyr yn ein holi am ddysgu Cymraeg oherwydd eu bod efallai wedi derbyn peth Cymraeg yn yr ysgol, neu ddim o gwbl, ond yn gweld potensial i gael swyddi gwell, ond erbyn iddynt gyrraedd y brifysgol mae'n aml yn rhy hwyr. A oes unrhyw beth yn cael ei wneud i fyfyrwyr sydd eisiau astudio drwy gyfrwng y Gymraeg mewn addysg uwch?
- Un o'r cwestiynau a ofynnir yn aml gan rieni yw ynghylch pynciau Gwyddoniaeth. A fydd disgyblion yn gorfod astudio pynciau fel hyn drwy'r Gymraeg? Pynciau fel hyn sy'n gwneud i rieni boeni, a phe byddent er enghraifft yn mynd i brifysgol Lerpwl, a fyddent yn deall beth sy'n cael ei addysgu? Credaf yn Ysgol Penweddig, gyda rhai pynciau, fod dewis o iaith ar gael. A oes canran o bynciau y gall ysgol ddwyieithog eu cynnig yn Saesneg? Mae angen i ni dawelu'r ofnau a dangos bod opsiwn i'r plant. Os yw'r ysgol yn gweithio i sicrhau y bydd gan ddisgyblion fynediad at y ddwy iaith, yna efallai na fyddai'r syniad o ofni na fyddai pwnc penodol ar gael yn Saesneg neu Gymraeg yn bodoli. Os yw'r ysgol yn ymrwymo i sicrhau bod pob disgybl yn hyderus yn y ddwy iaith, ar hyn o bryd efallai nad yw hon yn broblem gwerth ei chodi, ond gallai fod yn y dyfodol.
- Pa fath o addysg trochi fydd ar gael i sicrhau bod trochi ar gael i blant hŷn sy'n symud i'r ardal? Roedd prosiect trochi ar gael ychydig flynyddoedd yn ôl. Cawsom ddau ddisgybl yn dechrau ym mlwyddyn 7 heb ddim Cymraeg o gwbl ond fe wnaethant symud ymlaen drwy'r ysgol yn y ffrwd Gymraeg yn llwyddiannus iawn. Mae angen cyllid yn ei le i sicrhau bod trochi ar gael. Yn y gorffennol mae Powys wedi addo cyllid ond wedi torri eu haddewidion.
- Byddwn yn gofyn i chi leoli unrhyw uned drochi newydd ym Machynlleth. Byddai hynny'n help mawr ac yn tawelu pryderon y gymuned leol.
- Cyn belled ag y mae addysgu pynciau Gwyddoniaeth drwy'r Gymraeg yn y cwestiwn, mae astudiaethau achos penodol o ddisgyblion a dderbyniodd addysg cyfrwng Cymraeg ac sydd yna wedi dod o hyd i waith, fel arfer yn Lloegr ond hefyd mewn mannau eraill, a gallai'r rhain fod o ddiddordeb i ddangos beth sy'n bosib wrth i'r cynnig hwn symud ymlaen.
- Fel rhan o'r broses farchnata, mae angen marchnata ein bod yn rhoi sgil ychwanegol i bob disgybl, beth bynnag yw eu gallu, a hynny'n rhoi mynediad iddynt at swyddi na fyddai ar gael i ddisgyblion o allu tebyg, oherwydd y sgil ychwanegol hon. Mae'n bwysig iawn marchnata'r cyfleoedd sydd ar gael yng Nghymru drwy'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, ond mae enghreifftiau o ddisgyblion yn astudio mewn mannau eraill eraill. Er enghraifft, penderfynodd ein Prif Ferch y llynedd fynd i Goldsmiths yn Llundain i astudio, a gwrthod y cynnig gan Rydychen. Felly mae enghreifftiau rhagorol yn yr ysgol ei hun ac nid oes angen i ni ddod o hyd i enghreifftiau o blant wedi llwyddo mewn ardaloedd eraill bob tro.

- Mae'n bwysig bod yr ysgol a'r awdurdod yn llwyr gefnogi plant di-Gymraeg, rhai sy'n cyrraedd yn yr ysgol yn y dosbarth Derbyn, ac yn ymrwymo'n llawn i'w haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, nid dim ond ar y dechrau ond drwy gydol eu siwrne drwy'r ysgol.
- Os dangoswn y gallwn roi cefnogaeth lwyr i blant ym Mro Hyddgen, rydym yn llawer mwy tebygol o'u gweld yn aros yno ac nid yn gadael i fynd i ysgolion eraill.
- Rwy'n cytuno bod trochi'n hanfodol a chlywais adroddiadau da am Lanfyllin. Felly, os gallwn ddysgu o hynny, gorau oll.

DRAFT

5. ESTYN

Rhoddir ymateb Estyn i'r ymgynghoriad isod:

Ymateb Estyn i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, Machynlleth

Paratowyd yr adroddiad hwn gan Arolygwyr Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru.

O dan delerau Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a'i Chod cysylltiedig, mae'n ofynnol i gynigwyr anfon dogfennau pob ymgynghoriad at Estyn. Fodd bynnag, nid yw Estyn yn gorff y mae'n ofynnol iddo weithredu yn unol â'r Cod ac nid yw'r Ddeddf yn gosod unrhyw ofynion statudol ar Estyn o ran materion trefniadaeth ysgolion. Felly, fel corff yr ymgynghorir ag ef, bydd Estyn yn rhoi eu barn ar rinweddau cyffredinol cynigion trefniadaeth ysgolion yn unig.

Mae Estyn wedi ystyried yr agweddau addysgol ar y cynnig ac wedi llunio'r ymateb canlynol i'r wybodaeth a ddarparwyd gan y cynigydd ynghyd â gwybodaeth ychwanegol arall fel data gan Lywodraeth Cymru a barn y Consortia Rhanbarthol sy'n cyflwyno gwasanaeth gwella ysgolion i'r ysgolion y mae'r cynnig yn berthnasol iddynt.

Cyflwyniad

Mae'r cynnig hwn yn cael ei gyflwyno gan Gyngor Sir Powys i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, gan wneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg. Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol fesul blwyddyn gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.

Crynodeb / casgliad

Mae'r cynigydd wedi darparu gwybodaeth ddefnyddiol sy'n esbonio'r rhesymeg tu ôl i'r cynnig hwn. Mae'n ymateb i strategaeth newydd ar gyfer Trawsnewid Addysg ym Mhowys, sy'n nodi nifer o nodau ac amcanion i drawsnewid system addysg Powys dros y blynyddoedd nesaf, er mwyn rhoi'r cyfleoedd gorau posibl i ddysgwyr Powys nawr ac i'r dyfodol. Un o amcanion y strategaeth yw'r nod 'i wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol' ynghyd ag amcan 'i symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith'.

Mae Estyn o'r farn fod y cynnig yn debygol o gynnal y safonau presennol, neu ei wella, o ran yr addysg, y ddarpariaeth a'r arweinyddiaeth a rheolaeth.

Disgrifiad a manteision

Mae'r rhesymwaith ar gyfer y cynnig hwn yn drefnus gyda'r ystyriaethau wedi eu nodi'n glir. Mae'r dystiolaeth wedi ei sylfaenu ar ffeithiau ac ystyriaethau dilys. Mae'r cynigydd wedi nodi'r manteision a'r anfanteision disgwylidig o gymharu â'r sefyllfa bresennol yn briodol. Maent wedi ystyried:

- Dim newid a gadael i Ysgol Bro Hyddgen barhau i weithredu fel ysgol dwy ffrwd
- Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth cyfnod sylfaen ar hyd y continwwm iaith Gymraeg
- Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth gynradd ar hyd y continwwm iaith Gymraeg
- Cynorthwyo'r ysgol i symud y ddarpariaeth uwchradd ar hyd y continwwm iaith Gymraeg
- Cynorthwyo'r ysgol i symud yr holl gyfnodau allweddol ar hyd y continwwm iaith Gymraeg
- Newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg

Mae swyddogion Sir Powys wedi cynnal gweithgarwch gwerthuso ar y chwe chynnig hyn. Canlyniad y gweithgarwch yw mai'r pumed opsiwn sy'n cynnig y safonau, darpariaeth a'r arweinyddiaeth gorau ar gyfer y ddwy ysgol bresennol. Cynhaliwyd dadansoddiadau pellach ar yr opsiynau gweithredu a ffafriwyd yr opsiwn o gyflwyno darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn raddol fesul blwyddyn, gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym mis Medi 2022.

Mae manteision y cynnig hwn, yn amlinellu materion pwysig sy'n cynnwys gwella canlyniadau addysgol, y ddarpariaeth addysgol a'r arweinyddiaeth a rheolaeth, ac i gynyddu nifer y disgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg. Yn gyffredinol, mae ystyriaethau yn gadarn o blaid y cynnig hwn.

Ar sail yr opsiwn a'r opsiwn gweithredu a ffafrir, amcan y cyngor yw cynorthwyo Ysgol Bro Hyddgen i symud ar hyd y continwwm iaith Gymraeg dros amser. Yn ôl y cynigydd, byddai hyn yn cyfrannu at weithredu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) y Cyngor a Strategaeth Llywodraeth Cymru i sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r anfanteision o beidio derbyn y cynnig hwn yn cynnwys materion pwysig megis effaith bosib ar nifer y disgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn y tymor hir, yr effaith bosib yn y tymor hir ar staff nad ydynt yn siarad Cymraeg, gwrthwynebiad lleol a chyfnod pontio hir ar gyfer yr ysgol. Mae'r cynnig hwn yn ymateb yn dda i'r materion hyn.

Mae'r cynigydd wedi amlinellu heriau presennol yr ysgol. Mae nifer isel y disgyblion cyfrwng Saesneg yn her i Ysgol Bro Hyddgen o ran gallu cynnig darpariaeth briodol i'r dysgwyr hyn. Yn y sector gynradd, addysgir y plant cyfrwng Saesneg mewn dosbarthiadau bach, gyda nifer uchel o grwpiau blwyddyn ym mhob dosbarth. Yn y sector uwchradd, er mwyn gallu darparu ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg, addysgir llawer

o'r gwersi'n ddwyieithog, gyda'r addysgu'n digwydd yn Gymraeg ac yn Saesneg yn yr un dosbarth. Mae cryfderau'r cynnig hwn yn gorbwysu'r gwendidau yn gyson gyda bron pob un o'r ystiriaethau.

Agweddau addysgol ar y cynnig

Mae'r cynigydd wedi ystyried yn briodol y cynnig ar ansawdd y deilliannau, y ddarpariaeth a'r arweinyddiaeth a rheolaeth.

Mae'r cynigydd yn awgrymu na fyddai llawer o newid ar gyfer y disgyblion cyfrwng Saesneg sy'n mynychu'r ysgol ar hyn o bryd gan y byddent yn parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol. Ni chaiff effaith chwaith ar ddisgyblion sy'n mynychu ysgolion cynradd eraill yn nalgylch Machynlleth gan eu bod oll yn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg, felly byddai gan y disgyblion i gyd y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i gael mynediad at ddarpariaeth uwchradd cyfrwng Cymraeg. Dywed y cynigydd y byddai angen i ddisgyblion o ysgolion cynradd y tu allan i ddalgylch Machynlleth a fyddai eisiau derbyn darpariaeth uwchradd cyfrwng Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen fynychu ysgolion eraill. Nodir hefyd na fyddai gweithredu'r cynnig yn arwain at newid y trefniadau llywodraethu yn yr ysgol a bydd y nifer fach o staff nad ydynt yn gallu gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael cyfle i wella a datblygu eu sgiliau iaith Gymraeg.

Rhinwedd arall o ran yr addysgu a phrofiadau dysgu ydy y byddai newid categori iaith yr ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar ddarpariaeth, safonau a chynnydd y disgyblion i gyd, gan gynnwys disgyblion mewn grwpiau penodol fel Saesneg fel iaith Ychwanegol, rhai sy'n gymwys i dderbyn Prydau Ysgol Am Ddim, plant mewn gofal, a phlant gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Disgwylir hefyd y byddai newid categori iaith yr ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar sgiliau'r holl ddisgyblion, yn enwedig sgiliau iaith Gymraeg, oherwydd gallai'r disgyblion wedyn ddod yn gwbl ddwyieithog mewn Cymraeg a Saesneg. Yn ogystal, nodir na fyddai angen i'r ysgol ddyblygu unrhyw ddarpariaeth a dylai hyn gael effaith gryfhaol ar y cwricwlwm y byddai'n bosib ei ddarparu, sicrhau addysg fwy cydlynol drwy'r ysgol ac ateb gofynion y cwricwlwm newydd yng Nghymru. Amlinellir hyn yn 'Ein Cenhadaeth Genedlaethol', sy'n pennu'r uchelgais i bob ysgol ddatblygu fel sefydliadau dysgu.

O ran effaith y cynnig ar ddarpariaeth 11-16 ac ôl 16 nodir y bydd newid categori iaith yr ysgol, yn galluogi iddynt weithredu'n fwy effeithlon oherwydd ni fyddai angen dyblygu'r ddarpariaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg a chynnig ystod ehangach o gyrsiau i ddisgyblion o bob gallu. Awgrymir y byddai'r newid hefyd yn cynorthwyo'r ysgol i ddatblygu trefniadau partneriaeth gwell â darparwyr cyfrwng Cymraeg eraill, gan wella'r cyfleoedd i ddysgwyr ymhellach. Mae'r cynnig yn cynorthwyo'r awdurdod lleol i gwrdd â thargedau'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a hefyd i gwrdd ag

amcan y Cyngor o 'symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith' a ddisgrifir yn Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys a Strategaeth Llywodraeth Cymru i sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Awgrymir y byddai ysgol pob oed cyfrwng Cymraeg yn rhoi cyfleoedd gwell i gynorthwyo disgyblion mewn grwpiau bregus. Disgwylir y byddai newid categori iaith yr ysgol yn cael effaith gadarnhaol ar ddarparu'r cwricwlwm llawn yn y Cyfnod Sylfaen ac ym mhob un o'r cyfnodau allweddol eraill, oherwydd ni fyddai mwyach angen dyblygu'r ddarpariaeth mewn dwy ffrwd ieithyddol. Mae'r cynnig yn gweld rhai heriau dros y cyfnod pontio oherwydd byddai angen i'r ysgol ddarparu ar gyfer nifer leihaol o ddisgyblion cyfrwng Saesneg. Fodd bynnag, mae'r cynigydd yn sicrhau y byddai'n parhau i gynorthwyo'r ysgol drwy gydol y cyfnod pontio i sicrhau bod cwricwlwm priodol yn cael ei ddarparu i ddisgyblion ym mhob cyfnod allweddol. Ystyriaeth bwysig arall a wneir ydy pwysleisio'r cyfleoedd dysgu proffesiynol gwell a ddaw drwy gynyddu'r posibiladau i gydweithio ag ysgolion cyfrwng Cymraeg eraill ar draws Cymru.

O ran arweinyddiaeth, byddai cyfle am arweinyddiaeth gadarn a pharhaol o ansawdd uchel ar draws pob cam allweddol. Trwy weithredu fel ysgol un ffrwd, gallai Ysgol Bro Hyddgen redeg yn fwy effeithlon a byddai gan arweinwyr a rheolwyr fwy o amser i ganolbwyntio ar ddatblygu darpariaeth effeithiol ar draws yr ysgol.

Awgrymir na fyddai unrhyw effaith negyddol ar ddisgyblion o ysgolion cynradd eraill y dalgylch a fyddai'n mynychu'r ysgol gydol oed ym mlwyddyn 7. Yn gyffredinol, mae'r cynigydd yn cynnig y byddai safonau a chynnydd pob disgybl ar draws yr holl adrannau, gan gynnwys disgyblion sy'n perthyn i grwpiau penodol, yn gwella ac yn cael effaith bositif dros gyfnod.

Ymddengys y byddai'r cynnig hwn o uno yn creu arbedion refeniw blynyddol o tua £184k y flwyddyn i'r Cyngor, unwaith y byddai'r ysgol yn ysgol un ffrwd drwyddi. Ni fyddai unrhyw arbedion yn y flwyddyn gyntaf, ac er y byddai cyfle i wneud arbedion wrth gyflwyno'r newid yn raddol, byddai hyn yn dibynnu ar nifer y disgyblion. Ni ddisgwylir y byddai unrhyw effaith ar gostau cludiant na chostau cyfalaf. Awgrymir na fyddai angen unrhyw waith adeiladu yn y tymor byr gan y byddai'r disgyblion yn derbyn eu haddysg yn yr un adeiladau presennol.

Dyfarnwyd deilliannau 'Digonol a Da' gan Estyn yn Chwefror 2017 a dyfarnwyd bod angen i'r ysgol gael ei hadolygu gan Estyn. Daeth Ysgol Bro Hyddgen allan o weithgarwch adolygu gan Estyn yn Rhagfyr 2018.

6. MATERION A GODWYD DROS Y CYFNOD YMGYNGHORI

Mae'r tablau canlynol yn rhestru'r materion a godwyd dros y cyfnod ymgynghori ac yn rhoi ymateb yr awdurdod lleol iddynt.

1. YN CEFNOGI / O BLAID Y CYNIG

1.1	Mae addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg wedi bod ar agenda'r Cyngor ers degawdau. Mae'n bryd symud ymlaen ac mae ardal Machynlleth yn fan cychwyn delfrydol. Os nad ym Machynlleth, yn ble?	Nodwn y sylw.
1.2	Rwy'n cytuno â'r cynnig, mae'n bechod bod gogledd Powys wedi gorfod aros mor hir am y trafodaethau hyn.	Nodwn y sylw.
1.3	Mae'n bryd i'r cyngor gymryd cyfrifoldeb am beth y mae siaradwyr Cymraeg yr ardal eisiau ei weld yn digwydd. Mae'n gywilyddus nad yw hyn wedi digwydd yn gynt. Mae llawer o blaid, nid dim ond siaradwyr Cymraeg.	Nodwn y sylw.
1.4	Mae'r mater o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg wedi'i orddylanwadu'n rhy hir gan rai sydd ond yn meddwl am ddiogelu hawliau'r gymuned uniaith Saesneg leiafrifol. Mae hyn wedi bod yn niweidiol i ni rieni a fu gymaint o blaid newid strategol a gweld manteision dwyieithrwydd.	Nodwn y sylw.
1.5	Mae'n hen bryd gweld hyn yn symud ymlaen o ran cyfeiriad strategol addysg cyfrwng Cymraeg ym Mhowys, a'r ddarpariaeth sylfaenol sydd ar gael ym Mro Ddyfi.	Nodwn y sylw.
1.6	Mae'n gyfle i blant yr ardal a'r cyffiniau elwa o ysgol cyfrwng Cymraeg yn lle pasio'r ysgol hon i fynd i ardaloedd eraill i	Nodwn y sylw.

	dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg. Mae gormod o golli talent wedi bod yn y gorffennol oherwydd nad oes ysgol cyfrwng Cymraeg yn yr ardal.	
1.7	Mae'r ymgynghoriad ar newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen i'w groesawu ac yn arwydd o newid ym Mhowys. Gyda'r cynnig hwn, mae'r Cyngor yn bwriadu sefydlu'r ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg gyntaf ym Mhowys. Mae'n dda ei weld yn digwydd, gobeithio mai YBH fydd y gyntaf o lawer.	Nodwn y sylw.
1.8	Nid yw'r dull dwyieithrwydd presennol yn arfogi plant gyda digon o amser i ddysgu drwy'r Gymraeg ac i fod yn hyderus i barhau i'w defnyddio. Mae Cymru'n wlad ei hun gyda'i hiaith ei hun ac mae'r dull hwn yn glastwreiddio'r iaith a chreu rhaniadau yn y gymuned. Yn y tymor hir byddwn yn hoffi gweld holl aelodau'r gymuned yn graddio o'r ysgol yn gallu sgwrsio yn iaith frodorol eu gwlad.	Nodwn y sylw.
1.9	Nid cyfle "arbenigol" i rieni gael anfon eu plant i gael "blas" o'r iaith yw addysg cyfrwng Cymraeg. Ein hiaith ni yng Nghymru yw hi ac felly dylai addysg gael ei darparu yn y cyfrwng hwn.	Nodwn y sylw.
1.10	Mae'r cynnig yn gam mawr ymlaen, nid yn unig i'r ardal a'r sir ond i Gymru gyfan. Byddai'n sicrhau gweithlu dwyieithog yn y dyfodol a sicrhau y gall pobl gyfathrebu'n hyderus yn Gymraeg a Saesneg.	Nodwn y sylw.
1.11	Mae nifer y disgyblion yn y ffrwd Saesneg yn golygu bod aros fel ysgol dwy ffrwd yn ariannol anghynladwy, ac yn achosi trafferthion gyda threfniadaeth yr ysgol o ddydd i ddydd.	Nodwn y sylw.

1.12	Mae pobl wastad yn ofni newid ond credaf y bydd y newid hwn yn rhoi addysg a dyfodol gwell i'n plant ac i ddyfodol yr iaith Gymraeg.	Nodwn y sylw.
1.13	Mae'r cynnig yn gynhwysol iawn – mae'n rhoi cyfle i'r disgyblion ddechrau datblygu eu sgiliau iaith Gymraeg wrth ddechrau yn y Cyfnod Sylfaen, ac nid yw'n eithrio plant yn y ffrwd Saesneg sydd eisoes yn yr ysgol.	Nodwn y sylw.
1.14	Rwyf 100% o blaid gweld Ysgol Bro Hyddgen yn dod yn gyfrwng Cymraeg. Os yw'r iaith Gymraeg i ffynnu y tu allan i ysgolion cynradd a chartrefi siaradwyr Cymraeg, ac iddi gael siawns o gael ei siarad fel iaith gyntaf mewn mannau cyhoeddus, a chreu llythrennedd yn Gymraeg ar bob lefel academiaidd, rydyn ni wedi cyrraedd pwynt lle mae angen gwahaniaethu'n bositif o blaid yr iaith.	Nodwn y sylw.
1.15	Mae hwn yn newid hanfodol sydd angen ei wneud i Ysgol Bro Hyddgen. Bydd yn gwella'r ddarpariaeth sydd ar gael i'r holl ddisgyblion, a'r cymorth fydd ar gael iddynt yn yr ysgol. Bydd yn sefydlogi addysg yn lleol, er mwyn gallu datblygu a gwella'r ddarpariaeth, a bydd yr ysgol yn gallu canolbwyntio ar yr addysg. Mae'n ddatblygiad fydd yn cyd-fynd yn briodol â'r cynlluniau cyffrous ar gyfer adeilad newydd i'r ysgol.	Nodwn y sylw.
1.16	Gellir sicrhau rhagoriaeth ym mhob agwedd ar ddysgu - academiaidd, cymorth dysgu a dinasyddiaeth fyd-eang - mewn unrhyw iaith. Gadewch i hynny fod yn Gymraeg.	Nodwn y sylw.
1.17	Rwy'n cytuno â'r cynnig, mae'n syniad gwych. Roedd yn rhaid iddo ddigwydd yn y diwedd. Ar y cyfan mae'n beth da cyflwyno'r newid yn raddol dros nifer o flynyddoedd.	Nodwn y sylw.

1.18	Rwy'n meddwl ei bod yn syniad da cael mwy o Gymraeg yn yr ysgol.	Nodwn y sylw.
------	--	---------------

2. ANGHYTUNO GYDA'R CYNNIG

2.1	Mae'r sefyllfa bresennol yn gryfder gan yr ysgol yn fy marn i.	Nodwn y sylw, fodd bynnag fel y nodwn yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn, mae natur dwy ffrwd Ysgol Bro Hyddgen yn creu nifer o heriau i'r ysgol a hefyd yn golygu nad yw'r holl ddisgyblion yn yr ysgol yn cael cyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.
2.2	Mae'r cynnig yn mynd yn groes i natur ddwyieithog ardal Bro Ddyfi. Mae'r system o ffrwd Gymraeg, dysgu Cymraeg a ffrwd Saesneg yn adlewyrchu demograffeg yr ardal yn berffaith ac yn cwrdd â'r agenda o hybu twf yn nefnydd y Gymraeg.	Fel yr uchod.
2.3	Ni welaf unrhyw fanteision oherwydd mae addysg Gymraeg eisoes yn cael ei chynnig ac ar gael i blant sy'n dewis ei derbyn.	Fel yr uchod.
2.4	Gall unrhyw un sy'n symud i'r ardal hon ddysgu'r iaith – mae llawer yn gwneud. Gall myfyrwyr a'u teuluoedd siarad Cymraeg yn y siopau, gyda ffrindiau ayyb, mae digon o gyfleoedd. Nid oes angen newid yr ysgol gyfan.	Fel yr uchod.
2.5	Yn syml, dylid gollwng y cynnig a meddwl am ffyrdd eraill o hyrwyddo'r Gymraeg os mai dyna'r wir agenda. Peidiwch â chwarae o gwmpas ag addysg pobl gan efallai rwystro eu hopsiynau yn y dyfodol.	Nod y cynnig yw gwella'r cyfleoedd dysgu sydd ar gael i ddisgyblion a gwella eu hopsiynau yn y dyfodol.

2.6	Os gorfodwch bobl i ddysgu rhywbeth, yn aml iawn maen nhw'n tueddu i wrthryfela yn ei erbyn. Pe bai Cymraeg yn opsiwn yn lle'n orfodol, byddai mwy o bobl ddi-Gymraeg yn cael eu denu at yr iaith drwy ddiddordeb yn hytrach na chael eu gorfodi.	Nodwn y sylw. Hyn a fu'n digwydd yn ardal Machynlleth ers blynnyddoedd, gan arwain at gynnydd yng nghyfradd y disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg, a lleihad yng nghyfradd y disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Saesneg. Fel y nodwn yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn, mae natur dwy ffrwd Ysgol Bro Hyddgen yn creu nifer o heriau i'r ysgol a hefyd yn golygu nad yw'r holl ddisgyblion yn yr ysgol yn cael cyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.
2.7	Mae'n hollol hurt newid yr iaith i fod yn uniaith Gymraeg. Nid dim ond i'r plant ond hefyd i'r rhieni. Mae Saesneg yn llawer mwy adnabyddus ac yn cael ei defnyddio llawer mwy na'r Gymraeg.	Mae'r Cyngor yn llwyr gydnabod bod angen i ddisgyblion fod yn rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg. Nod y cynnig i newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg yw sicrhau bod y disgyblion i gyd yn hollol ddwyieithog yn y ddwy iaith erbyn iddynt adael yr ysgol.
2.8	Rwy'n hollol yn erbyn unrhyw gynnig i wneud Ysgol Bro Hyddgen yn ysgol uniaith. Yn union fel y byddai'n anghywir gorfodi addysg uniaith Saesneg ar yr ysgol, mae'r un peth yn wir am addysg uniaith Gymraeg.	Fel yr uchod.
2.9	Rwy'n cytuno bod angen cadw'r iaith yn fyw ond nid dyma'r ffordd i wneud hynny.	Nodwn y sylw.
2.10	Mi dderbyniais i fy addysg yn ysgol sirol Machynlleth drwy'r Saesneg a derbyniodd fy ffrind gorau addysg drwy'r Gymraeg...gadawodd y ddwy ohonom yr ardal a chael gyrfaoedd da...fe weithiodd i ni. Pam newid pethau...	Mae'r Cyngor yn nodi llwyddiannau disgyblion a fynychodd yr ysgolion ym Machynlleth yn y gorffennol. Nod y cynnig yw sicrhau y gall Ysgol Bro Hyddgen barhau i gynnig addysg o ansawdd uchel i'w holl ddysgwyr yn y dyfodol, a sicrhau bod gan ei disgyblion i gyd gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn y ddwy iaith.

2.11	Mae pobl a aeth drwy'r ffrwd Saesneg yn y gorffennol yn gallu deall a siarad Cymraeg, nid oes dim o'i le â'r system oherwydd ni fethodd â rhoi'r sgil o siarad Cymraeg a Saesneg i bobl.	Mae'r Cyngor yn falch o nodi bod rhai disgyblion a dderbyniodd addysg cyfrwng Saesneg ym Machynlleth yn y gorffennol wedi llwyddo i ennill sgiliau iaith Gymraeg, fodd bynnag mewn ysgolion dwy ffrwd, dim ond disgyblion yn y ffrwd cyfrwng Cymraeg sy'n dod yn gwbl ddwyieithog fel arfer. Nod y cynnig i newid categori iaith yr ysgol i fod yn gyfrwng Cymraeg yw sicrhau bod y disgyblion i gyd yn hollol ddwyieithog yn y ddwy iaith erbyn iddynt adael yr ysgol.
2.12	Fe weithiodd y ddwy ffrwd yn dda ers degawdau...mi wnes i a fy ngŵr fynd drwy'r ffrwd Saesneg yn y 1990/2000au, a hefyd ein mamau yn y 1970au / 1980au – pam newid pethau nawr a'r system wedi darparu addysg ers cyhyd?	Fel yr uchod.
2.13	Credaf fod hyn yn syniad cibddall iawn y mae'r rhan fwyaf o bobl Machynlleth yn ei erbyn. Mae plant sy'n dod allan o'r ysgol amser cinio'n siarad yn Saesneg, hyd yn oed os ydynt yn y ffrwd Gymraeg. Eu dewis nhw yw hynny ac mae ceisio troi plant ysgol yn ddisgyblion uniaith yn syniad drwg ac yn wastraff o amser ac arian.	<p>Dywedodd y rhan fwyaf o'r bobl wnaeth ymateb i'r ymgynghoriad ar y cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen eu bod o blaid y cynnig.</p> <p>Nid yw'r Cyngor yn ceisio troi'r plant ysgol yn uniaith – nod y cynnig yw sicrhau bod yr holl ddisgyblion sy'n mynd i Ysgol Bro Hyddgen yn cael cyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg. Mae'r drefn ddwy ffrwd bresennol yn golygu bod plant cyfrwng Cymraeg yn dod yn gwbl ddwyieithog, ond ychydig iawn o ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg sy'n datblygu sgiliau dwyieithog llawn.</p>
2.14	Bydd hyn yn niweidiol ac yn cau allan y gymuned Saesneg ei hiaith ym Machynlleth. Bydd angen i blant deithio'n bellach i gael addysg ac mewn amser bydd ganddynt ffioedd wrth	Mae'r cynnig yn un i gyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn

	deithio rhwng siroedd, sy'n dod yn llai a llai parod i dalu am y costau hyn.	<p>yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p>
2.15	Nid yw awgrymu y dylai rhai plant yn y gymuned fynychu ysgol wahanol mewn cymuned wahanol yn ddigon da. Hoffwn weld cynnig i gryfhau addysg cyfrwng Cymraeg sy'n gwreiddio cynhwysiant o fewn ei brosesau a'i ganlyniadau.	<p>Nid yw'r Cyngor yn cynnig bod unrhyw blant yn mynychu ysgol wahanol mewn cymuned wahanol. Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p>
2.16	Pam fod hyn gymaint yn bwysicach na chyflawniad academiaidd ein plant a sut y gall ein plant addasu i wahanol rannau o'r byd. Mae'r argyfwng amgylcheddol y mae ein plant yn ei wynebu'n llawer pwysicach a thaer na gwarchod yr iaith Gymraeg.	Nod y cynnig yw darparu'r cyfleoedd addysgol gorau i bob disgybl, a sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.

		<p>Ochr yn ochr â'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol, mae'r Cyngor yn parhau i symud ymlaen â'i gynlluniau i adeiladu campws cymunedol newydd gyda chyfleusterau blynyddoedd cynnar, addysg, hamdden a llyfrgell.</p> <p>Mae Cyngor Sir Powys wedi ymrwymo'n llawn i'r agenda datgarboneiddio ac wedi datgan argyfwng hinsawdd.</p> <p>Bydd adeilad Campws Cymunedol Bro Hyddgen yn un o'r adeiladau 'passivhaus' cyntaf o'i fath yng Nghymru ac ar draws y Deyrnas Unedig. Bydd y cynllun hefyd yn darparu adeilad Rhagorol o ran BREEAM.</p> <p>Fel rhan o'r Strategaeth Buddiannau Cymunedol, bydd disgyblion yn cael cynnig cyfleoedd unigryw i ddysgu am sut y mae'r adeilad 'passivhaus' newydd yn cyfrannu at yr agenda datgarboneiddio.</p>
2.17	Credaf y bydd newid yr ysgol i fod yn ysgol cyfrwng Gymraeg i gyd yn niweidiol i Fachynlleth. Prosiect 'balchder' yw hwn i ychydig o unigolion â chymhelliad gwleidyddol a fu'n pwyso am hyn ers blynyddoedd.	Nod y cynnig yw darparu'r cyfleoedd gorau posib i ddysgwyr sy'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen. Mae'r cynnig yn adlewyrchu nod y Cyngor o wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol.
2.18	Mae gan y rhai sy'n ceisio gorfodi ysgol uniaith Gymraeg ar Fachynlleth barch isel iawn i dreftadaeth falch ein cymuned – cymhelliad gwleidyddol yn unig sydd ganddynt.	Nod y cynnig yw darparu'r cyfleoedd gorau posib i ddysgwyr sy'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen. Mae'r cynnig yn adlewyrchu nod y Cyngor o wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol.
2.19	Addysg ddylai fod y flaenoriaeth, nid defnyddio'r ysgol fel stÿnt cyhoeddusrwydd i dreialu ffrwd iaith.	Nid yw'r Cyngor yn defnyddio'r ysgol fel stÿnt cyhoeddusrwydd i dreialu ffrwd iaith. Nod y cynnig yw

		darparu'r cyfleoedd gorau posib i ddysgwyr sy'n mynychu Ysgol Bro Hyddgen. Mae'r cynnig yn adlewyrchu nod y Cyngor o wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws pob cyfnod allweddol.
2.20	Byddai ond o fudd i ddysgwyr rhugl, sydd efallai ond yn nifer fach; mae gennym gymuned amrywiol ym Machynlleth, sy'n dref ddwyieithog yn bennaf gydag ysgolion da, a dyna pam fod pobl yn cael eu denu i symud yma.	<p>Nod y cynnig yw darparu'r cyfleoedd addysgol gorau i bob disgybl, a sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p> <p>Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p>
2.21	<p>Mae'r bobl yr wyf yn eu hadnabod sy'n anghytuno â'r cynnig yn anghytuno am y rhesymau canlynol:</p> <p>Maen nhw'n dod o deuluoedd Cymraeg eu hiaith gyda rhieni a benderfynodd eu rhoi drwy'r ffrwd Saesneg gan feddwl y</p>	Nodwn y sylw.

	<p>byddai'n well iddynt. Maen nhw'n teimlo'n driw i gredu eu rhieni a bod y cynnig hwn yn tanseilio hynny.</p> <p>Maen nhw, neu eu plant, wedi profi hiliaeth wrth-Seisnig yn yr ysgol ym Machynlleth.</p> <p>Ni chawsant hwy, neu eu plant, gymorth dysgu digonol ar gyfer dyslecsia.</p> <p>Mae angen i chi fod yn glir iawn wrth geisio ateb y tri pheth yma er mwyn cael pobl i'ch cefnogi. Yn achos rhesymau 2 a 3, mae angen i chi fod yn glir bod unrhyw fethiant yn y gorffennol wedi bod oherwydd camgymeriadau pobl, ac nad oes bai ar yr iaith.</p>	
--	--	--

3. EFFAITH AR DDISGYBLION

3.1 Effaith gadarnhaol ar ddisgyblion

3.1.1 Effaith gadarnhaol addysg cyfrwng Cymraeg ar ddisgyblion

3.1.1.1	Mae addysg cyfrwng Cymraeg yn creu plant hyderus ac mae'r iaith yn agor drysau a chyfleoedd newydd iddynt.	Nodwn y sylw.
3.1.1.2	Byddai gan ddisgyblion mwy o hyder i siarad Cymraeg gyda'i gilydd oherwydd byddai pawb yn y dosbarth yn dysgu yn Gymraeg.	Nodwn y sylw.
3.1.1.3	Byddai gan bob disgybl gyfle cyfartal i ddysgu'r iaith yn lle parhau gyda'r sefyllfa anghyfartal bresennol.	Nodwn y sylw.

3.1.1.4	Mae disgyblion nad ydynt yn cael eu trochi a'u haddysgu yn Gymraeg yn colli allan – yn broffesiynol a chymdeithasol. Mae gallu defnyddio'r Gymraeg o fudd i'r disgyblion hyn.	Nodwn y sylw.
3.1.1.5	Mae'n bwysig bod cymaint o bobl ifanc â phosib yn cael budd o addysg cyfrwng Gymraeg *iawn*.	Nodwn y sylw.
3.1.1.6	Byddai'n gwella sgiliau ieithyddol plant.	Nodwn y sylw.
3.1.1.7	Byddai disgyblion yn fwy profiadol a medrus wrth ddefnyddio'r Gymraeg.	Nodwn y sylw.
3.1.1.8	Mae dwyieithrwydd o fudd i unrhyw ddisgybl, mewn unrhyw iaith. Mae'r ystadegau'n dangos hyn ar draws Ewrop. Mae'r canlyniadau addysgol yn ardal Gwynedd yn uchel iawn.	Nodwn y sylw.
3.1.1.9	Drwy addysgu'n ddwyieithog, bydd plant yn dysgu geiriau syml ac yn eu defnyddio mewn cyd-destun fydd yn gwella eu dealltwriaeth o'r Gymraeg, yn hytrach na rhannu'r ddwy ffrwd. Byddai hyn yn integreiddio'r disgyblion er mwyn gallu eu haddysgu gyda'i gilydd i ddysgu Gymraeg a Saesneg.	Nodwn y sylw.
3.1.1.10	Gallai rhai plant ddysgu'r iaith yn gymharol sydyn ac yna mynd ymlaen i'w defnyddio.	Nodwn y sylw.
3.1.1.11	Byddai'n gwella sgiliau iaith Gymraeg pob disgybl i safon dda fel eu bod yn barod am y byd gwaith.	Nodwn y sylw.
3.1.1.12	Mae plant dwyieithog yn cael canlyniadau gwell.	Nodwn y sylw.
3.1.1.13	Byddai'r cynnig yn rhoi, i bob disgybl, y sgiliau Gymraeg sydd ei angen arnynt i fod yn ddinasyddion dwyieithog ac yn	Nodwn y sylw.

	eu helpu i gyfrannu'n llawn i'w cymuned, ehangu eu gorwelion a manteisio ar ystod eang o swyddi, yng Nghymru a'r tu allan i Gymru, gan wella eu gwerthfawrogiad o'u diwylliant ac o ddiwylliannau eraill.	
3.1.1.14	Y plant fydd yn elwa o hyn – ni ddylai hyn fod yn ddadl i'r rhieni.	Nodwn y sylw.
3.1.1.15	Byddai'n gwella'r cyfleoedd i siarad Cymraeg, nid yn unig i blant di-Gymraeg sydd efallai angen hwb arnynt, ond hefyd i ddisgyblion o gartrefi Cymraeg eu hiaith sy'n teimlo dan bwysau i siarad Saesneg y tu allan i'w gwersi oherwydd bod y rhan fwyaf o'u ffrindiau yn dewis siarad Saesneg er yn gallu siarad Cymraeg. Byddai'n annog plant yn yr ysgol a'r tu allan i'r ysgol, drwy wella eu hyder yn yr iaith.	Nodwn y sylw.
3.1.1.16	Addysg cyfrwng Cymraeg i hyrwyddo mwy o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru wledig. Dylid annog plant i fod yn rhan o ddiwylliant Cymraeg yr ardal o'r dechrau un, ac ni ddylai fod gan rieni di-Gymraeg yr opsiwn i newid iaith addysg eu plant. Byddent i gyd yn falch pan fydd y plant yn gadael yr ysgol yn rhugl yn y ddwy iaith.	Nodwn y sylw.
3.1.1.17	Hollol gadarnhaol oherwydd byddai nifer o blant, o fynd drwy'r system hon, yn dysgu'r iaith i safon lle byddent yn rhugl ac yn gallu ei defnyddio pob dydd i gymdeithasu, yn y gwaith, i wella cyfleoedd cyflogaeth, ar gyfer diwylliant, ac i gael ymdeimlad o berthyn i'r gymuned.	Nodwn y sylw.
3.1.1.18	Pe bai'r disgyblion i gyd yn cael eu haddysgu yn Gymraeg, byddai gan y plant ddealltwriaeth well o Gymru a'i hanes.	Nodwn y sylw.

3.1.1.19	Rwy'n meddwl ei fod yn dda dechrau'n ifanc oherwydd mae'n haws dysgu ieithoedd pan fyddwch yn iau, rydych yn eu dysgu'n gynt.	Nodwn y sylw.
3.1.1.20	Teimlaf fod addysg cyfrwng Cymraeg o oedran ifanc yn syniad da iawn. Yn yr oedran ifanc hwnnw, nid ydych yn sylweddoli pa mor bwysig yw'r Gymraeg, ac i rai gyda rhieni di-Gymraeg, efallai nad ydynt yn sylweddoli pa mor bwysig yw dysgu'r Gymraeg yn rhugl tan fyddan nhw'n hŷn. Unwaith iddynt gyrraedd yr uwchradd, mae'n llawer anoddach dysgu Cymraeg yn rhugl. Felly mae'n llawer haws dysgu o oedran ifanc.	Nodwn y sylw.
3.1.1.21	Byddai'n syniad da, mae mor bwysig bod plant yn ddwyieithog. Byddai'n beth da i'r iaith Gymraeg. Mae'n syniad da cael plant i ddysgu Cymraeg o oedran ifanc.	Nodwn y sylw.
3.1.1.22	Ni chefais i drafferth dysgu Cymraeg, mae fy nain yn siarad Cymraeg a Saesneg ac fel helpodd fi i siarad Cymraeg. Nid oeddwn i'n poeni am ddysgu yn Gymraeg, roeddwn yn hapus i dderbyn addysg yn Gymraeg er bod fy rhieni'n siarad Saesneg.	Nodwn y sylw.
3.1.1.23	Mae gan bobl ddwyieithog sgiliau meddwl gwell. Er enghraifft, maen nhw'n gallu canolbwyntio a chofio pethau'n well a bydd ganddynt swyddi gwell yn y dyfodol.	Nodwn y sylw.

3.1.2 Swyddi gwell i ddisgyblion

3.1.2.1	Byddai'n helpu plant i ddatblygu eu sgiliau iaith a dod o hyd i swyddi na fyddai fel arall ar gael iddynt wrth adael yr ysgol.	Nodwn y sylw.
---------	--	---------------

3.1.2. 2	Bydd gallu defnyddio'r Gymraeg yn rhoi mynediad at ystod ehangach o swyddi yn yr ardal neu'n bellach i ffwrdd.	Nodwn y sylw.
3.1.2. 3	Byddai'n helpu plant i ddatblygu eu sgiliau iaith a dod o hyd i swyddi na fyddai fel arall ar gael iddynt wrth adael yr ysgol.	Nodwn y sylw.
3.1.2. 4	Efallai mwy o gyfleoedd gwaith.	Nodwn y sylw.
3.1.2. 5	Mae dysgu iaith arall yn rhoi mantais i ddisgyblion wrth chwilio am waith ac yn dangos bod ganddynt ddealltwriaeth a pharch tuag at ieithoedd eraill. Bydd hyn yn eu helpu ar draws y byd.	Nodwn y sylw.
3.1.2. 6	Yn ystod gyrfa eithaf llwyddiannus, bu'n bosib i mi ymgeisio am swyddi eithaf diddorol oherwydd roedd gallu ysgrifennu Cymraeg yn cael ei ystyried yn hanfodol, fel y dylai fod.	Nodwn y sylw.
3.1.2. 7	Mae parhad mewn addysg, o'r blynyddoedd cynnar tan ôl-16 / addysg bellach, yn hanfodol gyda'r gweithle'n galw am fod yn rhugl yn y ddwy iaith.	Nodwn y sylw.
3.1.2. 8	Fel cyflogwr lleol, rwy'n gweld hyn fel newid cadarnhaol iawn oherwydd mae'n debygol o gynyddu nifer y disgyblion sy'n gallu cyflawni ystod o swyddi drwy gyfrwng y Gymraeg.	Nodwn y sylw.
3.1.2. 9	Fel cyflogwr lleol ym maes gweithgynhyrchu sy'n gweithredu'n bennaf yn Gymraeg, gwelwn y newid i'r polisi iaith fel ffordd i blant ddatblygu sgiliau ymarferol (peirianeg a TG) drwy gyfrwng y Gymraeg, yn ogystal â'r cymwysterau academaidd traddodiadol. Er yn ffodus ein bod wedi denu pobl ifanc ardderchog o ardal Machynlleth dros y	Nodwn y sylw.

	blynyddoedd, mae denu pobl gyda'r sgiliau technolegol hanfodol iawn wastad wedi bod yn broblem. Felly, rydym yn croesawu'r ffaith bod polisi iaith Ysgol Bro Hyddgen yn cael ei gryfhau fel cam tuag at wella'r sefyllfa.	
3.1.2.10	Disgyblion Ysgol Bro Hyddgen yw gweithwyr y dyfodol ac mae yna gyfrifoldeb i sicrhau bod yr ysgol yn creu disgyblion dwyieithog sy'n hyderus yn y ddwy iaith. Dengys ystadegau fod gweithwyr dwyieithog, ar gyfartaledd, yn ennill 9% yn fwy na gweithwyr sydd ond yn siarad un iaith.	Nodwn y sylw.
3.1.2.11	Mae myfyrwyr a astudiodd yn Gymraeg yn fwy tebygol o gael swyddi graddedigion ar ôl graddio (ewch i wefan Prifysgol Aberystwyth).	Nodwn y sylw.
3.1.2.12	Pe bai pob disgybl yn cael eu haddysgu yn Gymraeg, byddai gan blant fwy o gyfleoedd a swyddi yng Nghymru.	Nodwn y sylw.

3.1.3 Effaith gadarnhaol ar y ddarpariaeth i ddisgyblion yn y ffrwd Saesneg ar hyn o bryd

3.1.3.1	Byddai plant yn cael eu gwasgaru ar draws ystod iachach o ddosbarthiadau, yn enwedig wrth drosglwyddo i'r uwchradd.	Nodwn y sylw.
3.1.3.2	Ar hyn o bryd, mae plant yn y ffrwd Saesneg wedi eu cyfyngu i'r un cohort o blant yn ystod eu gwersi. Mae'n gamarweiniol meddwl bod gan y ffrwd Gymraeg a'r ffrwd Saesneg gyfleoedd i gymysgu yn yr un ysgol; ychydig iawn o gyfle i gymysgu sydd tra bydd yr ysgol yn aros yn ddwy ffrwd.	Nodwn y sylw.
3.1.3.3	Byddai'n osgoi dyblygu dosbarthiadau'n ddiangen i nifer fach o blant ac yn golygu y byddai disgyblion oed cynradd yn cael	Nodwn y sylw.

	eu haddysgu gyda'u cyfoedion, yn lle cyfuno nifer o flynyddoedd gyda'i gilydd. Bydd modd rhoi mwy o ffocws ar beth sydd angen iddynt ei ddysgu.	
--	---	--

3.1.4 Cyfleoedd gwell i ddisgyblion

3.1.4.1	Dyma'r cam naturiol i'w gymryd o ystyried datblygiadau'r blynyddoedd diwethaf, ac yn gam cadarnhaol a fyddai'n gwella cyfleoedd i holl bobl ifanc yr ardal yn y dyfodol.	Nodwn y sylw.
3.1.4.2	Byddai'n cynyddu'r cyflenwad o bobl ifanc yn yr ardal a allai ddefnyddio'r Gymraeg i weithio a chymdeithasu.	Nodwn y sylw.
3.1.4.3	Byddai'r cynnig yn creu cyfleoedd ychwanegol i ddisgyblion drwy agor drysau i'w dyfodol ac agor eu llygaid i brofiadau mewn cymuned gryfach.	Nodwn y sylw.

3.1.5 Rhywbeth arall

3.1.5.1	Byddai'r disgyblion yn cael eu trochi yn y Gymraeg o oedran ifanc iawn, felly dylai fod yn naturiol iddynt ddewis parhau gyda'u haddysg yn Gymraeg wrth fynd yn hŷn heb deimlo eu bod yn colli allan drwy beidio ag astudio yn Saesneg.	Nodwn y sylw.
3.1.5.2	Nid oes budd i ddisgyblion a astudiodd drwy'r Gymraeg o astudio pynciau Gwyddoniaeth yn Saesneg yn unig – yn wir, mae astudio'r pynciau hyn yn Gymraeg yn fuddiol oherwydd mae plant yn dysgu'r termau Saesneg ochr yn ochr â'r termau Cymraeg (daw'r rhan fwyaf o dermau gwyddonol o'r	Nodwn y sylw.

	Lladin). Mae dysgu'r gwyddorau'n ddwyieithog yn arwain at ddealltwriaeth well o'r pynciau hyn.	
3.1.5.3	Mae myfyrwyr nad ydynt wedi astudio pynciau Lefel A yn Gymraeg yn annhebygol o astudio yn Gymraeg mewn addysg uwch (wele'r ymchwil gan Brifysgol Aberystwyth 2009-2011).	Nodwn y sylw.

3.2 Pryderon am yr effaith negyddol ar ddisgyblion

3.2.1 Pryder y byddai disgyblion yn cael trafferth ag addysg cyfrwng Cymraeg

3.2.1.1	Pryderon y bydd y disgyblion yn cael trafferth.	<p>Noda'r Cyngor y pryderon hyn am effaith y cynnig ar ddisgyblion. Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Ar hyd a lled Cymru, daw cyfran helaeth o'r disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg o gartrefi hollol ddi-Gymraeg ac nid yw hyn yn effeithio dim ar eu gallu i</p>
---------	---	---

		<p>lwyddo yn eu haddysg. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai Cymraeg yn y pen draw'n dod yn brif iaith cyfathrebu'r ysgol, fel bod pob disgybl yn gallu gwella eu sgiliau Cymraeg a disgyblion o gartrefi di-Gymraeg yn dod yn fwy rhugl yn Gymraeg gan sicrhau eu bod yn gallu ffynnu mewn addysg cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Ochr yn ochr ag unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol, byddai'r Cyngor yn sicrhau bod darpariaeth ychwanegol fel gwersi trochi a chymorth iaith ychwanegol ar gael i helpu disgyblion a'u teuluoedd.</p>
3.2.1.2	Byddai gorfod dysgu pwnc yn Gymraeg, os na fyddai'r iaith yn famiaith i'r plentyn, yn eu rhoi dan anfantais o'i gymharu â phlant Cymraeg iaith gyntaf. Ni ddylai plant Saesneg eu hiaith orfod derbyn graddau is oherwydd na fyddent yn gallu cael eu haddysgu yn eu mamiaith.	Fel yr uchod.
3.2.1.3	Ni fydd plant yn dysgu i'w llawn botensial.	Fel yr uchod.
3.2.1.4	Byddai hyn yn achosi pryder aruthrol i blant nad ydynt yn siarad Cymraeg yn rhugl ar hyn o bryd. Mae gan blant ddigon i ymdopi â fo'n barod heb gael y pwysau ychwanegol o geisio dysgu mewn iaith nad yw'n dod yn naturiol iddynt.	Fel yr uchod.
3.2.1.5	Byddai hyn yn rhoi rhai plant o dan anfantais ac yn dal eu haddysg yn ôl.	Fel yr uchod.
3.2.1.6	Pryder y byddai plant yn ofni mynd i'r ysgol oherwydd na fyddent yn gallu deall na hyd yn oed cadw i fyny â gwaith y dosbarth.	Fel yr uchod.

3.2.1.7	Pryder y byddai effaith andwyol ar addysg y plant.	Fel yr uchod.
3.2.1.8	Pryder y byddai'n ddryslyd ac y byddai cael eu haddysgu mewn iaith arall yn ormod i ddisgyblion ymdopi â fo.	Fel yr uchod.
3.2.1.9	Ni ddylai plant golli allan os ydyn nhw'n digwydd â chael trafferth pasio arholiadau mewn un iaith.	Fel yr uchod.
3.2.1.10	Efallai'n wir y byddai'n wych i fwy o bobl siarad Cymraeg, ond mae'n cael ei wrthbwysu gan y ffaith y byddai disgyblion di-Gymraeg naill ai'n gorfod dod yn rhugl i ddeall eu gwersi, neu'n gorfod symud i ysgol arall.	Fel yr uchod.
3.2.1.11	Byddai'n hollol annheg i blant di-Gymraeg a'u rhieni.	Fel yr uchod.
3.2.1.12	Pryder y byddai disgyblion o gartrefi hollol ddi-Gymraeg yn teimlo allan ohoni.	Fel yr uchod.
3.2.1.13	Bydd hyder myfyrwyr sy'n cael trafferthion academiaidd, ac sy'n siarad Saesneg gartref, yn chwalu a byddai'n andwyol i'w haddysg.	Fel yr uchod.
3.2.1.14	Poeni y bydd plant yn teimlo'n dwp os na fyddent yn deall pynciau yn Gymraeg a dim cymorth gan y cartref i'w helpu.	Fel yr uchod.
3.2.1.15	Mae pob plentyn yn wahanol ac ni ddylai plant o gefndiroedd Saesneg eu hiaith ddioddef neu gael trafferth â'u haddysg.	Fel yr uchod.
3.2.1.16	Mae cyfran helaeth o fyfyrwyr ym Machynlleth yn dod o gartrefi di-Gymraeg. Nid yw cael eu haddysgu drwy'r Gymraeg yn ddelfrydol i bob un o'r plant hyn. Bydd llawer o blant llusgo ar ôl drwy gael eu haddysg yn Gymraeg yn unig.	Fel yr uchod.

3.2.1.17	Byddai'r cynnig i droi Ysgol Bro Hyddgen yn ysgol cyfrwng Cymraeg yn eithrio llawer o'r disgyblion rhag cael profiad dysgu cadarnhaol, yn enwedig rhai a symudodd i'r ardal o dramor neu o ysgol cyfrwng Saesneg, disgyblion gydag anawsterau dysgu neu o deuluoedd llai cefnogol.	Fel yr uchod.
3.2.1.18	Mae llawer o fy ffrindiau i'n poeni am newid i ysgol cyfrwng Cymraeg.	Fel yr uchod.
3.2.1.19	Er bod plant dwyieithog yn perfformio'n well na phlant uniaith mewn rhai meysydd sgiliau, fel ieithoedd a meddwl yn ochrol, mae tystiolaeth dda hefyd fod plant sy'n cael eu haddysgu a'u harholi yn eu hiaith gyntaf at ei gilydd yn perfformio'n well na rhai a addysgir yn eu hail iaith, o gael eu hasesu ar draws yr amrediad cyfan o bynciau. Rhaid i rieni a disgyblion gydbwyso'r ffactorau hyn fesul unigolyn wrth benderfynu ar y ffordd orau o'u haddysgu.	Awgryma'r dystiolaeth yng Nghymru fod disgyblion o gefndiroedd di-Gymraeg sy'n cael eu haddysgu drwy'r Gymraeg yn derbyn canlyniadau addysgol sydd o leiaf cystal â'u cyfoedion mewn ysgolion cyfrwng Saesneg.
3.2.1.20	Pryder y byddai plant yn ofni siarad Saesneg yn yr ysgol rhag ofn iddynt gael eu dwrdio.	Byddai'r ysgol yn cynorthwyo disgyblion i siarad y ddwy iaith.
3.2.1.21	Bydd yr opsiwn yma'n cyfyngu ar gyfleoedd i ddisgyblion yn y dyfodol ac yn anfantais o ran gwaith ac astudiaeth bellach nes ymlaen yn eu bywydau.	Nid yw'r Cyngor yn cytuno â'r sylw hwn. Nod y cynnig yw darparu'r cyfleoedd addysgol gorau i bob disgybl, a sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl dwyieithog yn Gymraeg a Saesneg, a bod ganddynt y sgiliau dwyieithog sydd ei angen arnynt i fanteisio ar gyfleoedd cyflogaeth ac astudiaeth drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg.
3.2.1.22	Mae lles plant yn bwysicach.	Mae'r Cyngor yn cytuno bod sicrhau lles plant yn hanfodol. Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n

		<p>derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Yn y tymor hirach, ym marn y Cyngor byddai gweithredu'r cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar les plant oherwydd byddent i gyd yn cael eu haddysgu yn yr un dosbarthiadau ac yn cael cyfle i fod yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg. Felly byddai'r cynnig yn arwain at gydlyniant gwell yn yr ysgol a'r gymuned.</p>
--	--	--

3.2.2 Poeni a allai rhieni helpu gyda gwaith cartref

3.2.2.1	Ni fyddai rhai plant sydd heb rieni sy'n siarad Cymraeg yn gallu cael help gyda gwaith cartref.	Mae'r Cyngor yn nodi pryderon na allai rhieni di-Gymraeg helpu gyda gwaith cartref. Ar draws Cymru, mae ysgolion cyfrwng Cymraeg wedi cyflwyno nifer o strategaethau i helpu rhieni i gynorthwyo eu plant gyda gwaith cartref, gan sicrhau nad yw disgyblion gyda rhieni di-Gymraeg o dan anfantais.
---------	---	--

		<p>Dangoswyd hefyd bod gallu trafod gwaith cartref yn Saesneg gyda rhieni'n fuddiol i blant oherwydd bod dwyieithrwydd yn cynorthwyo datblygiad cysyniadol.</p> <p>Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai'r Cyngor yn gweithio gyda'r ysgol i roi trefniadau priodol yn eu lle i gynorthwyo disgyblion a'u teuluoedd.</p>
3.2.2.2	Nid yw pob plentyn yn gallu dysgu a mynd drwy'r ysgol heb riant i helpu gyda gwaith cartref, bydd llawer ohonynt efallai'n ddysgwyr Cymraeg eu hunain.	Fel yr uchod.
3.2.2.3	Byddai rhai rhieni'n cael trafferth helpu gyda gwaith cartref pe bai ond yn Gymraeg.	Fel yr uchod.
3.2.2.4	Dylid rhoi cymorth ychwanegol gyda gwaith cartref i blant o gartrefi di-Gymraeg fel na fyddent yn cael trafferth deall y gwaith.	Fel yr uchod.
3.2.2.5	Os bydd rhieni'n methu â helpu eu plant gyda gwaith cartref ayyb, bydd y rhieni'n tynnu eu plant allan o'r ysgol.	Fel yr uchod.

3.2.3 Effaith negyddol ar ddisgyblion cyfrwng Cymraeg

3.2.3.1	Byddai disgyblion Cymraeg eu hiaith o dan anfantais oherwydd bydd angen i'r athrawon ganolbwyntio ar ddysgwyr di-Gymraeg.	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno y byddai'r cynnig yn rhoi disgyblion Cymraeg eu hiaith o dan anfantais.</p> <p>Nod y cynnig yw sicrhau bod pob disgybl yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg a bod ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg sydd ei angen arnynt i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg. Ar draws Cymru, daw'r rhan</p>
---------	---	---

		fwyaf o ddisgyblion sy'n mynd i ysgolion cyfrwng Cymraeg o gartrefi hollol ddi-Gymraeg, ond nid yw hyn yn andwyol i ddisgyblion o gartrefi Cymraeg eu hiaith.
3.2.3.2	Bydd yn dal y disgyblion presennol sy'n Gymraeg iaith gyntaf yn ôl.	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno y byddai'r cynnig yn dal disgyblion Cymraeg iaith gyntaf yn ôl.</p> <p>Nod y cynnig yw sicrhau bod pob disgybl yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg a bod ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg sydd ei angen arnynt i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg. Ar draws Cymru, daw'r rhan fwyaf o ddisgyblion sy'n mynd i ysgolion cyfrwng Cymraeg o gartrefi hollol ddi-Gymraeg, ond nid yw hyn yn andwyol i ddisgyblion o gartrefi Cymraeg eu hiaith.</p>
3.2.3.3	Bydd plant Cymraeg yn dioddef wrth i'r iaith a ddefnyddir gael ei glastwreiddio i sicrhau bod dysgwyr Cymraeg yn deall.	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno y byddai'r cynnig yn golygu y byddai disgyblion Cymraeg eu hiaith yn dioddef.</p> <p>Nod y cynnig yw sicrhau bod pob disgybl yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg a bod ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg sydd ei angen arnynt i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg. Ar draws Cymru, daw'r rhan fwyaf o ddisgyblion sy'n mynd i ysgolion cyfrwng Cymraeg o gartrefi hollol ddi-Gymraeg, ond nid yw hyn yn andwyol i ddisgyblion o gartrefi Cymraeg eu hiaith.</p>

3.2.4 Effaith negyddol ar ddisgyblion cyfrwng Saesneg dros y cyfnod pontio

3.2.4.1	Er y byddai addysg cyfrwng Saesneg cynyddol lai'n parhau am ychydig flynyddoedd (dan opsiwn 5A), mewn realiti byddai proses o leihad graddol yn digwydd yn yr Ysgol,	Nodwn y sylw.
---------	--	---------------

	gydag addysgu drwy'r Saesneg yn lleihau'n raddol gan arwain at fyfyrwyr a fyddai'n parhau gyda'r cyfrwng Saesneg yn teimlo'n fwyfwy lleiafrifol ac efallai hefyd yn arwain at iddynt chwilio am ysgolion eraill.	Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol i sicrhau bod darpariaeth briodol ar gael i ddisgwyr a fyddai'n parhau gyda'r cyfrwng Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen dros y cyfnod pontio.
3.2.4.2	Gallai fod yn anodd i ddisgyblion ffrwd Saesneg Blynyddoedd 1-6 ddod i arfer â'r newid.	Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.

3.2.5 Poeni am yr effaith ar ddisgyblion sy'n symud i'r ardal ar ganol eu haddysg

3.2.5.1	Mae gen i bryderon am sut y gallai effeithio ar blant sy'n symud i fyw i'r ardal yn ystod eu blynyddoedd ysgol os nad oes ffrwd Saesneg ar gael. Byddai trefniadau i gyflwyno'r plant yn raddol yn dda.	<p>Mae'r Cyngor yn nodi'r pryderon hyn am yr effaith bosib ar blant a fyddai'n symud i'r ardal yn ystod eu haddysg ysgol pe na bai ffrwd Saesneg ym Machynlleth. Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Ochr yn ochr ag unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol, byddai'r Cyngor yn sicrhau bod darpariaeth ychwanegol fel gwersi trochi a chymorth iaith ychwanegol ar gael i helpu disgyblion a'u teuluoedd, gan roi cyfle i ddisgyblion sy'n symud i'r ardal yn ystod eu blynyddoedd ysgol gael eu trochi yn yr iaith Gymraeg, fel</p>
---------	---	---

		<p>y byddent yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Bro Hyddgen.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p>
3.2.5.2	Beth am rai sy'n dod o Loegr ac a fyddai eisiau mynd i Ysgol Bro Hyddgen?	Fel yr uchod.
3.2.5.3	Mae angen cael darpariaeth glir wedi'i phrofi fel bod plant a theuluoedd di-Gymraeg yn derbyn cymorth ychwanegol ar bob lefel yn yr ysgol i gynorthwyo disgyblion sy'n symud i'r ardal ar unrhyw adeg yn eu gyrfa ysgol.	Fel yr uchod.
3.2.5.4	Efallai y byddai mewnfudwyr i'r ardal heb wybod dim am y Gymraeg yn cael trafferth dysgu iaith newydd.	Fel yr uchod.
3.2.5.5	Pe bai disgyblion yn symud o Birmingham neu rywle arall yn Lloegr ym mlynnyddoedd hŷn eu haddysg, byddai'n anodd iawn iddynt symud i ysgol hollol Gymraeg. Felly gallai wneud pethau'n anoddach i lawer o fyfyrwyr.	Fel yr uchod.
3.2.5.6	Pe bai pobl di-Gymraeg yn symud i'r ardal, bydd yn anodd iawn iddyn nhw. Mae rhai disgyblion a ddaeth i fy mlwyddyn uwchradd i wedi cael trafferth. Teimlaf fod hynny'n rhywbeth sydd angen rhoi amser iddo i'w helpu i ddysgu'r iaith.	Fel yr uchod.

3.2.5.7	Pe bai'r cynnig yn mynd yn ei flaen, byddai'n hollol andwyol a sarhaus i bawb sy'n byw yn yr ardal a hefyd yn effeithio ar unrhyw un a fyddai'n symud i'r ardal yn y dyfodol.	Mae'r Cyngor yn anghytuno y byddai'r cynnig yn hollol andwyol a sarhaus i bawb sy'n byw yn yr ardal. Mae nifer y rhai wnaeth ymateb o blaid y cynnig yn awgrymu bod cefnogaeth leol sylweddol i'r cynnig. Wele ymateb uchod y Cyngor i sylwadau am yr effaith ar unrhyw un yn symud i'r ardal yn y dyfodol.
---------	---	--

3.2.6 Rhywbeth arall

3.2.6.1	Bydd disgyblion sy'n dewis mynd i ysgolion eraill i dderbyn addysg cyfrwng Saesneg yn colli'r cyfle i siarad Cymraeg mewn ysgol gydag ethos Cymraeg cryf fel Bro Hyddgen. Bydd hyn yn cael effaith negyddol ar eu defnydd o'r iaith wrth iddynt fynd yn hŷn.	Nodwn y sylw, fodd bynnag y bwriad yw cyflwyno'r newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, a fyddai'n lleihau nifer y disgyblion a fyddai'n dewis symud i ysgolion eraill i dderbyn addysg cyfrwng Saesneg. Mae'n ofynnol i bob ysgol yng Nghymru addysgu Cymraeg fel ail iaith a chynnig cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r dosbarth. Pe bai disgyblion yn dewis derbyn addysg cyfrwng Saesneg mewn ysgolion gwahanol, yn lle mynd i Ysgol Bro Hyddgen, byddent yn parhau i dderbyn cyfleoedd i ddysgu Cymraeg fel ail iaith.
3.2.6.2	Mae plant a phobl ifanc Machynlleth, efallai'n fwy na'r rhan fwyaf, wedi bod drwy amser arbennig o anodd yn y deng mlynedd diwethaf. Nid ydynt yn haeddu cael eu defnyddio fel arbrawf gwleidyddol a hynny efallai ar draul eu dyfodol ac undod gwerthfawr eu cymuned.	Mae'r Cyngor yn cydnabod yr heriau a wynebodd blant a phobl ifanc Machynlleth yn y blynyddoedd diwethaf. Nid yw'n wir fod y Cyngor yn eu defnyddio fel rhan o arbrawf gwleidyddol. Nod y cynnig yw darparu'r cyfleoedd addysgol gorau i bob disgybl, a sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg

		<p>a Saesneg, a bod ganddynt y sgiliau dwyieithog sydd ei angen arnynt i fanteisio ar gyfleoedd cyflogaeth ac astudiaeth drwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg.</p> <p>Y bwriad yw y byddai gweithredu'r cynnig yn cryfhau cydlyniant y gymuned yn y tymor hir wrth i'r disgyblion i gyd gael eu haddysgu yn yr un dosbarthiadau.</p>
--	--	--

4. CYFEIRIO AT DDARPARIAETH / SGILIAU DRWY'R SAESNEG

4.1 Dylai rhai pynciau fod ar gael yn Saesneg

4.1.1	<p>Pan fo'n dod i'r ysgol uwchradd, credaf y gallai addysg cyfrwng Cymraeg yn unig fod yn niweidiol, er enghraifft mae iaith eu hunain gan bynciau Gwyddoniaeth a Mathemateg.</p>	<p>Mae Ysgol Bro Hyddgen eisoes yn addysgu Mathemateg a phynciau Gwyddoniaeth drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae ennill dealltwriaeth o derminoleg pwnc-benodol yn Gymraeg a Saesneg yn rhan naturiol o addysg cyfrwng Cymraeg ac yn ychwanegu at ddealltwriaeth y disgyblion o'r cysyniadau.</p> <p>Nid oes tystiolaeth bod y canlyniadau i ddisgyblion yn y pynciau hyn drwy gyfrwng y Gymraeg yn waeth na'r canlyniadau i ddisgyblion sy'n astudio drwy'r Saesneg.</p>
4.1.2	<p>Mae'r byd i gyd yn siarad Saesneg – byddai gallu dysgu Mathemateg a Gwyddoniaeth a phynciau eraill drwy gyfrwng y Saesneg ond yn beth da pe byddech yn dewis mynd i brifysgol y tu allan i Gymru?</p>	<p>Mae disgyblion sy'n astudio Mathemateg a Gwyddoniaeth yn Gymraeg hefyd yn deall y derminoleg a'r cysyniadau yn Saesneg, felly nid oes unrhyw reswm pam na allent barhau i astudio'r pynciau hyn mewn prifysgolion y tu allan i Gymru. Mae sawl cenhedlaeth o fyfyrwyr o ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru wedi llwyddo mewn prifysgolion yn Lloegr, yr Alban a gwledydd eraill, yn ogystal â rhai yng Nghymru.</p>

4.1.3	Byddai'r disgyblion yn elwa o ddysgu terminoleg Mathemateg a Gwyddoniaeth yn Saesneg yn ogystal â Chymraeg.	Fel yr uchod.
4.1.4	Byddai'n well dysgu Mathemateg yn Saesneg yn lle drwy'r Gymraeg pe bai rhywun yn bwriadu astudio mewn prifysgol drwy'r Saesneg.	Fel yr uchod.
4.1.5	Dylid cynnig rhai pynciau TGAU a Lefel A yn Saesneg, er enghraifft Gwyddoniaeth – byddai hyn yn rhoi opsiwn i ddisgyblion fydd yn astudio pynciau Gwyddoniaeth / Saesneg yn y brifysgol nes ymlaen.	Fel yr uchod.
4.1.6	Ai dim ond drwy gyfrwng y Gymraeg fydd y pynciau i gyd ar gael? Os edrychwch ar ysgolion uwchradd Penweddig a Thywyn, mae rhai pynciau'n cael eu cynnig yn Gymraeg neu Saesneg, neu'n ddwyieithog. A fydd pob pwnc yn cael ei addysgu yn Gymraeg?	Fel yr uchod.
4.1.7	A oes canran o bynciau y gall ysgol ddwyieithog eu cynnig yn Saesneg? Mae angen i ni dawelu'r ofnau a dangos bod opsiwn i'r plant. Os yw'r ysgol yn gweithio i sicrhau y bydd gan ddisgyblion fynediad at y ddwy iaith, yna efallai na fyddai'r syniad o ofni na fyddai pwnc penodol ar gael yn Saesneg neu Gymraeg yn bodoli.	Mae Llywodraeth Cymru yn y broses o ymgynghori ar gategoriâu iaith newydd i ysgolion.
4.1.8	Bydd angen i blentyn a fyddai eisiau gyrfa mewn Mathemateg neu bynciau Gwyddoniaeth astudio yn Saesneg mewn addysg bellach. Felly, bydd angen i blant ysgol uwchradd sydd eisiau gyrfa o'r fath ddeall y pynciau hyn yn Saesneg yn yr uwchradd, yn enwedig rhai o gartrefi Cymraeg eu hiaith, i osgoi anfantais nes ymlaen yn eu bywydau.	Nid oes angen i blentyn a fyddai eisiau gyrfa mewn Mathemateg neu bynciau Gyddoniaeth astudio yn Saesneg mewn addysg bellach. Mae cyfleoedd sylweddol i astudio'r pynciau hyn yn Gymraeg mewn addysg bellach yng Nghymru. Mae sawl cenhedlaeth o fyfyrwyr o ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru

		<p>wedi llwyddo mewn prifysgolion yn Lloegr, yr Alban a gwledydd eraill, yn ogystal â rhai yng Nghymru.</p> <p>Mae ennill dealltwriaeth o derminoleg pwnc-benodol yn Gymraeg a Saesneg yn rhan naturiol o addysg cyfrwng Cymraeg ac yn ychwanegu at ddealltwriaeth y disgyblion o'r cysyniadau.</p>
4.1.9	Mae angen i blant sydd eisiau gyrfa dechnegol (peiriannydd / meddyg) fod yn gallu astudio naill ai drwy'r Saesneg neu'r Gymraeg yn y pynciau penodol hyn (Mathemateg / Gwyddoniaeth).	Fel yr uchod.
4.1.10	Opsiynau i astudio rhai pynciau yn Saesneg, yn enwedig Lefel A.	Fel yr uchod.
4.1.11	Dylai disgyblion fod yn gallu parhau gyda phynciau craidd yn Saesneg oherwydd, wedi tyfu fyny a symud i ffwrdd, byddant yn astudio yn Saesneg.	Fel yr uchod.
4.1.12	Beth am flynyddoedd 10-13, sy'n flynyddoedd pwysig gydag arholiadau. A fyddai'n bosib gwneud y pynciau yn Gymraeg neu yn Saesneg? Byddai astudio Lefel A yn Saesneg yn haws i ddisgyblion a fyddai'n mynd i astudio yn Saesneg yn y brifysgol. Ar gyfer TGAU a Lefel A, weithiau mae rhai pynciau'n haws yn Saesneg.	Fel yr uchod.
4.1.13	Un o'r cwestiynau a ofynnir yn aml gan rieni yw ynghylch pynciau Gwyddoniaeth. A fydd disgyblion yn gorfod astudio pynciau fel hyn drwy'r Gymraeg? Pynciau fel hyn sy'n gwneud i rieni boeni, a phe byddent er enghraifft yn mynd i	Fel yr uchod.

	brifysgol Lerpwl, a fyddent yn deall beth sy'n cael ei addysgu?	
--	---	--

4.2 Mae angen sgiliau Saesneg

4.2.1	Rhaid i Saesneg bob amser cael ei ddefnyddio mewn ysgolion Cymraeg. Ni ddylai plant sydd ei angen arnynt golli'r opsiwn i astudio yn Saesneg. Rydyn ni'n ddinasyddion byd-eang ac mae addysgu yn Gymraeg yn unig yn gibddall ac yn cymryd yn ganiataol y bydd ein plant yn aros yng Nghymru. Bydd gallu siarad, darllen ac ysgrifennu yn Saesneg wastad yn llawer mwy gwerthfawr i'n plant nes ymlaen yn eu bywydau, na gallu gwneud hynny yn Gymraeg. Dim ond nifer fach o swyddi a fyddai'n gofyn cael y Gymraeg. Mae Saesneg yn iaith fyd-eang. Byddai addysgu ein plant mewn Ffrangeg, Sbaeneg, Mandarin neu Rwsieg yn fwy gwerthfawr.	Mae'r Cyngor yn llwyr gydnabod bod angen i ddisgyblion fod yn gallu cyfathrebu'n effeithiol yn Saesneg. Nod addysg cyfrwng Cymraeg yw sicrhau bod disgyblion yn dod yn ddwyieithog ac yn gallu cyfathrebu'n effeithiol yn Gymraeg a Saesneg. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol, byddai'r disgyblion i gyd yn parhau i astudio Saesneg hyd at TGAU ac yn gallu siarad, darllen ac ysgrifennu Saesneg yn ogystal â Chymraeg.
4.2.2	Mae'n bwysig cofio bod Saesneg yn iaith fyd-eang sy'n cael ei chydabod drwy'r byd a bydd y rhan fwyaf o gyflogaeth neu addysg bellach drwy gyfrwng y Saesneg lle mae angen dealltwriaeth gadarn o'r iaith honno.	Fel yr uchod.
4.2.3	Yn gyntaf oll, hoffwn i fy mhlentyn ddarllen ac ysgrifennu'n dda yn Saesneg a phe bai fy mhlentyn am ddysgu Cymraeg nes ymlaen yn eu bywyd, eu dewis nhw fyddai hynny.	Fel yr uchod.
4.2.4	Byddai siarad Saesneg yn fwy rhugl na Chymraeg yn agor llawer mwy o ddrysau na'r Gymraeg.	Fel yr uchod.

4.2.5	Er yn cytuno bod angen mwy o bobl i siarad Cymraeg, ni allwn wadu ein bod yn rhan o ynys lle y mae'r rhan fwyaf o'r bobl yn siarad Saesneg.	Fel yr uchod.
4.2.6	Mae'n bwysig bod gan blant feistrolaeth dda o'r Saesneg.	Fel yr uchod.

5. CYFEIRIO AT ADDYSG ÔL-16 / ADDYSG BELLACH / UWCH

5.1 Cyfeirio at ddarpariaeth chweched dosbarth

5.1.1	Nid oes gan Wynedd unrhyw ysgol gyda Chweched Dosbarth yn yr ardal, felly ar hyn o bryd rhaid i fyfyrwyr o Wynedd sydd eisiau addysg Chweched deithio i Fachynlleth. Bydd disgyblion Saesneg eu hiaith o Ddolgellau ayyb yn cael eu heffeithio'n negyddol drwy gollir ddarpariaeth hon.	Er y noda'r Cyngor y pryderon hyn am effaith bosib y cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen ar ddisgyblion chweched dosbarth yng Ngwynedd, nid mater i Gyngor Sir Powys yw hyn. Mater i Gyngor Sir Gwynedd a'i bartneriaid ôl-16 yw mynediad at addysg ôl-16 i ddisgyblion yng Ngwynedd.
5.1.2	Mae Ysgol Bro Idris hefyd yn gyfrwng Cymraeg, felly bydd ail-ddynodi Bro Hyddgen yn gyfrwng Cymraeg, ac yn enwedig drwy addysgu'n drochol yn Gymraeg, yn effeithio'n negyddol ar ddisgyblion o'r ardal honno.	Fel yr uchod.
5.1.3	Ni fydd gan fyfyrwyr Chweched Dosbarth cyfrwng Saesneg (yn enwedig myfyrwyr o ardal coleg Dolgellau) fynediad mwyach at fwy o gyrsiau academiaidd nag a gynnigir gan goleg Dolgellau (e.e. Mathemateg Bellach, Mathemateg, ayyb)	Fel yr uchod.
5.1.4	Byddai'n rhaid i fyfyrwyr chweched dosbarth o Bowys a fyddai'n dymuno addysg Saesneg deithio y tu allan i'r sir i Aberystwyth, sy'n siwrne bell iawn i rai disgyblion. Hefyd,	Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol / darparwr ôl-16 a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid

	<p>oherwydd bod hyn y tu allan i'r dalgylch, bydd efallai angen i'r disgyblion hyn dalu allan o boced dim ond i gael eu haddysgu yn Saesneg.</p>	<p>categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le gyda ddarparwr arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p> <p>Byddai cludiant yn cael ei ddarparu'n unol â'r cludiant o'r cartref i'r ysgol a fyddai'n weithredol ar y pryd.</p>
--	--	--

5.2 Cyfeirio at addysg bellach / uwch

5.2.1	<p>Gallai myfyrwyr yn mynd ymlaen i addysg bellach i astudio Mathemateg a phynciau Gwyddoniaeth fod o dan anfantais oherwydd bydd hefyd angen iddynt ddysgu termau Saesneg newydd yn ogystal â'r pwnc ei hun.</p>	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno y byddai myfyrwyr yn mynd ymlaen i addysg bellach i astudio Mathemateg a Gwyddoniaeth o dan anfantais.</p> <p>Mae sawl cenhedlaeth o fyfyrwyr o ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru wedi llwyddo mewn prifysgolion yn Lloegr, yr Alban a gwledydd eraill, yn ogystal â rhai yng Nghymru.</p>
5.2.2	<p>Pam ddylai plentyn fynd drwy eu haddysg i gyd yn Gymraeg, ac yna mynd ymlaen i brifysgol neu i swydd yn Saesneg?</p>	<p>Byddai bod yn rhugl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg yn fantais mewn nifer o sefyllfaoedd.</p> <p>Mae sawl cenhedlaeth o fyfyrwyr o ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru wedi llwyddo mewn prifysgolion yn Lloegr, yr Alban a gwledydd eraill, yn ogystal â rhai yng Nghymru, ac wedi mynd ymlaen i gael swyddi sy'n gofyn iddynt weithio yn Saesneg, Cymraeg, neu yn y ddwy iaith.</p>
5.2.3	<p>Byddai myfyrwyr yn gadael am y brifysgol heb fawr ddim gafael o'r Saesneg mewn pynciau y byddent yn eu hastudio. A oes unrhyw brifysgolion cyfrwng Cymraeg? Mae Saesneg</p>	<p>Ni fyddai myfyrwyr yn gadael heb fawr ddim gafael ar yr iaith Saesneg, byddent yn rhugl ddwyieithog.</p>

	<p>yn iaith ryngwladol ac felly'n llawer mwy defnyddiol i ddyfodol person ifanc na chael pynciau Lefel A wedi eu haddysgu yn Gymraeg.</p>	<p>Mae sawl cenhedlaeth o fyfyrwyr o ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru wedi llwyddo mewn prifysgolion yn Lloegr, yr Alban a gwledydd eraill, yn ogystal â rhai yng Nghymru.</p> <p>Mae cyfleoedd i astudio yn Gymraeg ym mhob prifysgol yng Nghymru. Mae'r rhain yn cael eu datblygu'n barhaus o hyd. Mae'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, a sefydlwyd yn 2011, yn cynllunio a chefnogi darpariaeth addysg uwch drwy'r Gymraeg ar draws prifysgolion Cymru, gan weithio gyda darparwyr i sicrhau a datblygu mwy o gyfleoedd astudio cyfrwng Cymraeg i fyfyrwyr yng Nghymru.</p>
5.2.4	<p>Mae angen i bob plentyn hefyd fod yn rhugl yn Saesneg oherwydd dyma'r iaith ddysgu mewn addysg bellach. Bydd gan bob plentyn eu llwybr gyrfa eu hunain ac mae angen meddygon a staff meddygol arnom sy'n gallu siarad Cymraeg. Fodd bynnag, iaith feddygol a thechnegol y byd yw Saesneg.</p>	<p>Fel yr uchod.</p>
5.2.5	<p>Mewn addysg bellach, ychydig iawn o bynciau technegol a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg, ac nid oes gwerslyfrau Cymraeg ar gael ychwaith. Mae rhai myfyrwyr wedi gorfod cael darllenwyr wrth sefyll arholiadau oherwydd bod eu gafael o'r Saesneg mor wael ac nid ydynt yn deall y cwestiynau. Dylid gwarchod yr iaith Gymraeg ond nid ar draul bod rhai disgyblion yn cael trafferth mewn addysg bellach a chyfyngu eu gyrfaedd i gwmnïau a sefydliadau Cymraeg eu hiaith.</p>	<p>Fel yr uchod.</p>

5.2.6	Gallai dechrau yn y brifysgol fod yn her i ddisgyblion os ydynt wedi astudio pob pwnc yn Gymraeg oherwydd ni fyddent yn gyfarwydd â'r termau.	<p>Mae sawl cenhedlaeth o fyfyrwyr o ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru wedi llwyddo mewn prifysgolion yn Lloegr, yr Alban a gwledydd eraill, yn ogystal â rhai yng Nghymru.</p> <p>Mae ennill dealltwriaeth o derminoleg pwnc-benodol yn Gymraeg a Saesneg yn rhan naturiol o addysg cyfrwng Cymraeg ac yn ychwanegu at ddealltwriaeth y disgyblion o'r cysyniadau.</p>
5.2.7	Pryder y gallai myfyrwyr addysg bellach yn astudio i fod yn feddygon ac yn dilyn gyrfaoedd technegol / peirianyddol fod o dan anfantais oherwydd na fyddent yn deall termau technegol Saesneg. Felly byddent yn cael trafferth yn y pynciau hyn gan arwain at lai o feddygon a pheirianwyr Cymraeg yn cymhwyso.	Fel yr uchod.
5.2.8	Dim ond yn Saesneg y gellir astudio meddygaeth yng Nghaerdydd – pe bai disgyblion eisiau astudio meddygaeth, byddai'n rhaid iddynt symud i ysgol yn Aberystwyth i astudio pynciau yn Saesneg.	<p>Ar sail gwybodaeth ar wefannau Prifysgol Caerdydd a'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, mae hyd at 73% o'r cwrs meddygaeth yng Nghaerdydd ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg ar hyn o bryd.</p> <p>Nid yw'n wir y byddai angen i ddisgyblion a fyddai eisiau astudio meddygaeth neu bwnc arall drwy gyfrwng y Saesneg yn y brifysgol symud i ysgol wahanol i astudio pynciau yn Saesneg - mae sawl cenhedlaeth o fyfyrwyr o ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru wedi llwyddo mewn prifysgolion yn Lloegr, yr Alban a gwledydd eraill, yn ogystal â rhai yng Nghymru.</p>
5.2.9	A ydych wedi gweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol o gwbl? Yn y diwrnodau agored, mae myfyrwyr yn ein holi am	Mae'r Cyngor yn gweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol a bydd yn parhau i ddatblygu'r berthynas

	ddysgu Cymraeg oherwydd eu bod efallai wedi derbyn peth Cymraeg yn yr ysgol, neu ddim o gwbl, ond yn gweld y potensial o swyddi gwell, ond erbyn iddynt gyrraedd y brifysgol mae'n aml yn rhy hwyr. A oes unrhyw beth yn cael ei wneud i fyfyrwyr sydd eisiau astudio drwy gyfrwng y Gymraeg mewn addysg uwch?	hon i sicrhau bod pobl ifanc ym Mhowys yn ymwybodol o'r Coleg a bod ganddynt fynediad at y cyfleoedd a gynigir ganddynt.
--	--	--

6. MAE ANGEN DEWIS

6.1	Cytunaf fod manteision i blant fod yn gwbl ddwyieithog. Ond teimlaf hefyd y dylai fod ganddynt ddewis.	<p>Noda'r Cyngor y sylwadau hyn bod angen dewis rhwng darpariaeth cyfrwng Cymraeg neu ddarpariaeth cyfrwng Saesneg. Mae'r mwyafrif o bobl yn nalgylch Machynlleth yn dewis darpariaeth cyfrwng Cymraeg ac mae'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol i gyfrwng Cymraeg yn adlewyrchu'r dewis hwn.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p>
6.2	Dylai fod gan y plant ddewis o ran pa iaith y maen nhw'n teimlo'n hyderus i wneud eu gwaith. Credaf y dylent ddysgu Cymraeg ond ni fydd yn eu helpu yn y dyfodol.	Fel yr uchod.
6.3	Ni ddylid cyflwyno unrhyw newid a pharhau i roi cyfle i rieni gael dewis ym mha gyfrwng y bydd dyfodol eu plant er mwyn y fantais orau i'r plant. Oni ddylai fod gan rieni ddewis.	Fel yr uchod.

6.4	Mae'r ddwy iaith yn bwysig. Cyn belled ag y bydd Cymraeg yn cael ei haddysgu, ni ddylai fod yn orfodol i blant. Cael dewis o ffrwd Gymraeg neu ffrwd Saesneg yw'r opsiwn gorau – mae wedi gweithio hyd yma.	Fel yr uchod.
6.5	Mae hyn yn amharu ar y rhyddid i ddewis sy'n ganolog i unrhyw wlad ddemocrataidd. Mae cadw pethau fel y maen nhw'n rhoi rhyddid i rieni a phlant gael dewis cyfrwng addysg y plant – pam fod y Cyngor am eu hamddifadu o'r dewis hwn? Yn wir pa hawl sydd ganddo, yn enwedig o edrych ar y cynghorwyr sydd wedi elwa o'r dewis hwnnw, i amddifadu eraill o'r dewis hwnnw?	Fel yr uchod.
6.6	Byddai'n wych pe bai mwy o blant yn dysgu Cymraeg (neu ail iaith yn gyffredinol) ond ni ddylid gwneud i ffwrdd â'r dewis o ddysgu ym mha bynnag iaith sydd orau i'r plentyn.	Fel yr uchod.
6.7	Dylid rhoi dewis i deuluoedd. Mae gwersi iaith Gymraeg yn bwysig i gynnal yr iaith, ond fel y mae pob disgybl arall hyd at 2020 wedi'i gael, dylid cadw'r dewis o ba iaith y maen nhw'n dewis dysgu ynddi.	Fel yr uchod.
6.8	Nid yw gwneud i ffwrdd â defnyddio'r Saesneg yn ffordd briodol i annog defnyddio'r Gymraeg. Mater i unigolion yw sut y maen nhw eisiau cyfathrebu; gall disgyblion ddefnyddio'r Gymraeg eisoes os ydynt yn dymuno. Ni ddylai iaith gael ei rheoli gan unrhyw awdurdod.	Fel yr uchod.
6.9	Mae gan bob plentyn a'u teuluoedd hawl i benderfynu drostynt eu hunain ym mha gyfrwng i dderbyn eu haddysg, fel y gall y plant ffynnu hyd orau eu gallu.	Fel yr uchod.

6.10	Mae angen i bawb ym Machynlleth gael yr hawl i ddewis ffrwd Gymraeg neu ffrwd Saesneg fel bo'r dref yn gallu parhau i ffynnu fel cymdeithas ddwyieithog ac nid lle mae'r Gymraeg yn cael ei gwneud yn orfodol a'r unig ddewis i symud allan o'r ardal fel bod eu plant yn cael eu haddysgu yn eu mamiaith.	Fel yr uchod.
6.11	Dylai fod gan blant / rhieni ddewis o'r naill ffrwd neu'r llall, y plant fydd yn dioddef yn y tymor hir.	Fel yr uchod.
6.12	Rwy'n credu ei bod yn syniad da pan fydd plant yn ifanc, ond mater i rieni yw penderfynu a ydynt eisiau i'w plant fynd i'r ffrwd Saesneg neu'r ffrwd Gymraeg wedyn.	
6.13	Dylai lles y plant ddod yn gyntaf, nid yw'n deg peidio â rhoi opsiwn iaith i blant.	Fel yr uchod.
6.14	Dylai'r ysgol gynrychioli demograffeg yr ardal ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, a hyrwyddo amrywiaeth y gymuned drwy roi opsiwn i deuluoedd a fyddai'n elwa o'r ffrwd addysg Saesneg.	Fel yr uchod.
6.15	Rwy'n poeni y byddai newid categori iaith yr ysgol yn golygu na fydd dewis o ran y pynciau iaith a fyddai'n cael eu haddysgu yn y dyfodol. Byddai'n rhaid i'r disgyblion hyn symud i ysgolion eraill i ddewis yr iaith sydd fwyaf cyffyrddus iddynt oherwydd mae'r gwaith yn mynd yn anoddach wrth baratoi i fynd i brifysgol.	Fel yr uchod.
6.16	Yr hyn sy'n fy mhoeni i yw gwneud i ffrwd â'r dewis fydd gan blant yn y dyfodol. I'r plant sy'n dewis cael eu haddysgu yn Saesneg yn yr uwchradd, byddai'n rhaid iddynt deithio dros 40 milltir i dderbyn addysg cyfrwng Saesneg. Rhaid ystyried	Fel y dywedwn uchod, mae'r mwyafrif o bobl yn nalgylch Machynlleth yn dewis darpariaeth cyfrwng Cymraeg ac mae'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol i gyfrwng Cymraeg yn adlewyrchu'r dewis hwn.

	<p>yr amser / pellter teithio i dderbyn addysg cyfrwng Saesneg ac effaith hyn ar blant o bob oed.</p>	<p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p> <p>Er y byddai hyn yn gofyn bod disgyblion yn teithio'n bellach i dderbyn addysg cyfrwng Saesneg yn lle derbyn y ddarpariaeth ym Machynlleth, mae amryw o ardaloedd ym Mhowys lle nad oes mynediad lleol o gwbl at addysg cyfrwng Cymraeg yn y cynradd na'r uwchradd, felly rhaid i ddisgyblion sydd eisiau derbyn addysg cyfrwng Cymraeg deithio'n bell iawn weithiau i gael eu haddysgu yn iaith eu dewis.</p>
6.17	<p>Drwy wneud i ffwrdd â'r opsiwn o addysg cyfrwng Saesneg i blant sy'n siarad Saesneg fel iaith gyntaf, byddech yn creu anfantais nad oedd yn bodoli o'r blaen. Mae hyn yn debygol o effeithio fwyaf ar ddisgyblion sy'n agos i'r trothwyon cyflawni, ac mewn pynciau lle mae angen bod yn rhugl iawn yn yr iaith i ddeall cysyniadau cymhleth neu gynnil, fel pynciau Gwyddoniaeth / Dyniaethau.</p>	<p>Mae'r Cyngor yn anghytuno â'r datganiad hwn. Mae ennill dealltwriaeth o derminoleg pwnc-benodol yn Gymraeg a Saesneg yn rhan naturiol o addysg cyfrwng Cymraeg ac yn ychwanegu at ddealltwriaeth y disgyblion o'r cysyniadau. Nid oes tystiolaeth bod addysg cyfrwng Cymraeg yn rhoi disgyblion o unrhyw allu o dan anfantais.</p>
6.18	<p>Yn ôl Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn, mae gan blant hawl i addysg yn eu mamiaith. Mae'n parhau i ddangos bod gan blant sy'n cael eu haddysgu yn eu hiaith gyntaf fantais glir dros rai sy'n dysgu yn eu hail (neu drydedd) iaith.</p> <p>Drwy wneud i ffwrdd â'r ffrwd cyfrwng Saesneg, byddwch yn rhoi myfyrwyr nad ydynt yn rhugl yn Gymraeg o dan anfantais</p>	<p>Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p>

	<p>o'i gymharu â'u cyfoedion, fydd yn effeithio arnynt am weddill eu bywydau.</p>	<p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p>
--	---	--

7. POENI AM YR EFFAITH AR NIFER Y DISGYBLION YN YSGOL BRO HYDDGEN

7.1	<p>Gallai newid yr iaith arwain at lai o gyfle, os yw dewisiadau'r rhieni'n arwain at nifer fawr o blant o Fachynlleth a'r ardal yn cael eu bysio allan i ysgolion pellach i ffwrdd.</p>	<p>Mae'r Cyngor yn nodi'r pryderon hyn am effaith bosib newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen ar nifer y disgyblion yn yr ysgol yn y dyfodol.</p> <p>Os bydd y Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig, y bwriad fyddai ei gyflwyno'n raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol, gan felly leihau'r effaith ar nifer y disgyblion.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i</p>
-----	--	---

		<p>dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Fel y noda'r ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn:</p> <p><i>'Mae'n bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at leihad yn nifer y disgyblion oherwydd na fyddai disgyblion o'r tu allan i'r sir sydd ar hyn o bryd yn derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol mwyach yn dewis dod i'r ysgol, neu gallai disgyblion o'r ardal leol ddewis mynychu darparwyr cyfrwng Saesneg eraill.</i></p> <p><i>Fodd bynnag, mae hefyd yn bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at gynnydd yn nifer y disgyblion dros y tymor hirach, wrth i ddisgyblion o ardaloedd eraill ddewis mynychu'r ysgol. Gallai hyn ddigwydd gyda'r ddarpariaeth uwchradd yn enwedig.'</i></p>
7.2	Bydd rhieni'n dewis ysgolion eraill.	Fel yr uchod.
7.3	Bydd pobl leol yn teithio allan o'r sir ar gyfer addysg.	Fel yr uchod.
7.4	Byddai llai o rieni'n debygol o anfon eu plant i Ysgol Bro Hyddgen.	Fel yr uchod.
7.5	Credaf y bydd y cynnig hwn yn cael effaith ddiestrionol ar nifer y disgyblion.	Fel yr uchod.
7.6	Rwy'n ofni na fyddai gan ddisgyblion sy'n newid o Gymraeg i Saesneg yn yr uwchradd unrhyw opsiwn heblaw dewis ysgol uwchradd wahanol, ac yn achos Machynlleth byddai hynny'n golygu mynd i sir gyfagos.	Fel yr uchod.

7.7	Byddai unrhyw newid i'r categori iaith yn andwyol i nifer y disgyblion. Mae angen addysg dwy ffrwd ar ein cymuned er mwyn cadw digon o ddisgyblion i wneud yr ysgol yn gynaliadwy.	Fel yr uchod.
7.8	Byddai cadw ffrwd Saesneg o fantais i'r ysgol drwy gynnal nifer y disgyblion.	Fel yr uchod.
7.9	Credaf yn gryf y bydd newid i Gymraeg yn unig yn gweld llai o ddisgyblion yn yr ysgol.	Fel yr uchod.
7.10	Yn achos plant a fyddai'n dechrau yn yr ysgol gynradd yn y dosbarth Cymraeg, ac yna'n cael trafferth gyda'r iaith yn yr uwchradd, byddai angen iddynt symud i ysgol arall. Ar hyn o bryd mae gan y plant hyn ddewis o symud dosbarth a pheidio â symud i ysgol arall. Ni ddylen nhw orfod teithio i dderbyn addysg allan o'r ardal, ac o dan y cynnig hwn dyma a fyddai'n digwydd.	Fel yr uchod.
7.11	O ystyried bod ysgol newydd yn cael ei hadeiladu, byddai rhai rhieni'n dewis peidio ag anfon eu plant i'r ysgol os na fyddai addysg Saesneg; sut y byddai hynny'n effeithio ar niferoedd?	Fel yr uchod.
7.12	Bydd rhieni'n anfon eu plant i ysgolion eraill gan felly leihau'r niferoedd yn Ysgol Bro Hyddgen oherwydd na fyddai dewis o iaith.	Fel yr uchod.
7.13	Yr effaith niweidiol amlwg fyddai llai o ddisgyblion yn mynd i Ysgol Bro Hyddgen. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n astudio drwy gyfrwng y Saesneg ar hyn o bryd yn cael eu gorfodi i fynd i ysgol arall, mae'n debyg mewn sir arall. Credaf fod y	Fel yr uchod.

	Cyngor wedi amcanu'n rhy isel faint o ddisgyblion sy'n astudio drwy gyfrwng y Saesneg.	
7.14	Byddai unrhyw newid i'r categori iaith yn andwyol i nifer y disgyblion. Mae angen addysg dwy ffrwd ar ein cymuned er mwyn cadw digon o ddisgyblion i wneud yr ysgol yn gynaliadwy.	Fel yr uchod.
7.15	Os gwnewch i ffrwdd â gwersi yn Saesneg, bydd y disgyblion yn symud ysgol a bydd hyn yn anodd iawn os ydynt yng nghanol eu blynyddoedd ysgol.	Fel yr uchod.
7.16	Bydd pethau i rai yn y ffrwd Gymraeg yn parhau fel arfer. Y rhai yn y ffrwd Saesneg sydd fwyaf tebygol o geisio dod o hyd i addysg yn rhywle arall.	Fel yr uchod.
7.17	Byddai'n cael effaith negyddol wrth i rieni ddewis anfon eu plant dros y ffin.	Fel yr uchod.
7.18	Gallaf ddychmygu pobl yn symud allan o'r ardal neu'n dewis ysgolion eraill.	Fel yr uchod.
7.19	Poeni y bydd rhieni Saesneg yn unig yn pleidleisio gyda'u traed ac efallai'n anfon eu plant i Ysgol Penglais. Byddwn yn tybio bod modd rhagweld faint o effaith y byddai hynny'n ei gael a'i fod yn cael ei ystyried. Byddai'n bechod mawr effeithio ar hyfywedd ysgol leol dda ar hyn o bryd.	Fel yr uchod.
7.20	Mae llawer o blant yn mynd i Dywyn neu Benglais yn barod oherwydd teimlo bod Ysgol Bro Hyddgen yn rhy Gymraeg. Byddai'r cynnig hwn yn dieithrio mwy ar ddisgyblion o gartrefi	Fel yr uchod.

	di-Gymraeg ac yn atal llawer o ddisgyblion rhag mynd i Ysgol Bro Hyddgen.	
7.21	Bydd y rhan fwyaf o'r plant yn mynd i ysgolion cyfagos yn Aberystwyth a Thywyn.	Fel yr uchod.
7.22	Bydd mwy o blant yn mynd allan o'r sir, h.y. Aberystwyth neu Dywyn, felly bydd llai o blant yn yr ysgol.	Fel yr uchod.
7.23	Bydd penderfyniad o'r fath hefyd yn andwyol i'r ysgol a'i staff: bydd rhieni a disgyblion yn pleidleisio gyda'u traed. Yn drist, bydd yn denu llai o blant i'r ysgol ac yn cyfrannu at wthio'r plant Saesneg i Benglais, Tywyn a'r Drenewydd. Yn y gorffennol byddai disgyblion wedi gallu newid ffrwd yn Ysgol Bro Hyddgen, ond fel hyn yr unig ddewis fydd symud ysgol.	Fel yr uchod.
7.24	Drwy gyfyngu'r ysgol i un ffrwd, mae perygl y bydd disgyblion yn dieithrio ac yn chwilio am ysgolion eraill. Gallai hyn effeithio ar niferoedd yn yr ysgol yn y dyfodol, gan wneud yr ysgol yn anhyfyw efallai, ac ni fyddai hynny'r ateb gorau o ystyried faint y mae'r Cyngor yn ei fuddsoddi.	Fel yr uchod.
7.25	Nodaf o'r amcan-ffigurau fod nifer y disgyblion ar i lawr ac os na wneir rhywbeth ynghylch hyn, bydd gormod o gapasiti yn yr ysgol. Credaf yn gryf y bydd cyflwyno'r newidiadau'n ei gwneud yn llai tebygol y bydd siaradwyr Saesneg iaith gyntaf yn gadael i'w plant fynychu ffrwd ysgol Bro Hyddgen. Mae cael gor-gapasiti mewn unrhyw sefydliad sydd angen arian cyhoeddus yn faes lle gellid gwneud arbedion ariannol. Felly mae perygl y bydd y gor-gapasiti hwn yn cael ei 'neilltuo' neu ei leihau i lefel sy'n ateb yr angen yn well.	Fel yr uchod.

7.26	Bydd teuluoedd nad ydynt eisiau i'w plant gael eu haddysg yn Gymraeg yn eu tynnu allan a'u symud i ysgolion eraill. Felly bydd yr amgylchedd dysgu'n llai amrywiol i'r rhai ar ôl. Sut y mae hyn yn beth da yn yr unfed ganrif ar hugain?	Fel yr uchod.
7.27	Mae llai o ddisgyblion yn golygu y bydd mwy'n cael eu gwasgu i un dosbarth. Mae 'gwaedu' disgyblion ar ôl TGAU yn broblem yn barod yn Ysgol Bro Hyddgen, fel y nododd Gyngor Sir Powys yn 2019. Mae'r ganran fwyaf o fyfyrwyr Lefel A yn YBH yn dod o'n myfyrwyr TGAU ni ein hunain. Ar sawl ystyr byddai hyn yn beth cibddall i'w wneud a byddai'n gamgymeriad cymdeithasol ac economaidd mawr newid y categori iaith o gofio nad yw ysgolion cyfrwng Saesneg eraill mor bell i ffwrdd.	Fel yr uchod.
7.28	Gallai'r ysgol golli rhai disgyblion wrth iddynt symud i ysgol arall gyda ffrwd Saesneg.	Fel yr uchod.

8. Y CYMORTH YCHWANEGOL A FYDDAI EI ANGEN I GYNNAL Y NEWID I'R CATEGORI IAITH

8.1 Addysg drochi

8.1.1	Unedau trochi yn yr ysgol gynradd, tebyg i'r hyn sydd gan gynghorau sir cyfagos. Hefyd, pam ddim ar gyfer ysgol uwchradd? Pam ddim cynnig trochi iaith i staff sydd ei eisiau hefyd?	<p>Noda'r Cyngor y sylwadau bod angen gwersi trochi i gynnal unrhyw newid i gategori iaith Ysgol Bro Hyddgen. Mae'r Cyngor yn llwyr gydnabod bod angen y math yma o ddarpariaeth yn yr ardal.</p> <p>Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys yn cynnwys amcan strategol i ddatblygu cyfleoedd trochi, ac mae gwaith ar y gweill i ddatblygu'r cyfleoedd hyn ym Mhowys. Cyflwynwyd gwersi trochi ar-lein yn Ionawr</p>
-------	--	---

		<p>2021 a bydd hyn yn cael ei ddatblygu ymhellach dros y misoedd nesaf.</p> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol, byddai swyddogion yn gweithio gyda'r ysgol i adnabod a chyflwyno'r cymorth sydd ei angen i helpu unrhyw ddisgyblion sydd eisoes yn mynychu Ysgol Bro Hyddgen, yn ogystal ag unrhyw ddisgyblion a allai symud i'r ardal yn y dyfodol.</p>
8.1.2	Dylid cael uned drochi ym Machynlleth.	Fel yr uchod.
8.1.3	Byddwn yn gofyn i chi leoli unrhyw uned drochi newydd ym Machynlleth. Byddai hynny'n help mawr ac yn tawelu pryderon y gymuned leol.	Fel yr uchod.
8.1.4	Mae llawer o bobl yn symud i'r ardal o Loegr. Pa ddarpariaeth fydd ar gael iddyn nhw? A fydd gwersi trochi ar gael – yn enwedig i CA2?	Fel yr uchod.
8.1.5	Beth fyddai'n digwydd pe bai rhywun di-Gymraeg yn dod i YBH mewn rhai blynyddoedd? A fyddech yn eu helpu i ddeall Cymraeg?	Fel yr uchod.
8.1.6	Pa fath o wersi trochi fydd ar gael i sicrhau bod trochi ar gael i ddisgyblion hŷn sy'n symud i'r ardal? Roedd prosiect trochi ar gael ychydig flynyddoedd yn ôl. Cawsom ddau ddisgybl yn dechrau ym mlwyddyn 7 heb ddim Cymraeg o gwbl ond fe wnaethant symud ymlaen drwy'r ysgol yn y ffrwd Gymraeg yn llwyddiannus iawn. Mae angen cyllid yn ei le i sicrhau bod trochi ar gael. Yn y gorffennol mae Powys wedi addo cyllid ond wedi torri eu haddewidion.	Fel yr uchod.

8.1.7	Mae angen cynnig cyfle ar gyfer datblygiad iaith cyflym, gan gynnwys cymorth a rhaglen drochi.	Fel yr uchod.
8.1.8	Mae'n bwysig iawn bod canolfan bontio yn yr ysgol neu'r ardal a fyddai'n helpu disgyblion newydd ayyb i gael cefnogaeth gyda'u dysgu, ac yn eu cynorthwyo i ffynnu drwy gyfrwng y Gymraeg yn yr ysgol.	Fel yr uchod.
8.1.9	Dylid tawelu ofnau pobl leol y bydd digon o gymorth yn cael ei roi, drwy drochi a staff ychwanegol i helpu yn y dosbarth, ac y bydd hyn yn parhau yn y dyfodol.	Fel yr uchod.
8.1.10	Mae trochi'n hanfodol a chlywais adroddiadau da am Lanfyllin. Felly, os gallwn ddysgu o hynny, gorau oll.	Fel yr uchod.
8.1.11	Yn achos plant sy'n symud i ddalgylch yr ysgol heb ddealltwriaeth ddigonol o'r iaith Gymraeg, yn enwedig yn yr uwchradd, dylid sicrhau bod ganddynt fynediad at gyrsiau dwys o'r ansawdd gorau i'w trochi yn y Gymraeg cyn iddynt ymuno yng ngweithgareddau arferol yr ysgol.	Fel yr uchod.
8.1.12	Ynghyd â'r newid i'r categori iaith, dylai'r Cyngor sicrhau bod unedau trochi ar gael ar draws Powys, fel y gall disgyblion dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg beth bynnag yw eu cefndir neu ble bynnag ym Mhowys y maen nhw'n byw.	Fel yr uchod.
8.1.13	Sicrhau bod y fframwaith i gynnal y datblygiad cadarnhaol hwn yn cynnwys uned drochi a deunyddiau i gynorthwyo rhieni di-Gymraeg i helpu eu plant gyda gwaith cartref.	Fel yr uchod.

8.1.14	Dylid rhoi amser i bob teulu di-Gymraeg amser gael trochi yn yr iaith.	Fel yr uchod.
8.1.15	Mae angen i'r Cyngor sicrhau bod help a chymorth ymarferol ar gael i ddisgyblion hŷn sy'n symud i'r ardal, e.e. drwy sefydlu uned / gwersi trochi tebyg i'r hyn sydd ar gael yng Ngwynedd, i helpu teuluoedd disgyblion hŷn i ddeall pwrpas ac ethos addysg cyfrwng Cymraeg.	Fel yr uchod.
8.1.16	Mae angen cymorth i blant sy'n symud i'r ardal – mae gan Wynedd le rhagorol ym Mhorthmadog. Dylai Powys ystyried sut y mae Gwynedd yn gwneud hyn, mae'r plant yn gadael yn rhugl. Gwaith gwyh.	Fel yr uchod.
8.1.17	Mae rhoi cyfle i blant dderbyn gwersi trochi mor fuan â phosib yn eithriadol werthfawr, a dylai cyflwyniad graddol y cynnig hwn gynorthwyo plant na chafodd y cyfle hwnnw o'r dechrau.	Fel yr uchod.
8.1.18	Cyfeirir at drochi nifer o weithiau. Sut fath o drochi fydd ar gael? A fydd cyllid ar ei gyfer a chymorth i'r rhieni?	Yr opsiwn a ffafrir ar gyfer trochi fyddai drwy 'ganolfan drochi' lle y mae'r disgyblion yn mynychu cwrs iaith Gymraeg dwys am 12 wythnos, er enghraifft, am bedwar diwrnod yr wythnos. Byddai'r awdurdod lleol yn talu'n llawn am yr addysg drochi. Byddai'r cyfathrebu gyda rhieni'n effeithiol a byddai'r rhieni'n cael eu hannog i fynychu gwersi dysgu Cymraeg yn y gymuned.
8.1.19	Fel y gall POB disgybl dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg, rydych yn cynnig rhoi cymorth iaith ychwanegol i ddisgyblion hŷn sy'n symud yma neu sydd angen cymorth ychwanegol	Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys yn cynnwys amcan strategol i ddatblygu cyfleoedd trochi, ac mae gwaith ar y gweill i ddatblygu'r cyfleoedd hyn ym

	<p>arnynt. A ydych yn credu mewn difrif y byddai rhaglenni trochi o'r fath yn golygu y gallai POB disgybl lwyddo mewn addysg cyfrwng Cymraeg a sefyll eu cyrsiau TGAU yn Gymraeg? Os yw gwersi trochi o'r fath mor llwyddiannus ag yr ydych yn ei honni, pam nad ydych wedi eu cyflwyno mewn ardaloedd fel y Drenewydd neu'r Trallwng? Cytunaf y gall cymorth trochi fod yn llwyddiannus i helpu disgyblion sy'n symud i'r ardal yn y sector cynradd, ond a ydych mewn difrif yn meddwl y byddai hyn yn cynorthwyo disgyblion di-Gymraeg i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg yn yr uwchradd?</p>	<p>Mhowys. Cyflwynwyd gwersi trochi ar-lein yn Ionawr 2021 a bydd hyn yn cael ei ddatblygu ymhellach dros y misoedd nesaf. Yn y pen draw, y bwriad yw cynnig cyfleoedd i ddisgyblion ar draws Powys gael derbyn gwersi trochi, fel bod disgyblion yn trosglwyddo i addysg cyfrwng Cymraeg yn ystod eu blynyddoedd ysgol. Byddai hyn yn cynnwys ardaloedd fel y Drenewydd neu'r Trallwng, yn ogystal ag ardal Machynlleth.</p> <p>Mae addysg drochi ar gael mewn gwahanol ffurfiau ar draws Cymru. Er bod rhai rhaglenni'n canolbwyntio ar blant cynradd, mae rhaglenni llwyddiannus ar gael sy'n rhoi cyfle i ddisgyblion gael eu trochi mewn addysg cyfrwng Cymraeg wrth drosglwyddo i'r uwchradd. Nid oes rheswm dros feddwl na fyddai'n bosib cynnig darpariaeth o'r fath yn effeithiol yn Ysgol Bro Hyddgen. Fodd bynnag, mewn rhai sefyllfaoedd – er enghraifft pan fydd dysgwyr yn dod at ddiwedd eu hamser yn yr ysgol – efallai na fyddai hyn yn briodol.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p>
--	---	--

8.2 Cymorth iaith Gymraeg ychwanegol i rieni / teuluoedd

8.2.1	Byddai mynediad at ystod eang o wersi Cymraeg i rieni'n hanfodol fel y gallent deimlo bod cefnogaeth ar gael fel eu bod yn gallu helpu eu plant gyda'u gwaith ysgol.	Mae'r Cyngor yn nodi'r sylwadau hyn sy'n dangos bod angen darparu cymorth iaith ychwanegol i rieni / teuluoedd ochr yn ochr ag unrhyw newid i gategori iaith Ysgol Bro Hyddgen. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol fel rhan o'r broses bontio i adnabod pa gymorth a fyddai ei angen, ac i sicrhau bod trefniadau ar gael i gynnig cymorth priodol i rieni / teuluoedd. Gallai hyn gynnwys gwersi Cymraeg i rieni, cymorth gyda gwaith cartref, cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned, a chynlluniau eraill.
8.2.2	Dylid rhoi cymorth i rieni a gwersi am ddim.	Fel yr uchod.
8.2.3	Rhoddir pwyslais sylweddol ar roi cymorth i deuluoedd di-Gymraeg ar gyfer helpu ag addysg eu plant.	Fel yr uchod.
8.2.4	Mae angen cysylltiad cryf rhwng yr ysgol a rhieni di-Gymraeg. Maen nhw'n aml yn poeni (heb reswm yn aml) ynghylch gallu helpu eu plant gyda gwaith cartref. Bydd technoleg a chyswllt cyfeillgar yn hollbwysig ar gyfer hyn.	Fel yr uchod.
8.2.5	Mae cymorth i deuluoedd di-Gymraeg yn greiddiol bwysig a rhaid i'r ymdrech fod yn sylweddol os yw'r teuluoedd hynny i gael ffydd yn y cynnig.	Fel yr uchod.
8.2.6	Dylid rhoi gwersi Cymraeg am ddim i rieni di-Gymraeg i helpu ag addysg eu plant.	Fel yr uchod.
8.2.7	Gwersi Cymraeg i rai nad ydynt yn siarad Cymraeg.	Fel yr uchod.

8.2.8	Dylid trefnu i Brifysgol Aberystwyth ddarparu cyrsiau dwys i rieni yn adeilad Hyddgen.	Fel yr uchod.
8.2.9	Dylid darparu cyrsiau o safon uchel a thechnegau i ddysgu ieithoedd eraill i breswylwyr yr ardal, gyda mynediad at y dechnoleg angenrheidiol.	Fel yr uchod.
8.2.10	Dylid cynnig cyrsiau gwella iaith fel bod gan rieni a phobl eraill hyder i ddefnyddio'r Gymraeg yn llafar ac ysgrifenedig.	Fel yr uchod.
8.2.11	Dylid sicrhau bod rhieni'n gallu helpu eu plant gyda gwaith cartref a defnyddio'r iaith am resymau ar wahân i addysg – i fwynhau / hamdden, e.e. chwaraeon.	Fel yr uchod.
8.2.12	Dylid cael system 'bontio' sy'n cynnig cymorth i unigolion, e.e. clwb gwaith cartref ar ôl ysgol am ddim dros y cyfnod pontio.	Fel yr uchod.
8.2.13	Bydd cymorth ymarferol i ddysgwyr a'u rhieni'n hanfodol.	Fel yr uchod.
8.2.14	Dylid sicrhau bod cymorth ar gael i'r holl ddisgyblion – a bod rhieni'n gwybod at bwy i droi os oes unrhyw broblemau neu os oes angen mwy o wybodaeth arnynt.	Fel yr uchod.
8.2.15	Yn anffodus, nid oes cymorth ar gael i rieni di-Gymraeg sydd er hynny'n rhoi eu plant yn y ffrwd Gymraeg ac yna'n gorfod gofyn am helpu drwy gysylltu â rhieni eraill ar Facebook, sydd ddim yn broblem ond byddai'n dda pe byddent yn cael cynnig cyrsiau iaith.	Fel yr uchod.
8.2.16	A fydd cymorth i deuluoedd di-Gymraeg?	Fel yr uchod.

8.3 Hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg / yr iaith Gymraeg

8.3.1	Dylid trefnu ymgyrch hyrwyddo yn y wasg leol, ac ar y cyfryngau cymdeithasol.	<p>Nodwn y sylw. Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithio gyda'i bartneriaid i ddatblygu deunyddiau i hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg, gan gynnwys tudalen we newydd a thafleuni gwybodaeth i rieni. Mae'r deunyddiau hyn, a lansiwyd yn ddiweddar, bellach ar gael i'w defnyddio gan ysgolion, rhieni a sefydliadau eraill.</p> <p>Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio gyda phenaethiaid yn nalgylch Bro Hyddgen ar ymgyrch fwy penodol i rannu gwybodaeth gyda rhieni / rhanddeiliaid eraill yn lleol.</p>
8.3.2	Dylid cael ymgyrch farchnata'n egluro manteision addysg cyfrwng Cymraeg a sut y mae'n cysylltu i amcan Llywodraeth Cymru i ddarparu miliwn o siaradwyr Cymraeg, Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys ac argymhellion Estyn.	Fel yr uchod.
8.3.3	Mae angen ymgyrch PR gref i gyfathrebu manteision siarad Cymraeg, yn ogystal ag ymgyrch i gynnig gwersi Cymraeg hygyrch (ac am ddim os yn bosib) i siaradwyr di-Gymraeg yn y gymuned, tebyg i'r gwersi Saesneg sy'n orfodol i fewnfudwyr heb Saesneg sy'n symud i Gymru. Ydy Powys yn bwriadu cael rhyw fath o ymgyrch farchnata neu hyrwyddo i werthu manteision y Gymraeg a sicrhau bod disgyblion a'u rhieni'n deall yn union beth yw addysg cyfrwng Cymraeg?	Fel yr uchod.
8.3.4	Fel rhiant, mae peth brwdfrydedd wedi bod ynghylch Bro Hyddgen gan rieni o'r tu allan i'r sir, ond ni fyddent yn dymuno anfon eu plant i ysgol cyfrwng Saesneg nac ychwaith i ysgol cyfrwng Cymraeg. Felly credaf fod angen cael negeseuon clir allan i rieni.	Fel yr uchod.

8.3.5	Dylid addysgu'r gymuned a chynnal cyfarfodydd gyda siaradwyr gwadd. Sicrhau bod pobl yn gweld gwerth y ddwy iaith.	Fel yr uchod.
8.3.6	Mae angen i Bowys addysgu rhieni i weld y manteision bod eu plant yn tyfu i fod yn ddinasyddion dwyieithog. Mae angen i rieni ac athrawon fod yn hyderus bod unrhyw ddarpariaeth bresennol ym Mhowys yn parchu anghenion o bob math, a bod unedau trochi'n cael eu gwella.	Fel yr uchod.
8.3.7	Rwy'n croesawu'r cynnig ond yn pwysleisio bod gan Bowys ddyletswydd i ddarbwylllo pawb o fanteision addysg cyfrwng Cymraeg. Mae'n bwysig bod gan blant ym Mhowys yr un cyfle â phlant mewn rhannau eraill o Gymru i fod yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg.	Fel yr uchod.
8.3.8	Sut y byddwch yn egluro'r gwahaniaeth rhwng dwy ffrwd a dwyieithrwydd?	Fel yr uchod.
8.3.9	Fel rhan o'r broses farchnata, mae angen marchnata ein bod yn rhoi sgil ychwanegol i bob disgybl, beth bynnag yw eu gallu, a hynny'n rhoi mynediad iddynt at swyddi na fyddai ar gael i ddisgyblion o allu tebyg, oherwydd y sgil ychwanegol hon. Mae'n bwysig iawn marchnata'r cyfleoedd sydd ar gael yng Nghymru drwy'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, ond mae enghreifftiau o ddisgyblion yn astudio mewn mannau eraill eraill. Er enghraifft, penderfynodd ein Prif Ferch y llynedd fynd i Goldsmiths yn Llundain i astudio, a gwrthod y cynnig gan Rydychen. Felly mae enghreifftiau rhagorol yn yr ysgol ei hun ac nid oes angen i ni ddod o hyd i enghreifftiau o blant wedi llwyddo mewn ardaloedd eraill bob tro.	Nodwn y sylw.

8.3.10	Wrth hyrwyddo manteision dwyieithrwydd, mae'n bwysig pwysleisio na fydd addysg cyfrwng Cymraeg yn cael effaith negyddol ar safonau disgyblion yn Saesneg. Mae hon yn neges bwysig sydd angen ei chyfathrebu a'i hyrwyddo.	Nodwn y sylw.
8.3.11	Cyn belled ag y mae addysgu pynciau Gwyddoniaeth drwy'r Gymraeg yn y cwestiwn, mae astudiaethau achos penodol o ddisgyblion a dderbyniodd addysg cyfrwng Cymraeg ac sydd yna wedi dod o hyd i waith, fel arfer yn Lloegr ond hefyd mewn mannau eraill, a gallai'r rhain fod o ddiddordeb i ddangos beth sy'n bosib wrth i'r cynnig hwn symud ymlaen.	Nodwn y sylw.

8.4 Gweithgareddau allgyrsiol

8.4.1	Dylid cydweithio â sefydliadau eraill, e.e. Menter Iaith, i drefnu gweithgareddau y tu allan i'r ysgol a chodi ymwybyddiaeth o weithgareddau iaith Gymraeg yn yr ardal.	<p>Mae'r Cyngor yn nodi'r sylwadau hyn sy'n dangos bod angen cynnig cyfleoedd ychwanegol i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gymuned, ochr yn ochr ag unrhyw newid i gategori iaith Ysgol Bro Hyddgen.</p> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol a sefydliadau eraill fel rhan o'r broses bontio i adnabod yr angen a rhoi trefniadau priodol yn eu lle.</p>
8.4.2	Dylid sicrhau bod gan yr ysgol ddigon o gymorth i barhau i ddarparu cyfleoedd i blant cynradd ac uwchradd gael cymryd rhan mewn gweithgareddau Cymraeg allgyrsiol fel yr Urdd a Menter Maldwyn.	Fel yr uchod.

8.4.3	Dylai'r Cyngor ariannu prosiectau mwy positif i hyrwyddo'r iaith a chadw'r diwylliant cyfrwng Cymraeg yn fyw. Gellid rhoi cymorth ariannol i ddisgyblion o gartrefi difreintiedig i ddysgu Cymraeg a chael profiadau fel aros yng ngwersylloedd yr Urdd.	Fel yr uchod.
8.4.4	Dylid sicrhau bod yr ysgol yn cael ei chefnogi a'i chyllido i ddod yn ganolfan i'r gymuned mewn datblygu'r iaith Gymraeg ar gyfer gwahanol ddefnyddwyr. Dylai fod yn ganolfan i ddysgu Cymraeg ar gyfer gwahanol grwpiau o oedolion, teuluoedd ifanc gyda babanod / plant, pobl di-Gymraeg sy'n symud i'r ardal, ac yn y blaen. Byddwn hefyd yn gobeithio y gallai fod yn ganolfan ar gyfer gweithgareddau y tu allan i'r ysgol yn ystod y gwyliau, ac ar gyfer gwersi nos dysgu Cymraeg.	Fel yr uchod.

8.5 Cyfeirio at addysgu gartref yn ystod Covid

8.5.1	Ar hyn o bryd rwy'n addysgu fy mhlentyn hynaf gartref ac rwy'n difaru ei fod yn y ffrwd Gymraeg. Mae bellach ym mlwyddyn 3 ac mae'r rhan fwyaf o'i waith ar Teams yn Gymraeg a phan fo'n cael ei gyfieithu i'r Saesneg, mae mewn Saesneg gwael. Rwy'n cael trafferth ei helpu gyda'i waith oherwydd mae'r gefnogaeth i rieni di-Gymraeg gyda phlant yn y ffrwd Gymraeg yn wael iawn.	<p>Nodwn y pryderon hyn am drafferthion rhieni di-Gymraeg a fu'n helpu i addysgu eu plant gartref dros gyfnod Covid.</p> <p>Yr ysgolion yw'r prif gyswllt o hyd ar gyfer addysg plant. Dylai ysgolion fod yn gallu cynorthwyo neu gynghori rhieni ar y ffordd orau i helpu eu plant i gynnal eu sgiliau iaith Gymraeg a deall yr holl dasgau a osodir ar eu cyfer. Yn ogystal â'r gwaith a osodir gan yr ysgol, gall rhieni hefyd helpu eu plant drwy eu hannog i gymryd rhan mewn gweithgareddau drwy wahanol gyfryngau, e.e. gwrando ar gerddoriaeth Gymraeg, lawrlwytho apiau iaith Gymraeg, gwyllo rhaglenni teledu Cymraeg ac</p>
-------	--	--

		<p>amrywiol adnoddau ar-lein. Y peth pwysig yw bod y plant yn cael cyswllt â'r iaith mor aml â phosib.</p> <p>Mae cymorth ychwanegol i rieni ar gael drwy https://www.welsh4parents.cymru. Mae'r adnoddau a'r canllawiau'n cael eu diweddarau'n rheolaidd.</p>
8.5.2	<p>Mae addysgu gartref wedi dangos nad oes digon o gefnogaeth ar gael. Ni ystyriwyd o gwbl y plant sy'n cael trafferth wrth bontio o'r cynradd i'r uwchradd a throsglwyddo o'r ffrwd Gymraeg i'r ffrwd Saesneg. Dylen ni gadw'r gwersi'n ddwyieithog fel ar hyn o bryd. Hyn sy'n gweithio. Byddai plant a fyddai fel arall yn gorfod gadael y dosbarth Cymraeg yn gallu aros mewn amgylchedd dwyieithog ac felly'n dal i gael cyswllt â'r iaith a'r diwylliant ond hefyd yn cael cyfle i ysgrifennu a dysgu mewn iaith y maen nhw'n teimlo'n gyffyrddus ynddi.</p>	<p>Fel yr uchod.</p>
8.5.3	<p>Mae'r profiad o addysgu gartref wedi creu problemau mawr i rai teuluoedd gyda phlant sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg a'r rhieni'n cael trafferth eu helpu oherwydd y rhwystr iaith. Mae dychwelyd i'r ysgol ar ôl cyfnod clo'r haf wedi achosi oedi i ddysgu llawer o blant am y rhesymau hyn; bu'n rhaid defnyddio'r grant Covid i gyflogi staff ychwanegol i helpu'r plant hyn i ddod yn rhugl eto yn yr iaith, sy'n anochel wedi arwain at roi rhai ymyriadau eraill i un ochr, yn ogystal ag ymyriadau lles.</p>	<p>Mae'r cyllid ychwanegol drwy Grant Dysgu Carlam Llywodraeth Cymru wedi golygu y gallodd ysgolion flaenoriaethu cymorth i blant yr effeithiwyd arnynt. Mae dysgwyr mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg sy'n byw mewn cartrefi di-Gymraeg wedi eu hadnabod fel rhan o Egwyddor 1. Mae hwn yn gyllid ychwanegol a dylai'r effaith ar ymyriadau eraill a gynlluniwyd fod yn fach.</p>
8.5.4	<p>Mae'r argyfwng Covid wedi dangos y trafferthion sy'n codi pan fydd plant yn cael eu haddysgu mewn iaith wahanol i'r un a siaredir gartref.</p>	<p>Fel yr uchod.</p>

8.5.5	Mae'r profiad o addysgu gartref wedi creu problemau mawr i rai teuluoedd gyda phlant sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg a'r rhieni'n cael trafferth eu helpu oherwydd y rhwystr iaith. Mae dychwelyd i'r ysgol ar ôl cyfnod clo'r haf wedi achosi oedi i ddysgu llawer o blant am y rhesymau hyn; bu'n rhaid defnyddio'r grant Covid i gyflogi staff ychwanegol i helpu'r plant hyn i ddod yn rhugl eto yn yr iaith, sy'n anochel wedi arwain at roi rhai ymyriadau eraill i un ochr, yn ogystal ag ymyriadau lles. Mae'r wybodaeth yn dangos yn glir fod y rhan fwyaf o rieni'n dibynnu'n llwyr ar yr ysgol am addysg Gymraeg ac felly'r rheswm pam fod gymaint o blant yn dewis symud i ffrwd arall wrth i'r iaith ddod yn fwy heriol nes ymlaen.	Fel yr uchod.
-------	---	---------------

8.6 Rhywbeth arall

8.6.1	Dylai Menter Iaith leoli swyddog cymunedol yn y dref.	Nodwn y sylw. Er bod y Cyngor o blaid yr awgrym y dylai Menter Maldwyn ddatblygu mwy o bresenoldeb ym Machynlleth i gynorthwyo gyda phontio i fodel darparu newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen, mater i'w benderfynu gan Menter Maldwyn ei hun fyddai ble i leoli staff Menter Maldwyn.
8.6.2	Mae angen mwy o eglurder ar ba gymorth, adnoddau a chyllid ychwanegol sydd ar gael i ddisgyblion a allai fod yn cael trafferth derbyn eu haddysg mewn ail iaith.	Nodwn y sylw. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol fel rhan o'r broses bontio i adnabod pa gymorth a fyddai ei angen, ac i sicrhau bod trefniadau ar gael i gynnig cymorth priodol i rieni / teuluoedd.
8.6.3	Mae'n bwysig bod yr ysgol a'r awdurdod yn llwyr gefnogi plant di-Gymraeg, rhai sy'n cyrraedd yn yr ysgol yn y	Fel yr uchod.

	dosbarth Derbyn, ac yn ymrwymo'n llawn i'w haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, nid dim ond ar y dechrau ond drwy gydol eu siwrne drwy'r ysgol.	
8.6.4	Os dangoswn y gallwn roi cefnogaeth lwyr i blant ym Mro Hyddgen, rydym yn llawer mwy tebygol o'u gweld yn aros yno ac nid yn gadael i fynd i ysgolion eraill.	Fel yr uchod.
8.6.5	Bydd angen staff ychwanegol ar gyfer y 'cyfnod pontio' ar gyfer plant sydd yn y ffrwd Saesneg ar hyn o bryd. Bydd angen staff un-i-un gyda chlybiau gwaith cartref am ddim ar ôl ysgol. Mae angen rhoi strwythur o gymorth positif yn ei le fel bo'r plant yn teimlo'n hapus, hyderus ac i dawelu pryderon.	Fel yr uchod.
8.6.6	Mae angen cyfleoedd rheolaidd i rieni a theuluoedd gael ymweld â'r ysgol (ar ôl i gyfyngiadau Covid gael eu llacio); polisi drws agored.	Fel yr uchod.
8.6.7	Dylid gwneud mwy o ymdrech i ddwysau addysgu Cymraeg fel iaith gymunedol yn y ffrwd Saesneg bresennol er mwyn cyflymu'r pontio a chyfleu rhai o'r manteision i'r disgyblion presennol.	Fel yr uchod.
8.6.8	Mae angen sefydlu cymuned o rieni a theuluoedd – Cyfeillion yr Ysgol fydd yn helpu'r staff a'r llywodraethwyr i hyrwyddo nod ac ethos yr ysgol.	Nodwn y sylw. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol fel rhan o'r broses bontio i adnabod pa gymorth a fyddai ei angen, ac i sicrhau bod trefniadau ar gael i gynnig cymorth priodol i rieni / teuluoedd.
8.6.9	Mae'n bryder y bydd consortiwm ERW yn dod i ben ar ddiwedd y flwyddyn ariannol bresennol; rhaid sicrhau bod y cymorth cyfrwng Cymraeg effeithiol sydd gan Gyngor Sir	Mae'r Cyngor wrthi'n datblygu strwythur cymorth newydd ar gyfer ysgolion, yn lle'r hyn a roddir gan ERW. Bydd yn cynnwys staff cymorth i gynorthwyo addysg cyfrwng

	<p>Powys yn ei le ar hyn o bryd yn cael ei ymestyn ar draws y ddarpariaeth gyfan i adlewyrchu gwaith yr ysgol, a bod rhieni'n gweld bod cymorth a darpariaeth ar gael yn Gymraeg y tu allan i'r ysgol. Ym maes ADY, mae hyn yn hanfodol oherwydd mae gymaint o rieni di-Gymraeg yn poeni na all eu plant ddatblygu'n addysgol mewn iaith sy'n wahanol i'w hiaith gyntaf; byddai sicrhau y rhoddir sylw i hyn o dan y cynnig hwn yn gam tuag at dawelu pryderon y rhieni hyn.</p>	<p>Cymraeg. Bydd y Cyngor hefyd yn gweithio ag awdurdodau cyfagos i sicrhau bod cymorth i ddisgyblion ADY ar gael.</p>
8.6.10	<p>Mae angen annog rhieni'n gadarnhaol i anfon eu plant i'r ffrwd Gymraeg. Mae llawer nad ydynt yn gwneud hyn oherwydd eu bod yn dilyn patrwm hanesyddol, neu enghreifftiau eraill. Diffyg hyder yw'r rheswm am lawer o'r penderfyniadau hyn.</p>	<p>Nodwn y sylw.</p>

9. CYFEIRIO AT DREFNIADAU CLUDIANT

9.1	<p>A fydd Cyngor Sir Powys yn darparu cludiant bws ysgol am ddim i'r holl blant hyn yr ydych yn eu gorfodi allan o addysg yn eu tref – ble mae eu teuluoedd wedi bod yn byw ers cenedlaethau – cywilydd arnoch Gyngor Sir Powys.</p>	<p>Nid yw'r Cyngor yn gorfodi plant allan o addysg ym Machynlleth. Nod y cynnig yw sicrhau y gall Ysgol Bro Hyddgen barhau i gynnig addysg o ansawdd uchel i'w holl ddysgwyr yn y dyfodol, a sicrhau bod gan ei disgyblion i gyd gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn y ddwy iaith.</p> <p>Byddai cludiant am ddim yn cael ei ddarparu'n unol â'r polisi cludiant o'r cartref i'r ysgol a fyddai'n weithredol ar y pryd.</p>
-----	--	---

		Bydd y polisi a gymeradwyodd y Cabinet ym mis Medi 2020 yn dod i rym ym mis Medi 2021. O dan y polisi hwn, cynigir cludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol i ysgol dalgylch neu addas agosaf y dysgwr, os bydd y dysgwr yn bodloni'r meini prawf i fod yn gymwys. Os gwrthodir cais am gludiant, mae gan yr ymgeisydd hawl i apelio yn erbyn y penderfyniad. Mae penderfyniadau pob apêl cludiant yn cael eu gwranddo a'u penderfynu fesul achos.
9.2	Dylid darparu cludiant / bws am ddim i'r ysgol agosaf lle rhoddir yr opsiwn i ddysgu yn Saesneg.	Fel yr uchod.
9.3	Bydd angen i blant deithio'n bellach i gael addysg ac mewn amser bydd ganddynt ffioedd wrth deithio rhwng siroedd, sy'n dod yn llai a llai parod i dalu am y costau hyn.	Mae'r Polisi Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol fydd yn dod i rym ym mis Medi 2021 yn nodi fel a ganlyn: <i>'Mae'r Cyngor yn cydnabod ei ymrwymiadau o dan Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 i gydymffurfio â dewisiadau'r rhieni o ran dewis ysgol. Fodd bynnag, lle mae rhieni / gwarcheidwaid yn dewis ysgol nad yw'r ysgol addas agosaf iddynt, ni fydd gan y plentyn / plant hawl i gludiant am ddim o'r cartref i'r ysgol. Rhaid i rieni wneud eu trefniadau cludiant eu hunain a byddent yn gwbl gyfrifol am drefnu i'w plant deithio i'r ysgol a ddewisant, ac am yr holl gostau cludiant cysylltiedig.'</i>
9.4	Byddai newid Ysgol Bro Hyddgen i ysgol cyfrwng Cymraeg yn golygu y byddai'n rhaid i rai plant deithio allan o'r sir i dderbyn eu haddysg, a fyddai'n daith ddwy ffordd o 36 milltir.	Fel yr uchod.

10. SYLWADAU AM Y DDARPARIAETH BRESENNOL YN YSGOL BRO HYDDGEN

10.1 Ar hyn o bryd mae nifer fawr o blant yn symud o'r ffrwd Gymraeg i'r ffrwd Saesneg

10.1.1	<p>Mae rhai plant yn mynd drwy'r ysgol drwy gyfrwng y Gymraeg ond mae eraill yn cael trafferthion ac felly'n symud i'r ffrwd Saesneg nes ymlaen.</p>	<p>Noda'r Cyngor y sylwadau am blant yn symud o'r ffrwd Gymraeg i'r un Saesneg yn ystod eu hamser yn Ysgol Bro Hyddgen.</p> <p>Nod y Cyngor, cyn belled ag y bo'n bosib, yw bod disgyblion sy'n dechrau yn y ffrwd Gymraeg yn parhau yn y ffrwd Gymraeg drwy gydol eu haddysg. Dyma'r ffordd orau i sicrhau bod disgyblion yn parhau i ddatblygu eu sgiliau dwyieithog fel eu bod yn ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg wrth adael yr ysgol.</p> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol, byddai'r ysgol yn elwa o ethos Cymraeg cryfach a ddylai gael effaith gadarnhaol ar sgiliau iaith Gymraeg y plant, gan eu harfogi'n well i barhau mewn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol. Nod y cynnig yw sicrhau bod pob dysgwr yn derbyn y cyfleoedd gorau, a phe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, byddai staff yn Ysgol Bro Hyddgen yn parhau i gynorthwyo disgyblion i sicrhau bod ganddynt bob cyfle i gyflawni eu potensial.</p> <p>Mae llawer o ddisgyblion ar draws Cymru'n mynychu ysgolion un ffrwd iaith Gymraeg yn y cynradd a'r uwchradd. Yn yr ysgolion hyn, nid oes unrhyw ffrwd Saesneg i'r plant symud iddi. Fodd bynnag, mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais</p>
--------	--	--

		am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.
10.1.2	Mae llawer o blant yn symud i'r ffrwd Saesneg.	Fel yr uchod.
10.1.3	Mae rhai disgyblion yn dechrau yn y ffrwd Gymraeg ond yn symud i'r ffrwd Saesneg oherwydd yr effaith ar eu haddysg a'u lles o fod yn methu â chadw i fyny â dysgu yn Gymraeg.	Fel yr uchod.
10.1.4	Mae disgyblion yn dechrau yn y ffrwd Gymraeg ond yn symud i'r ffrwd Saesneg fel nad ydynt yn mynd ar ei hôl hi.	Fel yr uchod.
10.1.5	Mae rhai disgyblion wedi symud o'r ffrwd Gymraeg i'r un Saesneg oherwydd nad oeddent yn ffynnu yn y ffrwd Gymraeg a hynny'n cael effaith negyddol ar eu hunanwerth.	Fel yr uchod.
10.1.6	Mae plant yn cael eu symud o'r ffrwd Gymraeg i'r un Saesneg oherwydd nad ydynt yn gallu darllen ayyb – mae cymaint o straeon ofnadwy.	Fel yr uchod.
10.1.7	Mae rhai plant yn symud o'r ffrwd Gymraeg i'r un Saesneg er mwyn gallu cael graddau gwell.	Fel yr uchod.
10.1.8	Mae llawer o ddisgyblion wedi symud i'r ffrwd Saesneg yn yr uwchradd er mwyn gallu cael y graddau sy'n ddisgwyliedig ohonynt - dw i ddim yn meddwl y byddent wedi cael y graddau hyn drwy aros mewn addysg cyfrwng Cymraeg.	Fel yr uchod.
10.1.9	Mae'r rhan fwyaf am i'w plant fod yn ddwyieithog. Fodd bynnag, mae llawer o rieni o gartrefi di-Gymraeg yn rhoi eu plant yn y ffrwd Gymraeg gan wybod, os bydd y plant yn cael trafferth, bod opsiwn i'w symud i'r ffrwd Saesneg. Daw'r	Fel yr uchod.

	newid o'r ffrwd Gymraeg i'r un Saesneg yn fwy amlwg yn yr ysgol uwchradd.	
10.1.10	Mae disgyblion yn gallu astudio rhai pynciau uwchradd yn Saesneg fel eu bod yn gallu cael y canlyniadau gorau.	Fel yr uchod.
10.1.11	Mae amryw o blant yn gorfod symud o'r ffrwd Gymraeg oherwydd nad ydynt yn deall a dod yn eu blaenau, beth yw'r opsiwn i blant yn y dyfodol os bydd hyn yn parhau?	Fel yr uchod.
10.1.12	Mae nifer y disgyblion sy'n dechrau yn y ffrwd Gymraeg yn gamarweiniol oherwydd bod rhieni'n cael eu hannog i roi eu plant yn y ffrwd Gymraeg. Mae angen i chi edrych ar faint o blant sy'n symud yn y pen draw i'r ffrwd Saesneg – symudodd o leiaf 8 o blant a ddechreuodd ym Mlwyddyn 7 ym mis Medi o'r ffrwd Gymraeg i'r Saesneg oherwydd bod eu rhieni'n credu eu bod yn cael trafferthion.	Fel yr uchod.
10.1.13	Cafwyd adroddiadau bod y niferoedd yn y ffrwd Saesneg yn gostwng, ond mae hyn oherwydd nad yw'r ysgol yn adrodd y ffigurau'n gywir a ddim yn dangos faint o fyfyrwyr sy'n dechrau yn y ffrwd Gymraeg ac yna'n symud i'r ffrwd Saesneg nes ymlaen, sy'n digwydd yn aml.	Fel yr uchod.

10.2 Pryderon am y ddarpariaeth bresennol yn Ysgol Bro Hyddgen

10.2.1	Dylai'r Cyngor fod yn ystyried gwella'r addysg yn yr ysgol, yn buddsoddi arian a chynnal yr ysgol er budd y boblogaeth leol.	Mae'r awdurdod lleol yn gweithio'n agos â'r ysgol i ddarparu a brocera cymorth ar gyfer meysydd gwella'r ysgol a ddisgrifir yng nghynllun datblygu'r ysgol. Mae'r ysgol yn derbyn cyllideb ddirprwyedig yn unol â fformiwla ariannu teg yr awdurdod lleol.
--------	--	--

10.2.2	Mae gan yr ysgol broblemau mwy sydd angen eu hateb. Er yn deall bod angen ymgynghori, bydd y problemau yn yr ysgol yn aros beth bynnag fydd y categori iaith a gytunir ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen yn y dyfodol.	Fel yr uchod.
10.2.3	Ydy'r sefyllfa bresennol yn gweithio yn yr ysgol? Ydy'r plant yn derbyn y cymorth iawn, cymorth arbenigol? Mae prinder staff yn parhau i ddal datblygiad ein plant yn ôl.	Fel yr uchod.
10.2.4	Rydych wedi gadael i'r ysgol newid ei henw ar ôl arolygiad gwael, ond mae'n dal i fod gyda'r un pennaeth ayyb. Dylech geisio gwella'r addysg a'r canlyniadau i bob disgybl cyn gwneud newid mor fawr.	Yn Rhagfyr 2018, barnodd Estyn fod yr ysgol wedi gwneud cynnydd digonol gyda rhoi sylw i argymhellion yr arolygiad o dan Adran 28. Cafodd yr ysgol ei thynnu oddi ar y rhestr o ysgolion sydd angen eu hadolygu gan Estyn. Ni fydd unrhyw fonitro pellach yng nghyswllt yr arolygiad hwn.
10.2.5	Mae angen gwella lefel yr addysgu'n gyntaf, yn lle trafod yr iaith. Yn ystod y blynyddoedd iau, dylent ddysgu iaith ychwanegol fel Almaeneg neu Sbaeneg i fod yn dair-ieithog.	Mae'r awdurdod lleol yn gweithio'n agos â'r ysgol i ddarparu a brocera cymorth ar gyfer meysydd gwella'r ysgol a ddisgrifir yng nghynllun datblygu'r ysgol. Nid yw'n statudol ofynnol i ysgolion addysgu ieithoedd ychwanegol i ddisgyblion iau.
10.2.6	Dylid gwella'r cyfleusterau sydd yno ac nid gwastraffu adnoddau'n newid pethau. Mae angen pennaeth priodol gyda phen busnes.	Nodwn y sylw.
10.2.7	Mae Ysgol Bro Hyddgen yn trin y Gymraeg fel ei hiaith flaenoriaeth a theimlaf nad yw plant y ffrwd Saesneg yn cael eu hystyried yn gyfartal.	Nodwn y sylw.
10.2.8	Mae ymdrech bendant wedi bod ers blynyddoedd i israddio ffrydiau Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen.	Nodwn y sylw.

10.2.9	Fel rhiant i ddisgybl Blwyddyn Derbyn, doeddwn i ddim yn hoffi sut ddaeth Ysgol Bro Hyddgen atom i'n perswadio i symud ein plant drosodd i'r ffrwd Gymraeg ar ôl ni ymgeisio am y ffrwd Saesneg, roedd hynny'n beth dan dîn.	Nodwn y sylw.
10.2.10	Mae'r athrawon yn garedig a chlên ond mwy na heb yn anwybyddu unrhyw arwydd bod plant yn cael trafferth yn y cyfrwng Cymraeg mewn ymgais led eglur i gadw'r plant rhag symud i'r ffrwd Saesneg. Drwy wneud hynny, maen nhw'n cadw ffigurau'r ffrwd Saesneg yn isel (i baratoi mae'n siŵr am y newid hwn).	Nodwn y sylw.
10.2.11	O'r blynyddoedd cynnar / oed meithrin ym Machynlleth, mae rhieni'n clywed pethau fel, mae'r ffrwd Gymraeg yn cael ei hariannu'n well a'r plant clên i gyd yn mynd i'r ffrwd Gymraeg ayyb. Mae'n dan dîn ac anghyfrifol iawn pan ddylen ni mewn gwirionedd feddwl am beth fydd yn helpu plentyn i ddatblygu orau.	Nodwn y sylw.
10.2.12	Fel rhiant di-Gymraeg rwy'n cael trafferth yn barod oherwydd bydd yr ysgol yn dosbarthu gwaith papur i ddisgyblion ffrwd Saesneg yn Gymraeg yn unig.	Nodwn y sylw.
10.2.13	Mae'r cymorth Saesneg yn yr ysgol yn wael yn barod, felly ofnaf y bydd pethau ond yn gwaethygu os daw'r newid.	Nodwn y sylw.
10.2.14	Mae'n bwysig bod y llywodraethwyr yn gwrando a chael cyfle i rannu pryderon rhieni sydd o blaid addysg ddwyieithog a hefyd y rhai sydd o blaid addysg sy'n bennaf gyfrwng Cymraeg. Ar hyn o bryd nid oes trawsdoriad eang ar gorff llywodraethu'r ysgol. Teimlaf fod agwedd negyddol wedi bod	Nodwn y sylw.

	tuag at rai oedd eisiau mwy o wybodaeth, a'r bobl hyn wedi cael eu galw'n wrth-Gymreig.	
10.2.15	Mae dymuniad a rhagfarn rheolwyr yr ysgol yn hysbys ddigon yn yr ardal – byddai'n well rhoi tîm rheoli yn ei le sy'n deall anghenion a gofynion y gymuned leol yn well, yn lle gorfodi newid ideolegol ar y gymuned gan ddefnyddio arbed costau fel rheswm. Mae Machynlleth a'i chyffiniau'n ardal amrywiaeth a dylai'r addysg yn y gymuned adlewyrchu hyn.	Nodwn y sylw.
10.2.16	Mae barn tîm rheoli ac arweinyddiaeth yr ysgol allan yn groes i deimlad y gymuned ar y mater. Gallai adnewyddu'r ysgol fod yn gatalydd i newid y tîm rheoli a'r arweinyddiaeth i fod yn un mwy amrywiol, cynhwysol a rhyngwladol eu hagwedd.	Nodwn y sylw.
10.2.17	Yn barod, ni all yr ysgol gefnogi plant ag ADY. Mae rhieni wedi gorfod tynnu eu plant allan – sut y gall rhieni eu cefnogi mewn iaith wahanol?!	Nodwn y sylw.
10.2.18	Mae'r ysgol eisoes yn cael trafferth cynorthwyo plant ag anghenion ychwanegol - mae disgyblion yn gadael yr ysgol heb hyder a gyda hunanwerth isel oherwydd bod yr ysgol yn eu methu.	Nodwn y sylw.
10.2.19	Rwy'n poeni am y diffyg ymrwymiad i gyllido ysgol fach (ôl 11 oed) yn effeithiol. Mae fel ein bod yn derbyn bod gan Fro Hyddgen achos busnes i aros ar agor a'r cynllun taer ei angen i uwchraddio'r cyfleusterau - ond hyd y gwelwn nid i'w hariannu fel bod gan blant fynediad at ddewis llawn o bynciau - hyd y gwelwn, mae cyllid refeniw'n seiliedig ar nifer y disgyblion - ond oni wneir iawn am y ffaith ei bod yn ysgol	Nodwn y sylw.

	<p>lai, ni ellir ei rhedeg yn dda. Rwy'n poeni'n fawr bod disgwyl i ddisgyblion ddechrau gyda dewis llai o bynciau o flwyddyn 8 ymlaen, gyda dim ond un flwyddyn lawn o gwricwlwm eang i seilio'r dewis hwn arno. Mae hyn yn bryder llawer mwy na'r cwestiwn a fydd athrawon yn addysgu'n ddwyieithog neu ddim ond yn Gymraeg.</p>	
--	--	--

10.3 Rhywbeth arall

10.3.1	<p>Ar hyn o bryd, mae disgyblion yn cael eu haddysgu ar Teams ac yn cael eu gwersi bron i gyd yn Gymraeg. Gall y disgyblion siarad Cymraeg yn hyderus. Pe byddent yn mynd i Ysgol Bro Hyddgen fel y mae'n bresennol, byddai llawer ohonynt yn dewis cael gwersi yn Saesneg a symud i ffwrdd o'r Gymraeg er eu bod yn gallu siarad ac ysgrifennu Cymraeg.</p>	<p>Nodwn y sylw.</p>
--------	--	----------------------

11. EFFAITH ARIANNOL

11.1	<p>O gofio bod yr ysgol wedi cael trafferth gyda recriwtio athrawon, y gor-gapasiti yn y dyfodol a'r posibilrwydd o ddileu swyddi athrawon, bydd y rhan fwyaf o'r arbedion cost yn dod o leihau nifer y staff ac nid drwy symud disgyblion i ysgol arall. Mae'r ddogfen ymgynghori'n dangos bod gwariant yr ysgol fesul disgybl ar hyn o bryd fwy neu lai'r un fath â'r gwariant cyfartalog yn y sir. Er yn derbyn bod yn rhaid i'r sir wneud arbedion cost yn gyffredinol, bydd cyflwyno'r polisi hwn yn dod ag arbedion cost bach iawn i gyllideb ysgol Powys at ei gilydd, oherwydd mae'r ysgol eisoes yn cwrdd â'i hymrwymiaidau. Mae modd gwneud mwy o arbedion ar</p>	<p>Prif nod y cynnig, yn hytrach na gwneud arbedion cost, yw cwrdd ag amcanion Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys o wella mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg a symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith er y disgwylir i'r cynnig arwain at rai arbedion net i'r awdurdod.</p> <p>Mae Rhaglen Trawsnewid y Cyngor hefyd yn ystyried ysgolion ar draws y sir lle mae'r gost fesul disgybl yn uwch na'r cyfartalog sirol.</p>
------	---	---

	bethau eraill, efallai lle mae'r gost fesul disgybl yn fwy na'r cyfartalog sirol.	
11.2	Bydd yn arbed costau, cael llai o staff addysgu.	Fel yr uchod.
11.3	Gwn fod angen cymorth ariannol ar yr ysgol ond nid ar draul anghenion addysgol plant di-Gymraeg yw'r ffordd i wneud hynny.	Mae llawer o ddisgyblion ar draws Cymru'n mynd i ysgolion un ffrwd iaith Gymraeg yn y cynradd a'r uwchradd. Yn yr ysgolion hyn, nid oes unrhyw ffrwd Saesneg i'r plant symud iddi. Fodd bynnag, mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.
11.4	Mae'n bwysig bod yr ysgol yn gwneud defnydd da o arbedion effeithlonrwydd i gynorthwyo'r broses bontio a chadw'r amrediad o bynciau.	Nodwn y sylw. Fodd bynnag, byddai unrhyw arbedion yn cael eu hailfuddsoddi yng nghyllideb gorfforaethol y Cyngor ac unrhyw ail-fuddsoddi yn y system ysgolion yn cael ei gytuno fel rhan o'r cylch cynllunio cyllideb blynyddol.
11.5	Roedd 'cefnogaeth' a 'cymorth ychwanegol' wedi'i addo i'r gymuned ar gyfer rhieni di-Gymraeg a roddodd eu plant yn y ffrydiau Cymraeg yn y blynyddoedd diwethaf, ond nid oes unrhyw help wedi bod iddynt. Mae hyn yn bendant wedi newid barn a theimladau pobl oherwydd, os nad oedd cymorth ar gael bryd hynny, sut allwch chi warantu hyn nawr, gyda dros filiwn o bunnau o doriadau i'r gwasanaeth iaith yn flynyddol, neu o leiaf eleni.	Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol i adnabod y cymorth ychwanegol sydd ei angen i gynorthwyo'r broses o bontio i'r model newydd. Gallai hyn gynnwys rhoi cyfle i'r disgyblion presennol fynd ar gyrsiau trochi fel y gallent drosglwyddo'n gynt i addysg cyfrwng Cymraeg, er mwyn gallu gweithredu'r newid yn llawn yn gynt. Mae'r addysg drochi yma eisoes yn cael ei datblygu a'i ehangu.

11.6	Rwy'n deall bod y cyllid gan y llywodraeth ar gyfer yr adeilad ysgol newydd yn dibynnu ar fod yr ysgol yn gyfrwng Cymraeg.	Nid yw cyllid ar gyfer yr adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen yn dibynnu ar yr ysgol yn dod yn gyfrwng Cymraeg.
11.7	Mae pryder y byddai'r cynnig yn lleihau buddsoddiad allanol a'i gwneud yn anoddach gwella safonau.	<p>Nid oes disgwyl i fuddsoddiad allanol leihau o ganlyniad i'r cynnig hwn.</p> <p>Mae'r awdurdod lleol yn gweithio'n agos â'r ysgol i ddarparu a brocera cymorth ar gyfer meysydd gwella'r ysgol a ddisgrifir yng nghynllun datblygu'r ysgol.</p>
11.8	Mae'n debygol y bydd llai o blant (h.y. y ganran o blant Saesneg a fyddai'n dewis ysgol arall) yn golygu llai o gyllid ac y gwelwn yr un heriau sy'n lleihau'r dewisiadau pwnc mor ddifrifol ar hyn o bryd.	Nid yw'r newidiadau yn nifer y dysgwyr yn y ffrwd Saesneg yn effeithio ar y cyllid sydd ar gael i'r ffrwd Gymraeg ar hyn o bryd. Pe bai'r newid hwn yn digwydd, bydd y cyllid yn parhau i fod yn seiliedig ar nifer y disgyblion ond dylai'r costau leihau oherwydd bydd y disgyblion i gyd mewn un ffrwd a byddai'r cyllid yn lleihau o ganlyniad.
11.9	Yn y gorffennol, cawsom addewidion ariannol gan Bowys ynglŷn â newidiadau i'w gwneud i'r ysgol, addewidion sydd wedi cael eu torri. Pa sicrwydd allwch ei roi y bydd darpariaeth ariannol ar gael i gynorthwyo'r ysgol yn y dyfodol?	<p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol i adnabod y cymorth ychwanegol sydd ei angen i gynorthwyo'r broses o bontio i'r model newydd. Gallai hyn gynnwys rhoi cyfle i'r disgyblion presennol fynd ar gyrsiau trochi fel y gallent drosglwyddo'n gynt i addysg cyfrwng Cymraeg, er mwyn gallu gweithredu'r newid yn llawn yn gynt.</p> <p>Mae'r addysg drochi yma eisoes yn cael ei datblygu a'i ehangu.</p>

12. EFFAITH AR STAFF

12.1 Poeni am yr effaith ar staff di-Gymraeg

12.1.1	Beth fydd yn digwydd i staff di-Gymraeg?	Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i newid categori iaith yr ysgol, byddai ymgynghoriad staff llawn yn cael ei gynnal i edrych ar lefelau staffio ac i adnabod unrhyw anghenion hyfforddiant i'r staff sy'n gweithio yn y ffrwd Saesneg ar hyn o bryd.
12.1.2	Beth fydd yn digwydd i'r staff sy'n addysgu yn y ffrydiau Saesneg ar hyn o bryd?	Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i newid categori iaith yr ysgol, byddai ymgynghoriad staff llawn yn cael ei gynnal i edrych ar lefelau staffio ac i adnabod unrhyw anghenion hyfforddiant i'r staff sy'n gweithio yn y ffrwd Saesneg ar hyn o bryd.
12.1.3	Beth am staff nad ydynt yn siarad Cymraeg, a fydd angen iddynt ddysgu Cymraeg cyn gallu addysgu yn yr ysgol, pe bai'r categori iaith yn newid i gyfrwng Cymraeg? - Eglurwyd y byddai angen i'r Cyngor helpu'r ysgol i roi mwy o gyfle i athrawon a staff eraill gael dysgu Cymraeg.	Fel yr uchod.
12.1.4	Pa mor ddiogel yw swyddi staff di-Gymraeg, a pha drefniadau fydd yn eu lle i helpu'r staff hyn i ddysgu Cymraeg?	Fel yr uchod.
12.1.5	Poeni am y staff di-Gymraeg – nid yw'n dderbyniol bod staff yn colli eu gwaith oherwydd nad ydynt yn siarad Cymraeg – gwahaniaethu yw hyn.	Fel yr uchod.
12.1.6	Er y bydd yr ysgol yn fodlon dileu swyddi athrawon sydd naill ai'n ddi-Gymraeg neu na fyddent yn gallu addysgu nifer o bynciau'n dilyn archwiliad sgiliau dileu swyddi, beth fydd yn	Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid y categori iaith, byddai angen cynnal adolygiad o'r cwricwlwm ynghyd ag adolygiad o'r gofynion staffio i

	digwydd i'r athrawon sy'n addysgu Cymraeg fel ail iaith? 9 gwers pob pythefnos ym mlynnyddoedd 7, 8, 9, 10, 11...?	gynnal y cwricwlwm hwnnw. Ar sail hyn byddai penderfyniadau'n cael eu gwneud ar ba staff fydd ei angen yn y dyfodol a byddem yn ymgynghori'n llawn â staff.
12.1.7	Bydd angen i'r staff presennol i gyd siarad Cymraeg a bydd hyfforddiant yn cael ei ddarparu i rai sydd ei angen. Fodd bynnag, efallai na fydd yr athrawon hyn yn dymuno siarad Cymraeg neu'n methu â chyrraedd y safon ofynnol, ac felly drwy wneud hynny'n gwneud eu hunain allan o waith. Mewn geiriau syml, bydd rhaid dysgu Cymraeg neu golli eich swydd. Pe bai hyn yn digwydd byddwch yn datrys eich problem gorgapasiti a gwneud yr arbedion ariannol y soniwch amdanynt.	Mae nifer sylweddol o brosesau y byddai angen eu dilyn cyn i staff wynebu unrhyw risg o ddileu swyddi, gan gynnwys ymgynghori â staff, efallai adolygu unrhyw swyddi cyfnod penodol a chwilio am wirfoddolwyr i ymddeol. Byddai'r Cyngor yn gweithio â phob aelod unigol o staff i adolygu'r opsiynau, gan gynnwys hyfforddiant a datblygu, cyn i unrhyw ddileu swyddi ddigwydd.
12.1.8	Sut y gallwch ddisgwyl i athro / athrawes Ffrangeg addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg? Oni fyddai siaradwr Ffrangeg yn fwy o fantais i'r plant na siaradwr Cymraeg yn ceisio dysgu Ffrangeg? Onid y sgiliau sydd ganddynt sy'n bwysig, ac nid yr iaith!	Nodwn y sylw, ac fel yr uchod, pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid y categori iaith, byddai adolygiad yn cael ei gynnal o'r cwricwlwm a'r anghenion staffio a byddai ymgynghori â staff hefyd yn sicrhau ein bod yn ystyried barn staff am y strwythur staffio.

12.2 Poeni am bwysau ychwanegol ar staff

12.2.1	Bydd staff o dan fwy o bwysau nag o'r blaen oherwydd y dosbarthiadau mwy.	Nodwn y sylw.
12.2.2	Nid yw'r plant yn derbyn digon o gymorth yn y dosbarth fel y mae hi.	Nodwn y sylw.

12.3 Poeni am yr effaith ar gyfleoedd gwaith

12.3.1	<p>Ni fydd y newid iaith yn dod â mwy o blant Cymraeg. Rydyn ni'n fwy tebygol o waedu disgyblion Saesneg posib na disgyblion Cymraeg. Felly bydd llai o ddisgyblion yn golygu llai o ddsbarthiadau, a bydd angen llai o athrawon.</p>	<p>Mae'r Cyngor yn nodi'r pryderon hyn am effaith bosib newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen ar nifer y disgyblion yn yr ysgol yn y dyfodol.</p> <p>Os bydd y Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig, y bwriad fyddai ei gyflwyno'n raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol, gan felly leihau'r effaith ar nifer y disgyblion. Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Fel y noda'r ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn:</p> <p><i>'Mae'n bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at leihad yn nifer y disgyblion oherwydd na fyddai disgyblion o'r tu allan i'r sir sydd ar hyn o bryd yn derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol mwyach yn dewis dod i'r ysgol, neu gallai disgyblion o'r ardal leol ddewis mynychu darparwyr cyfrwng Saesneg eraill.</i></p> <p><i>Fodd bynnag, mae hefyd yn bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at gynnydd yn nifer y disgyblion dros y tymor hirach, wrth i ddisgyblion o ardaloedd eraill ddewis mynychu'r ysgol. Gallai hyn ddigwydd gyda'r ddarpariaeth uwchradd yn enwedig.'</i></p>
--------	---	--

12.3.2	Ni all athrawon fforddio cael eu cyflogi'n rhan amser yn aml.	Nodwn y sylw.
12.3.3	Bydd llai o angen athrawon arbenigol a hynny, yn y pen draw, yn arwain at lai o ddewis ar gyfer TGAU i blant y gymuned hon, a llai fyth ar gyfer Lefel A lle mae'n rhaid i fyfyrwyr fideo-gynadledda fan hyn a fan draw'n barod ar gyfer pynciau sydd heb athrawon arbenigol.	Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i newid categori iaith yr ysgol, byddai ymgynghoriad staff llawn yn cael ei gynnal i edrych ar lefelau staffio ac i adnabod unrhyw anghenion hyfforddiant i'r staff sy'n gweithio yn y ffrwd Saesneg ar hyn o bryd.
12.3.4	O gofio bod yr ysgol wedi cael trafferth gyda recriwtio athrawon, y gor-gapasiti yn y dyfodol a'r posibilrwydd o ddileu swyddi athrawon, bydd y rhan fwyaf o'r arbedion cost yn dod o leihau nifer y staff ac nid drwy symud disgyblion i ysgol arall.	Fel yr uchod.

12.4 Cyfleoedd gwell i recriwtio staff sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

12.4.1	Byddai'r cynnig yn rhoi'r pŵer i'r ysgol fynnu bod staff yn gallu siarad Cymraeg wrth recriwtio a phenodi staff yn y dyfodol.	Nodwn y sylw.
12.4.2	Bydd recriwtio athrawon ar draws y cwricwlwm yn gwella oherwydd bydd yr angen / disgwyl iddynt addysgu'n ddwyieithog yn lleihau / cael ei ddileu. Gall hyn weithiau fod yn rhwystr ar hyn o bryd.	Nodwn y sylw.

12.5 Rhywbeth arall

12.5.1	Yn poeni y gallai fod yn anodd dod o hyd i athrawon Cymraeg i addysgu rhai pynciau arbenigol fel astudiaethau busnes, ac y gallai hyn gyfyngu ar y dewis o bynciau.	Nodwn y sylw.
--------	---	---------------

13. EFFAITH AR Y GYMUNED

13.1 Effaith gadarnhaol ar y gymuned

13.1.1 Byddai'r cynnig yn gwneud y gymuned yn fwy clòs

13.1.1.1	Byddai hyn yn uno'r gymuned yn y tymor hir.	Nodwn y sylw.
13.1.1.2	Dros gyfnod hir, byddai newid y categori iaith o fantais i'r gymuned drwy greu hwyluso cysylltiadau cryfach rhwng gwahanol sectorau'r gymuned. Mae cadw llond llaw o blant ar wahân oherwydd dewisiadau ieithyddol eu rhieni'n creu gwahanfur, byddai cael y plant i gyd mewn un ffrwd iaith yn creu pont.	Nodwn y sylw.
13.1.1.3	Byddai'n dod â phawb yn yr ardal at ei gilydd ac yn gwella ysbryd y gymuned.	Nodwn y sylw.
13.1.1.4	Byddai cael un ffrwd iaith yn rhoi diwedd ar effeithiau negyddol y sefyllfa bresennol o greu rhaniadau yn y gymuned.	Nodwn y sylw.
13.1.1.5	Gwelodd y sefyllfa ddiweddar gyda Covid-19, yn enwedig y cyfnod clo ar ddechrau 2020, dref Machynlleth yn dod at ei gilydd fel un gymuned; bydd newid yr ysgol i gyfrwng Cymraeg yn cael effeithiau cadarnhaol pellach ar gryfhau a dod â'r gymuned at ei gilydd.	Nodwn y sylw.

13.1.1.6	Unwaith fydd y newid wedi digwydd, bydd yn helpu i wneud y gymuned, yn yr ysgol a'r ardal, yn fwy clôs oherwydd byddai pawb yn dod at ei gilydd fel rhan o un ddarpariaeth addysg yn lle cael eu rhannu'n ddwy ffrwd.	Nodwn y sylw.
----------	---	---------------

13.1.2 Effaith gadarnhaol ar yr iaith Gymraeg yn y gymuned

13.1.2.1	Byddai hyn yn atgyfnerthu iaith ein cymuned.	Nodwn y sylw.
13.1.2.2	Mwya'n byd o bobl yn y gymuned y gallwn eu cael i ddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg, mwya'n byd y fantais yn y dyfodol.	Nodwn y sylw.
13.1.2.3	Byddai mwy o bobl yn ardal Machynlleth yn gallu siarad Cymraeg.	Nodwn y sylw.

13.1.3 Rhywbeth arall

13.1.3.1	Yn reddfol, rwy'n meddwl bod hyn yn cynnig manteision aruthrol i blant a phobl ifanc, ac i'r gymuned gyfan.	Nodwn y sylw.
----------	---	---------------

13.2 Effaith negyddol ar y gymuned

13.2.1 Poeni y byddai'r cynnig yn arwain at hollti'r gymuned

13.2.1.1	Bydd yn creu gwrthdaro yn y gymuned.	Er bod y Cyngor yn cydnabod y gallai'r cynnig achosi rhai tensiynau yn y gymuned leol yn y tymor byr, yn y tymor hir gobeithia'r Cyngor y byddai'r cynnig yn gwneud
----------	--------------------------------------	---

		<p>y gymuned yn fwy clòs oherwydd byddai'r disgyblion i gyd yn mynychu'r un ddarpariaeth.</p> <p>Fel y nodir yn yr Aseiad Effaith Integredig a gyhoeddwyd fel rhan o'r dogfennau ymgynghori:</p> <p><i>'Yn y tymor byr, mae'n bosib y gallai'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol greu tensiynau ac anghytundeb yn y gymuned leol, yn enwedig wrth i'r prosesau ymgynghori ddigwydd. Fodd bynnag yn y pen draw byddem yn disgwyl i'r tensiynau hyn leihau, ac yn y tymor hirach wrth weithredu'r newid i'r categori iaith, y gobaith yw y byddai'r cynnig yn helpu i wneud y gymuned yn fwy clòs oherwydd byddai'r holl ddisgyblion yn yr ardal yn rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg.'</i></p>
13.2.1.2	Gallai symud at gyfrwng Cymraeg feithrin teimladau anniddig yn y gymuned ddi-Gymraeg leol.	Fel yr uchod.
13.2.1.3	Gallai pobl weld newid fel rhywbeth sy'n creu gwahaniaethu a rhaniadau mewn tref gyda chymuned ddwyieithog integredig.	Fel yr uchod.
13.2.1.4	Rwy'n poeni bod ymgynghori eto ar statws iaith yr ysgol yn achosi rhaniadau yng nghymunedau Machynlleth.	<p>Fel yr uchod.</p> <p>Nid yw'r Cyngor yn ymgynghori <u>eto</u> ar statws iaith yr ysgol – nid oes unrhyw ymgynghoriad wedi'i gynnal yn y gorffennol ar gategori iaith Ysgol Bro Hyddgen.</p>
13.2.1.5	Mae cael gwared ar blant dosbarth is sy'n siarad Saesneg, neu "blant trafferthus", yn teimlo fel "boneddigeiddio" ac mae'n hollol amlwg.	Nid nod y cynnig yw cael gwared ar blant dosbarth is sy'n siarad Saesneg. Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru.

		<p>Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol, gan gynnwys rhai o gartrefi di-Gymraeg, yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p>
13.2. 1.6	Mae'n bwysig bod disgyblion o bob cefndir yn cael eu croesawu yn yr ysgolion lleol. Byddai colli'r ffrwd Saesneg yn gwneud yr ysgolion hyn yn llai cynhwysol yn fy marn i.	<p>Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai disgyblion o bob cefndir yn parhau i gael eu croesawu i Ysgol Bro Hyddgen.</p> <p>Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol, gan gynnwys rhai o gartrefi di-Gymraeg, yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly</p>

		byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.
13.2.1.7	Mae cael gwybod nad oes croeso i chi yn y gymuned hon mwyach yn warthus a chywilyddus.	<p>Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai disgyblion o bob cefndir yn parhau i gael eu croesawu i Ysgol Bro Hyddgen. Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru.</p> <p>Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol, gan gynnwys rhai o gartrefi di-Gymraeg, yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p>
13.2.1.8	Mae Machynlleth wastad wedi bod ag awyrgylch cynhwysol ac aml-ddiwyllynnol sydd nawr dan fygythiad oherwydd lleiafrif o genedlaetholwyr dosbarth canol sydd eisiau cymdeithas uniaith Gymraeg.	Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai disgyblion o bob cefndir yn parhau i gael eu croesawu i Ysgol Bro Hyddgen. Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru.

		<p>Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol, gan gynnwys rhai o gartrefi di-Gymraeg, yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Nid nod y Cyngor yw creu cymdeithas uniaith Gymraeg. Nod y cynnig yw sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg. Mae'r drefn ddwy ffrwd bresennol yn golygu bod plant cyfrwng Cymraeg yn dod yn gwbl ddwyieithog, ond ychydig iawn o ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg sy'n datblygu sgiliau dwyieithog llawn.</p>
13.2.1.9	<p>Mae Bro Ddyfi'n gymuned garedig a chroesawus o gymysgedd amrywiol o bobl. Mae bod yn agored a chynhwysol wrth graidd y rhan fwyaf o gymunedau Bro Ddyfi. Os yw'r gwerthoedd cymunedol hyn ac "ymdeimlad" yr ardal i barhau, rhaid i'r ysgol barhau i ddarparu addysg Gymraeg a Saesneg yn deg a chyfartal.</p>	<p>Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.</p>

13.2. 1.10	Bydd hyn yn niweidiol ac yn cau allan y gymuned Saesneg ei hiaith ym Machynlleth.	Fel yr uchod.
13.2. 1.11	Drwy wneud i ffwrdd â'r ffrwd Saesneg bydd anghyfartaledd amlwg rhwng y ddwy iaith. Bydd pobl yn gweld bod y Gymraeg yn cael blaenoriaeth dros anghenion plant Saesneg eu hiaith, ac mae'r teimlad hwn o annhegwch a gorfodaeth yn debygol o achosi adlach yn erbyn y Gymraeg mewn rhai rhannau o'r gymuned. Bydd ceisio hyrwyddo'r Gymraeg fel hyn yn gwneud cam â'r iaith, a rhai o'r plant mwyaf bregus fydd y rhai mwyaf tebygol o ddiodef.	Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.
13.2. 1.12	Nid oes cwestiwn o wneud i ffwrdd ag addysg cyfrwng Cymraeg o'r ysgol, ond eto mae'r newyddion am yr ymgynghoriad hwn wedi ysgogi ymateb trawmatig gan rai aelodau o'r gymuned Gymraeg, sy'n dal i gofio'r gorthrwm hanesyddol o'r Gymraeg. Mae iaith mor bwysig ac mor ganolog i'n diwylliant a'n hunaniaeth ac rwy'n ofni, yn yr amseroedd anodd hyn, y gallai'r ymgynghoriad hwn roi straen ar natur oddefol a pharchus arferol y dref gan greu rhaniadau di-fudd rhwng cymunedau a fyddai'n elwa mwy o gefnogi ei gilydd.	Nodwn y sylw.
13.2. 1.13	Tan y blynyddoedd diwethaf, ni welais erioed bobl yn cael eu gwgu arnynt neu eithrio am beidio â siarad y ddwy iaith. Ond yn drist, ymddengys mai hyn sy'n digwydd drwy brotestiadau gwleidyddol lleiafrif bach ond uchel eu cloch. Fel siaradwr Cymraeg iaith gyntaf, fi fyddai'r person diwethaf i adael i fy iaith gael ei chysgodi gan iaith arall.0} Ond y peth pwysicaf yn anad dim yw lles cenedlaethau'r dyfodol a byw mewn cymuned dwymgalon, groesawus a chariadus. Mae	Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.

	<p>hyn yn y fantol er mwyn ennill mantais wleidyddol rad a rhaid ei wrthod er mwyn achub natur glòs ein hardal. Da chi cadwch yr ysgol yn ddwy ffrwd, mae ein cymuned angen ac yn haeddu hyn. Mae Machynlleth yn gymuned eang ei gorwelion sy'n falch, fel y dylai fod, o'i chysylltiadau diwylliannol traws-DU a rhyngwladol hefyd, drwy ei gwyliau diwylliannol, ei chyfleusterau diwylliannol a'i chyrhaeddiad ehangach.</p>	
13.2.1.14	<p>Yn groes i beth y mae rhai'n ei honni ar hyn o bryd, nid gwir ddiffiniad o ardal ddwyieithog yn un lle gall pawb siarad Saesneg a Chymraeg, ond un lle mae pob iaith yn cael ei pharchu'n gyfartal; lle mae pobl yn byw mewn cytgod, ochr yn ochr, gan siarad eu dewis iaith; lle mae pawb yn rhanddeiliaid cyfartal a phob unigolyn yn cael ei werthfawrogi am sut y maen nhw'n cyfoethogi ein cymdeithas.</p>	<p>Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.</p>

13.2.2 Ni fyddai'r ardal yn apelio at bobl sy'n ystyried symud yma / i fusnesau newydd

13.2.2.1	<p>Bydd y cynnig yn gwneud i'r ardal edrych yn gaeedig i bobl o'r tu allan. Nid yn unig y byddai hyn yn rhoi enw drwg i'r ardal ond yn atgyfnerthu'r ardal fel rhywle lle addysgir plant mewn amgylchedd sy'n elyniaethus i siaradwyr di-Gymraeg. Nid dyma agwedd pobl yr ardal ar hyn o bryd felly pam fod Cyngor Powys eisiau creu safbwynt mor gul ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol?</p>	<p>Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol. Byddai croeso o hyd i bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen.</p> <p>Mae gan lawer o ardaloedd gwledig yng Nghymru ysgolion cyfrwng Cymraeg ac nid yw'n gwneud iddynt edrych yn gaeedig i bobl o'r tu allan.</p>
----------	--	---

13.2.2.2	<p>Mae'r polisi wedi'i strwythuro i wneud yr ardal yn anfanteisiol i newydd-ddyfodiad mewn dwy ffordd: yn gyntaf, sut fydd yr ysgol yn helpu siaradwyr di-Gymraeg sy'n symud i'r ardal (er enghraifft, pan fydd yn rhaid i rieni symud ar gyfer gwaith neu pan fydd teulu'n chwalu), yn enwedig rhieni disgyblion hŷn? Ar ganol proses symud fydd eisoes yn straen, mae'r Cyngor eisiau eu gorfodi i dderbyn eu haddysg mewn iaith ddieithr iddynt, gan ysgogi problemau iechyd meddwl a'u dal yn ôl gyda'u haddysg. Yn ail, gall hyn ond gwaethygu'r "colli talent" y mae Cymru'n dioddef ohono, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig fel Bro Ddyfi, drwy atal pobl rhag symud i'r ardal a dod â sgiliau, arbenigedd a buddsoddiad sydd taer ei angen ar yr ardal.</p>	<p>Mae'r Cyngor yn anghytuno y bydd y cynnig yn atal pobl rhag symud i'r ardal. Nid oes unrhyw dystiolaeth o hyn ar draws Cymru.</p> <p>Bydd Ysgol Bro Hyddgen yn parhau i groesawu disgyblion, beth bynnag yw eu cefndir, a bydd disgyblion sy'n dod i Ysgol Bro Hyddgen i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg yn hwyr yn eu haddysg yn derbyn cymorth datblygu iaith Gymraeg i'w helpu i bontio i addysg cyfrwng Cymraeg, er enghraifft drwy raglenni trochi.</p> <p>Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, yn y pen draw byddai'r holl ddisgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn gwbl ddwyieithog mewn Cymraeg a Saesneg ac yn gallu defnyddio'r sgiliau hyn yn y gweithle, lle mae mwy o alw o hyd am bobl sy'n rhugl yn y ddwy iaith yng Nghymru.</p> <p>Y disgwyl yw y byddai'r cynnig yn arwain at swyddi gwell i holl ddisgyblion yr ardal yn y dyfodol, oherwydd byddai'r disgyblion i gyd yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg ac felly'n gallu manteisio ar swyddi lle byddai angen bod yn rhugl yn y ddwy iaith.</p>
13.2.2.3	Ni fyddai teuluoedd newydd yn dod yma i fyw.	Fel yr uchod.
13.2.2.4	Mae Machynlleth yn enwedig wedi croesawu preswylwyr newydd o bob man, yn ogystal ag o rannau eraill o Gymru. Dros y blynyddoedd mae preswylwyr newydd wedi symud yma a chyfrannu i'r dref ac i economi Bro Ddyfi, ochr yn ochr â siaradwyr Cymraeg brodorol, drwy sefydlu a datblygu	Nid oes unrhyw dystiolaeth bod cael ysgol cyfrwng Cymraeg yn effeithio ar ddatblygiad busnesau. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, yn y pen draw byddai'r holl ddisgyblion yn Ysgol Bro Hyddgen yn gwbl ddwyieithog mewn Cymraeg a Saesneg ac yn gallu defnyddio'r

	busnesau llwyddiannus sydd wedi cryfhau gwydnwch yr economi leol.	sgiliau hyn yn y gweithle, lle mae mwy o alw o hyd am bobl sy'n rhugl yn y ddwy iaith yng Nghymru.
13.2.2.5	Faint o fusnesau newydd fydd eisiau symud i'r ardal gan wybod bod yr unig addysg ar gael yn gyfrwng Cymraeg? Byddwn yn colli swyddi sydd taer eu hangen arnom. Pe bai'r Alban yn penderfynu cael addysg cyfrwng Gaeleg yn unig, byddai'n hurt a byddai swyddi'n symud i ardaloedd eraill fel bod gan weithwyr ddewis o addysg Saesneg. Rwy'n ofni bod yr un peth yn wir yng Nghymru ac mae gwir angen mewnfudwyr arnom i ddod â gwaith a swyddi i'r ardal, fel y gwnaethant yn y gorffennol er lles mawr i'r economi leol.	Y disgwyl yw y byddai'r cynnig yn arwain at swyddi gwell i holl ddisgyblion yr ardal yn y dyfodol, oherwydd byddai'r disgyblion i gyd yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg ac felly'n gallu manteisio ar swyddi lle byddai angen bod yn rhugl yn y ddwy iaith.
13.2.2.6	Mae Machynlleth yn dibynnu'n drwm ar ddenu gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a'u teuluoedd i'r ardal i sicrhau bod gennym wasanaeth meddyg teulu digonol yn yr ardal. Yn aml iawn mae'r teuluoedd hyn wedi teithio o siroedd neu wledydd eraill a bydd y newid hwn yn cael effaith ganlyniadol aruthrol ar yr ardal. Yn y tymor hir mae'n bosib y bydd diffyg gweithwyr proffesiynol a diffyg plant yn yr ysgol leol.	Fel yr uchod.
13.2.2.7	Byddai'r cynnig yn cymell teuluoedd i beidio â symud i'r ardal, gweithwyr a allai lenwi swyddi hanfodol yn y gymuned fel meddygon, parafeddygon, milfeddygon ac athrawon. Sut y gallai eu plant gael eu haddysgu drwy'r Gymraeg yn unig? Nid yw pawb yn rhugl yn Gymraeg er mwyn gallu cynorthwyo eu plant.	Fel yr uchod.

13.2.2.8	Mae angen i Fachynlleth fod yn gallu cyflogi pobl o'r tu allan ar gyfer swyddi arbenigol, e.e. meddygon, peirianwyr ayyb. Bydd rhai ohonynt yn dod o ardaloedd di-Gymraeg ac yn dod â budd mawr i'r ardal. Unwaith eto, oni fyddai rhoi dewis i'w plant dderbyn eu haddysg yn Saesneg, gyda chymorth i ddod yn gwbl ddwyieithog, yn well i'r ardal.	Fel yr uchod. Bydd disgyblion Ysgol Bro Hyddgen yn gwbl ddwyieithog erbyn iddynt adael yr ysgol yn 16 oed.
13.2.2.9	Byddai'n annog pobl i symud allan, mi fyddwn i'n sicr, fel bod fy mhlant yn derbyn yr addysg y maen nhw'n ei haeddu!!	Nodwn y sylw.
13.2.2.10	Mae Machynlleth yn gymdeithas aml-ddiwyllyniannol a bydd hyn yn dieithrio teuluoedd, fydd yn symud eu plant i ysgolion eraill, e.e. Aberystwyth, a hefyd yn cymell pobl i beidio â symud i'r ardal a ninnau'n erfyn am feddygon, deintyddion a milfeddygon.	Fel yr uchod.
13.2.2.11	Bydd pobl fusnes leol, sy'n dod ag incwm a gwaith i'r ardal leol, yn symud allan.	Fel yr uchod.
13.2.2.12	Pwy fydd eisiau symud i Fachynlleth os siaredir ond Cymraeg yn yr ysgol uwchradd? Mae hwn yn bolisi hirdymor i newid y gymdeithas yma, a feirniadwyd ers tro byd am beidio â bod yn ddigon Cymreig. Mae'n gymaint o bechod bod Cenedlaetholdeb yn codi ei ben eto ac yn defnyddio'r ysgol i'w bwrpas.	Nod y cynnig yw sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.
13.2.2.13	Efallai na fyddwn yn gallu denu pobl broffesiynol i fyw yma os na allwn ddarparu addysg ddwyieithog i blant.	Fel yr uchod.
13.2.2.14	Os bydd rhieni'n dewis symud tŷ i fod yn nes at ysgolion eraill, gallai effeithio ar fusnesau lleol a'r economi. Yn wir,	Fel yr uchod.

	<p>efallai na fydd busnesau lleol yn symud yma o'r tu allan yn y dyfodol – nid wyf yn siŵr a fyddai plant di-Gymraeg hŷn yn gallu ymdopi â system addysg uniaith Gymraeg – neu byddent yn wynebu siwrne bell bob dydd.</p>	
13.2.2.15	<p>Hefyd, drwy wneud i ffwrdd â'r ffrwd Saesneg, byddwch yn creu rhwystr i bobl sy'n ystyried symud i'r ardal. Er bod "gwarchod" yr iaith Gymraeg yn iawn, os gwneir hyn drwy eithrio eraill byddwn yn colli pobl o ardal sy'n denau iawn ei phoblogaeth yn barod. Bydd yr iaith heb os wedyn yn marw.</p> <p>Os yw unrhyw gymuned i ffynnu, mae angen iddi addasu i gadw ei phobl ifanc a denu eraill i fagu plant ynddi. Wrth fod yn rhan o hyrwyddo'r ardal drwy gwmni buddiannau cymunedol Dyfi Mountain Biking, gwn am wyth cwpwl (gyda theuluoedd) a symudodd i'r ardal oherwydd y gamp hon. Gwnaeth pob un ymdrech i ddysgu Cymraeg ond cawsant eu sicrhau bod addysg ar gael yn iaith gyntaf eu plant.</p> <p>Oherwydd bod Covid wedi ail-ddiffinio sut y gallwn weithio o gartref, mae mwy o bobl yn chwilio am rywle gwledig a braf i fyw yn lle rhywle o fewn hyn a hyn i'w gwaith. Mae Canolbarth Cymru'n gweld ymchwydd mewn diddordeb gan bobl ifanc a theuluoedd, rhywbeth sy'n rhaid i ni ei annog nid ei rwystro.0} Drwy wneud Machynlleth yn ysgol Gymraeg yn unig, byddwch yn cyfyngu ei hapêl i rai sy'n ystyried eu hunain yn rhugl (11%) neu'n gallu siarad "tipyn" o Gymraeg (8%) (Arolwg Defnydd Iaith, 2013-15, Llyw.Cymru). Bydd hyn yn arwain yn uniongyrchol at lai o deuluoedd yn symud i'r ardal a dirywiad o ganlyniad yn nifer y bobl ifanc. Yn eironig, gallai'r cynnig hwn i "achub" yr iaith helpu i'w lladd!</p>	Fel yr uchod.

13.2.2.16	Os na fydd ffrwd Saesneg yn y dyfodol, ni ddaw pobl newydd i'r ardal, llawer ohonynt yn llenwi swyddi ieuchyd / proffesiynol pwysig. Ni fydd lleoliadau i blant maeth nad ydynt yn gallu derbyn addysg mewn ail iaith. Ni fydd anghenion y rhai mwyaf bregus yn ein cymdeithas yn cael eu cwrdd... A'r cwbl oherwydd nad ydych eisiau rhoi cyfle addysg cyfartal i'n plant Saesneg eu hiaith? Mae gan blant Cymraeg eu hiaith y cyfle hwn yn barod.	Fel yr uchod.
-----------	---	---------------

13.2.3 Rhywbeth arall

13.2.3.1	Mae ein hiaith yn cael ei siarad yn eang, ond ymhell o fod gan bawb, yn y dref. Nid yw Machynlleth erioed wedi'i diffinio gan yr iaith a siaredir yma.	<p>Mae'r Cyngor yn llwyr gydnabod nad yw pawb yn ardal Machynlleth yn siarad Cymraeg.</p> <p>Er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd, y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol.</p> <p>Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol, gan gynnwys rhai o gartrefi di-Gymraeg, yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p>
----------	--	--

		Byddai hyn yn sicrhau bod holl ddisgyblion Ysgol Bro Hyddgen, yn y pen draw, yn gwbl ddwyieithog ac yn gallu defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg, yn y gymuned a thu allan iddi. Y bwriad yw y bydd hyn, yn y tymor hir, yn gwella cydlyniant y gymuned yn yr ardal.
13.2.3.2	Yr hyn sy'n nodweddu trigolion ein hardal fwyaf o bell yw ein hysbryd cymunedol, yr ewyllys cytûn i ddod at ein gilydd, ar adegau o ddathlu ac adegau o adfyd mawr. Mae hyn i'w weld yn y ffordd y daethom at ein gilydd dros y cyfnod clo, a laweroedd o weithiau o'r blaen. Mae'r iaith a siaradwn yn dod yn ail i hyn oll.	Fel yr uchod.
13.2.3.3	Os yw hwn i fod yn opsiwn cynaliadwy, mae angen i'r gymuned i gyd ei gefnogi.	<p>Er bod canfyddiadau'r ymgynghori hwn wedi dangos yn glir bod yna deimladau cryf yn lleol am y cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, gan adnabod nifer o bryderon am y cynnig, ar y cyfan mae'r rhan fwyaf o'r ymatebion i'r ymgynghoriad o blaid y cynnig.</p> <p>Mae'r Cyngor yn cydnabod y gallai'r cynnig achosi rhai tensiynau yn y gymuned leol yn y tymor byr, ond yn y tymor hir gobeithia'r Cyngor y byddai'r cynnig yn gwneud y gymuned yn fwy clòs oherwydd byddai'r disgyblion i gyd yn mynychu'r un ddarpariaeth. Fel y nodir yn yr Asesiad Effaith Integredig a gyhoeddwyd fel rhan o'r dogfennau ymgynghori:</p> <p><i>'Yn y tymor byr, mae'n bosib y gallai'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol greu tensiynau ac anghytundeb yn y gymuned leol, yn enwedig wrth i'r prosesau ymgynghori ddigwydd. Fodd bynnag yn y pen draw byddem yn disgwyl i'r tensiynau hyn leihau, ac yn y</i></p>

		<i>tymor hirach wrth weithredu'r newid i'r categori iaith, y gobaith yw y byddai'r cynnig yn helpu i wneud y gymuned yn fwy clòs oherwydd byddai'r holl ddisgyblion yn yr ardal yn rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg.'</i>
--	--	---

14. EFFAITH AR YR IAITH GYMRAEG

14.1 Byddai'n arwain at ddefnyddio mwy ar yr iaith Gymraeg

14.1.1	Byddai newid categori iaith yr ysgol yn helpu i wasgaru'r iaith ar draws y gymuned gyfan. Byddai'n creu undod rhwng disgyblion ac yn lleihau unrhyw wahaniaethau yn eu haddysg. Byddai gan blant o wahanol gefndiroedd yr un cychwyn i'w haddysg.	Noda'r Cyngor y sylwadau hyn a chytunwn y byddai gweithredu'r cynnig yn arwain at wneud mwy o ddefnydd o'r Gymraeg yn yr ardal.
14.1.2	Byddai'r hwb i'r Gymraeg yn lleol yn aruthrol oherwydd byddai plant o gartrefi di-Gymraeg yn ysbrydoli eu teuluoedd i ddysgu Cymraeg. Wrth i'r plant dyfu gyda'r iaith, byddent yn symud ymlaen i addysg bellach ac addysg uwch drwy gyfrwng y Gymraeg, ac ymlaen i'r gweithle lle byddai ganddynt sgiliau dwyieithog. Byddai hyn ond yn cynyddu'r manteision i'r economi leol.	Fel yr uchod.
14.1.3	Byddai'n hwb anferth i'r Gymraeg yn y dref. Mae gymaint o bobl yn y dref yn deall Cymraeg ond heb yr hyder i'w siarad.	Fel yr uchod.
14.1.4	Byddai addysg cyfrwng Cymraeg yn hyrwyddo mwy o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru wledig. Dylid annog plant i fod yn rhan o ddiwylliant Cymraeg yr ardal o'r dechrau un, ac ni ddylai fod gan rieni di-Gymraeg yr opsiwn i newid	Fel yr uchod.

	iaith addysg eu plant. Byddent i gyd yn falch pan fydd y plant yn gadael yr ysgol yn rhugl yn y ddwy iaith.	
14.1.5	Byddai'n naturiol i'r Gymraeg gael ei harfer fwy, nid yn unig yn yr ysgol ond yn nheuluoedd y plant ac felly yn y gymuned ehangach.	Fel yr uchod.
14.1.6	Dylen ni fod yn annog gymaint o siaradwyr Cymraeg â phosib yn ardal Bro Ddyfi. Os yw pobl yn dewis byw yma yng Nghymru wledig, ni ddylai fod ganddynt opsiwn heblaw dod yn rhugl yn y ddwy iaith, a bod yn hyderus i ddefnyddio'r iaith gyda'i gilydd yn yr ardal ar ôl gadael yr ysgol.	Fel yr uchod.
14.1.7	Newid categori iaith yr ysgol yw'r unig ffordd o sicrhau y bydd mwy o gyfle i ddefnyddio'r Gymraeg – ni fyddai'n bosib cynyddu'r cyfleoedd hyn drwy gadw'r ysgol yn ddwyieithog oherwydd mae'n cyfyngu ar faint o bobl sy'n gallu siarad Cymraeg.	Fel yr uchod.
14.1.8	Mwy o gyfleoedd i bawb gael defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned leol.	Fel yr uchod.
14.1.9	Bydd newid categori iaith yr ysgol yn arwain at newid yn y defnydd o'r iaith yn gymdeithasol, fydd yn cael effaith gadarnhaol ar ddefnyddio'r Gymraeg.	Fel yr uchod.
14.1.10	Byddai mwy o bobl yn gallu cymryd rhan mewn gweithgareddau Cymraeg.	Fel yr uchod.
14.1.11	Byddai newid categori iaith yr ysgol yn cryfhau ethos addysg cyfrwng Cymraeg yn yr ardal a hefyd, heb os, yn	Fel yr uchod.

	cael effaith ar y gymuned a chreu mwy o gyfle i bobl gael defnyddio'r Gymraeg.	
14.1.12	Byddai newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd i bobl gael defnyddio'r Gymraeg, e.e. byddai gan y plant i gyd a'u teuluoedd gyfle i gymryd rhan mewn gweithgareddau Cymraeg, e.e. yr Urdd.	Fel yr uchod.
14.1.13	Byddai ysgol cyfrwng Cymraeg yn creu dinasyddion cwbl ddwyieithog drwy drochi'r disgyblion yn Gymraeg. Byddai hyn yn sicrhau bod y Gymraeg yn ffynnu yn y gymuned ac yn creu mwy o gyfle i unigolion gael defnyddio'r Gymraeg ym mhob agwedd ar eu bywydau.	Fel yr uchod.
14.1.14	Byddai'r cynnig yn gwella statws y Gymraeg yn lleol, yn enwedig yn y dref lle mae Saesneg yn tueddu i fod yn fwy ffasiynol.	Fel yr uchod.
14.1.15	Bydd iaith iard yr ysgol yn newid i Gymraeg oherwydd bydd ffrindiau'n trafod popeth yn Gymraeg. Y tu allan i oriau'r ysgol, bydd y Gymraeg yn cael ei defnyddio gan blant sy'n byw mewn cartrefi di-Gymraeg a bydd mwy o gyfleoedd ar gyfer addysg bellach, swyddi, cymdeithasu ac i fod yn rhan o'r gymuned.	Fel yr uchod.
14.1.16	Byddai'n arwain at ddisgyblion yn siarad y Gymraeg pob dydd yn yr ysgol.	Fel yr uchod.
14.1.17	Byddai Cymraeg yn dod yn ddewis naturiol i'r disgyblion gyfathrebu gyda'i gilydd oherwydd byddent wedi arfer â hynny ers yn ifanc. Byddai'n arwain at fwy o ddefnydd	Fel yr uchod.

	cymunedol o'r Gymraeg yn y gymuned ehangach – nid dim ond yn yr ysgol.	
14.1.18	Bydd cryfhau'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg, ac yn enwedig cyfyngu ar y cyfle a'r esgusodion i ddefnyddio'r Saesneg, yn gwneud y Gymraeg yn fwy tebygol o fod yn ddewis iaith, yn enwedig ar iard yr ysgol ac ar gyfryngau cymdeithasol. O dan y ddarpariaeth bresennol, mae tuedd i ddisgyblion di-Gymraeg droi i'r Saesneg oherwydd nad yw'r disgyblion uniaith Saesneg yn gallu siarad Cymraeg. Pa fwy sydd ei angen i ddangos manteision bod yn ddwyieithog? Pan fydd disgyblion Cymraeg eu hiaith yn dechrau sôn am eu diwrnod yn Saesneg (fel prif iaith eu gweithgareddau), gall greu tensiynau rhwng y disgyblion a'r rhieni sy'n poeni, unwaith eto, bod y Gymraeg dan fygythiad.	Fel yr uchod.
14.1.19	Byddai mwy o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg oherwydd byddai pawb yn ei siarad. Bydd yn eithaf anodd cael rhai disgyblion i siarad Cymraeg gyda'i gilydd yn lle Saesneg, ond gyda mwy o ymarfer byddent yn dod yn fwy hyderus i siarad Cymraeg gyda'i gilydd.	Fel yr uchod.
14.1.20	Byddai'r cynnig yn cryfhau'r ddarpariaeth Gymraeg yn y gymuned ac yn gyfle gwych i hyrwyddo hunaniaeth Gymreig yn yr ardal a sicrhau bod ein pobl ifanc yn tyfu fyny i fod yn unigolion cwbl ddwyieithog ym Mro Ddyfi.	Fel yr uchod.
14.1.21	Byddai'r cynnig yn normaleiddio'r iaith Gymraeg ac yn gyfle i hyrwyddo'r iaith ac addysgu pobl nad yw iaith yn rhywbeth i'w hofni. Mae'n sgil ychwanegol fydd yn helpu ac nid yn rhwystr i ddisgyblion ar eu siwrne drwy fywyd.	Noda'r Cyngor y sylwadau hyn a chytunwn y byddai gweithredu'r cynnig yn cyfrannu at normaleiddio'r Gymraeg yn yr ardal ac yn arwain at wneud mwy o ddefnydd o'r Gymraeg.

14.1.22	Oherwydd y cyfryngau cymdeithasol, mae'n anochel bod plant a phobl ifanc yn ymwneud â diwylliant Saesneg ac o ganlyniad mae pwysau aruthrol ar y Gymraeg. Drwy newid statws yr ysgol, mae'r Cyngor hefyd yn newid statws yr iaith gan ddatgan bod Cymraeg yn gydradd â'r Saesneg ac yn haeddu statws cyfartal.	Fel yr uchod.
14.1.23	Dylai'r newid hwn fod yn wych. Bydd yn gymuned wirioneddol ddwyieithog, yn enwedig yma yn y Canolbarth lle gallwn bontio'r dafodiaith Gogledd a De fymryn yn haws. Efallai y gallwn ddechrau denu ychydig o waith gweinyddol allan o Aberystwyth.	Nodwn y sylw.
14.1.24	Dengys data'r Cyfrifiad fod nifer y siaradwyr Cymraeg yn gostwng ar gyflymdra dychrynlyd. Mae angen i'r Cyngor fod yn uchelgeisiol ac arloesol wrth arwain ar gynlluniau i gryfhau a sicrhau dyfodol i'r Gymraeg ym Mhowys. Byddai newid categori iaith yr ysgol yn gam mawr yn y cyfeiriad iawn.	Noda'r Cyngor y sylwadau hyn a chytunwn y byddai gweithredu'r cynnig yn arwain at gynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg a gwneud mwy o ddefnydd o'r Gymraeg yn yr ardal.
14.1.25	Byddai hyn yn gwarchod y diwylliant Cymraeg yn y gymuned.	Noda'r Cyngor y sylwadau hyn a chytunwn y byddai gweithredu'r cynnig yn helpu i hyrwyddo'r diwylliant Cymraeg yn yr ardal.
14.1.26	Rwy'n cytuno bod y cam hwn nid yn unig yn hanfodol i achub y Gymraeg ond hefyd yn fuddiol i'r gymuned gan helpu i hyrwyddo traddodiadau a diwylliant Cymraeg sy'n araf ddiflannu.	Noda'r Cyngor y sylwadau hyn a chytunwn y byddai gweithredu'r cynnig yn helpu i hyrwyddo'r diwylliant Cymraeg yn yr ardal.

14.2 Sylwadau am ddwyieithrwydd

14.2.1	Mae'n bwysig codi safonau ac mae dwyieithrwydd yn gwneud hyn.	Nodwn y sylw.
14.2.2	Dengys ymchwil fod addysg ddwyieithog yn rhoi llawer o fanteision i blant.	Nodwn y sylw.
14.2.3	Byddai newid categori iaith yr ysgol yn hwyluso'r broses o sicrhau cyfleoedd cyfartal i'r ddwy iaith drwy greu dinasyddion dwyieithog a fyddai'n defnyddio eu dwyieithrwydd yn eu gwaith ac i gyfrannu i'r wlad yn fwy cyffredinol.	Nodwn y sylw.
14.2.4	Mae plant dwyieithog ac amlieithog yn gwneud yn well mewn arholiadau ac yn dysgu sgiliau datrys problemau'n gynt na phlant sydd ond yn siarad un iaith. Mae dwyieithrwydd hefyd yn arafu datblygiad dementia.	Nodwn y sylw.
14.2.5	Mae cael iaith ychwanegol yn fantais enfawr wrth ymgeisio am swyddi yng Nghymru, ac mae bod yn gwbl ddwyieithog yn golygu y bydd plant yn tyfu fyny'n teimlo'n rhan lawn o'u cymuned, yn enwedig mewn ardal Gymreig fel Bro Ddyfi. Mae gallu siarad dwy iaith yn agor gymaint o ddrysau, i fyd hollol newydd.	Nodwn y sylw.
14.2.6	Mae siarad dwy iaith neu fwy'n sgil ynddi ei hun ac yn helpu'r broses o ddysgu ieithoedd eraill. Mae sicrhau sgiliau cyfartal yn Gymraeg a Saesneg yn rhywbeth i'w hyrwyddo, fel bod gan ddisgyblion fynediad at gyfleoedd cymdeithasol, addysgol a chyflogaeth / busnes yn lleol a phellach i ffwrdd. Mae siarad mwy nag un iaith yn hyderus yn ffordd o ehangu gorwelion yn effeithiol.	Nodwn y sylw.

14.2.7	Addysg cyfrwng Cymraeg yw'r ffordd orau a chyflymaf o fod yn wirioneddol ddwyieithog. Bydd y Saesneg yn gofalu amdani ei hun! Mae Bro Ddyfi wastad wedi bod a dylai barhau i fod yn fro Gymraeg a chredaf y dylai'r Cyngor wneud popeth o fewn ei allu i gynorthwyo hynny.	Nodwn y sylw.
14.2.8	Mae angen i'r plant i gyd mewn cymdeithas ddwyieithog fod yn ddwyieithog.	Nodwn y sylw.
14.2.9	Mae'n hanfodol bod gan bob plentyn gyfle teg i dderbyn addysg ddwyieithog. Mewn ardal sy'n gweld llawer iawn o fewnfudwyr, mae angen sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei haddysgu a'i siarad ar bob lefel er mwyn cynnal yr iaith ac ehangu gorwelion plant yn ddwyieithog.	Nodwn y sylw.
14.2.10	Dylid darparu addysg drwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghymru ac mae angen diogelu'r iaith ar bob cyfrif. Mae yna hefyd fantais iechyd wedi'i phrofi'n wyddonol fod bod yn rhugl mewn dwy iaith neu fwy, fel Cymraeg a Saesneg, yn gallu lleihau'r risg o ddatblygu dementia sy'n un peth da er mwyn ysgafnu'r pwysau ar y GIG.	Nodwn y sylw.
14.2.11	Mae llawer o bobl yn anymwybodol o fanteision dwyieithrwydd a'r cyfoeth o gyfleoedd a phrofiadau sydd ar gael o fod yn gallu siarad yr iaith leol. Drwy gynnig addysg cyfrwng Cymraeg i bawb, bydd yn bosib newid rhai o'r agweddau hyn.	Nodwn y sylw.
14.2.12	Mae hyrwyddo'r iaith Gymraeg a dwyieithrwydd yn fantais aruthrol i wella dealltwriaeth plant o'u diwylliant a'u hanes, yn	Nodwn y sylw.

	ogystal â hyrwyddo arfer yr iaith drwy gydol eu bywydau, e.e. rhagolygon gwaith gwell, manteision dwyieithrwydd ayyb.	
14.2.13	Bydd creu disgyblion dwyieithog yn agor drysau iddynt ar draws gwahanol sgiliau, yn gymdeithasol ac o ran gwaith / busnes. Wrth i flaenoriaeth Llywodraeth Cymru o weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 ddatblygu, bydd y cynllun hwn yn sicrhau y bydd gan ddisgyblion YBH fynediad at y cyfleoedd fydd yn deillio o hynny, yn lleol a thu allan i'r ardal.	Nodwn y sylw.

14.3 Cyfeirio at 'Cymraeg 2050'

14.3.1	Bydd y cynnig yn cyfrannu at bolisi Llywodraeth Cymru i weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.	Nodwn y sylw. Mae'r Cyngor yn cytuno y byddai'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn cyfrannu at nod Llywodraeth Cymru o weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.
14.3.2	Bydd hyn yn sicrhau bod plant yn hyderus yn y ddwy iaith, gan helpu i gyrraedd y targed o filiwn o siaradwyr Cymraeg.	Fel yr uchod.
14.3.3	Nod polisi Llywodraeth Cymru yw cael miliwn o siaradwyr Cymraeg. Nid oes un ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg ym Mhowys ar hyn o bryd (yr unig sir yng Nghymru), felly mae'n hen bryd i ni gael un.	Fel yr uchod.
14.3.4	Bydd y cynnig yn cefnogi'r iaith Gymraeg ac yn sicrhau ei dyfodol fel iaith gymunedol ac fel rhan o darged Llywodraeth Cymru i gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.	Fel yr uchod.
14.3.5	Bydd yn helpu i warchod a datblygu'r iaith Gymraeg ym Mro Ddyfi, ac ym Mhowys yn gyffredinol, drwy gynyddu nifer y	Fel yr uchod.

	siaradwyr Cymraeg a chyfrannu at nod y Llywodraeth o gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.	
14.3.6	Bydd y cynnig yn cefnogi'r iaith Gymraeg ac yn sicrhau ei dyfodol fel iaith gymunedol ac yn cyfrannu at darged Llywodraeth Cymru i gael miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.	Fel yr uchod.
14.3.7	Mae gan Lywodraeth Cymru gynllun i weld miliwn o siaradwyr Cymraeg a'r unig ffordd o gyrraedd y nod hwn yw cynyddu mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn sylweddol. Mae angen normaleiddio dwyieithrwydd a'r ffordd i wneud hynny yw o'r crud, a dyna'n union sy'n cael ei argymell yma.	Fel yr uchod.
14.3.8	Mae'n rhan o strategaeth Llywodraeth Cymru i gael miliwn o siaradwyr Cymraeg.	Fel yr uchod.
14.3.9	Ni fydd yn hawdd cyrraedd targed 'Cymraeg 2050' heb fod continwwm iaith Gymraeg ar gael i ddisgyblion o'r crud i'r brifysgol. Mae'n hanfodol bod newidiadau strwythurol a systematig fel hyn yn digwydd fel mater o frys. Rhaid cymryd camau a rhoi newidiadau ymarferol yn eu lle i gyrraedd y targedau hyn. Polisi'r Cyngor ei hun yw hwn (yn ei strategaeth WESP ddiweddaraf).	Fel yr uchod.

14.4 Rhywbeth arall

14.4.1	O ran hyrwyddo mwy ar y Gymraeg i'w chryfhau fel y byddai'n cael ei siarad yn ehangach, un o'r prif rwystrau yw diffyg addysgu'r Gymraeg wyneb yn wyneb y tu allan i Gymru ei hun, yn wahanol i'r Saesneg ac ieithoedd Ewropeaidd	Nodwn y sylw.
--------	---	---------------

	<p>eraill.0} Nid oes dim rheswm pam na ddylai'r Gymraeg fod ar gael fel iaith addysgu yng ngweddill y DU, efallai gan ddechrau gyda'r siroedd cyfagos yn Lloegr a choridorau teithio uniongyrchol eraill fel Gorllewin Canolbarth Lloegr, Glannau Mersi ac Avon. Mae llawer o feibion a merched o Gymru sy'n siarad Cymraeg eisoes yn addysgu mewn ysgolion yn yr ardaloedd hyn a gellid dibynnu arnynt i wirfoddoli i addysgu'r Gymraeg mewn ysgolion a dosbarthiadau nos dros y ffin.</p>	
--	---	--

15. CYFEIRIO AT FODELAU DARPARU ADDYSG CYFRWNG CYMRAEG

15.1 Addysg cyfrwng Cymraeg

15.1.1 Cefnogaeth i addysg cyfrwng Cymraeg

15.1.1.1	<p>Mae ysgol cyfrwng Cymraeg yn amgylchedd gwell i hwyluso defnyddio'r Gymraeg ym mhob agwedd ar fywyd ysgol. Yn aml iawn, mae cael ffrwd Saesneg yn atal datblygiad naturiol y Gymraeg y tu allan i'r dosbarth.</p>	Nodwn y sylw.
15.1.1.2	<p>Byddai'r adnoddau ar gael, a'r profiad, yn fwy cyfoethog pe bai'r ysgol yn gyfrwng Cymraeg yn hytrach na'n ddwy ffrwd.</p>	Nodwn y sylw.
15.1.1.3	<p>Byddai creu ysgol cyfrwng Cymraeg neilltuol hefyd yn cael effaith gadarnhaol iawn ar ddatblygiad y Gymraeg ym Mro Ddyfi ac yn y cymunedau lleol a gallai'r ysgol ganolbwyntio mwy fyth ar weithgareddau diwylliannol ac yn Gymraeg.</p>	Nodwn y sylw.

15.1.1.4	Mae ysgolion Cymraeg yn creu dinasyddion dwyieithog sy'n gallu defnyddio'r ddwy iaith yn gyfartal. Yr unig ffordd o wneud hyn yw drwy godi statws yr iaith leiafrifol fel eu bod yn gyfartal. Ysgolion Cymraeg swyddogol yw'r unig lefydd sy'n gwneud hyn. Nid yw'r model presennol yn darparu cydraddoldeb iaith. Bydd y Saesneg wastad yn cael ei defnyddio mwy.	Nodwn y sylw.
15.1.1.5	Mae gan Bowys gynllun strategol i ddatblygu addysg cyfrwng Cymraeg. Byddai ysgol Gymraeg ddynodedig ym Mro Hyddgen yn helpu i gwrdd ag ymrwymadau strategol y Cyngor o gefnogi datblygiad y Gymraeg ar draws Powys ac yn cwrdd â blaenoriaethau Llywodraeth Cymru i sicrhau bod mwy o bobl ar draws Cymru'n gallu siarad Cymraeg.	Nodwn y sylw.
15.1.1.6	Dyma'r amser iawn i gyflwyno newid fel hwn oherwydd bydd adeilad newydd ar un safle. Bydd hefyd yn cwrdd ag ymrwymiad a pholisi iaith Gymraeg Cyngor Sir Powys i ehangu addysg cyfrwng Cymraeg. Ers tro bellach, mae llawer o awdurdodau lleol eraill ar draws Cymru (hyd yn oed cymunedau lle nad yw'r Gymraeg yn iaith fwyafrifol) wedi agor ysgolion cyfrwng Cymraeg dynodedig.	Nodwn y sylw.
15.1.1.7	Bydd newid statws yr iaith yn golygu na fyddai rhaniadau ar sail iaith yn yr ysgol.	Nodwn y sylw.
15.1.1.8	Rhaid sefydlu ysgol cyfrwng Cymraeg cyn gynted â phosib.	Nodwn y sylw.
15.1.1.9	Bydd y newid statws yn sicrhau y gall yr ysgol gynllunio ar gyfer dyfodol mwy cynaliadwy i addysg cyfrwng Cymraeg, a bydd mewn sefyllfa well i reoli staff ac adnoddau a rhoi ffocws ar ddatblygu'r Gymraeg ar draws y cymunedau sy'n	Nodwn y sylw.

	gweld tref Machynlleth fel canolbwynt i gymdeithas ehangach yn y Canolbarth.	
15.1.1.10	Mae ysgol cyfrwng Cymraeg ddynodedig yn agor y drws i ddisgyblion fynychu prifysgolion drwy'r byd, beth bynnag yw'r iaith. Hefyd, ar draws pob ystod oed, mae addysg cyfrwng Cymraeg yn agor y drws i ddisgyblion, gan gynnwys rhai ag ADY, lle mae'r sgil o fod yn gallu siarad Cymraeg yn fuddiol. Felly, nid y disgyblion mwyaf abl yn unig sy'n gallu cael budd o addysg cyfrwng Cymraeg.	Nodwn y sylw.

15.1.2 Beirniadaeth o addysg cyfrwng Cymraeg

15.1.2.1	Nid wyf wedi fy mherswadio o fanteision ysgol uniaith Gymraeg – a ellir sicrhau'r un canlyniadau gydag uchelgais iaith Gymraeg cryfach ac wedi'i ddiffinio'n gliriach?	<p>Fel y nodwn yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn, mae'r trefniant dwy ffrwd presennol yn Ysgol Bro Hyddgen yn creu nifer o heriau i'r ysgol.</p> <p>Ym marn y Cyngor, byddai newid categori iaith yr ysgol yn raddol er mwyn gallu rhedeg yr ysgol fel ysgol un ffrwd yn sicrhau y gallai ddarparu'r cyfleoedd gorau posib i ddysgwyr yn y dyfodol.</p>
----------	--	---

15.2 Addysg dwy ffrwd

15.2.1 Cefnogaeth i addysg dwy ffrwd

15.2.1.1	Mae addysg dwy ffrwd yn annog dysgu a defnyddio'r Gymraeg drwy'r ysgol.	Nid yw hyn yn wir. Mewn ysgol dwy ffrwd, mae rhai dysgwyr yn cael eu cynorthwyo i ddod yn gwbl ddwyieithog ac mae dysgwyr eraill yn astudio yn
----------	---	--

		Saesneg yn unig. Mae'r dysgwyr yn y ffrwd Gymraeg yn astudio Cymraeg a Saesneg fel ieithoedd cyntaf a disgwylir iddynt fod yn gwbl ddwyieithog; mae dysgwyr yn y ffrwd Saesneg yn astudio Saesneg fel iaith gyntaf a Chymraeg fel ail iaith, ac nid yw hyn wedi'i gynllunio iddynt ddod yn gwbl ddwyieithog erbyn diwedd eu hamser yn yr ysgol.
15.2.1.2	Mae cael dwy ffrwd yn osgoi dangos unrhyw ffafriaeth tuag at y naill iaith neu'r llall ac yn cynnig addysg fwy cynhwysol sy'n rhoi cyfle i bob disgybl ddysgu a defnyddio'r Gymraeg yn ystod eu hastudiaethau.	Fel yr uchod.
15.2.1.3	Er bod cyfarwyddyd dosbarth dwy ffrwd yn cael ei feirniadu gan yr adroddiad a chan Estyn, y realiti yw bod y drefn hon yn yr uwchradd, naill ai gyda grwpiau blwyddyn wedi eu hollti'n rhannol neu 'ddyblu fyny' yn y cynradd, yn gyfaddawd hanfodol mewn ardaloedd gwledig os yw addysg gymharol leol i barhau'n eang. Ni allwn ddisgwyl i'r amodau sy'n bodoli mewn ardaloedd trefol mawr fod yn bosib mewn ardaloedd gwledig llai. Fodd bynnag, mae gan ganolfannau trefol mawr yn aml eu problemau penodol eu hunain a rhaid cofio bod arolwg lles diweddar wedi barnu mai pobl Powys yw'r hapusaf yn y DU!	Rydym yn cydnabod bod Ysgol Bro Hyddgen yn ysgol pob oed fach a gwledig gyda dwy ffrwd o gohortau amrywiol o ran maint a chydbwysedd iaith. Byddai gweithredu fel ysgol un ffrwd yn datrys y materion hyn dros amser a byddai'r model addysg yn fwy effeithlon. Fel y nodwn yn y ddogfen ymgynghori, un o'r rhesymau am y cynnig yw er mwyn gwella canlyniadau addysgol: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ni fyddai plant yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau ieithoedd cymysg yn yr uwchradd mwyach ○ Ni fyddai plant yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau oed cymysg yn y cynradd mwyach ○ Bydd mwy o ddisgyblion yn rhugl ac yn hyderus mewn defnyddio'r Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal
15.2.1.4	Mae'r drefn ddwy ffrwd bresennol yn gwasanaethu'r HOLL blant yn ein cymuned:	Fel yr uchod.

	<ul style="list-style-type: none"> - Os dymunwch i'ch plentyn dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg ar hyn o bryd, maen nhw'n gallu astudio pob pwnc drwy gyfrwng y Gymraeg - Os dymunwch i'ch plentyn dderbyn addysg cyfrwng Saesneg ar hyn o bryd, maen nhw'n gallu astudio pob pwnc drwy gyfrwng y Saesneg. - Os dymunwch i'ch plentyn barhau i astudio rhai pynciau yn Gymraeg ar hyn o bryd, ond gyda mynediad at rai pynciau yn Saesneg, mae YBH yn cynnig hyn hefyd. 	
15.2.1.5	Mae rhieni'n bendant o blaid yr addysg ddwy ffrwd yn YBH. Mae'n rhoi hyblygrwydd i'r rhieni a'r disgyblion ac yn rhoi cyfle i BOB plentyn gael llwyddo. Yn wir, mae'n gadael i ddisgyblion barhau mewn addysg cyfrwng Cymraeg yn hirach – mae'r newid mwyaf o Gymraeg i Saesneg yn digwydd yn CA4 pan fydd TGAU yn dechrau.	Fel yr uchod.
15.2.1.6	Yn y gorffennol, roedd cryfder ac ansawdd y ffrwd Gymraeg ym Mro Ddyfi'n tueddu i berswadio teuluoedd di-Gymraeg i anfon eu plant i'r ffrydiau Cymraeg – sy'n ymddangos i fod yn gwneud mwy i greu cymuned gydlynus na system o wahanu.	Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai cryfder ac ansawdd y ffrwd Gymraeg ar gael i bob disgybl – mae'r model dwy ffrwd yn parhau'r dull gwahanu.

15.2.2 Beirniadaeth o addysg ddwy ffrwd

15.2.2.1	Rwyf wedi bod yn hyrwyddo newid i gyfrwng Cymraeg ers i'r cyntaf o fy mhym plentyn ddechrau eu haddysg ym Mhowys tua 30 mlynedd yn ôl. Mae'r sefyllfa ddwy ffrwd bresennol wastad wedi cyfyngu ar y potensial i ddysgu'n effeithiol ym Mro Ddyfi.	Nodwn y sylw.
----------	---	---------------

15.2.2.2	Dros amser, mae adnoddau wedi cael eu neilltuo'n ddiangen i gynnal addysg dwy ffrwd – adnoddau prin y gellid bod wedi eu defnyddio i ddarparu addysg well ac efallai ehangach i fy mhlant i, a phlant pobl eraill.	Nodwn y sylw.
15.2.2.3	Gallaf weld nad yw'r ffrwd Saesneg yn gynaliadwy. Mae'r nifer sy'n ymuno pob blwyddyn fach ac addysgir nifer o flynyddoedd gyda'i gilydd. Mae wedi creu sefyllfa lle bu'n rhaid gwneud penderfyniadau anodd am faint y dosbarthiadau i aros o fewn cyllideb. Er enghraifft, er mwyn osgoi cyfuno gormod o grwpiau blwyddyn yn y ffrwd Saesneg, bu'n rhaid creu dosbarth cyfrwng Cymraeg oedd yn rhy fawr.	Nodwn y sylw.
15.2.2.4	Gallaf ddeall y trafferthion a'r heriau ychwanegol y mae ysgolion dwy ffrwd yn ei wynebu'n barhaus. Mae hyn yn cynnwys y goblygiadau ariannol o gynnal dwy ffrwd. Hefyd, mae'n creu llai o hyblygrwydd wrth reoli maint y dosbarthiadau a neilltuo staff ac adnoddau.	Nodwn y sylw.
15.2.2.5	Nid yw ysgolion dwy ffrwd cystal am ddatblygu sgiliau iaith Gymraeg plant, sy'n llai tebygol o deimlo eu bod yn perthyn i'r gymuned leol (wele Cunnington Wynn 2019).	Nodwn y sylw.
15.2.2.6	Nid yw ysgolion dwy ffrwd yn gweithio. Maen nhw'n ddrud i'w cynnal ac nid yw'r plant yn cael eu trochi'n iawn yn y Gymraeg. Mae'r diffyg pynciau ar gael yn Gymraeg wrth i'r plant fynd yn hŷn yn warthus. Mae bron yn embaras eu galw'n 'ffrydiau Cymraeg' oherwydd dim ond canran fach iawn o bynciau sydd ar gael yn Gymraeg mewn ysgolion	Nodwn y sylw.

	eraill.	
15.2.2.7	Fel teulu, os na fydd y sefyllfa'n gwella, bwriadwn anfon ein plant i'r ysgol yng Ngheredigion. Nid yw ysgolion dwy ffrwd cystal am ddatblygu sgiliau iaith Gymraeg plant, sy'n llai tebygol o deimlo eu bod yn perthyn i'r gymuned leol (wele Cunnington Wynn 2019).	Nodwn y sylw.
15.2.2.8	Mae plant yn y ffrwd Saesneg yn aml yn gadael yr ysgol heb fod yn rhugl yn Gymraeg. Mae hyn yn creu anfantais wrth iddynt symud i addysg uwch: mae cymhellion ariannol sylweddol i ddysgwyr sy'n astudio yn Gymraeg (ewch i www.colegcymraeg.ac.uk am fanylion o ysgoloriaethau cyfrwng Cymraeg, ac i wefannau prifysgolion Aberystwyth, Bangor a Choleg y Drindod Dewi Sant am fanylion am ysgoloriaethau cyfrwng Cymraeg sydd ar gael).	Nodwn y sylw.

16. CYFEIRIO AT WAHANIAETHU / ANGHYDRADDOLDEB

16.1	Byddai'r newid cyfarwyddyd a gynigiwch yn gwahaniaethu yn erbyn rhai nad ydynt yn rhugl yn Gymraeg gan roi opsiynau prin iawn o ysgolion uwchradd i ddarpar ddisgyblion.	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno y byddai'n gwahaniaethu yn erbyn siaradwyr Cymraeg. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol o flwyddyn Derbyn i fyny, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd. Byddai disgyblion o gartrefi lle na siaredir dim Cymraeg yn cael eu trochi yn yr iaith Gymraeg ac yn dod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn</p>
------	--	--

		symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.
16.2	Mae newid yr iaith i Gymraeg 100% yn wahaniaethu. Ein plant fydd yn dioddef ac yn cael gwybod nad oes croeso iddynt yn yr ysgol hon.	Fel yr uchod.
16.3	Gellid dadlau y byddai newid i gyfrwng Cymraeg yn gwahaniaethu yn erbyn teuluoedd ac unigolion uniaith Saesneg. Nid oes ysgolion cyfrwng Saesneg yn yr ardal.	Fel yr uchod.
16.4	Mae Saesneg yn un o ieithoedd swyddogol Cymru felly ni ddylid gwahaniaethu yn erbyn siaradwyr Saesneg.	Fel yr uchod.
16.5	Bydd gwneud i ffwrdd â'r ffrwd Saesneg yn atal plant rhag mwynhau'r hawl, a gadarnheir gan y Cenhedloedd Unedig, i addysg yn eu hiaith gyntaf. Mae'n teimlo fel rhagfarn hiliol am beidio â bod yn Gymraeg, neu'n ddigon Cymraeg!	Fel yr uchod.
16.6	Ni fyddai cydraddoldeb pe gwneir i ffwrdd â'r Saesneg.	Nodir y sylw hwn, fodd bynnag mae'r Cyngor yn credu nad yw'r sefyllfa bresennol yn rhoi cydraddoldeb oherwydd nid yw'r holl blant sy'n derbyn addysg ym Machynlleth yn cael cyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg yn ystod eu hamser yn yr ysgol. Byddai'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol yn sicrhau bod gan holl ddisgyblion Machynlleth gyfle i ddod yn rhugl yn Gymraeg a Saesneg yn y dyfodol.

		Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.
16.7	Yn union fel y mae'n bwysig cynnig addysg yn Gymraeg, mae'r un mor bwysig cynnig addysg yn Saesneg. Mae'r rhai sy'n dymuno derbyn eu haddysg yn Gymraeg eisoes yn gallu gwneud hyn, ond drwy symud i Gymraeg yn unig, bydd llai o gyfle a chydraddoldeb nid mwy.	Fel yr uchod.
16.8	Mae angen hawliau cyfartal nid cymdeithas o bobl uniaith.	Nod y cynnig yw sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg, felly ni fyddai gweithredu'r cynnig yn creu cymdeithas o bobl uniaith. Mae'r drefn ddwy ffrwd bresennol yn golygu bod plant cyfrwng Cymraeg yn dod yn gwbl ddwyieithog, ond ychydig iawn o ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg sy'n datblygu sgiliau dwyieithog llawn.
16.9	Bydd gwneud i ffrwd â'r ffrwd Saesneg yn golled enfawr i'r gymuned a'r plant sy'n mynd drwy'r system; yn 2020 gweithiwn o blaid cyfle cyfartal, mae YBH yn gwneud fel arall.	Nod y cynnig yw sicrhau bod gan bob disgybl yn Ysgol Bro Hyddgen gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg. Mae'r drefn ddwy ffrwd bresennol yn golygu bod plant cyfrwng Cymraeg yn dod yn gwbl ddwyieithog, ond ychydig iawn o ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg sy'n datblygu sgiliau dwyieithog llawn.

16.10	Mae'n drewi o lanhau cymdeithasol.	Nid yw'r Cyngor yn cytuno â'r datganiad hwn. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig, byddai croeso i ddisgyblion o bob cefndir ieithyddol yn Ysgol Bro Hyddgen.
16.11	Byddai'r Cyngor yn cael ei lambastio, fel y dylai, o geisio creu ysgol cyfrwng Saesneg yn YBH – pam nad yw'n cydnabod y rhagrith pur a'r rhagfarn gwrth-Seisnig y tu ôl i'r cynnig?	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno bod rhagrith pur a rhagfarn gwrth-Seisnig y tu ôl i'r cynnig. Y duedd yn ardal Machynlleth dros y blynyddoedd diwethaf yw gweld cynnydd yng nghanran y disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg, gan gynnwys rhai o gefndiroedd di-Gymraeg. Mae'r cynnig hwn yn adlewyrchu hynny.</p> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol o flwyddyn Derbyn i fyny, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd. Byddai disgyblion o gartrefi lle na siaredir dim Cymraeg yn cael eu trochi yn yr iaith Gymraeg wrth ddechrau'r ysgol ac yn dod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p>
16.12	Mae'r cynnig yn hollol annheg. Drwy gyflwyno'r polisi hwn rydych mewn gwirionedd yn creu elfen ddethol i'r disgyblion, a byddai rhai a symudir i ysgolion eraill yn cael eu hystyried yn fethiant gan eu cyfoedion.	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno bod y cynnig yn hollol annheg nac y byddai'n creu elfen ddethol.</p> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol o flwyddyn Derbyn i fyny, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd. Byddai disgyblion o gartrefi lle na siaredir dim Cymraeg yn cael eu trochi yn yr iaith Gymraeg wrth ddechrau'r ysgol ac yn dod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p>

		<p>Nod y Cyngor yw y gallai'r disgyblion barhau i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol, ond yn y pen draw mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i ymgeisio am le mewn unrhyw ysgol o'u dewis. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno, a'u dewis nhw a fyddai hynny.</p>
16.13	<p>Credaf y bydd y cynnig yn gwahaniaethu yn erbyn disgyblion ag anawsterau dysgu ac na fyddai'n rhoi cyfle cyfartal iddynt. Ni fyddai ganddynt fynediad cyfartal at addysg. Yn bwysicach na dim, credaf ei fod yn gwahaniaethu yn erbyn plant a phobl ifanc a fyddai'n dewis dysgu yn Saesneg ac a fyddai'n colli'r rhyddid hanfodol hwn i ddewis.</p>	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno bod y cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn gwahaniaethu yn erbyn plant ag anawsterau dysgu.</p> <p>Mae plant ag ADY mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru'n derbyn cymorth rhagorol fel bo angen. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, byddem yn gweithio gyda'r ysgol i sicrhau bod cymorth priodol yn cael ei roi i unrhyw ddisgyblion ag ADY, ac yn gweithio ag awdurdodau cyfagos i ddatblygu'r arferion gorau a chynnig cymorth ychwanegol pe bai angen.</p> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol o flwyddyn Derbyn i fyny, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd. Byddai disgyblion o gartrefi lle na siaredir dim Cymraeg yn cael eu trochi yn yr iaith Gymraeg ac yn dod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p>

		Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.
--	--	---

17. EFFAITH AR GRWPIAU GYDA NODWEDDION A WARCHODIR

17.1 Poeni am yr effaith ar ddisgyblion ag ADY

17.1.1	Gallai plant ag ADY gael trafferthion os nad Cymraeg yw eu hiaith gyntaf. Sut y bydd Powys yn dod dros hyn?	<p>Ar draws Cymru mae plant ag AAA / ADY yn cael eu haddysgu'n llwyddiannus mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg, p'un ai'n dod o gartrefi Cymraeg eu hiaith, cartrefi di-Gymraeg neu gartrefi lle siaredir ieithoedd eraill. Gall Ysgol Bro Hyddgen, ynghyd ag ysgolion eraill, elwa o ddysgu arferion gorau.</p> <p>Mae strategaeth AAA / ADY Powys, a gytunwyd gan y Cabinet yn Nhachwedd 2021, wedi ymrwymo i wella'r ddarpariaeth i bob disgybl AAA / ADY, beth bynnag yw eu hiaith gyntaf. Mae hyn yn cynnwys disgyblion y gellir eu haddysgu mewn gwersi prif ffrwd, yn ogystal â rhai sydd angen addysg arbenigol arnynt.</p> <p>Fel rhan o'r strategaeth, mae'r awdurdod lleol yn datblygu a gwella ei ystod o ddarpariaeth arbenigol, gan gynnwys drwy ganolfannau arbenigol ac unedau lloeren i ysgolion arbennig, i sicrhau y gellir cwrdd ag anghenion pob disgybl ym Mhowys yn effeithiol. Mae dyluniad yr adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen yn cynnwys</p>
--------	---	--

	<p style="text-align: center; font-size: 48px; opacity: 0.3; transform: rotate(-45deg);">DRAFT</p>	<p>cyfleusterau llawer gwell i alluogi plant ag AAA / ADY i dderbyn cymorth o ansawdd uchel.</p> <p>Ni fydd yr ysgol yn newid o gyfrwng Cymraeg i gyfrwng Saesneg dros nos. Bydd cyfnod pontio i'r disgyblion sydd yn yr ysgol yn barod. Dros y cyfnod pontio, bydd disgyblion AAA / ADY yn y ffrwd Saesneg yn YBH ar hyn o bryd yn parhau i dderbyn eu haddysg yn Saesneg, fel yr amlinellir yn y cynnig. Bydd plant sy'n mynychu'r ganolfan arbenigol yn Ysgol Bro Hyddgen yn parhau i fynd i'r ganolfan, beth bynnag yw eu hiaith gyntaf – Saesneg, Cymraeg neu iaith arall.</p> <p>Os gweithredir y cynnig, bydd disgyblion ag AAA / ADY yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Rhan allweddol o'r strategaeth yw bod gan ddisgyblion ag AAA / ADY hawl i gael eu haddysgu mewn ysgolion prif ffrwd ochr yn ochr â'u cyfoedion.</p> <p>O dan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thriwlynlys Addysg (Cymru) 2018, bydd gan ddisgyblion ag ADY gynlluniau datblygu unigol (IDP) yn nodi pa anghenion sydd ganddynt a'r cymorth a roddir iddynt. Gallai hyn gynnwys cymorth gan staff yr ysgol yn ogystal â chymorth arbenigol gan yr awdurdod lleol. Lle bo hynny'n briodol, gallai ymyriadau ddigwydd drwy gyfrwng y Saesneg. Bydd hyn yn dibynnu ar anghenion y disgybl unigol. Felly hefyd, os bydd disgybl yn cyrraedd yr ysgol heb ddim Saesneg, gallai'r cymorth fod ar gael yn eu hiaith eu hunain.</p>
--	--	--

17.1. 2	Sut y byddwch yn gallu ymateb i rieni sy'n poeni am eu plant sy'n Saesneg iaith gyntaf ac sydd ag anghenion addysgol arbennig?	Darllenwch y sylw uchod os gwelwch yn dda.
17.1. 3	Mae nifer o ddisgyblion ag ADY yn ei chael yn anodd dysgu hyd yn oed yn eu hiaith gyntaf, ac rwy'n poeni am ba gymorth fydd ar gael i ddisgyblion gyda phroblemau emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiad, sydd eisoes gyda rhwystrau addysgol, heb orfod cael eu haddysgu mewn iaith wahanol i'w mamiaith.	<p>Fel rhan o'r adeilad newydd i YBH, bydd cyfleusterau gwell i blant ag ystod o anghenion, gan gynnwys problemau emosiynol, cymdeithasol ac ymddygiad.</p> <p>Mae'r awdurdod lleol wrthi'n gweithio gyda nifer o ysgolion uwchradd ar ddatblygu canolfannau lles fel y gellir cynorthwyo disgyblion sy'n gorboeni mewn unrhyw ffordd. Y bwriad yw bod gan bob ysgol wasanaeth lles effeithiol.</p> <p>Mae'r awdurdod lleol yn darparu amrywiaeth o hyfforddiant i ysgolion ar strategaethau a rhaglenni i ateb anghenion plant gyda phroblemau emosiynol, ymddygiad a chymdeithasol. Hefyd, mae gan yr uned cyfeirio disgyblion a'r ysgolion arbennig wasanaethau allgymorth sy'n rhoi cyngor, arweiniad a hyfforddiant i ysgolion prif ffrwd.</p>
17.1. 4	Ni fydd gan blant ag anghenion dysgu ychwanegol o gefndir Saesneg y cymorth y dylent ei gael.	Darllenwch y sylw uchod os gwelwch yn dda.
17.1. 5	Bydd plant ag anawsterau dysgu'n dioddef, naill ai o orfod teithio i rywle arall a chael eu gwahanu oddi wrth eu cymuned, neu o dderbyn eu haddysg mewn iaith nad yw'r iaith y maen nhw'n ei siarad.	Un o nodweddion allweddol y Strategaeth ADY yw bod disgyblion yn derbyn addysg o ansawdd uchel sy'n ateb eu hanghenion mor agos â phosib i'w cymuned leol. Rydym yn llwyr gydnabod pwysigrwydd bod plant yn gallu mynd i'r ysgol gyda'u brodyr / chwiorydd a ffrindiau.

		Efallai y bydd angen cyfleusterau mwy arbenigol ar nifer fach iawn o ddisgyblion ag anghenion dwys iawn, er enghraifft mewn ysgol arbennig. Er mwyn lleihau'r amser y bydd nifer fach o blant yn ei dreulio'n teithio i ysgolion arbennig, mae'r awdurdod lleol yn sefydlu unedau lloeren i'r ysgolion arbenigol mewn rhannau o Bowys lle nad oes ysgol arbennig.
17.1.6	Bydd plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol o gartrefi Saesneg eu hiaith yn cael eu gorfodi i deithio'n bell i dderbyn addysg yn Saesneg.	<p>Ar draws Cymru mae disgyblion ag AAA / ADY o gartrefi di-Gymraeg sy'n cael eu haddysgu'n llwyddiannus mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg. Nid yw'r iaith yn rhwystr iddynt gyflawni eu potensial. Yn wir, mae gallu siarad dwy iaith neu fwy'n gwella prosesau meddwl disgyblion.</p> <p>Mae ysgolion yn sensitif iawn i anghenion disgyblion ag AAA / ADY. Os oes angen peth cymorth yn Saesneg, byddai'n cael ei roi.</p> <p>Yn y ganolfan arbenigol, sy'n rhoi gwasanaeth i'r disgyblion gyda'r anghenion mwyaf dwys, bydd addysgu a chymorth yn parhau i gael ei ddarparu yn Saesneg a Chymraeg yn ôl anghenion pob plentyn unigol.</p>
17.1.7	Credaf y bydd hyn yn gwahaniaethu yn erbyn pobl ag ADY oherwydd diffyg cymorth ac adnoddau ac yn creu rhwystr arall i'w dysgu.	<p>Ni fydd diffyg cymorth nac adnoddau. Wele'r sylwadau blaenorol ar gymorth a hyfforddiant.</p> <p>Mae'r awdurdod lleol wedi prynu adnoddau cyfrwng Cymraeg i ddisgyblion ag AAA / ADY a bydd yn parhau i weithio ag ysgolion i sicrhau bod ganddynt adnoddau priodol.</p>

17.1.8	Mae gan ddysgwyr AAA ddigon o broblemau heb ychwanegu cyfyngiadau iaith atynt.	Nid yw iaith yn gyfyngiad. Yn wir mae'n gwella dysgu plentyn. Nodwedd bwysig o addysg yng Nghymru o dan y Ddeddf ADY yw cynllunio person-ganolog. Os nad yw disgybl yn gwneud cynnydd priodol, bydd cymorth yn cael ei roi. Mewn rhai achosion, gallai fod drwy gyfrwng y Saesneg.
17.1.9	Rwy'n poeni am blant lle nad y Gymraeg yw eu hiaith gyntaf ac sy'n cael trafferth dysgu ac a fyddai'n cael problemau mewn ysgol cyfrwng Cymraeg.	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau uchod os gwelwch yn dda. Dylid cofio mai nod ysgol cyfrwng Cymraeg yw sicrhau bod disgyblion yn gadael yr ysgol gyda sgiliau lefel uchel yn Gymraeg a Saesneg.
17.1.10	I rai plant, gall fod yn ddigon anodd deall eu hiaith gyntaf, heb sôn am y pwysau ychwanegol o fod mewn amgylchedd newydd sy'n disgwyl iddynt ddysgu mewn iaith a allai fod yn hollol wahanol i'r un y maen nhw wedi arfer â hi. Sut fydd hyn yn eu galluogi a'u grymuso i gyrraedd eu llawn potensial?	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau uchod os gwelwch yn dda.
17.1.11	Gwn fod rhieni'n poeni'n ofnadwy am addysgu plant ag anghenion dysgu ychwanegol drwy gyfrwng y Gymraeg. Credaf fod angen tawelu eu hofnau drwy sicrhau bod hyn yn bosib a bod cymorth priodol ar gael. Peidiwch ag anwybyddu eu pryderon – maen nhw'n rhai dilys.	Mae'r Cyngor yn llwyr gydnabod y pryderon hyn. Bydd yr ysgol a'r awdurdod lleol yn gweithio gyda rhieni dros y misoedd a'r blynyddoedd nesaf i drafod eu pryderon a'u sicrhau y bydd eu plant yn derbyn cymorth i gyrraedd eu potensial. Mae tystiolaeth ar draws Cymru fod disgyblion ag AAA / ADY o gartrefi di-Gymraeg yn gallu cyflawni canlyniadau da iawn mewn ysgolion cyfrwng Saesneg a Chymraeg.
17.1.12	Fodd bynnag rwy'n poeni sut y bydd hyn yn effeithio ar blant ag anghenion dysgu ychwanegol nad ydynt yn gallu dysgu yn	Mae athrawon a staff cymorth yn hynod sensitif i anghenion plant ag AAA / ADY a byddent yn gwneud yn

	Gymraeg. Gobeithio yn yr amgylchiadau hyn y byddai'r rheolau'n cael eu llacio i sicrhau nad oes gwahaniaethu yn eu herbyn.	siŵr eu bod yn deall pob cysyniad yn eu haddysg. Ar adegau, efallai y byddai angen esboniad yn Saesneg. Ni fydd unrhyw wahaniaethu.
17.1.13	Mae canran uchel o ddisgyblion ar y gofrestr ADY yn mynychu'r ffrwd Saesneg. Bydd datblygiad y disgyblion hyn yn cael ei effeithio'n ddifrifol os na fydd eu haddysg yn eu mamiaith.	Bwriadwn weithredu'r cynnig yn raddol felly os yw disgyblion eisoes yn y ffrwd Saesneg, byddent yn aros yn y ffrwd honno.
17.1.14	Mae angen edrych o ddifrif ar ddarpariaeth AAA Powys. Dyma'r cohort y bydd y newid mewn statws yn effeithio fwyaf arnynt. Gobeithio y bydd hyn yn ganran isel.	Mae'r awdurdod lleol wedi cynhyrchu strategaeth ADY fanwl ac wedi ymgynghori arni, ac sydd ar gael ar wefan Powys. Mae'r strategaeth hon yn un helaeth ac yn cael ei gweithredu'n ddi-oed. Byddwn yn parhau i werthuso effaith ein strategaeth AAA / ADY newydd.
17.1.15	Yn aml iawn, er mwyn dysgu'r cwricwlwm, mae angen cyfryngau ac adnoddau TG ychwanegol ar ddisgyblion ADY ac nid ydyn nhw bob amser ar gael yn Gymraeg, e.e. PECS a modelau cyfathrebu amgen sydd ddim ar gael yn Gymraeg fel arfer.	Rydyn ni'n derbyn hyn. Byddwn yn gweithio â'r tîm cynhwysiant ym Mhowys ac mewn awdurdodau cyfagos eraill i gaffael yr adnoddau hyn a'r cymorth sydd ei angen. Bydd yr adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen yn elwa o fuddsoddiad trwm mewn technoleg.
17.1.16	Bydd effaith ddifrifol ar allu disgyblion ADY i dderbyn addysg gwbl gynhwysol a chefnogol os nad ydynt yn gyffyrddus i gyfathrebu neu'n gallu cyfathrebu yn Gymraeg.	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau uchod os gwelwch yn dda.
17.1.17	Rhaid i ni ystyried a blaenoriaethu plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol hefyd, rwy'n siŵr y bydd rhai sy'n gweithio yn yr Adran ADY ym Mhowys wedi lleisio pryderon am y cynnig hwn, hynny yw y bydd cyfyngu'r dewis o iaith i blentyn ag ADY yn ychwanegu rhwystr arall i'w dysgu heb os. Pwysaf arnoch i feddwl am y plentyn unigol.	Mae'r ffocws ar y plentyn unigol yn hollbwysig. Ni fydd y cynnig hwn yn newid hynny. Mae ymarfer effeithiol mewn awdurdodau lleol eraill drwy Gymru'n dangos y gall disgyblion o gartrefi di-Gymraeg gyflawni'n dda iawn mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg.

17.1. 18	Mae'n teimlo'n annheg y byddai'n rhaid i rai yn y gymuned chwilio am ysgol arall bellach i ffwrdd i gwrdd ag anghenion eu plant, yn enwedig rhai ag anawsterau dysgu. Mae llawer o deuluoedd yn dewis y ffrwd Saesneg i'r plant hyn i leihau'r pwysau oddi wrth iaith ychwanegol sy'n eithriadol anodd i lawer. Byddai'n bechod i Fachynlleth golli rhan fawr o'i chymuned pe bai hyn yn cael ei weithredu.	Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion AAA / ADY o gartrefi di-Gymraeg yn dysgu'n llwyddiannus iawn mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg. Mewn ychydig iawn o achosion, gallai fod angen ysgol arbennig ar y disgyblion. Dyma'r unig adeg y byddem yn disgwyl i blentyn orfod teithio'n bellach.
17.1. 19	Mae llawer o ddisgyblion ADY yn cael trafferthion sylweddol iawn mewn sefyllfaoedd cymdeithasol a gyda chyfathrebu, ac efallai hefyd gydag anawsterau ymddygiad. Bydd y pethau hyn i gyd yn anoddach i'w goresgyn os bydd angen iddynt dderbyn eu haddysg mewn amgylchedd nad ydynt yn teimlo'n 100% eu bod yn gallu cyfathrebu a chael eu coleddu ynddo.	Rydyn ni'n derbyn hyn. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, bydd cymorth gan yr ysgol a'r tîm Athrawon Bro (sy'n darparu'r addysg drochi) yn cael ei roi i gryfhau sgiliau dysgu Cymraeg dysgwyr ag AAA / ADY.
17.1. 20	Byddai'n mynd â hawl y plentyn i ddysgu yn iaith y cartref oddi arnynt ac yn creu rhwystrau dysgu i rai, yn enwedig rhai ag ADY. Ar ôl siarad â therapyddion synhwyraidd, ffisiotherapyddion a therapyddion iaith a lleferydd yn helaeth am y newid sydd mewn golwg, gwn y bydd yr effaith ar rai disgyblion yn hynod negyddol gan greu mwy o anghydraddoldeb dysgu.	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau blaenorol os gwelwch yn dda. Bydd therapyddion iaith a lleferydd yn aml yn cynghori y dylid cyflwyno rhaglenni arbenigol ym mamiaith y plentyn. Byddem bob tro'n gofyn am gyngor arbenigol gan y therapydd.
17.1. 21	Os oes gan blentyn anghenion addysgol arbennig sy'n gofyn iddynt ddysgu'n gyfangwbl yn Saesneg, a fyddai hyn ar gael drwy'r ddarpariaeth AAA? Dim ond meddwl ydw i am gynllun manwl i'r ychydig a allai ddiodef.	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau blaenorol os gwelwch yn dda. Bydd cydlynnydd anghenion ychwanegol yr ysgol, a swyddogion yr awdurdod lleol, gan gynnwys athrawon arbenigol a seicolegwyr addysgol, yn asesu anghenion y disgybl a rhoi cyngor. Bydd y cynllun person-ganolog yn sicrhau bod yr addysg yn ateb anghenion y disgybl.

17.1. 22	Er bod rhesymau cryf dros annog addysg ddwyieithog, nid yw hynny'n addas i bob plentyn, yn enwedig rhai ag anghenion addysgol ychwanegol a fydd, yn enwedig rhai, yn cael trafferth ffynnu yn yr amgylchedd hwn. O ystyried bod yr ysgol yn gwasanaethu dalgylch eang, dylai geisio sefydlu system gynhwysol sy'n addas i bob dysgwr.	Y bwriad yw bod pob disgybl yn gadael yr ysgol gyda sgiliau effeithiol yn Saesneg ac yn Gymraeg.
17.1. 23	Rwy'n poeni am blant nad ydynt yn gallu dysgu Cymraeg oherwydd trafferthion iaith a lleferydd, dyslecsia ac anghenion AAA eraill. Nid oes gen i ffydd yn yr ysgol i roi digon o gymorth iddynt. Mae rhai plant yn cael trafferth ag un iaith heb sôn am ddwy.	<p>Mae'r ysgol a'r Cyngor yn gallu rhoi cymorth i blant gyda dyslecsia drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.</p> <p>Mae'n bosib y bydd disgyblion ag anawsterau sylweddol yn mynd i'r ganolfan arbenigol yn YBH.</p> <p>Fel rhan o'r Strategaeth ADY, mae'r awdurdod wedi ariannu 14 o athrawon i astudio diplomâu ôl-radd arbenigol mewn ystod o anghenion AAA / ADY a bydd yn ariannu mwy o athrawon y flwyddyn nesaf.</p> <p>Hefyd yn ddiweddar, mae'r awdurdod lleol wedi cyflogi tîm o athrawon arbenigol fydd yn gweithio â'r ysgolion ar agweddau ar AAA / ADY fel anawsterau dysgu penodol (dyslecsia) ac iaith a lleferydd.</p> <p>Mae'r awdurdod lleol yn gweithio gyda'r ysgolion arbennig i ddatblygu Gwasanaeth Awtistiaeth Powys. Mae'r tair ysgol arbennig a'r uned cyfeirio disgyblion yn rhoi gwasanaeth allgymorth i ysgolion.</p> <p>Bydd y pethau hyn i gyd yn golygu bod staff ar draws Powys yn datblygu sgiliau ac arbenigedd mewn gwahanol anghenion AAA / ADY.</p>

17.1. 24	Efallai na fydd disgyblion gyda syndrom Asperger yn gallu ymdopi â'r ffrwd Gymraeg yn yr uwchradd ac felly'n gorfod teithio ar fws am 18 milltir, fydd efallai ddim yn bosib iddynt.	<p>Nodwn y sylw.</p> <p>Mae'r Cyngor wrthi'n datblygu Gwasanaeth Awtistiaeth Powys i helpu disgyblion ag awtistiaeth, gan gynnwys syndrom Asperger.</p> <p>Mae llawer o blant ag awtistiaeth yn gorboeni'n sylweddol. Bydd angen i'r ysgol roi sylw i hyn drwy ddatblygu canolfan les.</p>
17.1. 25	Bydd gwneud i fwrdd â'r ffrwd Saesneg yn effeithio ar blant o deuluoedd di-Gymraeg sydd ag anableddau dysgu, yn enwedig rhai gydag anableddau dysgu a deall iaith, fel Awtistiaeth. Gallai plentyn ag Awtistiaeth fod yn gallu mynd i ysgol prif ffrwd a chyflawni'n academaidd yn dda iawn yn eu hiaith gyntaf, ond ni fyddent yn gallu ymdopi â'r heriau gwybyddol o amgylchedd ail iaith. Yn ogystal, i blant Awtistig gydag anawsterau prosesu synhwyrdd, mae effaith gorfod teithio'n bellach i dderbyn addysg addas yn debygol o fod yn llawer mwy negyddol. Bydd plentyn awtistig sy'n cael eu tynnu allan o'r ardal leol ar gyfer eu haddysg yn llawer llai tebygol o allu creu cysylltiadau cymdeithasol â'u cyfoedion ac yn fwy tebygol o deimlo'n ynysig a chael llai o gyfle i ddatblygu sgiliau cymdeithasol o ganlyniad. Mae cyfraddau awtistiaeth yng Nghymru ar gynnydd, gyda dros 1% o boblogaeth y DU gyda'r cyflwr hwn. Mewn ysgol yr un faint ag Ysgol Bro Hyddgen, byddech yn disgwyl i 4-5 disgybl fod â'r cyflwr ac efallai o dan anfantais drwy wneud i fwrdd â'r opsiwn cyfrwng Saesneg.	<p>Nodwn y sylw. Darllenwch y sylw uchod os gwelwch yn dda.</p> <p>Mae'r Cyngor wrthi'n datblygu Gwasanaeth Awtistiaeth Powys i helpu disgyblion ag awtistiaeth.</p>
17.1. 26	Yn enwedig yn achos disgyblion ag Awtistiaeth, mae angen amgylchedd dysgu cyfarwydd iawn, nid un sy'n ynysu a chreu	Mae'r Cyngor yn cytuno â'r sylw hwn. Mae'r Cyngor wrthi'n datblygu Gwasanaeth Awtistiaeth Powys i roi sylw

	mwy o ansicrwydd am y byd o'u cwmpas. Dylai'r ysgol fod yn hafan ac amgylchedd cynhwysol iddynt.	i'r materion hyn. Bydd hyn yn cynnwys gweithio ag ysgolion i ddatblygu canolfannau lles, fydd yn rhywle diogel i ddisgyblion gael mynd os byddent yn gorboeni.
1.1.2 7	Mae llawer o blant gyda dyslecsia ac anawsterau eraill na fyddent yn gallu dysgu'n effeithiol mewn ysgol gwbl Gymraeg.	Mae'r ysgol a'r Cyngor yn gallu rhoi cymorth i blant gyda dyslecsia drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg. Mae llawer o ddisgyblion gyda dyslecsia'n cyflawni'n dda mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg.
17.1. 28	Sut fydd yr ysgol yn darparu ar gyfer plant ag anawsterau iaith a lleferydd sy'n dod o gartrefi Saesneg eu hiaith? Bydd y plant hyn yn cael trafferth yn eu hiaith gyntaf, ni fydd eu haddysgu yn eu hail iaith yn helpu hynny. A fydd raid iddynt deithio i Aberystwyth?	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau uchod os gwelwch yn dda. Yr unig amser y byddem yn rhagweld y byddai angen i blant deithio yw os oes angen ysgol arbennig arnynt.
17.1. 29	Credaf y dylai Ysgol Bro Hyddgen fod yn edrych ar gymorth arbenigol i blant ag anghenion ychwanegol yn lle gorfod teithio naill ai i awdurdod lleol gwahanol neu le gwahanol i dderbyn y cymorth sydd ei angen arnynt. Mae angen uned AAA i sicrhau bod y plant hyn hefyd yn teimlo'n rhan o'u cymuned. Addysg i bawb sydd ei angen.	Ar hyn o bryd mae canolfan arbenigol yn YBH yn y cynradd. Fodd bynnag nid yw ar gael yn yr uwchradd. Mae cynlluniau'r adeilad newydd yn cynnwys cyfleusterau AAA / ADY i ddisgyblion cynradd ac uwchradd.
17.1. 30	Mae gan yr ysgol uned arbenigol sy'n wych eithriadol am gefnogi a chwrdd ag anghenion y plant sy'n mynychu ar hyn o bryd ac mae'r staff yn gweithio'n eithriadol galed. Poeni ydw i y bydd y cynnig hwn yn rhoi pwysau ychwanegol sylweddol ar yr uned hon. Bydd yr uned yn methu ag ymdopi a ddim yn addas i bwrpas.	Bydd y Cyngor yn gweithio gyda'r ysgol i gryfhau'r cymorth a roddir i'r uned arbenigol. Fel rhan o'r Strategaeth ADY, mae'r Cyngor yn adolygu anghenion y plant a'r gymhareb staffio yn y canolfannau arbenigol i sicrhau eu bod yn addas i bwrpas.

17.1. 31	Mae'n glir bod y gwasanaethau cymorth sydd ar gael i blant ar y gofrestr ADY, fel therapyddion iaith a lleferydd, CAMHS a Seicolegwyr Addysgol, drwy gyfrwng y Gymraeg, yn brin iawn ym Mhowys. Sut y gallwch fod yn ffyddiog y gallwch gwrrd ag anghenion y plant hyn gyda chynnig mor ddrastig a dim darpariaeth arall ar gael yn y dalgylch? Onid y peth pwysicaf i bawb sy'n ymwneud ag addysg ac ADY yw bod angen dull person-ganolog i'w cynorthwyo'n llawn a dyma chi'n cynnig rhwystr dysgu arall i rai plant, mae'n anfoesol ac nid yw'n iawn.	Bydd arbenigwyr fel therapyddion iaith a lleferydd a seicolegwyr addysgol yn rhoi cyngor ynghylch a ddylai'r mewnbyn i'r plant fod yn Gymraeg neu yn Saesneg. Lle mae angen darpariaeth cyfrwng Cymraeg, bydd yr awdurdod lleol yn trefnu hyn.
17.1. 32	Byddai gan y Llywodraethwyr, y Tîm Rheoli ac uned AAA yr ardal rôl bwysig i'w chwarae mewn trafod unrhyw bryderon gan rieni'n ymwneud ag effaith unrhyw newid i'r categori iaith ar gyflyrau fel dyslecsia.	Rydym yn awyddus i weithio â'r rhanddeiliaid i gyd i ddatblygu darpariaeth AAA / ADY yr ysgol, fel bo'n gallu ateb anghenion y disgyblion i gyd.
17.1. 33	Poeni am yr effaith ar ddisgyblion gyda dyslecsia.	Mae'r ysgol a'r Cyngor yn gallu rhoi cymorth i blant gyda dyslecsia drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg.
17.1. 34	Nid oes rhaglenni ymyriadau priodol yn Gymraeg i helpu dysgwyr sy'n cael trafferth, dim ond fersiynau plentynnaidd sylfaenol. Nid yw'r rhain yn ddigon da i ddisgyblion uwchradd oherwydd dyma'r oed pan fo'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn newid i astudio pynciau ac arholiadau drwy'r Saesneg.	Rydym yn cydnabod bod ymyriadau cyfrwng Cymraeg yn brin. Bydd tîm cynhwysiant yr awdurdod lleol yn gweithio ag awdurdodau cyfagos i gaffael yr adnoddau hyn a'r cymorth sydd ei angen.
17.1. 35	Mae'n hanfodol i'r Cyngor sicrhau bod cymorth ychwanegol yn cael ei roi i blant sy'n dod o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Mae'n hollbwysig hefyd bod rhieni'n derbyn cymorth.	Disgrifir y mathau o gymorth sydd ar gael uchod. Mae cymorth i rieni hefyd yn hanfodol. Mae'r awdurdod lleol yn llwyr gydnabod hyn.
17.1. 36	Mae iaith gofal yn disodli unrhyw iaith addysg; byddai unrhyw blentyn anabl a fyddai'n dod o gartref di-Gymraeg yn derbyn	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau uchod os gwelwch yn dda.

	darpariaeth, cymorth a gofal yn ôl lefel eu hangen. Ni fyddai'r iaith a fyddai'n cael ei siarad yn sefyll yn ffordd eu rhaglen ofal.	
17.1.37	Rwy'n cytuno y gall addysgu ADY weithio'n dda mewn ysgolion Cymraeg o gwmpas y wlad. Ond mae hefyd yn wir fod gan bron pob un o'r ysgolion Cymraeg hynny ddarpariaeth Saesneg gerllaw hefyd, lle gall rhieni ddewis anfon eu plant.	Darllenwch yr ymateb i'r sylwadau uchod os gwelwch yn dda.
17.1.38	A ydych yn dweud os na fyddai'n bosib ateb anghenion plentyn drwy gyfrwng y Gymraeg, y byddent yna'n cael eu hanfon allan o'r sir neu i ysgol sy'n eithaf pell i ffwrdd? Beth am hawl y plentyn i gael eu haddysgu yn eu cymuned eu hunain?	Pe bai gan blentyn lefel uchel o angen, byddent yn cael eu hystyried ar gyfer mynychu canolfan arbenigol yr ysgol. Byddai hyn yn sicrhau bod modd ateb eu hanghenion yn y gymuned.
17.1.39	Os oes angen therapydd iaith a lleferydd ar blentyn, beth sy'n digwydd os nad oes siaradwr Cymraeg ar gael? Mae'n anodd cael gaffael ar therapyddion iaith a lleferydd Cymraeg i helpu ym Mhowys.	Bydd y Cyngor yn gweithio ag awdurdodau cyfagos i gaffael y cymorth sydd ei angen.

17.2 Pryderon eraill am yr effaith ar ddisgyblion gyda nodweddion a warchodir

17.2.1	Ni fydd rhieni maeth yn yr ardal yn gallu rhoi plant di-Gymraeg yn yr ysgol leol.	Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.
--------	---	--

		<p>Ar hyd a lled Cymru, daw cyfran helaeth o'r disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Cymraeg o gartrefi hollol ddi-Gymraeg ac nid yw hyn yn effeithio dim ar eu gallu i lwyddo yn eu haddysg. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai Cymraeg yn y pen draw'n dod yn brif iaith cyfathrebu'r ysgol, fel bod pob disgybl yn gallu gwella eu sgiliau Cymraeg a disgyblion o gartrefi di-Gymraeg yn dod yn fwy rhugl yn Gymraeg gan sicrhau eu bod yn gallu ffynnu mewn addysg cyfrwng Cymraeg.</p> <p>Ochr yn ochr ag unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol, byddai'r Cyngor yn sicrhau bod darpariaeth ychwanegol fel cyrsiau trochi a chymorth iaith ychwanegol ar gael i helpu disgyblion a'u teuluoedd.</p>
17.2.2	Credaf hefyd y byddai'r cynnig yn cyfyngu'r cyfle i blant sy'n derbyn gofal fynd i'r ysgol yn y dyfodol, ac felly ar y cyfle i gael eu maethu yn y gymuned. Yn bersonol, byddai'r penderfyniad hwn yn effeithio ar botensial fy nheulu i ddarparu lleoliad gofal maeth i berson ifanc yn y dyfodol.	Fel yr uchod.
17.2.3	Ni fyddai'n bosib rhoi cartref ym Machynlleth i blant mewn gofal yn dod o dde'r Sir os nad oedd ffrwd Saesneg yn yr ysgol ar eu cyfer. Byddai'n ormod o newid byd i unrhyw blentyn, cael eu cymryd o'u cartref ac yna eu rhoi mewn ysgol gydag iaith wahanol}	Fel yr uchod.
17.2.4	Bydd yn gorfodi plant i dderbyn addysg yn Gymraeg yn unig neu deithio i Aberystwyth, ac mae'r olaf yn gwahaniaethu yn erbyn pobl ag anableddau sy'n cael trafferth teithio.	Nid yw'r Cyngor yn cytuno bod y cynnig yn gwahaniaethu yn erbyn disgyblion. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol o flwyddyn Derbyn i fyny, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg

		<p>cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd. Byddai disgyblion o gartrefi lle na siaredir dim Cymraeg yn cael eu trochi yn yr iaith Gymraeg ac yn dod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p>
17.2.5	Mae gan bob plentyn hawl i addysg. Mae gan lawer o blant anghenion anabledd ac ni fyddai'n iawn gwneud i ffwrdd â'u hiaith a byddai'n gwahaniaethu yn eu herbyn.	Fel yr uchod.
17.2.6	O dan Ran 6, Pennod 1 y Ddeddf Cydraddoldeb (Addysg ac Ysgolion), byddai'n lleihau hygyrchedd i ddisgyblion anabl.	Fel yr uchod.
17.2.7	Bydd yn cael effaith negyddol ar blant gyda phroblemau iechyd meddwl drwy eu gwrthio allan o'r gymuned.	Fel yr uchod.
17.2.8	Poeni am yr effaith ar ddisgyblion o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol difreintiedig, a allai fod angen cinio ysgol, ac sy'n mynd heb fwyd neu'n cael eu hesgeuluso gartref. Maen nhw'n fwy tebygol o gael problemau canolbwytio. Gallent 'gadw reiat' yn eu hiaith gyntaf o deimlo'n llwglyd neu'n anniddig, yn ddisylw neu gyda hunanwerth isel. Os ydyn nhw'n cael trafferth cyfathrebu yn eu hiaith gyntaf, rwy'n amau y byddai'n anoddach fyth iddynt geisio cyfathrebu drwy gyfrwng eu hail iaith.	<p>Mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi cymorth digonol i bob disgybl, gan gynnwys rhai gyda nodweddion a warchodir.</p> <p>Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.</p>

17.2.9	Rwy'n poeni am blant o deuluoedd di-Gymraeg difreintiedig – a fydd y plant hyn yn dioddef mwy na neb oherwydd yr agenda dosbarth canol i ddiogelu'r iaith Gymraeg? Mae popeth yn eu herbyn yn barod ac os nad yw eu rhieni'n gefnogol, a fydd y plant hyn yn colli allan? Er enghraifft, disgyblion fydd yn llenwi swyddi lle nad yw gofynion iaith yn berthnasol, fel yn yr 'economi gîg'.	<p>Ar hyd a lled Cymru, daw cyfran helaeth o'r disgyblion sy'n dewis addysg cyfrwng Gymraeg o gartrefi hollol ddi-Gymraeg ac yn aml iawn mae'r ysgolion hyn mewn ardaloedd economaidd-gymdeithasol difreintiedig, ac nid yw'n effeithio dim ar eu gallu i lwyddo yn eu haddysg. Pe bai'r cynnig yn cael ei weithredu, byddai Cymraeg yn y pen draw'n dod yn brif iaith cyfathrebu'r ysgol, fel bod pob disgybl yn gallu gwella eu sgiliau Cymraeg a disgyblion o gartrefi di-Gymraeg yn dod yn fwy rhugl yn Gymraeg gan sicrhau eu bod yn gallu ffynnu mewn addysg cyfrwng Gymraeg.</p> <p>Ochr yn ochr ag unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol, byddai'r Cyngor yn sicrhau bod darpariaeth ychwanegol fel cyrsiau trochi a chymorth iaith ychwanegol ar gael i helpu disgyblion a'u teuluoedd.</p>
17.2.10	Mae gen i hefyd bryderon am gartrefi incwm isel a lefel eu llythrennedd ac felly a fyddent yn gallu helpu ag addysg uniaith Gymraeg a hwythau heb Gymraeg yn y cartref. Rwy'n poeni y bydd y plant hyn dan anfantais bellach yn y dyfodol oherwydd efallai na fyddent hyd yn oed wedi deall peth o'u haddysg sylfaenol.	Fel yr uchod.
17.2.11	Teimlaf y bydd newid yr iaith yn cael effaith andwyol ar ddisgyblion ag unrhyw nodweddion a warchodir drwy gymryd eu hannibyniaeth a'u rhyddid i ddewis derbyn eu haddysg yn iaith eu dewis oddi arnynt. Gallai hyn effeithio ar eu cyrhaeddiad addysgol, a'u hawl i addysg gynhwysol.	<p>Mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi cymorth digonol i bob disgybl, gan gynnwys rhai gyda nodweddion a warchodir.</p> <p>Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.</p>

17.2.12	<p>Gallech hefyd ddadlau bod pobl Gymraeg sy'n siarad Saesneg yn grŵp ethnig lleiafrifol penodol yn y DU, a bod gwneud i ffwrdd â'r opsiwn cyfrwng Saesneg o'r uwchradd felly'n gwahaniaethu yn eu herbyn ar sail hil.</p>	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno y byddai'n gwahaniaethu yn erbyn pobl Gymraeg sy'n siarad Saesneg. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol o flwyddyn Derbyn i fyny, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd. Byddai disgyblion o gartrefi lle na siaredir dim Cymraeg yn cael eu trochi yn yr iaith Gymraeg ac yn dod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p>
17.2.13	<p>Mae angen asesiad risg llawn a chynhwysfawr ynghyd ag asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb, yn ogystal ag [ystyried] fy ymateb uchod, cyn symud ymlaen gyda'r cynnig. Mae angen i'r gymuned fod yn siŵr bod hyn y peth iawn i'w wneud ac y cefnogir y plant.</p>	<p>Mae nifer o asesiadau effaith wedi cael eu gwneud a'u cyhoeddi fel rhan o'r dogfennau ymgynghori. Mae hyn yn cynnwys asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb ynghyd ag ystyried y risgiau'n gysylltiedig â'r cynnig. Bydd yr asesiadau effaith yn cael eu diweddarau i adlewyrchu'r adborth dros y cyfnod ymgynghori, a bydd y fersiynau diweddaraf hyn yna'n cael eu hystyried gan y Cabinet wrth benderfynu symud ymlaen neu beidio.</p>
7.2.14	<p>Bydd y cynnig yn effeithio ar Adran 85, Rhan (2) (a, b, c ac f), ni ddylai'r corff sy'n gyfrifol am ysgol wahaniaethu yn erbyn disgybl – Yn y ffordd y mae'n darparu addysg i'r disgybl, y ffordd y mae'n rhoi mynediad at fudd, cyfleusterau neu wasanaeth i'r disgybl, drwy beidio â darparu addysg i'r</p>	<p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno bod y cynnig yn gwahaniaethu yn erbyn disgyblion. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, y bwriad yw cyflwyno'r newid yn raddol o flwyddyn Derbyn i fyny, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg</p>

	<p>disgybl a thrwy gyflwyno unrhyw niwed arall i'r disgybl. Bydd pob un o'r pethau hyn yn berthnasol; bydd y cynnig yn gwahaniaethu yn erbyn disgyblion sydd eisiau ac angen addysg drwy'r Saesneg a bydd anfantais iddynt o'i gymharu â'u cyfoedion a bydd effaith y gwahaniaethu yma'n achosi niwed i'w dysgu, i ennill sgiliau a'u datblygiad yn gyffredinol.</p>	<p>cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd. Byddai disgyblion o gartrefi lle na siaredir dim Cymraeg yn cael eu trochi yn yr iaith Gymraeg ac yn dod yn gwbl ddwyieithog yn Gymraeg a Saesneg.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p>
--	--	---

17.3 Ddim yn meddwl y bydd y cynnig yn cael effaith negyddol

17.3.1	<p>Gall manteision addysg cyfrwng Cymraeg fod yn fuddiol i bobl sydd ag unrhyw nodwedd a warchodir.</p> <p>Bydd yn gyfrwng buddiol i wella darpariaethau eraill drwy gyfrwng y Gymraeg i bobl sydd ag unrhyw nodwedd a warchodir.</p>	Nodwn y sylw.
17.3.2	<p>Byddai rhoi cyfle i grwpiau lleiafrifol dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg yn beth cadarnhaol iawn ac yn ffordd o'u cynnwys a'u croesawu i'r gymuned leol.</p>	Nodwn y sylw.
17.3.3	<p>Bydd angen ystyried anghenion pobl sy'n perthyn i grwpiau nodweddion a warchodir a bydd angen trafod y goblygiadau.</p>	Nodwn y sylw.
17.3.4	<p>Gyda'r gefnogaeth iawn yn ei lle, ni chredaf y bydd problem gyda hyn.</p>	Nodwn y sylw.

17.3.5	Mae cael y cyfle i siarad a defnyddio dwy iaith yn amhrisiadwy i bawb, gan gynnwys rhai gyda nodweddion a warchodir. Mae'r iaith Gymraeg ar gyfer pawb, beth bynnag yw eu cefndir neu statws.	Nodwn y sylw.
17.3.6	Mae plant gyda dyslecsia'n elwa o dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg / ddwyieithog.	Nodwn y sylw.
17.3.7	Mae anghenion a hawliau disgyblion gyda nodweddion a warchodir yn cael eu diogelu mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg / dwyieithog eraill drwy Gymru.	Nodwn y sylw.
17.3.8	Drwy sicrhau bod pob disgybl yn yr ysgol yn naturiol ddwyieithog, gallai'r ysgol symud ymlaen a threulio mwy o amser ac adnoddau'n datrys y problemau sy'n gysylltiedig â nodweddion a warchodir. Mae hil yn un o'r nodweddion a warchodir. Nid yw hil wedi'i ddiffinio yma. Mae etifeddiaeth enetig yn greiddiol ond credaf fod 'hiliaeth' hefyd yn cynnwys agweddau eraill fel crefydd a diwylliant. Iaith yw prif gyfrwng rhannu a throsglwyddo diwylliant. Mae dwyieithrwydd yn gam anferth tuag at leihau hiliaeth ddiwylliannol.	Nodwn y sylw.
17.3.9	Mae angen sicrhau bod pecyn cymorth trylwyr yn ei le i rieni a allai deimlo dan anfantais, i sicrhau bod gan yr ysgol gefnogaeth.	Nodwn y sylw.
17.3.10	Os yw'r plentyn wedi cael eu haddysgu yn Gymraeg o'r dechrau, ni ddylai fod effaith ar gydraddoldeb. Gofal a safon y dysgu yw'r pethau pwysicaf yma, nid ym mha	Nodwn y sylw.

	<p>iaith y mae'n digwydd.</p> <p>Wedi dweud hynny, mae'n hanfodol bod yr ysgol yn ymwybodol o ba iaith a siaredir gan blentyn ag anghenion, a'r teulu hefyd, ac yn sensitif wrth ddelio â hyn.</p>	
17.3.11	<p>Nid oes gen i bryderon. Mae aelod o 'nheulu i'n anabl gydag anawsterau dysgu ac wedi bod drwy addysg cyfrwng Cymraeg, ac ni chafodd effaith negyddol arnynt. Mae addysg cyfrwng Cymraeg wedi eu helpu i ffynnu ac wedi agor gymaint o ddrysau iddynt o ran swyddi oherwydd eu bod yn ddwyieithog.</p> <p>Ni fydd newid categori iaith yr ysgol yn effeithio ar sut y gall yr ysgol deilwrio'r ddarpariaeth i ddisgyblion gyda nodweddion a warchodir, pe bai angen gwneud, ac ni fydd yn effeithio ar sut y gall yr ysgol gynnig cymorth i'r unigolion hynny – maen nhw eisoes yn gwneud.</p>	Nodwn y sylw.
17.3.12	<p>Mae polisiau'r ysgol eisoes yn sicrhau bod y categorïau canlynol yn cael eu gwarchod.</p> <p>Yn fy mhrofiad i, mae ysgolion Cymraeg yn unig eisoes yn deall pwysigrwydd gweithio'n agos gyda theuluoedd ac aelodau o'r gymuned sy'n siarad iaith heblaw Cymraeg. Mae'r holl ysgolion cyfrwng Cymraeg yr wyf wedi gweithio â nhw yn ystod fy ngyrfa, ac a arolygwyd gen i fel arolygydd Estyn, bob amser yn gweithio'n galed iawn i wneud eu hysgol a'u gweithgareddau'n gwbl gynhwysol i bawb o bob cefndir. O adnabod Bro Hyddgen yn dda, mae bob amser wedi bod yn flaenoriaeth ganddynt ac rwy'n ffyddiog y bydd hyn yn parhau i fod yn rhan o ethos a blaenoriaeth yr ysgol.</p>	Nodwn y sylw.

17.3.13	Mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru, mae yna blant, pobl ifanc, staff ysgol a rhieni ayyb, sydd â nodweddion a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Ni chawsant unrhyw broblemau oherwydd iaith!	Nodwn y sylw.
---------	--	---------------

17.4 Sylwadau eraill am yr effaith ar ddisgyblion gyda nodweddion a warchodir

17.4.1	Bydd yn hanfodol ymchwilio i arferion da mewn sefyllfaoedd tebyg mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg eraill ar draws Cymru. Dylid ymgorffori unrhyw arferion rhagorol sydd wedi eu hadnabod gan Estyn, a'u defnyddio i gynorthwyo teuluoedd a disgyblion ag anghenion penodol.	Nodwn y sylw.
17.4.2	Rwy'n poeni na fydd y sir yn darparu digon o gymorth neu'n dechrau drwy addo digon o gymorth ond na fydd yn parhau.	Mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi cymorth digonol i bob disgybl, gan gynnwys rhai gyda nodweddion a warchodir.

18. SYLWADAU AM Y DOGFENNAU YMGYNGHORI

18.1	Dylai'r dadansoddiad SWOT wneud y dadansoddiad canlynol o dan 'Cryfderau' – tebygol o fod yn boblogaidd gyda rhannau helaeth o'r gymuned.	Nodwn y sylw.
18.2	Rydych wedi nodi'r heriau i YBH gyda gallu darparu darpariaeth briodol i'r nifer isel o ddisgyblion cyfrwng Saesneg: Dywedwch fod plant cynradd yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau bach, gyda nifer uchel o grwpiau blwyddyn ym	Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg newydd y Cyngor, a gymeradwywyd yn Ebrill 2020, yn cydnabod fod gormod o ysgolion ym Mhowys. Ochr yn ochr â'r cynnig i newid y categori iaith yn Ysgol Bro Hyddgen, mae'r Cyngor hefyd wedi bod yn adolygu ysgolion bach ym

	<p>mhob dosbarth. Nid yw hyn ddim gwahanol i'r sefyllfa mewn nifer o ysgolion cynradd bach ar draws y sir. Dengys eich data fod 52 o ddisgyblion cynradd cyfrwng Saesneg yn YBH. Dim ond 43 o ddisgyblion sydd yng Ngharno, gyda 61 yn Llanbrynmair a 63 yng Nglantwymyn. Felly ni allaf weld sut y mae hyn yn cael ei ystyried i fod yn fwy o her i YBH nag i'r ysgolion bwydo eraill hyn. A fyddech hefyd yn ystyried gwneud i ffrwd â'r ddarpariaeth yn yr ysgolion hyn oherwydd nifer isel y disgyblion?</p> <p>Dywedwch hefyd fod llawer o ddosbarthiadau'n cael eu haddysgu'n ddwyieithog yn y sector uwchradd, i ddarparu ar gyfer disgyblion cyfrwng Saesneg a Chymraeg, ac nad yw'n fodel dymunol. Teimlaf fod hyn yn amharchus i'r staff addysgu yn YBH sy'n gwneud hyn yn effeithiol a llwyddiannus iawn. Mae'n fodel da iawn ar gyfer hyrwyddo dwyieithrwydd. Nid yw'r data gan YBH yn dangos bod unrhyw ddisgybl p dan anfantais neu'n tanberfformio oherwydd hyn.</p>	<p>Mhowys ac yn cyflwyno nifer o gynigion i gau ysgolion bach.</p> <p>Fel y nodwn yn y ddogfen ymgynghori, mae'r system ddwy ffrwd bresennol yn Ysgol Bro Hyddgen yn creu nifer o heriau i'r ysgol. Drwy gael ei rhedeg fel ysgol un ffrwd, gallai'r ysgol weithredu'n fwy effeithlon, er mantais i'r holl ddisgyblion.</p> <p>Nid yw'r datganiad yn y ddogfen ymgynghori, sef nad yw dosbarthiadau a addysgir yn ddwyieithog (h.y. yn Gymraeg a Saesneg) yn fodel i'w ddymuno, yn feirniadaeth o'r staff addysgu yn Ysgol Bro Hyddgen.</p>
18.3	<p>Rydych wedi darparu tabl gyda nifer bresennol y disgyblion ym mhob grŵp blwyddyn. Mae'r tabl yn ceisio dangos nifer isel y disgyblion cyfrwng Saesneg. Fodd bynnag, mae'r ffigurau hyn yn amlwg yn anghyson. Hyd y gwelaf, mae'r tabl yn categoreiddio'r disgyblion yn ôl a ydynt yn astudio Cymraeg iaith gyntaf neu Gymraeg ail iaith. Mae unrhyw ddisgybl a aeth i ysgol fwydo cyfrwng Cymraeg yn parhau'n awtomatig i astudio Cymraeg fel iaith gyntaf. Felly os yw plentyn yn dod i YBH ym Mlwyddyn 7 o ysgol fwydo cyfrwng Cymraeg ond yna'n dewis newid i astudio pob pwnc drwy gyfrwng y Saesneg, maen nhw'n aros yn y tabl hwn fel disgybl cyfrwng Cymraeg. Mae gallu newid o Gymraeg i Saesneg yn cael ei groesawu gan lawer o rieni – mae'n rhoi</p>	<p>Mae'r Cyngor yn anghytuno â'r datganiad bod anghysondeb gyda nifer y disgyblion yn y ddogfen ymgynghori, roeddent yn gywir pan gyhoeddwyd y ddogfen.</p> <p>Byddai'r holl ddisgyblion yn cael eu cyfrif yn ôl eu ffrwd iaith, p'un ai yr aethant i ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg sy'n bwydo YBH neu beidio.</p> <p>Mae'r Cyngor yn cydnabod bod rhai rhieni o blaid cael yr opsiwn i newid ffrwd iaith, er nad yw'r Cyngor yn annog hyn.</p>

	<p>cyfle i'w plentyn astudio pynciau yn Saesneg a chadw eu Cymraeg iaith gyntaf. Mae'r newid o gyfrwng Cymraeg i Saesneg yn amlycach fyth yn CA4 pan fydd disgyblion yn dechrau ar eu TGAU. Felly nid yw'r data a roddwch yn adlewyrchu gwir natur ieithyddol yr addysgu a'r dysgu yn yr ysgol.</p> <p>Pam nad ydych hefyd, er enghraifft, wedi cynnwys data i ddangos nifer y disgyblion sy'n astudio TGAU Cymraeg iaith gyntaf ac ar gyfer o leiaf 5 pwnc arall drwy gyfrwng y Gymraeg? Rhaid i chi gwestiynu'r data a roddwch ar gyfer yr ymgynghoriad hwn a chwestiynu a ydych wedi cyflwyno'r ddarpariaeth bresennol yn deg. O'n profiad ni, yng ngrwpiau blwyddyn fy mhlant i, mae nifer sylweddol yn symud o Gymraeg i Saesneg ar gyfer TGAU.</p>	<p>Mae'r Cyngor yn ymwybodol bod nifer o wersi'n cael eu cyflwyno'n ddwyieithog, h.y. mae'r wers yn cael ei haddysgu yn y ddwy iaith ar yr un pryd. Nid yw'r Cyngor yn meddwl mai dyma'r model addysgu sydd orau'n ieithyddol i ddisgyblion.</p> <p>Rhoddir y wybodaeth yma yn y pwynt blaenorol.</p>
18.4	<p>Mae'r ffigurau ar gyfer plant yn mynd i'r ffrwd Gymraeg a'r ffrwd Saesneg yn fy mhoeni a gwn am ffaith fod ffigurau Medi 2020 yn anghywir – credaf y dylid rhoi mwy o ffocws ar rai a gwblhaodd eu TGAU – ym mha iaith y mae'r disgyblion hyn yn gwneud eu TGAU? - y rhieni fydd eich ffeithiau cywir.</p>	<p>Fel yr uchod.</p>
18.5	<p>Mae'r ddogfen yn dweud y bydd angen egluro manteision addysg ddwyieithog yn ofalus i'r gymuned. Nid yw hyn wedi digwydd o gwbl! I ddechrau, roedd dryswch gyda chategori'r ysgol. Mewn llythyr i'r rhieni, dywedodd gadeirydd y llywodraethwyr mai ysgol ddwyieithog a fyddai (a chymrodd bobl mai 50/50 oedd hyn) ond rydych yn ymgynghori ar ysgol cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Mae'r ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd fel rhan o'r cynnig hwn yn glir iawn bod y cynnig a ymgynghorir arno fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg. • Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.

18.6	<p>Yn eich 'Asesiadau Effaith' dywedwch: 'Ar ôl gweithredu'r cynnig, gallai fod effaith negyddol ar ddisgyblion a fyddai'n symud yma o'r tu allan i'r ardal / o'r tu allan i Gymru. Yn benodol, gallai hyn olygu y byddai disgyblion oed uwchradd a fyddai'n symud i'r ardal yn mynychu darpariaeth cyfrwng Saesneg mewn mannau eraill, rhywbeth na fyddai'n cynorthwyo i'w hintegreiddio yn y gymuned'. Ble'n union yr awgrymwch i'r mannau eraill hyn fod? Ydy'r Cyngor yn meddwl bod hyn yn dderbyniol?</p>	<p>Mae'r Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned oedd yn rhan o'r ddogfen Asesiadau Effaith Drafft a gyhoeddwyd fel rhan o ddogfennau'r ymgynghoriad yn rhestru'r darparwyr cyfrwng Saesneg eraill y gellid eu dewis yn lle YBH.</p> <p>Byddai'r addysg uwchradd cyfrwng Saesneg agosaf gan ddarparwyr eraill yn yr ysgolion canlynol:</p> <p>Uwchradd</p> <table border="1" data-bbox="1227 603 2033 826"> <thead> <tr> <th>Enw'r ysgol</th> <th>Pellter o Ysgol Bro Hyddgen</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ysgol Penglais, Aberystwyth</td> <td>17 milltir</td> </tr> <tr> <td>Ysgol Uwchradd Llanidloes</td> <td>26.7 milltir</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen i weithredu'r cynnig i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, byddai'n well gan y Cyngor weld yr holl ddisgyblion sy'n byw yn ardal Machynlleth yn mynychu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Bro Hyddgen. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn cydnabod na fydd hyn yr opsiwn gorau i'r dysgwr unigol bob tro, yn enwedig yn achos dysgwyr uwchradd yn symud i'r ardal. Yn yr achosion hyn, gallai fod yn well gan y disgyblion fynychu addysg cyfrwng Saesneg mewn ysgol arall.</p> <p>Mae gan ddisgyblion / rhieni hawl i wneud cais am le mewn unrhyw ysgol a ddewisant. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith Ysgol</p>	Enw'r ysgol	Pellter o Ysgol Bro Hyddgen	Ysgol Penglais, Aberystwyth	17 milltir	Ysgol Uwchradd Llanidloes	26.7 milltir
Enw'r ysgol	Pellter o Ysgol Bro Hyddgen							
Ysgol Penglais, Aberystwyth	17 milltir							
Ysgol Uwchradd Llanidloes	26.7 milltir							

		<p>Bro Hyddgen, byddai disgyblion / rhieni'n gallu gwneud cais am le mewn ysgol arall sy'n cynnig addysg cyfrwng Saesneg, pe byddent yn dymuno.</p> <p>Er yn cydnabod y byddai angen i'r dysgwr deithio'n bellach i fynychu ysgol arall, mae llawer iawn o rannau o Bowys heb fynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ac mae'r disgyblion sy'n byw yn yr ardaloedd hyn sydd am dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg felly'n gorfod teithio i ysgol arall i dderbyn addysg yn iaith eu dewis.</p>
18.7	<p>Dywedwch hefyd: 'mae'n bosib y gallai'r cynnig.... greu tensiynau ac anghytundeb yn y gymuned leol, yn enwedig wrth i'r prosesau ymgynghori ddigwydd.' Wedi cydnabod hyn yn eich adroddiad effaith, credaf y byddai'n warthus i chi gymeradwyo'r cynnig hwn.</p>	<p>Mae'n gywir bod y Cyngor yn cydnabod fel a ganlyn yn y ddogfen asesu effaith ddrafft a gyhoeddwyd fel rhan o'r broses ymgynghori, sef <i>'yn y tymor byr, mae'n bosib y gallai'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol greu tensiynau ac anghytundeb yn y gymuned leol, yn enwedig wrth i'r prosesau ymgynghori ddigwydd.'</i></p> <p>Fodd bynnag, mae'r asesiad yn mynd ymlaen i ddweud <i>'Yn y pen draw byddem yn disgwyl i'r tensiynau hyn leihau, ac yn y tymor hirach wrth weithredu'r newid i'r categori iaith, y gobaith yw y byddai'r cynnig yn helpu i wneud y gymuned yn fwy clòs oherwydd byddai'r holl ddisgyblion yn yr ardal yn rhugl yn Gymraeg ac yn Saesneg.'</i></p>
18.8	<p>Mae defnyddio'r term bod yr ardal "yn draddodiadol yn Gymraeg ei hiaith" yn tynnu sylw at y ffaith bod yr ardal wedi newid. Dengys y data demograffig fod hon yn ardal a welodd fewnlifiad o bobl amrywiol yn setlo a chael eu cyflogi a'u haddysgu. Mae'r mewnlifiad hwn o newydd-ddyfodiaid wedi dod â mwy o gyfleoedd twristiaeth, tai coeden, siopau</p>	<p>Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.</p>

	<p>unigryw, caffis, parc beicio mynydd a thraciau bmx byd-enwog, CAT a'r myfyrwyr sy'n byw ac ymuno yn y gymuned. Os yw YBH i gynrychioli demograffeg yr ardal ar hyn o bryd ac yn y dyfodol (a allai weld mwy o bobl yn symud i mewn oherwydd cyfleoedd gwell i weithio o gartref), awgrymwn fod yr ysgol yn aros yn ddwy ffrwd er lles ein plant i gyd. Mae gwahanu plant di-Gymraeg a disgwyl iddynt deithio allan o'r Sir ar siwrne fws 50 munud nid yn unig yn ychwanegu costau ychwanegol a llygru'r amgylchedd, bydd hefyd yn ynysu ffrindiau ac atal y plant hyn rhag mynychu gweithgareddau ar ôl ysgol yn eu cymunedau eu hunain oherwydd y teithio.</p>	<p>Nid yw'r Cyngor yn bwriadu 'gwahanu'r plant di-Gymraeg nac yn disgwyl iddynt deithio allan o'r Sir. Nod y cynnig i newid categori iaith yr ysgol yw sicrhau bod y disgyblion i gyd yn cael cyfle i fod yn hollol ddwyieithog, yn Gymraeg a Saesneg, erbyn iddynt adael yr ysgol. Byddai croeso o hyd i bob disgybl fynychu Ysgol Bro Hyddgen, beth bynnag yw eu cefndir.</p>
18.9	<p>Rwy'n poeni am y diffyg eglurder a gwybodaeth am yr effaith bosib ar ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol a allai gael trafferthion derbyn addysg mewn ail iaith. Gyda chanran y disgyblion ag ADL yn y cynradd yn 26% ar hyn o bryd, byddai'n ddefnyddiol cael rhyw fath o ddadansoddiad o faint o'r disgyblion hyn sydd yn y ffrwd Saesneg.</p>	<p>Ar y 6ed o Fai 2021¹, y ffigwr presennol yw 37% o ddisgyblion yn ffrwd Saesneg y cyfnod cynradd.</p> <p>Yn gyffredinol, yn y cyfnod cynradd, mae ADY gan 28.7% o ddysgwyr ag ADY.</p> <p><u>Teacher Centre – 6 Mai 2021</u></p> <p>Ffrwd Saesneg – 54 o ddisgyblion cynradd Ffrwd Saesneg ADY – 20 o ddisgyblion (37.0%) Gweithredu gan yr Ysgol – 11 disgybl Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy – 7 disgybl Datganiad – 2 ddisgybl</p> <p>Cyfanswm – 167 o ddisgyblion cynradd ADY – 48 o ddisgyblion (28.7%) Gweithredu gan yr Ysgol – 9 disgybl Gweithredu gan yr Ysgol a Mwy – 15 disgybl Datganiad – 3 disgybl</p>

¹ Teacher Centre – 6 Mai 2021

18.10	Credaf fod y Cyngor wedi rhoi amcan rhy isel o nifer y disgyblion sy'n astudio drwy gyfrwng y Saesneg. Nid yw'r tabl a gyflwynir gan y Cyngor yn dangos nifer y disgyblion cyfrwng Saesneg yn adlewyrchu'n gywir faint yn union o ddisgyblion sy'n dewis astudio pynciau yn Saesneg. Mae'r tabl yn cofnodi dim ond 6 disgybl cyfrwng Saesneg ym mlwyddyn 12. Fodd bynnag, i roi dim ond un enghraifft, mae 15 o ddisgyblion yn astudio cwrs Bagloriaeth Cymru drwy gyfrwng y Saesneg.	Nodwn y sylw.
18.11	<p>Dywedwch yn eich adroddiad: 'Lleolir yr ysgol mewn ardal sy'n hanesyddol Gymraeg ei hiaith a ffrwd cyfrwng Saesneg Ysgol Bro Hyddgen yw'r unig ddarparwr cynradd cyfrwng Saesneg sy'n bwydo i YBH yn y dalgylch.'</p> <p>Yn wir dywedodd Estyn yn 2017 fod 62% o'r disgyblion yn dod o gartrefi di-Gymraeg. Mae'n glod mawr i'r gymuned a'r ysgol bod rhieni wedi ymrwmo i addysg cyfrwng Cymraeg.</p>	Nodwn y sylw.
18.12	Byddai wedi helpu cael mwy o fanylion am ba gynlluniau ac adnoddau a fyddai yn eu lle i'r disgyblion hynny sy'n cael trafferth dysgu mewn ail iaith, a faint o gyllid a fyddai'n cael ei roi i gynorthwyo eu dysgu. Heb y wybodaeth hon, ni allaf gefnogi'r cynnig.	Nodwn y sylw. Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol, byddai swyddogion yn gweithio gyda'r ysgol i adnabod a chyflwyno'r cymorth sydd ei angen i helpu unrhyw ddisgyblion sydd eisoes yn mynychu Ysgol Bro Hyddgen, yn ogystal ag unrhyw ddisgyblion a allai symud i'r ardal yn y dyfodol.

19. SYLWADAU AM Y BROSES YMGYNGHORI

19.1 Beirniadaeth bod y broses wedi'i chynnal yn ystod pandemig Covid-19

19.1.1	Mae gwneud hyn yng nghanol pandemig yn ymateb slei iawn gan Gyngor Sir Powys.	Mae'r Cyngor wedi bod yn datblygu ei Strategaeth Trawsnewid Addysg ers arolygiad Estyn o wasanaethau addysg Powys yn 2019. Er yn cydnabod y byddai wedi bod yn well cynnal y broses ymgynghori ar adeg pryd na fyddai pandemig byd-eang yn digwydd, mae'r ymgynghoriad wedi'i gynnal yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru.
19.1.2	Mae hwn yn gynnig hurt ac yn un y dylid ei atal ar sail amseru'n unig! Ni ddylid byth fod wedi gwneud penderfyniad a allai newid gymaint ar gymuned hyd nes y gallai'r holl randdeiliaid gwrdd yn ddiogel i drafod y mater yn llawn yn eu cymunedau. Mae'n warthus bod Powys wedi parhau gyda'r ymgynghoriad hwn yn ystod pandemig byd-eang. Cywilydd arnoch wir.	Mae'r Cyngor wedi bod yn datblygu ei Strategaeth Trawsnewid Addysg ers arolygiad Estyn o wasanaethau addysg Powys yn 2019. Er yn cydnabod y byddai wedi bod yn well cynnal y broses ymgynghori ar adeg pryd na fyddai pandemig byd-eang yn digwydd, mae'r ymgynghoriad wedi'i gynnal yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru.
19.1.3	Rwy'n siomedig bod yr ymgynghoriad hwn wedi digwydd ar adeg o straen digyffelyb i oedolion a phlant fel ei gilydd. Mae Machynlleth wedi'i nodweddu fel cymuned oddefgar sy'n croesawu pobl o wahanol gefndiroedd a chymunedau.	Mae'r Cyngor wedi bod yn datblygu ei Strategaeth Trawsnewid Addysg ers arolygiad Estyn o wasanaethau addysg Powys yn 2019. Er yn cydnabod y byddai wedi bod yn well cynnal y broses ymgynghori ar adeg pryd na fyddai pandemig byd-eang yn digwydd, mae'r ymgynghoriad wedi'i gynnal yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru.
	Mae'n amheus yn barod eich bod wedi dewis cynnal yr ymgynghoriad hwn pan fo'r ysgolion ar gau ac yng nghanol cyfnod clo.	Mae'r Cyngor wedi bod yn datblygu ei Strategaeth Trawsnewid Addysg ers arolygiad Estyn o wasanaethau addysg Powys yn 2019. Er yn cydnabod y byddai wedi bod yn well cynnal y broses ymgynghori ar adeg pryd na fyddai pandemig byd-eang yn digwydd, mae'r ymgynghoriad wedi'i gynnal yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru.

19.1.4	Mae'n warth o beth bod Cyngor Sir Powys wedi penderfynu ymgynghori yng nghanol pandemig. Byddai'n well pe baech wedi defnyddio'r adnoddau a'r cyllid i gynorthwyo staff a disgyblion yr ysgol gyda materion lles ac iechyd meddwl ar adeg mor ofnus.	Mae'r Cyngor wedi bod yn datblygu ei Strategaeth Trawsnewid Addysg ers arolygiad Estyn o wasanaethau addysg Powys yn 2019. Er yn cydnabod y byddai wedi bod yn well cynnal y broses ymgynghori ar adeg pryd na fyddai pandemig byd-eang yn digwydd, mae'r ymgynghoriad wedi'i gynnal yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru.
19.1.5	Rwy'n cwestiynu bod yr ymgynghoriad yn hyrwyddo ac yn rhoi ffocws ar y 'continwmm iaith' yn hytrach na'r hyn y gellid ei ddisgrifio fel 'continwmm lles', yn enwedig yng nghanol pandemig.	Nodwn y sylw.

19.2 Cyfeirio at gyfarfodydd ymgynghori

19.2.1	Mae angen cyfarfod cyhoeddus arnom.	<p>Mae'r ymgynghoriad wedi'i gynnal yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion sy'n nodi nad oes angen cynnal cyfarfodydd cyhoeddus.</p> <p>Fel y nodir ar dudalen 26 y Cod Trefniadaeth Ysgolion, <i>'Nid oes angen i gynigwyr cynnal cyfarfodydd ymgynghori er y bydd amgylchiadau pryd y bydd cynigwyr yn ystyried y byddai cwrdd â grwpiau penodol o ymgynghoreion yn cynorthwyo'n sylweddol i ledaenu gwybodaeth ac yn llwyfan addas i ymgynghoreion leisio barn.'</i></p> <p>Yn ystod y cyfnod ymgynghori, cynhaliwyd cyfarfodydd ar-lein gyda staff, llywodraethwyr a disgyblion Ysgol Bro Hyddgen.</p>
--------	-------------------------------------	--

19.2.2	Mae llawer yn y gymuned yn teimlo eu bod wedi cael cam oherwydd nad oedd cyfle i gynnal cyfarfod cyhoeddus neu drafod y cynnig hwn gyda Chyngor Sir Powys.	Fel yr uchod.
19.2.3	Sut y gallwch gasglu'r wybodaeth angenrheidiol yn llawn os na ellir cynnal cyfarfodydd wyneb yn wyneb. Rydych yn dibynnu ar y cyfryngau cymdeithasol – nid yw pawb arnynt. Rydych yn colli allan ar dderbyn adborth gan bawb yn y gymuned.	Nid yw'n wir fod y Cyngor yn dibynnu ar y cyfryngau cymdeithasol i gasglu ymateb pobl i'r ymgynghoriad. Fel sy'n ofynnol o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion, dosbarthwyd gwybodaeth am yr ymgynghoriad i ystod eang o randdeiliaid gan gynnwys rhieni, staff a llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen, rhieni disgyblion yn yr ysgolion sy'n bwydo YBH, darparwyr blynyddoedd cynnar a chynghorau cymuned.

19.3 Mae'n aneglur ar beth yr ydych yn ymgynghori

19.3.1	Rhoddwyd gwybodaeth anghywir i rieni'n ein sicrhau y byddai hon yn aros yn ysgol ddwyieithog, ond mae'r Cyngor wedi dweud mai cyfrwng Cymraeg fydd hi. Sut y gall pobl leol lunio barn iawn heb y ffeithiau. RHAID edrych ar hyn cyn gynted â phosib.	<p>Mae'r ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd fel rhan o'r cynnig hwn yn glir iawn bod y cynnig a ymgynghorir arno fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg. • Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.
19.3.2	Mae angen i'r Cyngor fod yn gliriach ar eu bwriad o ran categori iaith yr uwchradd. Ar hyn o bryd mae'n ddwyieithog ac mae'r plant yn rhannu dosbarthiadau fel ffrwd Gymraeg a ffrwd Saesneg ac felly'n mwynhau'r gorau o ddau fyd. Anfonwyd llythyr at rieni gan gadeirydd Llywodraethwyr Ysgol	Mae'r ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd fel rhan o'r cynnig hwn yn glir iawn bod y cynnig a ymgynghorir arno fel a ganlyn:

	<p>Bro Hyddgen yn dweud y byddai Ysgol Bro Hyddgen yn dilyn esiampl ysgolion fel Ysgolion Uwchradd Llanbedr Pont Steffan ac Aberteifi. Mae'r trefi hyn yn wahanol iawn i Fachynlleth. Rwy'n poeni na fydd gymaint o opsiynau pwnc ar gyfer dosbarthiadau Cymraeg ag y mae yn yr ysgol ar hyn o bryd, os dilynwch yr esiamplau hyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg. • Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.
--	--	---

19.4 Rhywbeth arall

19.4.1	<p>Teimlaf fod yr ymgynghoriad wedi'i ddylanwadu'n hawdd ac yn ormod i'w ddarllen. Ar adeg pan fo'r wlad i gyd yn addysgu o gartref, pwy fydd â'r amser i ddarllen y ddogfen hon a chanolbwyntio ar lenwi [y ffurflen] – amseru gwael iawn.</p>	<p>Paratowyd y dogfennau a gyhoeddwyd fel rhan o'r ymgynghoriad yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion.</p>
19.4.2	<p>Ni allaf siarad am y cylch i gyd ond gwn fod llawer o bobl ym Machynlleth a) heb sylweddoli y byddai ymgynghoriad yn cael ei gynnal, a b) heb wybod pryd y byddai'r ymgynghori'n digwydd a llawer heb sylweddoli ein bod ar ganol y broses! ac c) ddim yn gwybod am beth y mae'r ymgynghoriad yn holi eu barn amdano, a d) ddim yn gwybod sut i ymateb na hyd yn oed yn sylweddoli bod cyfle i ymateb!</p>	<p>Fel sy'n ofynnol o dan y Cod Trefniadaeth Ysgolion, dosbarthwyd gwybodaeth am yr ymgynghoriad i ystod eang o randdeiliaid gan gynnwys rhieni, staff a llywodraethwyr Ysgol Bro Hyddgen, rhieni disgyblion yn yr ysgolion sy'n bwydo YBH, darparwyr blynyddoedd cynnar a chynghorau cymuned.</p> <p>Derbyniwyd bron i 500 o ymatebion i'r ymgynghoriad sy'n awgrymu bod pobl yr ardal yn ymwybodol bod yr ymgynghoriad yn digwydd a sut i ymateb.</p>
19.4.3	<p>Pwy all ymateb i'r ymgynghoriad? Ai unrhyw un ym Mhowys, neu rai y byddai'r cynigion hyn yn effeithio arnynt, fel rhieni ayyb?</p>	<p>Mae hwn yn ymgynghoriad agored felly gall unrhyw un ymateb iddo.</p>
19.4.4	<p>Rwy'n deall y cymhlethdod a'r manylder sydd ei angen yn y ddogfen ymgynghori, ond mae hefyd yn hawdd colli rhai o'r</p>	<p>Nodwn y sylw. Paratowyd y ddogfen ymgynghori'n unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion, fodd bynnag</p>

	<p>prif negeseuon sy'n gallu achosi dryswch. Efallai ar ôl cam hwn y broses ymgynghori, gallwn gael negeseuon clir gydag enghreifftiau 'go iawn' o sut y bydd yn effeithio ar blant. Y math o gwestiwn y gallai rhieni di-Gymraeg ei ofyn er enghraifft, os yw eu plant yn cael trafferth dysgu yn yr ysgol, yw a fyddent yn gallu sefyll eu harholiadau yn Saesneg?</p>	<p>mae'r Cyngor yn nodi bod y deunydd sy'n rhaid ei gynnwys yn gymhleth.</p> <p>Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithio gyda'i bartneriaid i ddatblygu deunyddiau i hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg, gan gynnwys tudalen we newydd a thafleuni gwybodaeth i rieni. Mae'r deunyddiau hyn, a lanswyd yn ddiweddar, bellach ar gael i'w defnyddio gan ysgolion, rhieni a sefydliadau eraill.</p> <p>Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio gyda phenaethiaid yn nalgylch Bro Hyddgen ar ymgyrch fwy penodol i rannu gwybodaeth gyda rhieni / rhanddeiliaid eraill yn lleol.</p>
19.4.5	<p>Teimlaf y gallech gyfleu'r negeseuon yn llawer cliriach, yng ngham presennol yr ymgynghoriad, ac yn y cam nesaf. Mae angen enghreifftiau 'bywyd go iawn' arnom o sut y bydd yn effeithio ar blant. Y math o gwestiynau y bydd pobl yn eu gofyn yw, a fydd fy mhlentyn yn cael trafferth oherwydd diffyg cymorth ar ôl ysgol. Gwyddom y bydd cymorth ar gael, ond ni fydd pob rhiant yn gwybod hyn.</p>	<p>Fel yr uchod.</p>

20. CYFEIRIO AT STRATEGAETH TRAWSNEWID ADDYSG Y CYNGOR

20.1	<p>Yn Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys, dywedwch yn y rhagair eich bod eisiau cyflwyno newid a fydd o fudd i'n dysgwyr i gyd. Gobeithio na fydd y Cabinet yn cymeradwyo'r cynnig ar gyfer YBH ac yn cydnabod, nid yn unig na fydd yn effeithio o gwbl ar fynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ym Mro Ddyfi ond hefyd, yn sicr, na fydd o fudd i'n dysgwyr i gyd ac y bydd yn niweidiol i lawer o ddisgyblion.</p>	<p>Mae'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn cael ei gyflwyno gyda'r nod o wella cyfleoedd dysgu i ddysgwyr yn y dyfodol.</p> <p>Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor yn disgrifio nod clir o wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol.</p>
------	--	--

		Mae'r cynnig presennol ar gyfer Ysgol Bro Hyddgen yn cael ei gyflwyno er mwyn gweithredu'r nod hwn ynghyd ag amcan y Strategaeth o symud ysgolion ar hyd y continwwm iaith.
20.2	<p>Rwy'n deall bod y cynnig hwn yn rhan o Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys. Yn y ddogfen hon rydych yn adnabod yr heriau sy'n wynebu addysg yn y Sir ac yn cydnabod yr anghydraddoldeb o ran mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg. Rydych yn cydnabod bod lefel yr addysg cyfrwng Cymraeg sydd ar gael yn dipyn o lotri cod post ac mae'n gwbl glir o'ch data bod gwahaniaeth mawr yng nghanran y disgyblion cyfrwng Cymraeg mewn ysgolion uwchradd ym Mhowys. Fodd bynnag rydym yn hynod falch o weld mai gan YBH y mae'r ganran uchaf o blant cyfrwng Cymraeg, sef 76%. Synnais o weld mai Ysgolion Uwchradd y Drenewydd a'r Trallwng yw'r ysgolion uwchradd gyda'r ganran isaf sef 0%.</p> <p>Pan arolygwyd YBH yn 2017, dywedodd Estyn: Mae cyfleoedd priodol i ddisgyblion yn y ffrwd Gymraeg gael astudio pob pwnc, heblaw am Ffrangeg, drwy gyfrwng y Gymraeg yn CA3 a CA4.</p> <p>Felly o gofio hyn, ni allaf ddirnad o gwbl pam fod y Cyngor yn targedu YBH i gyflawni eu nod o wella mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ar draws pob cyfnod allweddol. Mae YBH yn cynnig darpariaeth ragorol i blant cyfrwng Cymraeg. Ni fyddai symud yr ysgol ar hyd y continwwm iaith felly'n gwella'r ddarpariaeth i ddisgyblion cyfrwng Cymraeg oherwydd mae ganddynt eisoes fynediad llawn at astudio pob pwnc yn Gymraeg. Ydy'r Cyngor yn ddiffuant gyda'r nod strategol</p>	<p>Noda'r Cyngor y sylwadau am Ysgolion Uwchradd y Drenewydd a'r Trallwng. Mae'r ddwy ysgol yma'n ysgolion uwchradd un ffrwd – cyfrwng Saesneg – felly nid yw'n syndod nad oes plant yn cael eu haddysgu drwy'r Gymraeg ynddynt. Mae disgyblion sy'n byw yn nalgylchoedd traddodiadol Ysgolion Uwchradd y Drenewydd a'r Trallwng, sy'n dymuno derbyn addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg, yn teithio i ysgolion mewn trefi eraill, yn benodol i Ysgol Uwchradd Caereinion ac Ysgol Uwchradd Llanidloes, ysgolion dwy ffrwd y ddwy ohonynt.</p> <p>Noda'r Cyngor y sylwadau a wnaed gan Estyn yn eu harolygiad o YBH yn 2017. Nid y ddarpariaeth pwnc cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Bro Hyddgen yw'r rheswm pam fod y Cyngor yn cynnig newid categori iaith yr ysgol.</p> <p>Yn ogystal â'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, mae'r Cyngor wrthi'n datblygu nifer o gynigion eraill i weithredu'r nodau a'r amcanion o ddatblygu addysg cyfrwng Cymraeg ym Mhowys ac amlinellir y rhain yn y Strategaeth Trawsnewid Addysg. Os gweithredir hwynt, byddai'r cynigion hyn yn arwain at gyfleoedd gwell i gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg uniaith yn y sector cynradd ac uwchradd ar draws Powys.</p>

	<p>hwn? Os ydych, oni ddylech ganolbwyntio ar yr ardaloedd hynny sy'n darparu dim neu fawr ddim addysg cyfrwng Cymraeg a symud yr ysgolion hyn ar draws y continwwm iaith. Mae'n ffars bron eich bod yn targedu Ysgol Bro Hyddgen.</p>	
20.3	<p>Dylid defnyddio Ysgol Bro Hyddgen fel peilot cyn cyflwyno'r un newidiadau ar draws ysgolion Powys. Hoffwn weld y Cyngor yn ymrwmo'n gryf i weithredu cynigion tebyg ar draws y Sir. Bydd hyn yn arwain at fwy o gyfleoedd, swyddi, pynciau a gweithgareddau cymdeithasol ar gael yn Gymraeg.</p>	<p>Nodwn y sylw. Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor yn cynnwys nod o wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol. Fel rhan o'r nod hwn, mae'r Cyngor yn cynnwys amcanion strategol i symud ysgolion ar hyd y continwwm iaith a datblygu darpariaeth gynradd ac uwchradd newydd.</p> <p>Yn ogystal â'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, mae'r Cyngor wrthi'n datblygu nifer o gynigion eraill i weithredu'r nodau a'r amcanion hyn. Os gweithredir hwynt, byddai'r cynigion hyn yn arwain at gyfleoedd gwell i gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg uniaith yn y sector cynradd ac uwchradd ar draws Powys.</p>
20.4	<p>Dylai'r Cyngor ystyried symud pob ysgol uwchradd a phob ysgol gynradd ar hyd y continwwm tuag at addysg cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Fel yr uchod.</p>
20.5	<p>Cytunaf yn llawn â strategaeth y Cyngor i drawsnewid addysg ym Mhowys (gan ddilyn argymhellion Estyn) er mwyn gwella addysg cyfrwng Cymraeg ar draws pob cyfnod allweddol ac ar draws y continwwm iaith.</p>	<p>Nodwn y sylw.</p>

	Bydd hyn yn rhoi cyfle i ddisgyblion o bob cefndir gael bod yn ddwyieithog ac yn cyfrannu at nod Llywodraeth Cymru o weld miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.	
--	--	--

21. BEIRNIADU'R CYNGOR

21.1 Beirniadaeth gyffredinol o'r Cyngor

21.1.1	Mae'r cynnig hwn yn ymddangos i fod y cyntaf o ddulliau tebyg eraill ar hyd a lled Powys. Bydd hyn, heb os, yn cael ei wrthod. Fodd bynnag, mae'r Cyngor yn y gorffennol wedi gwadu bod cynlluniau o'r fath ar y gweill pan oedden nhw'n cynnig ac ymgynghori, mor ddiweddar, ar sefydlu Ysgol Bro Hyddgen. Naill ai roedd y gwadu hwnnw'n anghywir neu roedd yn ddatganiad annibynadwy am y bwriadau tymor byr i ganolig.	<p>Nid yw'n wir fod y cynnig hwn y cyntaf o ddulliau tebyg eraill ar hyd a lled Powys. Mae'r cynnig hwn, a chynigion eraill sy'n cael eu rhoi gerbron, yn cael eu cyflwyno er mwyn gweithredu Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor ym Mhowys.</p> <p>Roedd categori iaith Ysgol Bro Hyddgen yn fater a gododd yn ystod yr ymgynghoriad a gynhaliwyd yn 2013 i uno Ysgol Gynradd Machynlleth ac Ysgol Bro Ddyfi. Er na chynigiodd y Cyngor unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol bryd hynny, yn y papur a ystyriwyd gan y Cabinet ar 1 Hydref 2013 dywedir mai bwriad y Cyngor, a nodir yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) presennol, yw asesu'r posibilrwydd o symud ymlaen at ysgol Categori 2A. Mae'r bwriad o adolygu categori iaith yr ysgol wedi parhau i gael ei gynnwys yng Nghynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor byth ers hynny.</p>
21.1.2	Methodd y Cyngor ag anrhydeddu addewidion a wnaeth pan unodd yr ysgolion ac erbyn hyn, fel cymuned, mae ein dwylo wedi eu clymu heb fawr ddim dewis gennym ond mynd yn gyfrwng Cymraeg i achub ein darpariaeth addysg leol.	Fel yr uchod.

21.1.3	Dylai'r Cyngor anrhydeddu'r addewidion a wnaeth pan unodd yr ysgolion i sefydlu ysgol ddwyieithog pob oed.	Fel yr uchod.
21.1.4	Rhoddwyd gwybodaeth anghywir i rieni'n ein sicrhau y byddai hon yn aros yn ysgol ddwyieithog, ond mae'r Cyngor wedi dweud mai cyfrwng Cymraeg fydd hi. Sut y gall pobl leol lunio barn iawn heb y ffeithiau. RHAID edrych ar hyn cyn gynted â phosib.	<p>Mae'r ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd fel rhan o'r cynnig hwn yn glir iawn bod y cynnig a ymgynghorir arno fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwneud addasiadau rheoledig i newid cyfrwng yr addysg yn Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg. • Byddai hyn yn cael ei gyflwyno'n raddol o un flwyddyn i'r llall gan ddechrau gyda Blwyddyn Derbyn ym Medi 2022.
21.1.5	Hoffai'r Cyngor fynegi ein pryder ynghylch y diffyg eglurder gyda'r ffordd y cyflwynwyd y newidiadau sydd mewn golwg, a'r datganiadau anghyson i bob golwg a wnaed gan Gyngor Sir Powys. Arweiniodd hyn at drafferthion i rieni a'r gymuned o ran mynegi barn am y newidiadau sydd mewn golwg.	Fel yr uchod.
21.1.6	Mae Cyngor Powys wedi bod yn cwtdogi'n barhaus yn y blynyddoedd diwethaf ar gyfleoedd a gwasanaethau ym Machynlleth a hon fydd yr hoelen olaf yn yr arch.	Nid yw'r Cyngor yn derbyn y datganiad hwn. Ochr yn ochr â'r cynnig presennol i newid categori iaith yr ysgol, mae'r Cyngor yn parhau i ddatblygu cynlluniau ar gyfer campws cymunedol newydd ym Machynlleth yn lle'r adeiladau presennol yn Ysgol Bro Hyddgen, a darparu cyfleusterau cymunedol newydd. Hwn fydd y campws cymunedol cyntaf o'i fath ym Mhowys, gyda chyllid cymeradwy o £48,250,369.
21.1.7	Gwyddom mai bwriad y Cyngor yw cau ysgolion llai – beth am sefydlu'r ysgol cyfrwng Cymraeg yng Ngharno....	Yn Ebrill 2020, cytunodd y Cyngor ar Strategaeth newydd i Drawsnewid Addysg ym Mhowys, a

	<p>Gadewch lonydd i'n hysgol ni...rhaid i ni deithio i Aberystwyth yn barod am iechyd a gwaith – rydych nawr yn gorfodi ein plant i deithio ar fws am 20 milltir bob ffordd, bob dydd.... Fel y gallwch gael ysgol Gymraeg newydd sbon danlli grai HOLLLOL WAG</p>	<p>ddatblygwyd i adlewyrchu pryderon wedi eu hadnabod gan Estyn ynghylch ad-drefnu ysgolion ym Mhowys.</p> <p>Mae'r Cyngor yn gweithredu ystod o gynigion sy'n effeithio ar ysgolion ar draws Powys. Mae'r rhain yn cynnwys cynnig i sefydlu ysgol pob oed, cynigion i uno tair ysgol o faint canolig i greu un ysgol fwy, cynigion sy'n effeithio ar ysgolion llai ar draws y Sir, a chynigion i newid categori iaith ysgol. Mae'r cynigion hyn i gyd yn cael eu cyflwyno er mwyn gweithredu Strategaeth Trawsnewid Addysg Powys ac i ateb y pryderon a godwyd gan Estyn.</p> <p>Mae'r cynnig yn un i gyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, o flwyddyn i flwyddyn. Byddai'r holl ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol ar hyn o bryd yn gallu parhau i dderbyn y ddarpariaeth hon tan iddynt adael yr ysgol. Byddai unrhyw blant newydd yn dechrau'r ysgol yn gallu derbyn addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddechrau'r ysgol, felly byddent wedi trochi'n llawn yn yr iaith Gymraeg a byddai ganddynt y sgiliau iaith Gymraeg angenrheidiol i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg drwy gydol eu hamser yn yr ysgol.</p> <p>Nid yw'r Cyngor yn cytuno y byddai'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol yn arwain at ysgol newydd sbon danlli grai hollol wag. Fel y noda'r ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn:</p> <p><i>'Mae'n bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at leihad yn nifer y disgyblion oherwydd na fyddai</i></p>
--	--	---

		<p><i>disgyblion o'r tu allan i'r sir sydd ar hyn o bryd yn derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn yr ysgol mwyach yn dewis dod i'r ysgol, neu gallai disgyblion o'r ardal leol ddewis mynychu darparwyr cyfrwng Saesneg eraill.</i></p> <p><i>Fodd bynnag, mae hefyd yn bosib y gallai newid categori iaith yr ysgol arwain at gynnydd yn nifer y disgyblion dros y tymor hirach, wrth i ddisgyblion o ardaloedd eraill ddewis mynychu'r ysgol. Gallai hyn ddigwydd gyda'r ddarpariaeth uwchradd yn enwedig.'</i></p>
21.1.8	<p>Nid oes gan yr iaith Gymraeg statws uchel iawn yng Nghyngor Sir Powys, mae hwn yn gam pwysig ymlaen i'r Cyngor sy'n dangos eu bod yn dechrau trin yr iaith gyda mwy o barch nag a ddangosodd tuag ati yn y gorffennol.</p>	<p>Nodwn y sylw.</p>
21.1.9	<p>Dylai Cyngor Powys ganolbwyntio ar gynyddu safonau ac allbwn addysgol (yn enwedig o ystyried sgoriau PISA gwael Cymru) yn lle ar y saernïo cymdeithasol hwn. Mae ardal Machynlleth yn gwbl abl i gynyddu'r iaith Gymraeg heb orfodi hyn arnom, fel sydd i'w weld o'r hyfedredd gymharol uchel yn y Gymraeg.</p> <p>Nu ddylai'r iaith Gymraeg orfod dibynnu ar y wlad i'w gwarchod – mae gan bawb sydd eisiau i'r iaith ffynnu ddyletswydd i wneud rhywbeth am y peth eu hunain drwy ei defnyddio y tu allan i sefydliad addysgol. Dengys ymchwil fod defnydd o'r Gymraeg yn lleihau pan fydd pobl yn gadael yr ysgol, gan gynnwys gyda siaradwyr fel fi. Defnyddio'r Gymraeg ar ôl gadael addysg sydd angen sylw, nid y rhesymu ffuantus presennol, fydd ond yn brifo eraill.0}</p>	<p>Mae'r Cyngor yn anghytuno mai saernïo cymdeithasol yw'r cynnig hwn. Nod y cynnig yw sicrhau y gall Ysgol Bro Hyddgen barhau i gynnig addysg o ansawdd uchel i'w holl ddysgwyr yn y dyfodol, a sicrhau bod gan ei disgyblion i gyd gyfle i ddod yn gwbl ddwyieithog yn y ddwy iaith.</p> <p>Arolygodd Estyn Wasanaeth Addysg y Cyngor yn 2019 ac ers hynny mae'r Cyngor wedi datblygu Cynllun Gweithredu Ôl-Arolygiad yn canolbwyntio ar wella'r materion y tynnodd Estyn sylw atynt, gan gynnwys safonau a chanlyniadau. Mae ffocws Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor ar wella hawliau a phrofiadau dysgwyr ar draws pob sector.</p>

		Mae'r iaith Gymraeg yn iaith swyddogol yng Nghymru ac un o ddyheadau Llywodraeth Cymru yw creu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae'r Cyngor yn gwbl gefnogol i'r dyhead hwn ac yn cytuno bod angen sicrhau cyfleoedd y tu allan i ysgolion fel bod pobl yn gallu parhau i ddefnyddio'r iaith Gymraeg.
21.1.10	Rwy'n poeni na fydd y sir yn darparu digon o gymorth neu'n dechrau drwy addo digon o gymorth ond na fydd yn parhau.	Os gweithredir y cynnig hwn, bydd y Cyngor yn parhau i ddarparu cymorth i'r ysgol.

21.2 Cymhariaeth rhwng Powys a Chynghorau / ardaloedd eraill

21.2.1	Mae'n bryd i Bowys ddal i fyny â gweddill Cymru.	Mae'r Cyngor yn gwbl ymwybodol bod diffyg addysg cyfrwng Cymraeg ym Mhowys o'i gymharu ag ardaloedd eraill yng Nghymru. Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor yn cynnwys nod i wella mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg ar draws pob cyfnod allweddol, er mwyn gwella mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg yn y Sir a sicrhau bod y ddarpariaeth sydd ar gael yn gymharol i'r hyn sydd ar gael i ddysgwyr mewn rhannau eraill o Gymru.
21.2.2	Nid oes ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg ym Mhowys a dim ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ym Machynlleth. Rhaid i rieni anfon eu plant i Geredigion i dderbyn y ddarpariaeth hon.	Fel yr uchod.
21.2.3	Mae'n hen bryd i'r Cyngor ddilyn esiampl siroedd cyfagos fel Gwynedd neu, yn y dyfodol, bydd rhieni'n dewis ysgolion y tu allan i Bowys, e.e. Gwynedd.	Fel yr uchod.

21.2.4	Mae angen i ni ddilyn esiampl Gwynedd, mae'r system yno'n gweithio ac yn amhrisiadwy.	Fel yr uchod.
21.2.5	Meddylwch am lwyddiant ysgolion cyfrwng Cymraeg mewn ardaloedd eraill.	Fel yr uchod.
21.2.6	Edrychwch ar esiamplau o ymarfer da mewn ardaloedd eraill, a rhannu'r enghreifftiau llwyddiannus hynny gyda phobl Bro Ddyfi i dderbyn cefnogaeth i'r newid hwn.	Fel yr uchod.
21.2.7	Mae hyrwyddo dwyieithrwydd yn bwysig, mae ysgolion cyfrwng Cymraeg mewn rhannau eraill o Gymru'n gwneud hyn yn llwyddiannus.	Fel yr uchod.
21.2.8	Mae angen i chi roi'r cynnig hwn yn ei gyd-destun cenedlaethol. Fe ddywedoch ar y dechrau fod Powys ymhell ar ei hôl hi lle mae addysg cyfrwng Cymraeg yn y cwestiwn, felly pan fydd pobl yn ofni cofleidio newid, mae'n bwysig pwysleisio bod Powys yn llusgo ar ôl beth sydd eisoes yn digwydd yn llwyddiannus mewn rhannau eraill o Gymru. Mae angen i bob sefydliad addysgol ym Mhowys addysgu disgyblion fel eu bod yn gwbl rugl yn y ddwy iaith.	Fel yr uchod.

21.3 Beirniadaeth o'r Cyngorydd Elwyn Vaughan

21.3.1	Dylech gael gwared ar y Llywodraethwr gwenwynig Elwyn Vaughan a anfonodd lythyr ofnadwy i fynd adref ym magiau'r plant yn dweud wrth rieni di-Gymraeg am ddysgu'r Gymraeg os ydyn nhw'n symud yma... neu fynd yn ôl i lle y daethant...	<p>Rhaid i unrhyw gwynion yn erbyn llywodraethwyr ddilyn y weithdrefn gwyno briodol.</p> <p>Dylid cyfeirio unrhyw gwynion am gynghorydd sir at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.</p>
--------	---	--

21.3.2	Credaf fod y Cynghorydd Elwyn Vaughan wedi camarwain rhieni pan anfonodd, yn honedig, lythyr at rieni plant yr ysgol; y byddai addysgu'n digwydd drwy gyfrwng y Saesneg a'r Gymraeg.	Mater i'r Cynghorydd Vaughan fyddai hyn.
21.3.3	Dylech gael gwared ar y Llywodraethwr Elwyn Vaughan a anfonodd lythyr ofnadwy i fynd adref ym magiau ysgol ein plant.	Fel yr uchod.
21.3.4	Mae'n anghywir ar bob ystyr a'n warthus bod y Cynghorydd Vaughan yn mynd o gwmpas yn dweud celwyddau wrth y cyhoedd. Nid yw'n gwneud dim ond creu rhaniadau, rhaid stopio hyn nawr.	Fel yr uchod.

22. CYFEIRIO AT OPSIYNAU ERAILL

22.1 Cadw pethau fel y maent

22.1.1	Byddai cadw pethau fel y maen nhw'n rhoi cyfle i bobl ddysgu yn iaith eu dewis. Ar y funud, mae cyfle cyfartal i bawb.	Nodir y sylwadau hyn. Fodd bynnag, mae'r trefniant dwy ffrwd presennol yn creu nifer o heriau i Ysgol Bro Hyddgen, heriau a amlinellir yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn.
22.1.2	Credaf y dylai Ysgol Bro Hyddgen barhau i weithredu fel ysgol dwy ffrwd. Mae'r ddarpariaeth yn briodol ar gyfer ardal lle mae dros hanner y teuluoedd yn gyfrwng Saesneg a bron i draean y disgyblion yn dewis cael eu haddysg drwy'r ffrwd Saesneg ar hyn o bryd.	Fel yr uchod.
22.1.3	Mae'r ysgol yn darparu ar gyfer siaradwyr Cymraeg a Saesneg ar hyn o bryd; mae mantais wirioneddol o	Fel yr uchod.

	gynorthwyo'r myfyrwyr yn y naill iaith neu'r llall. Pam culhau sgôp yr ysgol a'r [iaith] yn cael ei defnyddio drwy'r ysgol.	
22.1.4	Credaf fod lle i ysgolion dwy ffrwd a darpariaeth dwy ffrwd, yn enwedig os nad oes ysgolion cyfrwng Saesneg eraill o fewn pellter rhesymol. Rwy'n gwerthfawrogi a deall natur ddwyieithog a chefnogol yr ysgol fel y mae ar hyn o bryd; lle mae opsiwn i dderbyn addysg gwbl Gymraeg os dymunir a lle bo'n briodol.	Fel yr uchod.
22.1.5	Os bydd y ddwy ffrwd yn aros, bydd y plant yn parhau i ddysgu drwy'r ffrwd Gymraeg. Ac yn dysgu Cymraeg yn y ffrwd Saesneg.	<p>Nodwn y sylw. Fodd bynnag, mae'r trefniant dwy ffrwd presennol yn creu nifer o heriau i Ysgol Bro Hyddgen, heriau a amlinellir yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn.</p> <p>Er bod disgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn dysgu Cymraeg fel ail iaith, ychydig iawn o ddisgyblion sy'n dod yn rhugl yn Gymraeg o astudio Cymraeg fel ail iaith. Nod y cynnig i newid categori iaith yr ysgol yw sicrhau bod y disgyblion i gyd yn cael cyfle i fod yn hollol ddwyieithog, yn Gymraeg a Saesneg, erbyn iddynt adael yr ysgol.</p>
22.1.6	Mae addysg cyfrwng Cymraeg yn ddiogel ac i'w ddatlu yn yr ysgol, yn wir mae canran y plant sy'n ei dderbyn yn cwrdd yn foddhaol â disgwyliadau Estyn. Byddai'n fwy manteisiol i Bowys pe bai'n cyflwyno mwy o addysg cyfrwng Cymraeg mewn ardaloedd gyda llai o boblogaeth Gymraeg; ni all ac ni ddylai Machynlleth fod yn ymarfer ticio bocs i Bowys!	<p>Nodir y sylwadau hyn. Fodd bynnag, mae'r trefniant dwy ffrwd presennol yn creu nifer o heriau i Ysgol Bro Hyddgen, heriau a amlinellir yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn.</p> <p>Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor yn cynnwys nod o wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol. Fel rhan o'r nod hwn, mae'r Cyngor yn cynnwys amcanion</p>

		<p>strategol i symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith a datblygu darpariaeth gynradd ac uwchradd newydd.</p> <p>Yn ogystal â'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, mae'r Cyngor wrthi'n datblygu nifer o gynigion eraill i weithredu'r nodau a'r amcanion hyn. Os gweithredir hwynt, byddai'r cynigion hyn yn arwain at gyfleoedd gwell i gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg uniaith yn y sector cynradd ac uwchradd ar draws Powys.</p>
22.1.7	[Dylid] cadw'r statws presennol ac adolygu'r broses recriwtio athrawon yn yr ysgol gan wneud yn siŵr nad oes rhagfarn o blaid recriwtio dim ond athrawon Cymraeg eu hiaith.	<p>Mae'r trefniant dwy ffrwd presennol yn creu nifer o heriau i Ysgol Bro Hyddgen, heriau a amlinellir yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn.</p> <p>Mae athrawon yr ysgol yn ddwyieithog ac yn gallu cyfathrebu yn Gymraeg ac yn Saesneg.</p>
22.1.8	[Dylid] gwneud y ddarpariaeth bresennol yn gynaliadwy a mwy effeithiol, gyda mwy o athrawon iaith Saesneg a chymorth cryfach i rai yn y ffrwd Saesneg sydd eisiau, ac sy'n gallu, dod yn ddwyieithog.	<p>Mae'r trefniant dwy ffrwd presennol yn creu nifer o heriau i Ysgol Bro Hyddgen, heriau a amlinellir yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn.</p> <p>Mae athrawon yr ysgol yn ddwyieithog ac yn gallu cyfathrebu yn Gymraeg a Saesneg, felly ni ddylai fod angen athrawon iaith Saesneg ychwanegol yn yr ysgol.</p> <p>Er bod disgyblion sy'n derbyn addysg ffrwd Saesneg yn dysgu Cymraeg fel ail iaith, ychydig iawn o ddisgyblion sy'n dod yn rhugl yn Gymraeg o astudio Cymraeg fel ail iaith. Nod y cynnig i newid categori iaith yr ysgol yw sicrhau bod y disgyblion i gyd yn cael cyfle i fod yn hollol</p>

		ddwyieithog, yn Gymraeg a Saesneg, erbyn iddynt adael yr ysgol.
--	--	---

22.2 Gweithredu'r newid yn gynt

22.2.1	Bydd cyflwyno'r cynnig yn raddol, drwy gymaint o amser, yn arafu'r broses o weld y manteision i gapasiti a gallu yn yr iaith Gymraeg.	<p>Mae'r Cyngor yn nodi'r pryderon hyn am faint o amser y byddai'n ei gymryd i weithredu'r newid i gategori iaith yr ysgol yn llawn, pe bai'r Cyngor yn penderfynu symud ymlaen gyda'r cynnig.</p> <p>Y cynnig yw cyflwyno unrhyw newid i gategori iaith yr ysgol yn raddol, er mwyn lleihau'r effaith ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn YBH ar hyn o bryd, drwy sicrhau eu bod yn gallu parhau i dderbyn darpariaeth yn yr ysgol.</p> <p>Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig, byddai'n gweithio gyda'r ysgol i adnabod y cymorth ychwanegol sydd ei angen i gynorthwyo'r broses o bontio i'r model newydd. Gallai hyn gynnwys rhoi cyfle i'r disgyblion presennol fynd ar gyrsiau trochi fel y gallent drosglwyddo'n gynt i addysg cyfrwng Cymraeg, er mwyn gallu gweithredu'r newid yn llawn yn gynt.</p>
22.2.2	Dyma'r unig opsiwn ond mae'n broses hir.	Fel yr uchod.
22.2.3	Mae'n bechod y bydd yn cymryd gymaint o amser.	Fel yr uchod.
22.2.4	Mae'r cynnig yn dda ond y broses yn llawer rhy hir.	Fel yr uchod.

22.2.5	Rwy'n poeni bod y broses mor hir, a fyddai'n bosib ei wneud yn gynt?	Fel yr uchod.
22.2.6	Rwy'n poeni y bydd yn cymryd mor hir. Bydd yn 2035 cyn y bydd darpariaeth 7-13 lawn yn y dref.	Fel yr uchod.
22.2.7	Mae'n bwysig achub ar bob cyfle i gyflymu'r broses o newid statws iaith yr ysgol. Fel y mae pethau ar hyn o bryd, bydd yn rhaid i blant aros yn rhy hir.	Fel yr uchod.
22.2.8	Bydd yn cymryd amser hir i weithredu'r cynnig ar draws yr ysgol, dros 10 mlynedd. A oes ffordd i wneud hyn yn gynt?	Fel yr uchod.
22.2.9	[Dylid] cyflymu'r broses. Ar hyn o bryd bydd llawer o blant yn colli allan ac ni fydd y plant yn yr ardal ar hyn o bryd yn elwa o ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg.	Fel yr uchod.
22.2.10	Byddai'n well gen i weld proses gynt a llai graddol ond rwy'n deall pam fod hyn yn digwydd a'i bwrpas o ran tawelu ofnau rhieni'r disgyblion presennol.	Fel yr uchod.
22.2.11	Mae'r cyfnod pontio hir yn bygwth effeithlonrwydd addysg cyfrwng Cymraeg. A allai hyn ddigwydd yn gynt, gyda mwy o gymorth?	Fel yr uchod.
22.2.12	Gallai'r newid ddigwydd yn gynt fel bod plant yn y dalgylch ar hyn o bryd yn elwa o'r newid ac o'r ddarpariaeth a'r cyfleoedd cyffrous fydd ar gael i blant yr ardal yn y dyfodol.	Fel yr uchod.
22.2.13	Mae'n bechod y byddai newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, pe bai'n cael ei gymeradwyo, yn cymryd tua naw mlynedd hyd nes y byddai blynyddoedd 7-9 ar y campws	Fel yr uchod.

	uwchradd yn gweld gwahaniaeth. Yn fy marn i, mae'n llawer rhy hir. Mae'r plant a'u rhieni'n barod am y newid hwn nawr, nid mewn naw mlynedd arall.	
22.2.14	[Dylid] newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen i fod yn gyfrwng Cymraeg yn syth, neu'n llawer cynt nag a gynigir.	Fel yr uchod.
22.2.15	Mae'n bechod y bydd yn cymryd tua 10 mlynedd i'r campws uwchradd weld gwahaniaeth, a bydd yn rhaid i ysgolion fel Llanbrynmair a Glantwymyn gymryd cam yn ôl hyd nes y bydd cyfnod cynradd Ysgol Bro Hyddgen yn dal i fyny. Mae hyn yn drueni mawr. Byddwn yn argymhell bod y Cyngor yn mynd gam ymhellach a gadael i ddisgyblion y ffrwd Gymraeg dderbyn eu haddysg yn eu hiaith gyntaf o 2022 ymlaen wrth ddechrau blwyddyn 7.	Cafodd yr opsiwn o newid cyfrwng iaith yr uwchradd ar yr un pryd â'r cynradd ei ystyried wrth ddatblygu'r cynnig presennol ond penderfynwyd nad hynny a fyddai'r opsiwn a ffafrir oherwydd yr effaith bosib ar ddisgyblion sy'n derbyn addysg cyfrwng Saesneg yn YBH ar hyn o bryd.
22.2.16	[Dylid] newid categori iaith yr ysgol uwchradd yn syth.	Fel yr uchod.
22.2.17	Ar ôl darllen yr opsiynau sydd ar gael, credaf y dylid hefyd ystyried opsiwn 5C yn llawn. Os oes plant sy'n mynd i'r ysgolion lleol ac sy'n rhugl yn Gymraeg ac ar fin mynd i'r uwchradd, pam nad oes cyfle iddynt elwa o'r cyfle hwn ym mlwyddyn 7?	Fel yr uchod.
22.2.18	[Dylid] cyflwyno'r newid flwyddyn yn gynt – blwyddyn derbyn yn 2021.	Mae'n annhebygol y bydd y broses statudol sy'n rhaid ei dilyn i newid categori iaith yr ysgol wedi dod i ben erbyn Medi 2021, felly ni fydd yn bosib dechrau cyflwyno'r newid o fis Medi 2021 ymlaen.

22.3 Cyllid ychwanegol

22.3.1	[Dylid] ariannu'r ffrwd Saesneg yn deg fel nad oes angen addysgu yn Gymraeg a Saesneg ar yr un pryd.	Mae'r Cyngor yn ariannu ysgolion yn ôl fformiwla gyllid a gytunir â'n hysgolion, i sicrhau bod cyllid yn cael ei ddosbarthu ar draws yr holl ysgolion ar sail data cadarn a gwrthrychol, fel nifer y disgyblion. Mae ysgolion dwy ffrwd yn cael eu hariannu mewn gwirionedd fel dwy ysgol fach ar gyfer elfen addysgu a dysgu'r fformiwla, gyda'r unig leihad mewn cyllid yn ymwneud â chostau sy'n cael eu rhannu, fel y Pennaeth.
22.3.2	[Dylid] agor ysgol gynradd i blant cyfrwng Saesneg / dysgwyr Cymraeg ac ariannu uned Saesneg yn yr uwchradd. Sut y mae Ysgol Uwchradd Llanidloes yn ariannu'r uned Gymraeg yno?	Ysgol dwy ffrwd debyg i Ysgol Bro Hyddgen yw Ysgol Uwchradd Llanidloes. Mae'n cael ei hariannu ar sail fformiwla gyllid ysgolion y Cyngor, mewn ffordd debyg i Ysgol Bro Hyddgen.
22.3.3	Rhaid hefyd ystyried beth y gellir ei wneud gyda mwy o gyllid (refeniw) fel bo'r plant yn cael cynnig dewis eang o bynciau a chyfle i ffynnu.	Nodwn y sylw.
22.3.4	[Dylech] fod yn edrych ar ariannu Bro Hyddgen yn well a chyfleoedd gwell i'r ysgol, er y gallai olygu bod ysgolion llai yn y dalgylch yn gorfod cau.	Nodwn y sylw.
22.3.5	Dylid ariannu'r ddwy ffrwd yn deg. Ar hyn o bryd gall yr ysgol ariannu un athro/athrawes i bob 30 o ddisgyblion, ym mha bynnag iaith sydd angen eu haddysgu. Pe bai'r ffrwd Saesneg yn ysgol fach wledig, byddai mwy o arian i'r disgyblion.	Mae'r Cyngor yn ariannu ysgolion yn ôl fformiwla gyllid a gytunir â'n hysgolion, i sicrhau bod cyllid yn cael ei ddosbarthu ar draws yr holl ysgolion ar sail data cadarn a gwrthrychol, fel nifer y disgyblion. Mae ysgolion dwy ffrwd yn cael eu hariannu mewn gwirionedd fel dwy ysgol fach ar gyfer elfen addysgu a dysgu'r fformiwla, gyda'r unig leihad mewn cyllid yn ymwneud â chostau sy'n cael eu rhannu, fel y Pennaeth.

22.3.6	[Dylid] ariannu'r ddwy ffrwd iaith yn ddigonol i barhau i redeg yr ysgol fel un ddwy ffrwd. [Dylid] rhoi'r gorau i wthio darpar rieni newydd i ddewis addysg cyfrwng Cymraeg.	Fel yr uchod. Nid oes gan y Cyngor unrhyw dystiolaeth bod darpar rieni'n cael eu gwthio i ddewis addysg cyfrwng Cymraeg.
22.3.7	[Dylai] Powys gytuno i ariannu'r ysgol yn iawn.	Fel yr uchod.
22.3.8	[Dylid] ariannu statws dwy ffrwd yr ysgol yn deg i atal y corff llywodraethu rhag cael eu bwlio i orfod gwneud penderfyniadau eithafol fel hyn.	Fel yr uchod. Nid oes gan y Cyngor unrhyw dystiolaeth bod y corff llywodraethu wedi cael eu bwlio i wneud penderfyniadau eithafol fel hyn.
22.3.9	Credaf y dylai'r Cyngor ystyried rhoi cyllid digonol i YBH er mwyn rhoi'r cyfle i'r ysgol, y disgyblion a'u teuluoedd gael penderfynu drwy ba gyfuniad o ieithoedd y dylai disgyblion unigol dderbyn eu haddysg.	Fel yr uchod.
22.3.10	Os yw'r Cyngor wedi ymrwymo'n llawn i ddatblygiad addysgol ei bobl ifanc – bydd hyn ond yn gweithio os yw'r ysgol yn cael ei hariannu'n ddigonol (refeniw yn ogystal â chyfalaf) fel bod gan blant fynediad at ystod eang o bynciau a dewisiadau i ddatblygu eu haddysg. Mae addysgu gyda chyllideb ceiniog a dimai'n lladd yr ysgol. Fel rhiant gyda phlant mewn ysgol sy'n bwydo YBH, rwy'n poeni'n fawr iawn y bydd cyllid annigonol yr ysgol yn gwneud niwed i'w haddysg.	Fel yr uchod.
22.3.10	[Dylid] ariannu'r ysgol ar sail anghenion y disgyblion – nid ar sail yr un esgid i ffitio pawb.	Fel yr uchod.

22.4 Gwella darpariaeth Cymraeg fel ail iaith

22.4.1	[Dylid] cael mwy o wersi Cymraeg yn y dosbarth Saesneg a helpu'r plant i gael Cymraeg fel ail iaith, a'i gwneud yn ddyletswydd iddi gael ei siarad yn y gwersi. Ni ddylent gael trafferth dysgu a chael eu haddysgu yn Gymraeg yn unig; bydd llawer yn cael trafferth heb gymorth y cartref gan fethu ag ennill y graddau y gallent eu hennill pe baent wedi gallu astudio mewn iaith fwy dealladwy iddynt.	Nid yw astudio Cymraeg fel ail iaith yn arwain at ddysgwyr sy'n gwbl ddwyieithog.
22.4.2	Pe bai'r Cyngor yn dymuno hyrwyddo mwy ar y Gymraeg yn ein cymuned, efallai y dylent addysgu Cymraeg fel ail iaith ar lefel uwch o oedran iau ar gyfer y ffrwd Saesneg. Efallai y dylid darparu cyfleusterau ar ôl ysgol i blant Saesneg eu hiaith fynd gyda'u rhieni Saesneg eu hiaith i ddysgu Cymraeg ar lefel uwch.	Fel yr uchod.
22.4.3	O'r niferoedd nid yw hyn yn rhywbeth y mae lleiafrif cynyddol yn ei dderbyn – yn ôl eich ffigurau mae 30% o'r disgyblion yn y ffrwd Saesneg. Oni fyddai'n well cryfhau'r cymorth iaith Cymraeg i rai yn y ffrwd Saesneg fel eu bod yn dod yn gwbl ddwyieithog, yn lle eu gorfodi i dderbyn eu haddysg yn rhywle arall.	Ym marn y Cyngor dylai fod gan bob plentyn, beth bynnag yw eu cefndir, gyfle i wella eu sgiliau drwy ddod yn gwbl ddwyieithog yng Nghymru a gallu chwarae rhan lawn yn eu cymuned leol.

22.5 Darparu ysgol cyfrwng Saesneg

22.5.1	[Dylid] darparu ysgol Saesneg yn unig ym Mro Ddyfi; ar hyn o bryd mae'r niferoedd ar y campws cynradd yn fwy na'r niferoedd mewn rhai ysgolion cynradd bach sy'n cynnig cyfrwng Cymraeg.	Nid yw'r niferoedd sy'n derbyn addysg gynradd cyfrwng Saesneg yn y dalgylch ar hyn o bryd yn dangos bod angen ysgol cyfrwng Saesneg yn y dalgylch.
--------	--	--

22.5.2	Oni fyddai'n gwneud mwy o synnwyr symud disgyblion ysgol Glantwymyn i Fachynlleth a rhedeg ysgol Glantwymyn fel ysgol gynradd cyfrwng Saesneg, gyda'r opsiwn o fynd i Lanidloes ar gyfer addysg uwchradd dwy ffrwd?	Fel yr uchod.
22.5.3	[Dylid] agor ysgol gynradd i blant cyfrwng Saesneg / dysgwyr Cymraeg.	Fel yr uchod.
22.5.4	[Dylid] darparu addysg yn Saesneg i'r 50% o deuluoedd sydd eisiau i'w plant gael eu haddysgu yn eu mamiaith.	Fel yr uchod.

22.6 Opsiynau dwyieithog eraill

22.6.1	[Dylid] cael ysgol ddwyieithog, ac wrth hynny rwy'n golygu 50/50 dwyieithog lle mae'r ddwy iaith yn cael eu parchu a'u defnyddio er budd holl blant yr ardal.	<p>Dyma'r model ar waith yn Ysgol Bro Hyddgen ar hyn o bryd.</p> <p>Mae'r trefniant dwy ffrwd presennol yn creu nifer o heriau i Ysgol Bro Hyddgen, heriau a amlinellir yn y ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn.</p>
22.6.2	Efallai y dylai'r ysgol gynradd fod yn Gymraeg yn unig. Ond dylai'r uwchradd barhau gyda'r ddwy? Neu o leiaf dylid cael rhyw fath o opsiwn i ddysgu pethau drwy gyfrwng y Saesneg pe bai angen!	Nodwn y sylw. Mae'r ddogfen ymgynghori ar y cynnig hwn wedi ystyried yr opsiwn i gadw'r ddarpariaeth cyfrwng Saesneg yn yr uwchradd, ond ni chafodd hyn ei adnabod fel yr opsiwn a ffafrir ar gyfer yr ysgol.
22.6.3	Yn lle cael gwared ar y ffrwd Saesneg yn yr ysgol gynradd, gellid ei galw'n 'uned iaith / ddwyieithog'. Byddai'r uned ar gael i ddisgyblion sy'n byw yn yr ardal dros dro, neu i ddisgyblion ag anghenion ychwanegol na fyddai'n gallu ymdopi â dwy iaith.	Pe bai'r Cyngor yn symud ymlaen gyda'r cynnig i newid categori iaith yr ysgol, byddai swyddogion yn gweithio gyda'r ysgol i adnabod a chyflwyno'r cymorth sydd ei angen i helpu unrhyw ddisgyblion sydd eisoes yn mynychu Ysgol Bro Hyddgen, yn ogystal ag unrhyw ddisgyblion a allai symud i'r ardal yn y dyfodol, p'un ai

	<p>Byddai'r pynciau craidd yn parhau i gael eu haddysgu yn Saesneg, a'r pynciau ymarferol (cerdd, Addysg Gorfforol a Chelf) yn Gymraeg, yn ogystal â sioeau Nadolig, cyngherddau, gwasanaeth boreol, clybiau chwaraeon a gweithgareddau'r Urdd. Byddai angen cwrdd yn y canol ar gyfer pynciau eraill fel Addysg Grefyddol, Hanes a Daeryddiaeth.</p> <p>Dylai'r ysgol uwchradd barhau i fod yn ddwyieithog, gyda'r disgyblion yn dewis a ydynt eisiau dysgu yn Gymraeg neu yn Saesneg neu mewn cyfuniad o'r ddwy iaith.0}</p>	<p>dros dro neu'n barhaol. Gallai hyn gynnwys addysg drochi a chymorth iaith Gymraeg arall i helpu'r plant i ddysgu'r sgiliau Cymraeg a fyddai ei angen arnynt i dderbyn addysg yn yr ysgol.</p>
22.6.4	<p>[Dylid] addysgu pynciau Dyniaethau yn Gymraeg. [Dylid] addysgu pynciau eraill fel Gwyddoniaeth a Mathemateg yn Saesneg oherwydd dyma iaith gyffredinol y pynciau hyn.</p>	<p>Mae Ysgol Bro Hyddgen eisoes yn addysgu Mathemateg a phynciau Gwyddoniaeth drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae ennill dealltwriaeth o derminoleg pwnc-benodol yn Gymraeg a Saesneg yn rhan naturiol o addysg cyfrwng Cymraeg ac yn ychwanegu at ddealltwriaeth y disgyblion o'r cysyniadau.</p>

22.7 Sefydlu ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn rhywle arall

22.7.1	<p>Os oes raid i Bowys gael ysgol cyfrwng Cymraeg am resymau gwleidyddol, dylai fod yn rhywle canolog yn y Sir i ddarparu ar gyfer disgyblion ar draws y Sir sy'n dymuno derbyn addysg cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Mae Strategaeth Trawsnewid Addysg y Cyngor yn cynnwys nod o wella mynediad at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws yr holl gyfnodau allweddol. Fel rhan o'r nod hwn, mae'r Cyngor yn cynnwys amcanion strategol i symud ysgolion ar hyd y continwrm iaith a datblygu darpariaeth gynradd ac uwchradd newydd.</p> <p>Yn ogystal â'r cynnig presennol i newid categori iaith Ysgol Bro Hyddgen, mae'r Cyngor wrthi'n datblygu nifer o gynigion eraill i weithredu'r nodau a'r amcanion hyn.</p>
--------	---	---

		Os gweithredir hwynt, byddai'r cynigion hyn yn arwain at gyfleoedd gwell i gael mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg uniaith yn y sector cynradd ac uwchradd ar draws Powys.
22.7.2	[Dylid] symud yr ysgol cyfrwng Cymraeg i fod yng nghanol Powys i sicrhau tegwch; mae ysgol cyfrwng Cymraeg ar gael 18 milltir o Fachynlleth, ble y mae'r ysgol cyfrwng Cymraeg agosaf i Landrindod?	Fel yr uchod.

22.8 Awgrymiadau eraill

22.8.1	Mae'n bwysig bod addysg wedi'i ariannu ar gyfer plant 3-4 oed yn newid i adlewyrchu statws iaith yr ysgol. Mae hwn yn gam sydd angen ei gymryd yn syth os yw'r Cyngor eisiau cyflwyno'r newid hwn o fis Medi 2022 ymlaen. Ni fyddai angen addysg yn Saesneg i blant 3-4 yn y dref o gwbl, a byddai angen rhoi cymorth ychwanegol i Gylch Meithrin Machynlleth i dderbyn mwy o blant yn dilyn y newid hwn.	Mae'r Cyngor yn cyflawni ymarfer tendro i ddarparu'r addysg wedi'i ariannu i blant 3-4 oed. Bydd y rownd nesaf o dendro'n digwydd yn Awst 2022 pryd y byddwn yn penderfynu sut fath o ddarpariaeth fydd yn cael ei hariannu ym Machynlleth ar ôl hynny.
22.8.2	[Dylai] yr ysgol gael ei rhedeg yn dda gan roi blaenoriaeth gyfartal i'r ddwy iaith a rhoi'r gorau i israddio'r dosbarthiadau Saesneg a fu'n digwydd ers blynnyddoedd, gyda pholisi bron o fygwth rhieni i roi eu plant yn y ffrwd Gymraeg.	Nodwn y sylw.
22.8.3	A oes sgôp i addysgu plant mewn grwpiau blwyddyn cyfun fel bo'r dosbarthiadau'n fwy – ac o ystyried bod y cwricwlwm yn fodiwlaidd, dylai hynny ganiatáu i'r plant ddilyn cwricwlwm ehangach a chaniatáu hefyd ar gyfer dosbarthiadau Cymraeg a Saesneg yn unig? e.e. cynefino ym mlwyddyn 7, wedyn (bl.	Nodwn y sylw.

	8 a 9) (10 ac 11) a (12 a 13).	
--	--------------------------------	--

DRAFT

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwiadol

Appendix C – Minutes of meetings with Staff, Governors and School Council

Contents

1. Consultation meeting with staff of Ysgol Bro Hyddgen 2
2. Consultation meeting with governors of Ysgol Bro Hyddgen 10
3. Meeting with the School Council of Ysgol Bro Hyddgen – Primary Phase 19
4. Meeting with the School Council of Ysgol Bro Hyddgen – Secondary Phase. 21

1. Consultation meeting with staff of Ysgol Bro Hyddgen

14th January 2021

Present

Staff:

A Elias	E Wyn	M Williams
A Jones	G James	N Bleddyn-Jones
A Jones	G Phillips	N Jones
A Jones	H ap Robert	N Zjalik
A Thomas	I Thomas	P Kenny
A Williams	J Price	R Law
C Lloyd-Williams	L Evans	S Rees-Griffiths
C Morgans	M Evans	S Roberts
D Brown	M Griffiths	T Owen
D Jones	M Jones	T Rowlands
E Holt	M Lewis	

Officers:

Geraint Rees, Strategic Lead, Schools Service
Huw Foster Evans, Education Improvement Consultant
Sarah Astley, Schools Transformation and Welsh-medium Education Programme Manager
Huw Rowlands, Programme Officer, Schools Transformation
Sarah Christoforou, Powys Human Resources
Yan James, Challenge Adviser

Dafydd Jones, Headteacher of Ysgol Bro Hyddgen welcomed everyone to the meeting and introduced Powys officials.

Geraint Rees introduced himself and made it clear that the intention was to use both the Welsh and English languages in the meeting, and parties were welcome to use whichever language they preferred. Huw Foster Evans would be available to answer questions especially in relation to Welsh-medium education and bilingualism.

Geraint Rees said that he hoped to have opinions on how Powys should proceed to try and create an entitlement for every learner to be entirely versatile in both English and Welsh.

It was explained that the consultation is a statutory process proposing to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen from its current dual-stream to Welsh-medium.

Sarah Astley gave a presentation giving an overview of the background and history of the proposal. It was explained that Estyn inspected Powys County Council's Education services in summer 2019 and made a number of recommendations. This resulted in Powys County Council implementing a new Strategy for Transforming Education in Powys, including the objective of creating and developing Welsh-medium education in the County and to improve access to Welsh-medium education across all key stages within Powys.

In November 2020, Powys County Council's Cabinet gave approval for a consultation to be carried out in respect of proposals to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen.

Those in attendance were reminded of the proposal:

"To make a regulated alteration to alter the medium of instruction at Ysgol Bro Hyddgen to Welsh-medium. This would be introduced on a phased basis, year-by-year, starting with Reception in September 2022."

Consultation started on 8 December 2020 and will continue until 26 January 2021.

All information in relation to the consultation is available on the Council's website and paper copies can be sent out if required. A comprehensive consultation document for the proposal has been drafted, which explains the reasoning for the proposal. The various options in relation to responding to the consultation were then explained, being via the Council's website, by email to Powys County Council or by post to County Hall.

An overview was then given on the next steps ahead. Once the consultation is complete, the responses that have been received will be analysed, and a report will be prepared summarising the responses. The report will be published and considered by the Council's Cabinet, who will decide whether or not to proceed with the process. If they decide not to proceed with the proposal, then that will be the end of the matter. However, if they decide to proceed with the proposal, a Statutory Notice will then be issued, to which there is a 28 day objection period. At the end of the objection period, a further report would be prepared outlining any objections received, and Cabinet would consider this report and make a final decision.

The aim is for Cabinet to have made a final decision by the end of the 2021 academic year.

Staff were then invited and encouraged to ask any questions, and the questions asked were as follows:

Member of staff: I work at the ALN unit in Ysgol Bro Hyddgen. I see a number of pupils who struggle to learn even through their first language, and I am concerned regarding what support will there be for pupils with emotional, social and behaviour

problems, which are already educational barriers, without having to be educated in a language which is not their mother tongue.

Geraint Rees: You will be aware of the range of schools already in Wales who have Welsh language ALN and SEN provision. Evidence shows that ALN and SEN pupils can be taught successfully through the medium of Welsh, with a high percentage making good progress. I would be more than happy to support YBH to be part of the network of Welsh ALN and SEN schools that currently exists. It is not impossible for children with special needs to learn bilingually. It is important that there are discussions regarding this and as far as special needs are concerned, the new campus will have a purpose built SEN unit. Therefore, it works elsewhere and we would need to provide all necessary support for Ysgol Bro Hyddgen to ensure that it works here as well.

Member of staff: I agree with you that teaching ALN can work well in Welsh schools all around the country. But it is also true that almost all of those schools you mention also have English provision nearby that parents choose to send them there.

Geraint Rees: That is often the case and you're right to say that. One of the things we would need to look at here would be working on a case by case basis with learners, but the hope would be that Bro Hyddgen could provide the framework needed with the support of the local authority including the ALN service which we are boosting quite considerably at the moment.

Member of staff: Just to clarify, are you saying that if a child's needs could not be met if educated in the Welsh-medium, they would then be sent out of county or to a school which is quite a distance away. I'm just thinking about the rights of the child to be educated in his or her community.

Geraint Rees: You are right to raise the issue regarding the rights of the child, which is a key driver in the new ALN legislation. We will need to apply the new ALN legislation across all of Powys and applying the resource to the child and ensuring that settings can work for children is a key part of that and this would be a key area of work that would need developing if the transition happens. But it's not impossible for children even with significant needs to be operating in bilingual environments and settings, this happens across Wales and beyond Wales where two languages are in common use in the community. The resource needs to be allocated in order to ensure that the child is properly supported, and that's why the discussions regarding the new ALN facility in the new Bro Hyddgen building is also an important one.

Member of staff: I teach special needs. If a child needs a speech and language therapist, what happens if no Welsh speaker is available? I have found it difficult to get Welsh language speech and language therapists to help in Powys.

Geraint Rees: There is no doubt that we need to improve the ALN provision in Powys, including provision through the medium of Welsh. A new ALN strategy has

recently been agreed in Powys. Recently we sponsored 14 people to attend a postgraduate ALN course at the University of Birmingham, and we did say that we needed bilingual applicants. Another course will start in September 2020 in Birmingham, and the intention is that every year there will be a cohort so that we have expertise, including expertise in the Welsh language throughout the authority. Therefore if you know of anybody suitable, please ask them to put their name forward. It's also important that ALN staff work from the actual school and not from County Hall, as has sometimes been the case in the past.

Member of staff: I teach in the primary phase. A lot of people move into the area from England. What provision will there be for them? Will there be immersion – especially for KS2?

Huw Foster Evans: I agree that immersion is important and there is a strong track record in Wales of ensuring that immersion works well so that latecomers can participate successfully and benefit from Welsh-medium education. Powys is currently working with Ceredigion to improve immersion provision in Powys.

Member of Staff: I work at the secondary campus. Does Powys intend to have some form of marketing or promotional campaign in order to sell the benefits of Welsh and ensure that pupils and their parents understand what Welsh-medium education exactly is?

Geraint Rees: Certainly, a number of people misunderstand what Welsh-medium education and ensuring bilingualism for young people is. Many people have thought that dual-stream schools lead to bilingualism, but it is rarely the case that those in the English stream rarely become fully bilingual in Welsh or English. The aspiration is that every learner should become fully competent in both Welsh and English, and that is the intention of Welsh-medium education. It is true to say that Powys has not made much progress in this regard, but Powys is working on this at the moment.

Sarah Astley: There is an intention for there to be work by Powys County Council to promote bilingualism, following the launch of the Welsh in Education Strategy in Powys before Christmas. We have been working with Mudiad Meithrin, RHAG, Mentrau Iaith, and an internal group meets weekly. At the moment we are discussing the promotion of the pilot immersion project, and you will soon see this being promoted on social media.

Geraint Rees: It would be good if people shared on social media anything they receive from Powys County Council, in relation to bilingualism, immersion and so on, to reach a wider audience.

Member of staff: I work on the Secondary Campus. I think you need to set this proposal in its national context. You said at the beginning that Powys is far behind as far as Welsh language education is concerned, and therefore when people are rather afraid to embrace change, it is important to emphasise that Powys is lagging behind

what is happening successfully in other parts of Wales. I think that every educational establishment in Powys needs to educate pupils so that they are completely fluent in both languages. However, to ensure this Powys needs to educate parents so that they see the advantages of having their children being bilingual citizens. Parents and teachers need to have the confidence that any current provisions in Powys in respect of needs of every kind and immersion units are improved. Therefore I welcome the proposal, but emphasise that Powys has a duty to convince everyone of the benefits of Welsh-medium education. It is important that children in Powys have the same opportunities as children in other parts of Wales to be fluent in both Welsh and English.

Geraint Rees: I agree that Powys has a duty to support any change. I would also say that the proposal for Ysgol Bro Hyddgen is part of a wider momentum and strategy to ensure that every young person in whatever part of Powys they live can see their education right through to have every opportunity to become fully bilingual. That is something we do not currently have, and there are whole areas of the county where no Welsh-medium primary provision is available.

Member of staff: It's important to emphasise when promoting the benefits of bilingualism that Welsh-medium education will not have a negative effect on pupils' standards in the English language. This is an important message that needs to be communicated and promoted.

Geraint Rees: I agree, it is part of our vision that bilingualism of quality is what we are striving to achieve. Being proficient in Welsh does not mean being any less proficient in English. We need to make sure that we communicate this with parents and the public.

Huw Foster-Evans: Just to add to that last point, it is true to say in relation to Welsh-medium education that it is an expectation and a fact that the development of the English language is totally essential to the success of the Welsh-medium sector. Without this success the sector would not have succeeded as it has. I see that Yan James, Powys County Council is here, and he's shared with us charts of examples of promotional material available. These include references to the success of the Welsh-medium sector in relation to teaching English. Pupils should be in a position to apply at the end of their secondary education for entry to Universities in, Wales, Scotland, England and further afield.

Member of staff: I just want to add to what has been said, which is that a designated Welsh-medium school does open the door for pupils to be able to attend Universities worldwide, whatever the language. Also, across all ability ranges, Welsh--medium education opens doors to pupils, including pupils with ALN, where the skill of being able to speak Welsh is of benefit. Therefore, it is not just the most able pupils who can benefit from Welsh-medium education.

Geraint Rees: I agree, and in the context of local employment, there is a need all over Wales, for bilingual language skills for a wide range of jobs.

Member of Staff: How secure are the jobs of staff members who cannot speak Welsh, and what arrangements will there be in place to help such staff learn Welsh?

Geraint Rees: The proposal is that of a phased introduction of any change of language category, starting at the lower end of the school. We need a supportive programme that enables any adult who is working in the school who would like to acquire the Welsh language and to be able to transition neatly with the school for that to happen and there is evidence all around Wales of people who have arrived with little or no Welsh but who have acquired fluency over a period of time. Therefore, we need to support that, but obviously it needs a commitment from both sides for this to succeed, and that's how it's usually best achieved. We'll need to sit around with you to see what are the perceived needs around that, who expresses that interest and how we work that through, but we'll be keen to adopt a supportive approach in getting that done.

Sarah Christoforou: Just to say that corporately in Powys we are supporting staff to learn or improve their Welsh, so there is already something set up that would be quite easy to expand with discussions with the staff here, to see what their needs are. So it's not something we would have to start from scratch, there is something already in Powys to expand the Welsh language within the staff group there as well.

Geraint Rees: In addition to that, there is a national programme of sabbaticals for people to be able to acquire the skills needed for teaching a subject that links to language acquisition as well, that Welsh Government will support in the teaching profession. So between the corporate Powys, the school itself and the wider community and the area and Welsh Government we hope that we will be able to reach all the buttons.

Member of staff: In the past we have had financial promises from Powys, in relation to changes to be made to the school, and those promises have been broken. What assurances can be made in relation to financial provision to support the school in the future?

Geraint Rees: It is perhaps true to say that in the past promises have not been kept. However, except for Brecon High School, Ysgol Bro Hyddgen will be the first new secondary campus in Powys for some 30-40 years. Therefore the capital investment of over £40m places the Ysgol Bro Hyddgen at the heart of its community. Powys has a number of old and deteriorating school buildings, and therefore Powys has a challenge to ensure that we have the resources to support every school. We need to develop Welsh language, Post 16 and new campuses for both primary and secondary schools and early years provision and hopefully the resources will stabilise around those.

Member of staff: It's good to hear that YBH has a secure future. However, the question I have is in relation to language medium in A level and GCSE. Will all subjects only be available through the medium of Welsh? If you look at Penweddig and Tywyn Secondary schools, some subjects are offered in Welsh or English or taught bilingually. Will every subject be taught in Welsh?

Geraint Rees: The proposal is that provision moves towards Welsh-medium and there are a number of areas in Wales where every subject is taught through the medium of Welsh, but there are other areas, where some subjects are taught through the medium of English because of a number of factors; some being local factors. Generally speaking, it is a matter for the local authority and Governing Bodies to decide how to plan matters, but generally, the expectation is that the shift from KS4 and beyond would be for more Welsh-medium teaching. However, it wouldn't be appropriate to answer whether or not every subject would have to be taught through the medium of Welsh, as there are occasions in every school where the need for a specialist in a subject is such that there is need to operate slightly differently.

However, the point is if most children are naturally bilingual it is possible then at least to have a discussion regarding this. If pupils are not naturally bilingual then that is when the problem arises and you cannot have that discussion. Wales is generally moving towards having an increased percentage of subjects taught through the medium of Welsh, even in the sort of schools just mentioned. That is what appears naturally throughout Wales and that is why the shift has happened and also that pupils' bilingualism is strengthened along each step of the way.

Huw Foster Evans: I would just like to add I had a chance yesterday to have the privilege of speaking with members of the School Council of Ysgol Bro Hyddgen, and one question asked was why was it going to take so long, and having to wait until 2022 before fully changing Ysgol Bro Hyddgen to Welsh-medium were this proposal to proceed. This is a long time, but it is therefore a long time to plan and this is an advantage, but it also has its disadvantages. However, I will agree with Geraint that the trend to offer more courses through the medium of Welsh is in place, but there might well be a need to be flexible, depending on local needs, but to do so from a position of strength and not from a position of weakness.

Geraint Rees: The proposal will take time to implement, but it does give planning time. Also, you may have learners in the school who might want more rapid transition, who may have chosen the English stream, but might start thinking that they would prefer to be in the Welsh stream but do not have the language skills to be there. With an immersion unit, it may be that we could facilitate at any part of a pupils' education journey, a transition with proper support. There is evidence in Wales of pupils transitioning quite strongly with no challenges or issues at all to Welsh-medium teaching.

Thank you very much for your time this evening. We will also be meeting with the school governors later this evening and I hope that they will also ask questions as well.

Dafydd Jones, Headmaster: Thank you for attending. I believe that it's an exciting prospect for the area and I personally feel that educational standards will improve. I think it's important that staff respond to the consultation. I will share the Powys County Council link with everybody so that they can respond.

2. Consultation meeting with governors of Ysgol Bro Hyddgen

14th January 2021

Present

Governors:

Cllr Elwyn Vaughan
Cllr Michael Williams
Gwilym Fychan
Tamsin Davies
Nia Roberts
Alun Jones
Sarah Lewis
Danielle Armstrong
Julie Price
Angharad Behnan
Rob Goodsell
Alwyn Jones
C Lloyd Williams

School Staff:

Dafydd Jones
Anwen Pughe-Jones
Haf ap Robert

Officers:

Geraint Rees, Strategic Lead, Schools Service
Huw Foster Evans, Education Improvement Consultant
Sarah Astley, Programme Manager, Transforming Education

Huw Rowlands, Programme Officer, Transforming Education

Mari Thomas, Finance Manager

Cllr Phyl Davies, Portfolio Holder for Education

Sarah Astley welcomed all to the consultation meeting. All officers introduced themselves. It was explained that there would be a brief presentation with an opportunity for discussion, comments, and questions for the officers.

It was explained that Estyn investigated Powys County Council's Education services in summer 2019 and made a number of recommendations. This resulted in Powys County Council implementing a new Strategy for Transforming Education in Powys,

including the objective of creating and developing Welsh-medium education in the County and to improve access to Welsh-medium education across all key stages within Powys.

In November 2020, Powys County Council Cabinet gave approval for a consultation to be carried out in respect of proposals to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen.

Those in attendance were reminded of the proposal:

“To make a regulated alteration to alter the medium of instruction at Ysgol Bro Hyddgen to Welsh-medium. This would be introduced on a phased basis, year-by-year, starting with Reception in September 2022.”

The consultation started on 8 December 2020 and will continue until 26 January 2021. All information in relation to the consultation is available on the Council’s website and paper copies can be sent out if required. A comprehensive consultation document for the proposal has been drafted, which explains the reasoning for the proposal. The various options in relation to responding to the consultation were then explained, being via the Council’s website, by email to Powys County Council or by post to County Hall.

An overview was then given on the next steps ahead. Once the consultation is complete, the responses that have been received will be analysed, and a report will be prepared summarising the responses. The report will be published and considered by the Council’s Cabinet, who will decide whether or not to proceed with the process. If they decide not to proceed with the proposal, then that will be the end of the matter. However, if they decide to proceed with the proposal, a Statutory Notice will then be issued, to which there is a 28 day objection period. At the end of the objection period, a further report would be prepared outlining any objections received, and Cabinet would consider this report and make a final decision. The aim is for Cabinet to have made a final decision by the end of the 2021 academic year.

Geraint Rees also explained that there has been an interesting dialogue around dual-stream, Welsh-medium and bilingual terminology. There is generally inconsistent and confused use of the terminology. He explained that in a bilingual school, the ambition is for all pupils to become bilingual by time they leave the school, but at the moment this isn’t the case, in dual-stream schools across Powys, but it is an intention for those in the Welsh-stream. We therefore need to differentiate between the different terms, and the intention with the proposal here is to have pupils who are competent and bilingual in both English and Welsh, by having Ysgol Bro Hyddgen to be a Welsh-medium school.

Governors were then invited and encouraged to ask any questions, and the questions asked were as follows:

Governor: Who can respond to the consultation? Is it anyone in Powys, or individuals what would be affected by the proposal, such as parents etc?

Sarah Astley: There are no rules on who can respond to the consultations. In the past we have had people respond that live miles away from the area. When we create the consultation responses report, we will do our best to highlight who is responding by reference to the type of respondent, e.g. parent, staff member, organisation and so forth and where they are responding from by reference to a post code.

Governor: Thank you. I was asking the question because I know that there are a number of people who are originally from Bro Ddyfi but no longer live here, but would like to respond.

Cllr Michael Williams: What I would like to know is how will you be able to respond to parents who are concerned about their children who are first language English and have special educational needs? The other question is how will you explain the difference between dual-stream and bilingualism?

Geraint Rees: In response to the first question, it is one of the challenges that Powys has, because its educational system has historically been built around dual-stream. We don't exactly have a model in Powys which we can share with people, and show how Welsh-medium schools work. However, there are a number of schools across Wales which are Welsh-medium. We have schools elsewhere in Wales where 95% of learners have never heard a word of Welsh at home, who will leave school entirely bilingual and who tend to pick up other languages easier too.

It seems to be the case with Bro Hyddgen having changed to be an all-through school, that the parents of younger children have been largely making their own choice in any event by making the choice to send their children to Welsh-medium Education, as last year there were very few who did not choose the Welsh-stream.

The choice is a strange one really, and with time, bilingualism being the norm will hopefully resolve concerns, but it doesn't take away the anxiety people on the streets have now. All I can say is that it works well all over Wales, Europe and beyond for children whatever the language at home, pretty much in the same way as entirely Welsh speaking families in the past have only received education through the medium of English, and have managed to progress well.

The issue around special needs is interesting. Huw and I have been Headteachers of secondary schools where parents were overwhelmingly not Welsh speaking, and where we had special needs pupils.

Huw Foster Evans: We need to be aware that parents who have children with special needs will be extremely worried about this proposal. It is a significant change.

It was a privilege for me to meet yesterday evening students from Ysgol Bro Hyddgen and one of the things they mentioned is the time delay in implementing this

proposal. They were concerned about that. However, the advantage of this is that we have more time to plan and get things right.

It is important that we emphasise that the support available throughout Wales for Welsh ALN support has increased. Welsh-medium schools have developed a significant expertise in this area, because there is a lack of provision in many areas. It is important that the expertise is shared with Ysgol Bro Hyddgen and the community. There is a lot of expertise out there. There are a lot of learners from English speaking homes who have significant special needs who have succeeded very very well, and have benefited from having two languages. I have a personal direct experience of that.

Geraint Rees: Powys has to be committed to improving Special Needs teaching. This would show that Powys is serious in supporting schools to work through the Welsh language. This is an important agenda now and we need to make sure that we have expertise in English and Welsh for pupils with special needs. Otherwise, this question will be raised again in a few years' time. That's not an option for Powys.

We have at the moment a cohort of some 14 teachers enrolled at the University of Birmingham gaining a postgraduate qualification in additional learning needs. We will be advertising fairly soon for a similar number. Therefore, we hopefully will have increased expertise in special needs as time goes by, including in the Welsh language, as our current expertise is patchy.

We have to deliver so that people who are concerned on the streets will not be concerned in 5 years' time.

Geraint Rees: In response to Councillor Williams' second question, that many people do not understand the difference between dual-stream education and bilingualism, Sarah and the team are creating a range of materials which make it clear what the expectation is regarding Welsh-medium education, including raising questions such as will my child if educated in Welsh, can they be educated in a University anywhere in the world and what are their job prospects? When these are published we need them spread far and wide. We need to give clarity around dual-stream offering bilingualism for some, whereas the option that is being put forward for Bro Hyddgen is that each student will become fully bilingual.

Sarah Astley: We have been working with other stakeholders such as Mudiad Meithrin, Menter Maldwyn. There is a lot of material already out there, but we need them to be shared and for people to see them, so we encourage you to share any such material when they are available.

Geraint Rees: And we do need clarity which is that dual-stream offers bilingualism for some, but monolingualism for others. The option being put forward for Bro Hyddgen is that all learners will be bilingual.

Languages are not caught and you have to learn the language. There is a planned bilingualism for part of the population but not for the other part. The aim here is that every youngster in Machynlleth and the surrounding area will be confident in their use of both the Welsh and English language.

Cllr Elwyn Vaughan: It is important to note that there are examples in Powys where there is success from similar situations. I'm talking specifically about Ysgol Dafydd Llwyd where 98% of children come from non-Welsh families, some from the poorest ward in Powys. And there are other examples in Barmouth where 95% of pupils come from non-Welsh language homes, in what is an economically deprived area. Therefore I can't see that Machynlleth should be an exception to this.

Geraint Rees: Your facts are correct.

Governor: I have the same concerns as Cllr Michael Williams. I understand the complexity and details necessary in the consultation document, but it is also then easy to lose some of the key messages which can then lead to confusion. Perhaps after this stage of the consultation we can have clear messages with real life examples about how it will affect children. The sort of questions you might have from non Welsh-speaking parents is for example, if their children are struggling at school can they take their exams in English?

So, I think messages could be put out much more clearly, at this stage of the consultation and at the next stage. We need real life examples as to how it is going to affect children. The sort of questions you will have is will my child struggle as there is no backup after school. We know the support will be there but not every parent will know this.

As a parent there has been some enthusiasm in relation to Bro Hyddgen from parents outside the County but they would not wish to send their child to an English-medium speaking school nor to a Welsh-medium school. So, I believe we need to get clear messages out to parents.

Geraint Rees: I'm sure that there are suitable examples, some in Bro Hyddgen itself, and we need to use those examples.

Governor: Can I just ask, have you worked at all with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol. I work at Aberystwyth University for the Coleg Cymraeg. At open days students are asking us about learning Welsh because maybe they have had some Welsh at school or have had no Welsh but see the potential of better job opportunities, but by the time they arrive in the University it is often too late. Is there anything being done for students wanting to study through the medium of Welsh at higher Education?

Huw Foster Evans: We had a meeting with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol just before Christmas about the same matter and we are working towards developing

more Welsh language provision in further education colleges and in the school sector. Therefore, making sure that children and young people are aware of the Coleg Cymraeg Cenedlaethol, and that there are opportunities is important. I agree with what has been said, and it is something which we are looking at.

Headmaster: I totally agree,

Governor: One of the questions asked frequently by parents is regarding science subjects. Will pupils have to study such subjects through the medium of Welsh? It's those subjects which make parents afraid, and for example if they go to Liverpool University will they understand what's being taught?

I think in Penweddig there is a choice of languages with some subjects. Is there a percentage of subjects which a bilingual school can offer in the English language? We need to allay the fears and show that there is an option for children.

If the school is working to secure that pupils will have access to both languages, then the idea of fear that they perhaps wouldn't be able to have a certain subject in English or Welsh won't be there. If the school is committing to each pupil being confident in both languages, at this moment in time it may not be an issue worth raising but perhaps further down the line.

Geraint Rees: I think that you as a governing body needs to cross these bridges if and when they happen. It wouldn't be appropriate for the authority to set out expectations at this point in respect of something which the school itself will need to develop, and in respect of something which might not be a difficulty.

We are in a situation where Penweddig offers some subjects in the English language. I also understand that some Gwynedd schools teach some subjects through the medium of English even though they are Welsh-medium schools.

The aim of the authority is that all children in Bro Hyddgen grow to use both the English and Welsh languages with confidence and without fear, which could include teaching some subjects through the medium of English, although the school would still be regarded as Welsh-medium

Cllr Elwyn Vaughan: In Ysgol y Preseli, Crymych, for a number of years maths and sciences were being taught in English, and it was only fairly recently that they changed to teach these subjects through the medium of Welsh. Therefore, there is no need to be too worried.

Geraint Rees: And I'm sure if this matter was raised 20 years ago at Ysgol y Preseli people would have been worried.

We also need to consider the need for Welsh language teachers to be able to teach science subjects through the medium of Welsh, so there is a need to be practical in

relation to this point, although the Coleg Cymraeg Cenedlaethol will help to alleviate shortage in the future.

Huw Foster Evans: I agree with what has been said, but it is of course a matter for the governing body to decide. I do understand the concerns here, but we need to allay those concerns. Maths is no more difficult if taught through the medium of Welsh than it is through the medium of English, nor is any other subject.

Governor: What kind of immersion provision will there be so as to ensure that immersion is available to latecomers to the area? There was an immersion project a few years ago. We had two pupils here starting in year 7 with no Welsh whatsoever and they progressed through the school via the Welsh-medium stream, very successfully. We need funds in place in order to ensure that immersion is available. In the past Powys has promised funding but promises have been broken.

Geraint Rees: Immersion is absolutely crucial to this project. This proposal is only realistic if there are proper immersion facilities. There are models of immersion units in Wales which shows that immersion can work.

In the past the school may have felt let down because of promises by the local authority which were not kept. We're now taking a longer term view, so the resources are more secure, as currently the distribution of resources are so wide and the margins so small, but that will change so that we can ensure that promises made are kept.

This isn't a flash in the pan project. This is an area where there will always latecomers moving in. COVID might encourage more of a move from towns to rural areas like Powys, and therefore we have to make sure that immersion works.

Mari Thomas: There has been a change over the last year, year and a half as to how education is proceeding in Powys. There has been a lack of resources, and difficult decisions have had to be made in the past. However, there is commitment to the new Powys Education Strategy and the whole Council must support it.

Geraint Rees: To commit to a new school in Machynlleth at a cost of over £40m, and not to give it the support it needs to succeed would be nonsensical. This project needs to succeed and would be a flagship project of the local authority

Sarah Astley: Introducing immersion is one of the objectives of the new education strategy. Therefore, there is certainly an intention by Powys to improve the immersion provision in the county which is available to latecomers. As it happens a new pilot immersion scheme has commenced this week. It's taking place on-line due to COVID, but it is something that can be developed, and a first step along the journey and we would like to work with you as a governing body in relation to this.

Headmaster: I would ask that you locate any new immersion centre in Machynlleth. That would be a great help, and would alleviate the concerns of the local community.

Geraint Rees: That is the challenge the authority has set itself.

Governor: As far as teaching sciences through the medium of Welsh is concerned, there are specific case studies I have seen of pupils who have had Welsh-medium education but who have then found work, usually in England, and also elsewhere, and perhaps they could be of interest, as far as showing what is possible as this proposal proceeds.

Geraint Rees: I studied through the medium of Welsh until sixth form and then studied in a University in England, and had no problems with the language. As part of the marketing process we need to have specific examples, of children who succeed at age 16 and 18 having had a Welsh-medium education.

Deputy Headteacher: As part of the marketing process we need to market the fact that we give an additional skill to every pupil, whatever their ability, and it offers them access to jobs that similarly able pupils would not get, because they have this additional skill. It's very important to market the opportunities available in Wales through the Coleg Cymraeg Cenedlaethol, but pupils are also available to study elsewhere. For example our Head girl last year decided to go to Goldsmiths in London to study and rejected Oxford. Therefore, we have excellent examples in the school itself, and we don't always need to find examples from elsewhere of successful children.

Geraint Rees: The role of a school is not to export children to the world, but to enable pupils to achieve what they want, be it locally or further afield. There is a problem in rural Wales with recruiting people with Welsh language skills to a variety of types of employment.

Deputy Headteacher: It's important that the school and the authority fully support non-Welsh speaking children, those that arrive in the school in Reception class and that we commit fully to teach them through the medium of Welsh not just at the beginning but through their journey through the school.

Governor: It's important that children that receive immersion do so in a small class. That appeals to parents.

Deputy Headteacher: If we can show that we can fully support children at Bro Hyddgen, then we are far more likely to see them stay at Bro Hyddgen and not leave for other schools.

Geraint Rees: We need to normalise the Welsh language as a medium of education which opens the door to natural bilingualism, and only by doing it can that happen. We can philosophise about this but it is something which we need to be implemented

on a practical basis. If the proposal is implemented then it is a challenge for you as a school community to ensure that it is implemented well.

Cllr Elwyn Vaughan: I agree that immersion is essential and I have heard good reports about Llanfyllin. Therefore, if we can learn from that, all the better.

Thank you everyone for attending tonight. Good night.

3. Meeting with the School Council of Ysgol Bro Hyddgen – Primary Phase

A meeting with the School Council of Ysgol Bro Hyddgen – Primary Phase

13th January 2021 – Held virtually on Microsoft Teams

Present: Huw Foster-Evans, Sarah Astley, Huw Rowlands – Powys County Council
Dafydd Jones, Haf ap Robert – Ysgol Bro Hyddgen

Officers from Powys County Council met virtually via Microsoft Teams with representatives from the School Council of the Primary Phase of Ysgol Bro Hyddgen to discuss the consultation to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen from dual-stream to Welsh-medium.

The session was held with 3 pupils from the school council. The group were all in years 4 – 6.

The officers explained the proposals for changing the language category of Ysgol Bro Hyddgen, and that they would like to have the views of the pupils on the proposal. The pupils understood that the change would be phased over time and that the proposal would have no effect on existing pupils.

The pupils were asked several questions and their responses are summarised below:

What would be the advantages of the proposal?

- Lots of good things but also some bad things. If all pupils were taught in Welsh, children would have more opportunities and jobs in Wales, and they would have a better understanding of Wales and its history
- Enjoy learning through the medium of Welsh
- More people in the Machynlleth area would speak Welsh

What would be the disadvantages of the proposal?

- It might be hard for the Yr1 - Yr6 English-stream pupils to get used to the change
- The school might lose some pupils as they could move to another school which has an English-stream
- Incomers moving to the area with no knowledge of Welsh might find it difficult to learn a new language

Other questions asked:

- What about staff who don't speak Welsh, will they have to learn Welsh before being able to teach at the school if the language was changed to Welsh-

medium? – It was explained that the Council would need to help the school to provide opportunities for teachers and other staff to learn Welsh.

- What happens if a non Welsh speaker comes to YBH in a few years' time. How would you help them understand Welsh? – It was explained that there would be immersion opportunities available for pupils, so pupils would have the chance to join an intensive Welsh course when they start at the school. This currently happens all over Wales, and we need to make sure that these opportunities are available for any children who don't speak Welsh that come to Ysgol Bro Hyddgen.

We need to make sure that these opportunities are available to anyone that doesn't speak Welsh that moves to the primary or secondary phase of the school.

Other comments:

- I didn't find it difficult to learn in Welsh, my grandmother speaks Welsh and English and she helped me to speak Welsh. I wasn't worried about learning in Welsh, I was happy to be educated in Welsh even though both my parents spoke English.
- I speak English at home but I started learning Welsh at a young age with others speaking Welsh with me.

The pupils were thanked for their attendance, and were told if they or their friends did think of anything else, they were welcome to let the School Transformation Team know, and how to do this was explained.

4. Meeting with the School Council of Ysgol Bro Hyddgen – Secondary Phase

A meeting with the School Council of Ysgol Bro Hyddgen – Secondary Phase

13th January 2021 – Held virtually on Microsoft Teams

Present: Huw Foster-Evans, Sarah Astley, Huw Rowlands – Powys County Council
Dafydd Jones, Anwen Pughe-Jones – Ysgol Bro Hyddgen

Officers from Powys County Council met virtually via Microsoft Teams with representatives from the School Council of the Secondary Phase of Ysgol Bro Hyddgen to discuss the consultation to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen from dual-stream to Welsh-medium.

The session was held with 12 pupils from the Secondary Phase School Council of Ysgol Bro Hyddgen. The group comprised of pupils in years 7 – 13.

The officers explained the proposals for changing the language category of Ysgol Bro Hyddgen, and that they would like to have the views of the pupils on the proposal. The pupils understood that the change would be phased over time and that the proposal would have no effect on existing pupils.

The pupils were asked several questions and their responses are summarised below:

What would be the advantages of the proposal?

- It would be a good idea, it's so important for children to be bilingual. It would be good for the Welsh language. It's a good idea to have children learning Welsh from an early age.
- I agree with the proposal, it's a fantastic idea. I think it had to happen. It is generally a good thing to make the change gradually over a number of years.
- I think that it's a good idea to have more Welsh in the school
- Having been through a Welsh-medium primary school where everything was in Welsh, I feel that Welsh-medium education from an early age is a really good idea. At that young age you don't realise how important the Welsh language is, and for those with parents that don't speak Welsh, perhaps they don't realise how important it is to learn the Welsh language fluently until they are older. Once they reach secondary school, it is far more difficult for them to learn Welsh fluently. Therefore it is far easier to learn from an early age.
- I think that we should have a Welsh school as Bro Ddyfi is a Welsh area, and people who are bilingual have better thinking skills. For example, they can concentrate better and have improved memory, and they can have better job opportunities in the future.

- I think that it's good that it's starting at a young age, as it's easier to learn languages when young, and it'll be picked up quicker.
- It's beneficial to be bilingual, and it would be good for others to have the same opportunities I had.

What would be the disadvantages of the proposal?

- If people move to the area who do not speak Welsh they will find it very hard. Some people who have joined my year in high school have found it hard. I feel that needs to be something which allows them to have space so they can pick it up.
- I think it's a good idea from a young age, but it's for parents to decide whether or not they want their children to go to English stream or Welsh stream, and if there were students moving from Birmingham or a place in England at a later stage, it would be very hard for them to move to a full Welsh school. Therefore it could make things harder for a lot of students.
- A lot of my friends are worried about the change to a Welsh-medium school.
- Concern that it might be difficult to find Welsh speaking teachers for some niche subjects e.g. business studies, and that this would limit the range of subjects available.

Other comments / queries

- It will take a long time to implement across the whole school, over 10 years. Is there a way to do it quicker? – It was explained that the change had been planned so that it wouldn't affect children attending Ysgol Bro Hyddgen at this moment in time – pupils attending the school now won't have to make a change, only those pupils attending the school in the future.
- What about years 10 to 13, which are important years, with exams being sat. Would it be possible to do subjects in Welsh or English? Studying A levels in English would be easier for pupils going to study in English at University, For GCSE and A level, sometimes I find that some subjects are easier in English – This concern was noted, however it was explained that in Welsh-medium schools across Wales, all of the learners studied all subjects through the medium of Welsh up until A levels. Many of these go on to attend university in England.
- Pupils who cannot speak Welsh will need additional support. For example, my Welsh teacher gave me additional support and this helped me a lot – It was agreed that additional support would be needed to support learners alongside any change. There are many examples of good practice across Wales, and the staff at Ysgol Bro Hyddgen will already be aware of good practice and will be experienced in supporting pupils.
- Will there be support for non-Welsh speaking families? – It was explained that it's important that support is there for pupils' families as well as the pupils themselves, for example Welsh lessons for parents, and ensuring that

homework resources and school information are available in both Welsh and English so that parents do not feel that they don't understand or are losing out.

The pupils were thanked for their attendance, and were told that the consultation period ends on 26th January. Information regarding the consultation and how to respond is available on the Powys County Council website.

The next steps in the consultation process were also explained, and a final decision was expected by the end of the 2021 academic year.

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwriadol

Proposal to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen

Impact Assessments

Updated April 2020

Contents

	Page
1 Introduction	2
2 Integrated Impact Assessment	3
3 Equality Impact Assessment	23
4 Community Impact Assessment	31
5 Welsh Language Impact Assessment	36

Proposal to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen

Impact Assessments

1. Introduction

Powys County Council is consulting on a proposal to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen. The proposal is as follows:

- To make a regulated alteration to alter the medium of instruction at Ysgol Bro Hyddgen to Welsh-medium.
- This would be introduced on a phased basis, year-by-year, starting with Reception in September 2022.

In line with the Council's policy, an Integrated Impact Assessment has been carried out which incorporates the Welsh Language, Equalities, Well-being of Future Generations Act, Sustainable Development Principles, Communication and Engagement, Safeguarding, Corporate Parenting, Community Cohesion and Risk Management.

In addition, the Welsh Government's School Organisation Code (2018) requires local authorities to carry out an Equality Impact Assessment and Community Impact Assessment in relation to all school reorganisation proposals. For proposals which affect teaching through the medium of Welsh, local authorities are also required to carry out a Welsh Language Impact Assessment.

These impact assessments were provided in draft form during the consultation period and have been updated following the consultation. The Equality Impact Assessment has been carried out based on the latest PLASC information available. The Community Impact Assessment and Welsh Impact Assessment has been carried out with input from the affected schools.

2. Integrated Impact Assessment

The Impact Assessment (IA) below incorporates Welsh Language, Equalities, Well-being of Future Generations Act, Sustainable Development Principles, Communication and Engagement, Safeguarding, Corporate Parenting, Community Cohesion and Risk Management, supporting effective decision making and ensuring compliance with respective legislation.

Service Area	Schools Service	Head of Service	Lynette Lovell	Portfolio Holder	Cllr Phyl Davies
---------------------	-----------------	------------------------	----------------	-------------------------	------------------

Proposal
To support Ysgol Bro Hyddgen to move along the language continuum over time, by phasing in fully Welsh bilingual (Welsh-medium) provision year by year, starting with Reception in September 2022.

Outline Summary / Description of Proposal
<p>The Council carried out consultation on the following proposal in order to move Ysgol Bro Hyddgen along the language continuum over time:</p> <ul style="list-style-type: none"> To make a regulated alteration to alter the medium of instruction at Ysgol Bro Hyddgen from Bilingual (dual-stream) to Welsh-medium This would be introduced on a phased basis, year-by-year, starting with Reception in September 2022. <p>This would mean that:</p> <ul style="list-style-type: none"> English-medium provision would be phased out gradually year by year, starting with Reception in September 2022 – pupils would be taught in Welsh-medium classes and become fully bilingual i.e. fluent in both Welsh and English Additional Welsh language support would be introduced alongside the change in language category for latecomers and those pupils needing the additional support. This would include immersion provision which has been very successful in other authorities. <p>Should this be implemented, the change would start to be phased in from September 2022.</p>

1. Version Control (services should consider the impact assessment early in the development process and continually evaluate)

Version	Author	Date
1	Developed at a workshop attended by the following: <ul style="list-style-type: none"> - Sarah Astley, Programme Manager, Transforming Education Team - Richard Williams, Programme Officer, Transforming Education Team - Bedwyr Fychan, Welsh Language Officer 	16/10/2020
2	Amended following Cabinet meeting for inclusion as part of consultation documentation	12/11/20
3	Amended following consultation	22/04/21

2. Profile of savings delivery (if applicable)

2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25	TOTAL
£	£	£	£	£	£

3. Consultation requirements

Consultation Requirement	Consultation deadline/or justification for no consultation
Public consultation required	Consultation in accordance with the School Organisation Code was carried out between 8/12/21 and 26/01/21

4. Impact on Other Service Areas

**Does the proposal have potential to impact on another service area? (Have you considered the implications on Health & Safety and Corporate Parenting?)
PLEASE ENSURE YOU INFORM / ENGAGE ANY AFFECTED SERVICE AREAS AT THE EARLIEST OPPORTUNITY**

The proposal has the potential to impact the following services:

- Children’s Services
- Digital Services
- Education
- Finance

Data Protection Impact Assessment

Would the proposal involve processing the personal details of individuals? Yes

Is Powys County Council the data controller? Yes

If you have answered yes to either of the above you would be required to complete, as a minimum, the screening questions on the data protection impact assessment. For further advice please contact the Data Compliance Team.

4a Geographical Locations

What geographical area(s) will be impacted by the proposal? (Chose all those applicable)

The following geographical areas would be impacted by the proposal:

- North Powys
- Machynlleth

5. How does your proposal impact on Vision 2025?

Council’s Well-being Objective	How does the proposal impact on this Well-being Objective?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below

<p>The Economy</p> <p>We would develop a vibrant economy</p>	<p>Should the proposal be implemented, eventually all pupils attending Ysgol Bro Hyddgen would be fully bilingual in Welsh and English so that they are able to utilise these skills in the workplace, where there is a growing demand for fluency in both languages in Wales</p>	<p>Good</p>		
<p>Health and Care</p> <p>We would lead the way in providing effective, integrated health and care in a rural environment</p>	<p>No impact</p>	<p>Neutral</p>		
<p>Learning and skills</p> <p>We would strengthen learning and skills</p>	<p>The proposal would eventually provide a more sustainable model for delivering education in Ysgol Bro Hyddgen, ensuring that all pupils are fully bilingual in Welsh and English when they leave the school.</p> <p>As the change is phased in, it is expected that implementation would lead to more effective and efficient use of resources as the school would no longer need to duplicate provision, which would enable improved opportunities for learners across all ages.</p>	<p>Good</p>		
<p>Residents and Communities</p> <p>We would support our residents and communities</p>	<p>In the short term, it is possible that the proposal to change the school's language category could lead to tensions and disagreement within the local community, in particular whilst consultation processes are ongoing. Eventually however, it is expected that these tensions would diminish, and in the longer term as the change in language category is implemented, it is hoped that the</p>			

	<p>proposal would help to improve community cohesion, as all pupils in the area would be fluent in both Welsh and English.</p> <p>Following implementation of the proposal, there could be a negative impact on pupils moving to the area from outside the area / outside Wales. In particular, this could mean that secondary aged pupils moving to the area would attend English-medium provision in alternative locations, which would not support their integration into the community.</p>	<p>Neutral</p>	<p>Additional Welsh language support to be introduced at Ysgol Bro Hyddgen alongside any change in language category e.g. Trochi, additional Welsh language support. Whilst this would ensure that primary aged pupils from outside the area would be able to attend the school, it is possible that this may not be attractive to older, secondary aged pupils.</p> <p>The Council's 'Strategy for Transforming Education in Powys includes a strategic objective to 'develop immersion opportunities', and work is underway to develop these opportunities in Powys. Online immersion provision was introduced in January 2021, and this will be developed further over the coming months. Eventually, the intention is to provide opportunities for pupils across Powys to access immersion provision, to enable pupils to transfer into Welsh-medium education during their school careers. This would include areas such as Newtown or Welshpool as well as the Machynlleth area.</p> <p>Immersion provision exists in different forms across Wales. Whilst some programmes focus on primary aged pupils, there are successful programmes which provide opportunities for pupils to be immersed to Welsh-medium education on transfer to the secondary phase. There is no reason to believe that such provision could not be offered effectively at Ysgol Bro Hyddgen. However, in some situations – for</p>	<p>Neutral</p>
--	---	----------------	---	----------------

			example when learners are nearing the end of their time in school – this may not be appropriate.	
--	--	--	--	--

Source of Outline Evidence to support judgements

6. How does your proposal impact on the Welsh Government’s well-being goals?

Well-being Goal	How does proposal contribute to this goal?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below
-----------------	--	---	---	--

<p>A prosperous Wales:</p> <p>An innovative, productive and low carbon society which recognises the limits of the global environment and therefore uses resources efficiently and proportionately (including acting on climate change); and which develops a skilled and well-educated population in an economy which generates wealth and provides employment opportunities, allowing people to take advantage of the wealth generated through securing decent work.</p>	<p>The proposal is to phase any change in the school's language category in over a number of years. This would ensure that no additional transport would need to be provided, as English-medium pupils currently attending the school would be able to continue to access this provision until they leave school.</p> <p>It is anticipated that the proposal would lead to improved employment opportunities for all pupils in the area in the future, as all pupils would be fully bilingual in Welsh and English, and therefore able to take advantage of employment opportunities which require fluency in both languages.</p>	Good		
<p>A resilient Wales:</p> <p>A nation which maintains and enhances a biodiverse natural environment with healthy functioning ecosystems that support social, economic and ecological resilience and the capacity to adapt to change (for example climate change).</p>	No impact	Neutral		
<p>A healthier Wales:</p> <p>A society in which people's physical and mental well-being is maximised and in which choices</p>	<p>In the short term, it is possible that the proposal to change the school's language category could lead to tensions and disagreement within the local community, in particular whilst consultation processes are ongoing. This could have a negative impact on people's well-being.</p>		<p>The proposal includes additional Welsh language support to be introduced alongside the change in</p>	

<p>and behaviours that benefit future health are understood.</p> <p>Public Health (Wales) Act, 2017:</p> <p>Part 6 of the Act requires for public bodies to undertake a health impact assessment to assess the likely effect of a proposed action or decision on the physical or mental health of the people of Wales.</p>	<p>Eventually however, it is expected that these tensions would diminish, and in the longer term as the change in language category is implemented, it is hoped that the proposal would help to improve community cohesion, as all pupils in the area would be fluent in both Welsh and English.</p>	Neutral	language category e.g. Trochi, additional Welsh language support	Neutral
<p>A Wales of cohesive communities: Attractive, viable, safe and well-connected Communities</p>	<p>In the short term, it is possible that the proposal to change the school's language category could lead to tensions and disagreement within the local community, in particular whilst consultation processes are ongoing. Eventually however, it is expected that these tensions would diminish, and in the longer term as the change in language category is implemented, it is hoped that the proposal would help to improve community cohesion, as all pupils in the area would be fluent in both Welsh and English.</p> <p>Following implementation of the proposal, there could be a negative impact on pupils moving to the area from outside the area / outside Wales. In particular, this could mean that secondary aged pupils moving to the area would attend English-medium provision in alternative locations, which would not support their integration into the community.</p>	Neutral	<p>Additional Welsh language support to be introduced at Ysgol Bro Hyddgen alongside any change in language category e.g. Trochi, additional Welsh language support. Whilst this would ensure that primary aged pupils from outside the area would be able to attend the school, it is possible that this may not be attractive to older, secondary aged pupils.</p>	Neutral

<p>A globally responsible Wales:</p> <p>A nation which, when doing anything to improve the economic, social, environmental and cultural well-being of Wales, takes account of whether doing such a thing may make a positive contribution to global well-being.</p> <p>Human Rights - is about being proactive (see guidance) UN Convention on the Rights of the Child:</p> <p>The Convention gives rights to everyone under the age of 18, which include the right to be treated fairly and to be protected from discrimination; that organisations act for the best interest of the child; the right to life, survival and development; and the right to be heard.</p>	<p>The proposal would ensure that all pupils accessing Ysgol Bro Hyddgen in the future will develop bilingual skills in Welsh and English. Being fully bilingual in Welsh and English contributes to the cultural wellbeing of Wales, and would enable pupils to take part in local, national and global activities through the medium of Welsh and English.</p> <p>It is anticipated that implementation of the proposal would have a positive impact on the use of resources, as it would enable the school to operate more efficiently as a single stream school, and would enable resources to be focussed on delivering education through the medium of Welsh.</p> <p>Should the Cabinet agree to proceed, a consultation exercise would be carried out, which would include consultation with children and young people affected by the proposal, ensuring that all affected by the plans have the opportunity to give their views.</p>	<p>Good</p>		
--	---	-------------	--	--

A Wales of vibrant culture and thriving Welsh language: A society that promotes and protects culture, heritage and the Welsh language, and which encourages people to participate in the arts, and sports and recreation.

Incorporating requirements under the Welsh Language (Wales) Measure 2011 and the Welsh Language Standards

Well-being Goal	How does proposal contribute to this goal?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from
-----------------	--	---	---	--

				drop down box below
<p><i>Opportunities for persons to use the Welsh language, and treating the Welsh language no less favourable than the English language</i></p>	<p>The proposal is to change the school's language category over time, so that eventually, all pupils would be taught through the medium of Welsh, and would become fully bilingual in Welsh and English.</p> <p>As well as ensuring that all pupils are fully bilingual, this would ensure a fully Welsh-medium ethos, leading to enhanced opportunities to use the Welsh language throughout the school, and increased opportunities for participation in Welsh language extra-curricular activities and opportunities.</p> <p>Implementing the proposal would strengthen and broaden Welsh medium provision by improving the breadth of Welsh medium options at all key stages and ensuring stronger transition and progress for pupils. As a result, pupils would develop into fully bilingual pupils that would be better placed to support the local and national economic and community needs.</p> <p>As well as a full Welsh-medium curriculum, it is likely that establishing a Welsh-medium all-age school would also result in increased opportunities for pupils to access Welsh language activities, including activities provided by the school and activities provided by other organisations e.g. Menter Maldwyn, the Urdd.</p> <p>Implementing the proposal would raise the profile of Welsh-medium education in the area,</p>	<p>Very Good</p>		

	and create more fluent Welsh speakers who will be able to use the language within the community, therefore contributing to the Welsh Government target to achieve a million Welsh speakers by 2050.			
Opportunities to promote the Welsh language	<p>The proposal is to change the school's language category over time, so that eventually, all pupils would be taught through the medium of Welsh, and would become fully bilingual in Welsh and English. This would lead to enhanced opportunities to promote the Welsh language within the school and beyond, for example through the "Siartr Iaith" (Welsh Language Charter) and through improved opportunities to provide Welsh language cluster activities.</p> <p>As well as a full Welsh-medium curriculum, it is likely that establishing a Welsh-medium all-age school would also result in increased opportunities for pupils to access Welsh language activities, including activities provided by the school and activities provided by other organisations e.g. Menter Maldwyn, the Urdd</p>	Very Good		
People are encouraged to do sport, art and recreation	<p>Currently, some sport, art and recreation activities which take place in Welsh in the local area may not be considered accessible to pupils.</p> <p>Should the proposal be implemented, all pupils would be fully bilingual in Welsh and English, which would allow students to participate in these activities.</p>	Good		

A more equal Wales: A society that enables people to fulfil their potential no matter what their background or circumstances (including their socio economic background and circumstances).

Incorporating requirements under the Equality Act 2010 (Statutory Duties) (Wales) Regulations 2011 and the Social Economic duty (2020).

Tudalen 290

Well-being Goal	How does proposal contribute to this goal?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below
Age	<p>The proposal would provide improved opportunities for all pupils at Ysgol Bro Hyddgen regardless of their age, including the opportunity for all pupils to become fully bilingual in Welsh and English.</p> <p>Initially the proposal would mainly impact younger pupils as the intention is that the change would be phased in, starting with Reception aged pupils.</p>	Neutral		
Disability	<p>The proposal would provide improved opportunities for all pupils at Ysgol Bro Hyddgen, including any pupils with disabilities. This would include the opportunity for all pupils to become fully bilingual in Welsh and English.</p> <p>The Consultation Report shows that there is a significant concern about the impact of the proposal on pupils with ALN.</p> <p>The parents of some pupils with disabilities or pupils with ALN may choose for them to be educated in English. This would require additional travel for these pupils</p>	Neutral	<p>Across Wales there are children with SEN/ALN who are educated successfully in Welsh-medium schools, whether they are from Welsh-speaking homes, English-speaking homes or homes where other languages are spoken. Ysgol Bro Hyddgen, along with other schools, can benefit from learning from best practice.</p> <p>The Powys SEN/ALN strategy, agreed by Cabinet in November 2021, is committed to improving the provision for all pupils with SEN/ALN,</p>	Neutral

			<p>whatever their first language. This includes pupils who can be educated in mainstream classes as well as pupils who require specialist provision.</p> <p>As part of the strategy, the local authority is developing and improving its range of specialist provision, including specialist centres and satellites of special schools, in order to make sure that the needs of all pupils in Powys can be met effectively. The design of the new building planned for Ysgol Bro Hyddgen includes significantly improved facilities for pupils with SEN/ALN which will enable them to receive high quality support.</p> <p>The school will not change from Welsh medium to English medium over night. There will be a transition period for those pupils already in the school. During this transition period, pupils with SEN/ALN who are currently attending the English stream at Ysgol Bro Hyddgen will continue to receive their education through the medium of English as outlined in the proposal. Pupils who attend the specialist centre at Ysgol Bro Hyddgen will continue to attend the centre, whatever their first language – English, Welsh or other.</p>	
--	--	--	--	--

			<p>If the proposal goes ahead, pupils with SEN/ALN will be taught through the medium of Welsh. A key part of the strategy is that pupils with SEN/ALN have the right to be educated in mainstream schools alongside their peers.</p> <p>Under the Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Act 2018, pupils with ALN will have individual development plans (IDPs) which will set out their needs and the support that they will receive. This could include support from school staff as well as specialist support from the local authority. Where appropriate, interventions may take place through the medium of English. This will be determined in line with the needs of the individual pupil. Similarly, if a pupil arrives at the school with no English, a level of support may be provided in their own language.</p>	
Gender reassignment	No impact	Neutral		
Marriage or civil partnership	No impact	Neutral		
Race	The proposal would provide improved opportunities for all pupils at Ysgol Bro Hyddgen, regardless of their race. This would include the			

	opportunity for all pupils to become fully bilingual in Welsh and English	Neutral		
Religion or belief	The proposal would provide improved opportunities for all pupils at Ysgol Bro Hyddgen, regardless of their religion or belief. This would include the opportunity for all pupils to become fully bilingual in Welsh and English.	Neutral		
Sex	The proposal would provide improved opportunities for all pupils at Ysgol Bro Hyddgen, regardless of their sex. This would include the opportunity for all pupils to become fully bilingual in Welsh and English.	Neutral		
Sexual Orientation	The proposal would provide improved opportunities for all pupils at Ysgol Bro Hyddgen, regardless of their sexual orientation. This would include the opportunity for all pupils to become fully bilingual in Welsh and English.	Neutral		
Pregnancy and Maternity	No impact	Neutral		
Socio-economic duty	<p>Concerns were raised during the consultation about the proposal being a barrier to attracting incomers, professional people and new businesses to the area.</p> <p>The proposal would provide improved opportunities for all pupils at Ysgol Bro Hyddgen, including any learners from economically disadvantaged backgrounds. This would include the opportunity for all pupils to become fully bilingual in Welsh and English.</p> <p>It is anticipated that the proposal would lead to improved employment opportunities for all pupils</p>	Neutral		Neutral

	<p>in the area in the future, as all pupils would be fully bilingual in Welsh and English, and therefore able to take advantage of employment opportunities which require Welsh language skills.</p>			
--	--	--	--	--

Source of Outline Evidence to support judgements

7. How does your proposal impact on the council's other key guiding principles?

Sustainable Development Principle (5 ways of working)

Principle	How does the proposal impact on this principle?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below
<p>Long Term: Looking to the long term so that we do not compromise the ability of future generations to meet their own needs.</p>	<p>The proposal would provide a more sustainable model of delivering education in Machynlleth, which would enable the school to operate more efficiently through not having to duplicate provision.</p> <p>As a single language school, there would be no need for the school to duplicate provision in two</p>	<p>Good</p>		

	languages, which would also ensure effective use of resources in the long term.			
Collaboration: Working with others in a collaborative way to find shared sustainable solutions.	Should Cabinet agree to implement the proposals the Council would work in collaboration with key stakeholders associated with the current school, and external partners such as Mudiad Meithrin to transition to the new delivery model.	Neutral		
Involvement (including Communication and Engagement): Involving a diversity of the population in the decisions that affect them including: Unpaid Carers: Ensuring that unpaid carers views are sought and taken into account	Full consultation was carried out with stakeholders in accordance with the School Organisation Code, which provided an opportunity for all interested parties to give their views. The findings of this exercise is reported to Cabinet and is taken into consideration when determining how to proceed. This impact assessment has been updated to reflect feedback received. The percentage in favour of the proposal suggests that a majority of respondents are in favour All stakeholders have had the opportunity to give their views as part of this process, including any unpaid carers in the area.	Good		
Prevention: Understanding the root causes of issues to prevent them from occurring including: Safeguarding: Preventing and responding to abuse and neglect of children, young people and adults with health and social care needs who can't protect themselves.	The proposal would provide a more sustainable model of delivering education in Machynlleth, which would enable the school to operate more efficiently through not having to duplicate provision. It is not anticipated that there would be an impact on safeguarding arrangements.	Good		

<p>Integration: Taking an integrated approach so that public bodies look at all the well-being goals in deciding on their well-being objectives</p>	<p>An integrated approach would be taken in order to implement the proposal, which would include other Council service areas and other partners as required.</p>	<p>Neutral</p>		
<p>Powys County Council Workforce: What Impact would this change have on the Workforce?</p>	<p>Implementation of the preferred way forward would have a positive impact on Welsh-medium staff by enabling them to work in a fully Welsh-medium environment.</p> <p>In the longer term, as the change in language category is phased in across the school, there may be an impact on school staff who cannot work through the medium of Welsh, however the number of affected staff is low.</p> <p>If the proposal was implemented, Welsh would be the primary, main language of the school. It is anticipated that this this would support the development of a fully Welsh ethos across the school.</p> <p>Implementing the proposal may have an additional impact on Council staffing services such as Children’s Services, Catering, Payroll, ALN as there would be an expectation for services to be provided in Welsh. This would have a positive impact on opportunities for Council staff to use the Welsh language.</p>	<p>Neutral</p>	<p>The Council will work with the school to support staff to develop their language skills.</p>	<p>Neutral</p>
<p>Payroll: How would this impact salary, any overtime/enhanced payments etc? Does this affect any particular group of employees? E.g. Male/Female</p>	<p>The proposal complies with Powys CC’s Single Status Terms and Conditions. The proposal would have no impact on PCC staff salaries/enhanced payments.</p>			

dominated workforce. Does this proposal comply with the Councils Single Status Terms and Conditions?		Neutral		
Welsh language impact on staff	<p>Implementation of the preferred way forward would have a positive impact on Welsh-medium staff by enabling them to work in a fully Welsh-medium environment.</p> <p>In the longer term, as the change in language category is phased in across the school, there may be an impact on school staff who cannot work through the medium of Welsh, however the number of affected staff is low.</p> <p>If the proposal was implemented, Welsh would be the primary, main language of the school. It is anticipated that this this would support the development of a fully Welsh ethos across the school.</p> <p>Implementing the proposal may have an additional impact on Council staffing services such as Children’s Services, Catering, Payroll, ALN as there would be an expectation for services to be provided in Welsh. This would have a positive impact on opportunities for Council staff to use the Welsh language.</p>	Good		
Apprenticeships: Has consideration been given to whether this change impacts negatively, or positively on	No impact	Neutral		

Apprenticeships within the service?				
-------------------------------------	--	--	--	--

Source of Outline Evidence to support judgements

8. What is the impact of this proposal on our communities?

Communities	How does the proposal impact on residents and community?	<u>IMPACT</u> See impact definitions in guidance document	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> See impact definitions in guidance document	Source of Outline Evidence to support judgement
Machynlleth	In the short term, it is possible that the proposal to change the school's language category could lead to tensions and disagreement within the local community, in particular whilst consultation processes are ongoing. Eventually however, it is expected that these tensions would diminish, and in the longer term as the change in language category is implemented, it is hoped that the proposal would help to improve community cohesion, as all pupils in the	Moderate	<p>The proposal includes additional Welsh language support to be introduced alongside the change in language category e.g. Trochi, additional Welsh language support.</p> <p>However, this support may not be attractive to older, secondary school aged pupils.</p> <p>The benefits of a bilingual education will need to be</p>	Minor	

	<p>area would be fluent in both Welsh and English.</p> <p>Following implementation of the proposal, there could be a negative impact on pupils moving to the area from outside the area / outside Wales. In particular, this could mean that secondary aged pupils moving to the area would attend English-medium provision in alternative locations, which would not support their integration into the community.</p>		explained carefully to the community.		
--	---	--	---------------------------------------	--	--

9. What are the risks to service delivery or the council following implementation of this proposal?

Risk Identified	Inherent Risk Rating <small>Impact X Likelihood (See Risk Matrix in guidance document)</small>	Mitigation	Residual Risk Rating <small>Impact X Likelihood (See Risk Matrix in guidance document)</small>
Parents don't want their children to attend a Welsh-medium school, so choose for them to move to alternative schools	Medium	Change to be phased in to minimise the impact on current pupils Engagement with parents to take place throughout the process	Low
Risk that pupil numbers at Ysgol Bro Hyddgen could reduce if parents choose not to send their children to Ysgol Bro Hyddgen if they preferred an English-medium provision, which could have an impact on the school's budget and increase surplus places.	Medium	A promotional campaign is required to help parents understand the benefits of a bilingual education, and the support available to them e.g. Trochi	Low

10. Overall Summary and Judgement of this Impact Assessment?

This impact assessment has been updated following the consultation exercise. A number of concerns were raised during the consultation about the impact of the proposal on pupils with ALN. The Council proposes to mitigate this by ensuring that any pupil with SEN/ALN who requires targeted support through the medium of English at Ysgol Bro Hyddgen is provided with this support as part of the agreed alternative learning provision under the new Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Act 2018.

Following consultation, it is judged that the impact of the proposal remains positive overall. The proposal would eventually provide a more sustainable model for delivering education in Ysgol Bro Hyddgen, ensuring that all pupils are fully bilingual in Welsh and English when they leave the school. The proposal is to change the school's language category over time, which minimises the impact on pupils currently attending Ysgol Bro Hyddgen, but would also ensure that, eventually, all pupils would be taught through the medium of Welsh, and would become fully bilingual in Welsh and English. This would lead to enhanced opportunities to promote the Welsh language within the school and within the community and would provide those pupils with bilingual skills to take into the workplace.

11. Is there additional evidence to support the Impact Assessment (IA)?

What additional evidence and data has informed the development of your proposal?

Stakeholder engagement with representatives from the school

12. On-going monitoring arrangements?

What arrangements will be put in place to monitor the impact over time?

The Transforming Education Programme Board will continue to monitor impact over time.

Please state when this Impact Assessment will be reviewed.

This impact assessment will be reviewed at each stage of the process

13. Sign Off

Position	Name	Signature	Date
Impact Assessment Lead:	Sarah Astley		16/10/20
Head of Service:	Lynette Lovell / Emma Palmer		

Portfolio Holder:	Cllr Phyl Davies		
--------------------------	------------------	--	--

14. Governance

Decision to be made by	Cabinet	Date required	18 th May 2021
-------------------------------	---------	----------------------	---------------------------

3. Equality Impact Assessment

Powys County Council

Equality Impact Assessment (EqIA)

Proposal	To change the language category of Ysgol Bro Hyddgen
Service Area	Schools Service
Date of Assessment	Initial Assessment November 2020 Updated Assessment April 2021
Lead Person undertaking the assessment	Richard Williams
Relevant Head of Service who has agreed this assessment	Lynette Lovell

The Equality Act 2010, requires that public sector organisations in the exercise of their functions, pay due regard to the following 'general duty':

- (a) Eliminating discrimination, harassment, victimisation and any other conduct that is prohibited by or under this Act;**
- (b) Advancing equality of opportunity between persons who share a relevant protected characteristic and persons who do not share it;**
- (c) Fostering good relations between persons who share a relevant protected characteristic and persons who do not share it.**

The protected characteristics include: age, disability, gender reassignment, pregnancy and maternity, race, religion or belief, marriage and civil partnership, sex and sexual orientation. This assessment also includes a consideration of impact upon people and communities whose language of choice is Welsh.

The specific regulations for Wales [Equality Act 2010 (Statutory Duties) (Wales) Regulations 2011] require public sector bodies to monitor relevant policy and practises and then assess and report on the impact based upon an analysis of relevant data and evidence.

1. AIM or PURPOSE

<p>Briefly describe the aim or purpose of the change proposal being assessed.</p> <p>Powys County Council is consulting on a proposal to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen. The proposal is as follows:</p> <ul style="list-style-type: none">
• To make a regulated alteration to alter the medium of instruction at Ysgol Bro Hyddgen to Welsh-medium.
• This would be introduced on a phased basis, year-by-year, starting with Reception in September 2022.
---

2. OBJECTIVES

Please state the current business objectives of the change proposal.

The Council is proposing to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen for the following reasons:

- To improve educational outcomes
  - Children would no longer be taught in mixed language classes in the secondary phase
  - Children would no longer be taught in mixed age classes in the primary phase
  - There will be more pupils who are fluent and confident in using the Welsh and English language equally
- To improve educational provision
  - Opportunities to develop a broader curriculum to meet the needs of pupils
  - Having one language stream would make it easier to track and target the progress of pupils and their well-being
- To improve leadership and management
  - The school's management team could work more efficiently
- To improve efficiency in the delivery of education
  - Potential for the school to operate more efficiently through more efficient deployment of staff and resources
- To increase the number of pupils accessing Welsh-medium education
  - More pupils would be fluent in both Welsh and English, therefore contributing to the Welsh Government's aim to achieve a million Welsh speakers by the year 2050.

3. BENEFITS and OUTCOMES

i) What are the intended benefits or outcomes from the change proposal?

The benefits of the proposal are:

- Minimal impact on pupils currently accessing English-medium education at the school – the provision would continue until they left school
- In the long term, would enable the school to operate more efficiently
- Would enable school leadership to make more effective use of human resources
- Would allow staff to focus on one linguistic delivery model
- Would allow time for any necessary staff development and professional learning
- More opportunities could be offered through the medium of Welsh
- Increase in pupils studying through the medium of Welsh
- Meets the Council's Strategy for Transforming Education in Powys
- Potential financial saving to the authority

4. CORPORATE RELEVANCE

How does this change proposal relate to Vision 2025?

Learning and Skills is one of the four priorities outlined in Corporate Improvement Plan 2020-25: Vision 2025. Within this priority, the Plan includes a commitment to increasing the number of pupils educated through the medium of Welsh.

5. DATA USED

5.1. What data has been used to conduct this assessment?

Tick/shade boxes as appropriate.

Profiling of service users, providing a breakdown of who uses the service by the protected characteristics.	✓
Service user satisfaction rates, broken down by the protected characteristics.	
Qualitative data (analysed against the protected characteristics) which provides evidence about current services users experience accessing the service.	
Qualitative data gathered from those that are not currently using the service.	
Complaints monitoring against the protected characteristics.	
Wider research reports and findings.	
Relevant service based Equality Impact Assessment.	

5.2. Are there any gaps in the data?

Yes No

Please state the gaps:

- No qualitative data is currently available

How will the gaps be addressed going forward?

- Qualitative data will be collected as part of the forthcoming consultation process.

6. DATA ANALYSIS

<p>6.1 Quantitative</p> <p>Summarise the key quantitative data analysis results, providing key headline statistics.</p> <p>Include data that relates to existing provision and also data relating to proposal. E.g. statistics generated from a consultation questionnaire.</p> <p>Key questions:</p>	<p><u>PLASC January 2020</u></p> <p><u>Ysgol Bro Hyddgen</u></p> <p>Based on the information provided in the school's PLASC return in January 2020, the following pupils belong to the protected characteristic groups:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Free school meals: 13.5% of pupils are eligible for Free School Meals
--	---

<p>i) Are certain groups currently underrepresented in service user figures? Will a change affect this?</p> <p>ii) How do satisfaction levels compare across the protected characteristic groups? How will a change affect this?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ALN: 17.1% of pupils at the school have special educational needs. Of these, 50 pupils are on School Action, 28 pupils are on School Action Plus and 3 pupils have statements - ALN: The % of pupils at the school that have special educational needs can be broken down further by phase. 26.0% of primary pupils and 12.0% of secondary pupils have special educational needs. - Disabilities: 17.1% of pupils have additional learning needs - English as an Additional Language: 0.4% of pupils are identified as EAL pupils. - Ethnicity: The ethnic group of 91.4% of pupils at the school is White British. 3.2% of pupils belong to ethnic groups other than White British. - Looked after Children: 1.1% of pupils are looked after. <p>This information shows that a proportion of pupils that belong to the protected characteristic groups will be affected by this proposal. In particular:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 13.5% of pupils at Ysgol Bro Hyddgen are eligible for Free School Meals. - 26.0% of primary pupils at Ysgol Bro Hyddgen have additional learning needs. This is higher than the Powys average for primary schools (18.8%) <p>The proposal to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen would not impact pupils currently attending the school, as the change in the school's language category would be phased in on a year-by-year basis. However, over time, pupils attending Ysgol Bro Hyddgen would be affected, including those pupils belonging to protected characteristic groups.</p> <p>Nevertheless, the aim of the proposal is to improve the educational opportunities for all pupils attending Ysgol Bro Hyddgen, including any pupils belonging to the protected characteristic groups.</p>
<p>6.2 Qualitative Summarise the key qualitative data analysis, providing key themes or patterns.</p>	<p>Concerns were raised during the consultation about the impact of the proposal on children with additional learning needs. The authority's response is as follows:</p>

<p>Include data that relates to existing provision and also data relating to proposal. E.g. protected characteristics focus group on the proposal.</p> <p>Key questions:</p> <p>i) Do certain groups have a different service user experience? How will a change affect this?</p> <p>ii) Have any areas for improvement been communicated by particular groups? Will a change have an impact upon these views?</p> <p>iii) What are the reasons behind some groups not using the service? How will a change affect this position?</p> <p>iv) What has consultation on your proposals revealed about impact on the protected characteristics?</p>	
---	--

7. EqIA RESULT

Based on an analysis of the available qualitative and quantitative data, please tick/shade the appropriate box opposite to provide the EqIA assessment result.

<p>The proposal does not present any adverse impact on equality. [Proceed to question 10]</p>	
<p>The proposal presents some adverse impact on equality. [Proceed to question 8]</p>	✓
<p>The proposal presents significant impact on equality [Proceed to question 8]</p>	

8. AREAS for IMPROVEMENT

<p>Please provide detail of weak or sensitive areas of the proposal identified by the assessment.</p> <p>i) Which protected characteristic groups are particularly affected?</p> <p>ii) Will people on low incomes be affected?</p> <p>iii) Will Welsh speakers be affected?</p>	<p>i) The proposal could impact on pupils with additional learning needs, pupils that belong to ethnic groups other than White British, have English as an Additional Language or are Looked After Children. 26.0% of primary pupils attending Ysgol Bro Hyddgen have special educational needs.</p> <p>Concerns were raised about the impact of the proposal to change the school's language category on any pupils with disabilities, including additional learning needs, attending the school in the future, therefore the protected characteristic group that would potentially be most affected would be pupils with disabilities.</p> <p>ii) 13.5% of pupils attending Ysgol Bro Hyddgen are eligible for free school meals.</p> <p>iii) Ysgol Bro Hyddgen is a dual stream school, therefore the proposal would affect Welsh speakers. As required by the Welsh Government's School Organisation Code, a separate Welsh Language Impact Assessment will be carried out.</p>
---	---

9. EQUALITY IMPROVEMENT

<p>9.1 Having identified problematic aspects to the proposal, how will this now be addressed?</p> <p><i>i.e. Are you able to involve (in some capacity) people from protected characteristic groups, Welsh Speakers, people on low incomes, to assist you in this process?</i></p> <p>i) Can the impact be mitigated, and how will this be done?</p> <p>ii) Does the proposal require modification to reduce or remove this impact?</p>	<p>Should the proposal be implemented, the medium of instruction of Ysgol Bro Hyddgen would change to Welsh-medium. This would be phased in, year on year, starting with Reception pupils. There would be no impact on existing pupils.</p> <p>The proposal aims to improve the educational opportunities offered to all pupils in the Machynlleth catchment, including pupils that belong to the protected characteristic groups.</p> <p>It is noted that there could be concern about the impact of the proposal to change the school's language category to Welsh-medium on any pupils with additional learning needs attending the school in the future. To mitigate this concern, the school would need to provide enhanced support to pupils with ALN as needed in order to meet their needs. The authority's mitigation is as follows:</p>
--	---

<p>iii) Should the proposal be considered for removal, owing to the degree of impact it is likely to have?</p>	<p>Across Wales there are children with SEN/ALN who are educated successfully in Welsh-medium schools, whether they are from Welsh-speaking homes, English-speaking homes or homes where other languages are spoken. Ysgol Bro Hyddgen, along with other schools, can benefit from learning from best practice.</p> <p>The Powys SEN/ALN strategy, agreed by Cabinet in November 2021, is committed to improving the provision for all pupils with SEN/ALN, whatever their first language. This includes pupils who can be educated in mainstream classes as well as pupils who require specialist provision.</p> <p>As part of the strategy, the local authority is developing and improving its range of specialist provision, including specialist centres and satellites of special schools, in order to make sure that the needs of all pupils in Powys can be met effectively. The design of the new building planned for Ysgol Bro Hyddgen includes significantly improved facilities for pupils with SEN/ALN which will enable them to receive high quality support.</p> <p>The school will not change from Welsh medium to English medium over night. There will be a transition period for those pupils already in the school. During this transition period, pupils with SEN/ALN who are currently attending the English stream at Ysgol Bro Hyddgen will continue to receive their education through the medium of English as outlined in the proposal. Pupils who attend the specialist centre at Ysgol Bro Hyddgen will continue to attend the centre, whatever their first language – English, Welsh or other.</p> <p>If the proposal goes ahead, pupils with SEN/ALN will be taught through the medium of Welsh. A key part of the strategy is that pupils with SEN/ALN have the right to be educated in mainstream schools alongside their peers.</p> <p>Under the Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Act 2018, pupils with ALN will have individual development plans (IDPs) which will set out their needs and the support that they will receive. This could include support from school staff as well as specialist support from the local authority. Where appropriate, interventions may take place through the medium of English. This will be determined in line with the needs of the individual pupil. Similarly, if a pupil arrives at the school with no English, a level of support may be provided in their own language.</p>
--	--

	<p>It is not considered that the proposal requires modification to reduce or remove the impact.</p> <p>It is not considered that the proposal should be considered for removal, owing to the degree of impact it is likely to have.</p>
--	---

9.2 Will the management of the impact as outlined in 9.1, be included in the Service Improvement Plan?

<p>Yes ☐</p> <p>Date added.....</p> <p>Reference.....</p>	<p>No ☒</p> <p>If no, please explain why not:</p> <p>Need was not identified at time of writing Service Strategy</p>
---	--

Tudalen 310

4. Community Impact Assessment

4.1 Ysgol Bro Hyddgen

i) Information on the proportion of pupils from the catchment area and outside the catchment area that attend the school

Welsh-medium Secondary

School	% of Pupils
Ysgol Bro Hyddgen	89.2%
Llanidloes High School	3.8%
Ysgol Uwchradd Caereinion	2.8%
Ysgol Bro Idris, Dolgellau	1.9%
Ysgol Penweddig, Aberystwyth	1.4%
Ysgol Godre'r Berwyn, Y Bala	0.9%

This suggests that 89.2% of pupils attending the school's secondary Welsh-medium stream were attending their closest Welsh-medium provider, whilst 10.8% of pupils attending the school's secondary Welsh-medium stream live closer to other Welsh-medium providers.

English-medium Secondary

School	% of Pupils
Ysgol Bro Hyddgen	93.2%
Ysgol Penglais, Aberystwyth	4.5%
Ysgol Uwchradd Tywyn	2.3%

This suggests that 93.2% of pupils attending the school's secondary English-medium stream were attending their closest English-medium provider, whilst 6.8% of pupils attending the school's secondary English-medium stream live closer to other English-medium providers.

Welsh-medium Primary

School	% of Pupils
Ysgol Bro Hyddgen	93.5%
Ysgol Glantwymyn	4.9%
Ysgol Gynradd Carno	0.8%
Ysgol Henry Richard, Tregaron	0.8%

This suggests that 93.5% of pupils attending the school's primary Welsh-medium stream were attending their closest Welsh-medium provider, whilst 6.5% of pupils attending the school's primary Welsh-medium stream live closer to other Welsh-medium providers.

English-medium Primary

School	% of Pupils
Ysgol Bro Hyddgen	91.6%
Caersws Community Primary School	6.3%
Ysgol Dyffryn Trannon, Trefeglwys	2.1%

This suggests that 91.6% of pupils attending the school's primary English-medium stream were attending their closest English-medium provider, whilst 8.4% of pupils attending the school's primary English-medium stream live closer to other English-medium providers.

ii) **After-school clubs and extra-curricular activities provided by the school**

The school provides the following after-school clubs and extra-curricular activities:

- Urdd
- Sports clubs – rugby, football, athletic, cross country, netball, hockey clubs
- Computer Club

iii) **Any other facilities or services the school accommodates or services the school provides**

The school accommodates or provides the following other facilities or services:

- Karate and Yoga lessons for the benefit of the community
- Computer lessons for the benefit of the community
- Welsh lessons for adults
- Sporting facilities for Machynlleth Hurricanes junior football team
- Sporting facilities for adult football and rugby

iv) Other use by the community of the school building

The following have made use of the school building:

- Annual Merched y Wawr conference in May
- Machynlleth Comedy Festival
- Local car rally
- Cymdeithas Carafanwyr Cymru

v) Other links between the school and the community

The school has links with the following community groups:

- Y Cylch Meithrin
- MCCP
- St Peter's Church
- Gerddi Bro Ddyfi Gardens
- Mach Maethlon
- Siop Pen'rallt
- Save the Children shop
- CREDU
- Transport for Wales
- Tuffins
- Co-op
- Town library
- Y Tabernacl
- Owain Glyndŵr Centre
- Ynys-hir Nature Reserve
- Centre for Alternative Technology
- Dulas Engineering
- New Dyfi Players
- Aberystwyth Arts Centre

vi) If accommodation, facilities or services are provided by a school, where would they be provided in the event of closure?

The proposal will not close or affect in any way any accommodation, facilities or services provided by Ysgol Bro Hyddgen.

vii) Distance and travelling time involved in attending an alternative school of the same language category

Should the proposal be implemented, there would be no impact on distance and travelling time for current pupils at Ysgol Bro Hyddgen. All pupils currently receiving English-medium education at the school would be able to continue to access this provision until they leave the school.

In the future, pupils wishing to access English-medium education would need to travel to alternative provision. In respect of primary provision, the nearest alternative schools would be as follows:

School name	Distance from Ysgol Bro Hyddgen
Ysgol Comins Coch (Ceredigion)	16 miles
St Padarn Primary School (Ceredigion)	17.8 miles
Plascrug Primary School (Ceredigion)	18.1 miles
Llwyn yr Eos Primary School (Ceredigion)	18.2 miles
Caersws C.P. School	23.2 miles
Llanidloes C.P. School	26.6 miles

In respect of secondary provision, the nearest alternative schools would be as follows:

School name	Distance from Ysgol Bro Hyddgen
Ysgol Penglais, Aberystwyth	17 miles
Llanidloes High School	26.7 miles

viii) How parents' and pupils' engagement with the alternative school and any facilities it may offer could be supported

Should the proposal be implemented, all current pupils would be able to continue to receive education through the medium of Welsh or English at Ysgol Bro Hyddgen throughout their time in the school, therefore there

would be no change in terms of parents' and pupils' engagement with the school.

ix) Any wider implications e.g. impact on public transport provision, wider community safety issues

The implementation of the proposal would not impact on public transport provision or community safety.

4.2 Conclusion

As the proposal only relates to changing the language category of Ysgol Bro Hyddgen, it is not anticipated that the proposal's impact on the community would be minimal. Primary and secondary provision would continue to be available in Machynlleth, and community facilities associated with the school would continue to be available, and would be enhanced following the planned new building.

It is acknowledged that the proposal would eventually lead to additional travel for pupils wishing to access English-medium education, however by phasing in the change in language category over a number of years, the intention is that all pupils living in the catchment area would have the Welsh language skills needed to continue to study through the medium of Welsh throughout their time in school. Therefore the number of pupils travelling to access English-medium education should be small.

5. Welsh Language Impact Assessment

This Welsh Language Impact Assessment should be read in conjunction with the Integrated Impact Assessment and Equality Impact Assessment earlier on in this document.

5.1 Ysgol Bro Hyddgen

Ysgol Bro Hyddgen

i) Standards in the Welsh language

Language, literacy and communication skills in Welsh (LCW)

Foundation Phase

	Number of Year 2 pupils	No. Outcome 5+	% Outcome 5+	No. Outcome 6+	% Outcome 6+
2017	14	14	100.0%	6	42.9%
2018	26	26	100.0%	8	30.8%
2019	16	16	100.0%	5	31.3%

No Teacher Assessment in 2020 due to Covid-19

Welsh First Language

Key Stage 2

	Number of Year 6 pupils	No. Level 4+	% Level 4+	No. Level 5+	% Level 5+
2017	15	14	93.3%	7	46.7%
2018	19	18	94.7%	6	31.6%
2019	19	19	100.0%	7	36.8%

No Teacher Assessment in 2020 due to Covid-19

End of Key Stage 3

	Number of Year 9 pupils assessed	No. Level 5+	% Level 5+	No. Level 6+	% Level 6+
--	----------------------------------	--------------	------------	--------------	------------

	in Welsh 1st lang				
2017	33	31	93.9%	19	57.6%
2018	26	25	96.2%	23	88.5%
2019	34	32	94.1%	23	67.6%

No data in 2020 due to Covid-19

End of Key Stage 4

	Total number of GCSE Welsh 1st lang. entries	Number of pupils that achieved grades A* - C	% of pupils that achieved grades A* - C
2017	34	27	79.4%
2018	76	38	50.0%
2019	32	20	62.5%

No data in 2020 due to Covid-19

Welsh Second Language

Key Stage 2

	Number of Year 6 pupils	No. Level 4+	% Level 4+	No. Level 5+	% Level 5+
2017	13	12	92.3%	8	61.5%
2018	11	10	90.9%	4	36.4%
2019	16	11	68.8%	8	50.0%

No Teacher Assessment in 2020 due to Covid-19

End of Key Stage 3

	Number of Year 9 pupils assessed in Welsh 2nd lang	No. Level 5+	% Level 5+	No. Level 6+	% Level 6+
2017	6	2	33.3%	2	33.3%
2018	10	10	100.0%	4	40.0%
2019	16	11	68.8%	8	50.0%

No data in 2020 due to Covid-19

End of Key Stage 4

	Total number of GCSE Welsh 2 nd lang. entries	Number of pupils that achieved grades A* - C	% of pupils that achieved grades A* - C
2017	25	24	96.0%
2018	25	24	96.0%
2019	24	20	83.3%

No data in 2020 due to Covid-19

ii) **After school / extra-curricular activities which provide additional opportunities for pupils to use Welsh**

All of the after-school clubs provided by the school provide opportunities for pupils to use Welsh, either as a first or second language. These include the following:

- Urdd – various activities, but includes practising for the Urdd Eisteddfod and attending the Urdd camps at Llangrannog and Glanllyn
- Rugby, football, athletic, cross country, netball, hockey clubs
- Computer Club

The school also provides various extra-curricular activities which provide additional opportunities for pupils to use Welsh and these include visits to or from various organisations such as the Centre of Alternative Technology, Eco Dyfi, Ynys Hir Nature Reserve, Aberystwyth University.

iii) **Opportunities provided by the school for members of the community to learn Welsh, or undertake activities through the medium of Welsh**

The school does not provide opportunities for members of the community to learn Welsh. However, the secondary campus has been used for Welsh learning classes provided by outside providers.

The school also regularly communicates information to parents and guardians as to opportunities to learn Welsh and the support available.

iv) **Other links between the school and the Welsh language community**

The school has strong links with the following Welsh language organisations and individuals:

- Cylch Meithrin
- Ennyn Cymru
- Sioeau *Mewn Cymeriad*
- Cyngor Llyfrau Cymru
- Merched y Wawr
- Participation in Urdd Eisteddfodau at a local and regional level
- Authors, artists and poets as needed e.g. Elin Crowley, Ruth Jên, y *Welsh Whisperer*, Eurig Salsbury, Candelas, Aneurin Karadog, Mererid Hopwood, Anni Llŷn

5.2 Other considerations

i) Whether it might be appropriate to provide additional after school facilities at any alternative school to further secure standards in the Welsh language

Should the proposal be implemented, the use of the Welsh language would increase and there would be enhanced opportunities for pupils across all age ranges to take part in Welsh language activities, including after school activities.

There is therefore no need to consider providing additional after school facilities at any alternative school in order to further secure standards in the Welsh language.

ii) How parents' and pupils' engagement with any alternative school and any specific language enhancement it offers could be supported

Should the proposal be implemented, all current pupils would be able to continue to receive education through the medium of Welsh or English at Ysgol Bro Hyddgen throughout their time in the school, therefore there would be no change in terms of parents' and pupils' engagement with the school.

iii) Observations provided by the local authority's Welsh medium Education Forum

The following is a summary of observations provided by the local authority's Welsh medium Education Forum at a meeting held on 20th November 2020:

“The Welsh-medium Education Forum fully supports the proposal to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen to Welsh-medium, on a phased basis, year-by-year, starting with Reception in September 2022.

The proposal supports the Council’s strategy to improve access to Welsh-medium-education in the county, and it is sensible and natural that consideration is given to the language category of Ysgol Bro Hyddgen. This is especially so, bearing in mind the Welsh language nature of the catchment, and that the three other primary schools that feed Ysgol Bro Hyddgen are Welsh-medium.

The Forum’s view is that the proposal will improve educational provision. It will provide the opportunity for pupils to be educated in more appropriately sized classes, without the need to mix age groups in the primary phase of Ysgol Bro Hyddgen, and in classes where there is no need to duplicate language provision in the secondary phase.

Alongside the consultation, the Forum recommends that the Council should also share information about the benefits of bilingualism and Welsh-medium education, and that the Council includes responses to questions that are being asked in the local area in respect of the proposal.

The Forum also recommends that the Council works in partnership with those providing early years provision in Welsh or English in the catchment, including cylchoedd meithrin and any other providers.

If the proposal is implemented, the Welsh-medium Education Forum would be happy to work with Ysgol Bro Hyddgen, to support the school to move along the language continuum, to ensure that the best possible opportunities are offered to Powys pupils by providing Welsh-medium provision which will create bilingual citizens.”

iv) How does the proposal fit with the authority’s Welsh in Education Strategic Plan

The Council’s Welsh in Education Strategic Plan (WESP) for 2017-20 sets out the Council’s aim to provide equality of provision for Welsh-medium learners in Powys, and includes a specific objective to ‘Support Ysgol Bro Hyddgen, Machynlleth to move along the language continuum.’ The WESP goes on to state that ‘The authority will support Ysgol Bro Hyddgen to move along the language continuum in order to provide a more viable model of delivery for the school, and to ensure

that all pupils in the catchment area are fully bilingual by the time they leave school.'

Since the Council's WESP for 2017-20 was developed, the Council has agreed a new Strategy for Transforming Education in Powys 2020-2030. This Strategy includes a strategic aim to 'improve access to Welsh-medium provision across all key stage' and a strategic objective to 'move schools along the language continuum'. The proposal for Ysgol Bro Hyddgen aligns with this.

v) Any future actions that will be needed in consequence of the change to continue to comply with the scheme or meet targets in the scheme.

The proposal to change the language category of Ysgol Bro Hyddgen will have a positive effect on the Welsh language. It is not therefore anticipated that any future action will be needed in order to continue to comply with the scheme or its targets.

However, the Council recognises that if the proposal is implemented, it will need to actively monitor progress of the implementation of the change of language category at Ysgol Bro Hyddgen, especially as it is happening on a year-by-year basis, in order to ensure its success.

5.3 Conclusion

Implementation of the proposal would have a positive impact on the Welsh language, as in time, it would ensure that all pupils in the Machynlleth catchment would access Welsh-medium education, and would become fully bilingual in Welsh and English, leading to an increase in the number of pupils able to use the Welsh language confidently, and contributing to the Welsh Government's Strategy to achieve a million Welsh speakers by 2050.

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwriadol

CYNGOR SIR POWYS COUNTY COUNCIL

CABINET EXECUTIVE

18th May 2021

REPORT AUTHOR: County Councillor Phyl Davies
Portfolio Holder for Education and Property

REPORT TITLE: Strategy for Transforming Education in Powys – Strategic Aim 2
'To improve learner entitlement and experience for post-16 learners'

REPORT FOR: Decision

---

1. Purpose

- 1.1. This report presents the outcome of the work carried out by the Council's Post-16 Workstream in relation to Strategic Aim 2 of the Strategy for Transforming Education in Powys 2020-30 – 'To improve learner entitlement and experience for post-16 learners'. The report also requests Cabinet's approval to establish a new structure for the strategic management of the Powys Post-16 provision in accordance with the Proposal document (appendix 1).
- 1.2. This report outlines the process followed and options considered.
- 1.3. The report is supported by the following appendices:
  - Appendix 1 – Proposal for Strategic Management of Powys Post-16 Provision
  - Appendix 2 – Integrated Impact Assessment
  - Appendix 3 - Options Evaluation – Investment Objectives
  - Appendix 4 - Options Evaluation – SWOT analysis
  - Appendix 5 – [September 2019 Cabinet Report "Review of Sixth Form Provision 2019"](#)

2. Note

- 2.1. Reference to "Powys post-16 provision" in this document pertains to all provision (educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance) from "Powys post-16 centres" (Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+).

3. Background: Strategy for Transforming Education in Powys

- 3.1. On the 14th April 2020, a new Strategy for Transforming Education in Powys was approved by the Leader via a delegated decision.

- 3.2. The Strategy was developed following extensive engagement with a range of stakeholders during two separate periods between October 2019 and March 2020.
- 3.3. The Strategy sets out a new vision for education in Powys, which is as follows:
'All children and young people in Powys will experience a high quality, inspiring education to help develop the knowledge, skills and attributes that will enable them to become healthy, personally fulfilled, economically productive, socially responsible and globally engaged citizens of 21st century Wales.'
- 3.4. The Strategy also sets out a number of guiding principles which will underpin the transformation of education in Powys. These are as follows:
- A world class rural education system that has learner entitlement at its core
  - Schools that are fully inclusive, with a culture of deep collaboration in order to improve learner outcomes and experience
  - A broad choice and high quality of provision for 14 – 19 year old learners, that includes both academic and vocational provision, meeting the needs of all learners, communities and the Powys economy
  - Welsh-medium provision that is accessible and provides a full curriculum in Welsh from Meithrin to age 19 and beyond Provision for learners with Special Educational Needs (SEN)/Additional Learning Needs (ALN) that is accessible as near to home as is practicably possible, with the appropriate specialist teaching, support and facilities that enables every learner to meet their potential
  - A digitally-rich schools sector that enables all learners and staff to enhance their teaching and learning experience
  - Community-focused schools that are the central point for multi-agency services to support children, young people, families and the community
  - Early years provision that is designed to meet the needs of all children, mindful of their particular circumstances, language requirements or any special or additional learning needs
  - Financially and environmentally sustainable schools
  - The highest priority is given to staff wellbeing and professional development

4. The Post-16 context and the case for change

- 4.1. The council's Transforming Education Strategy sets out a number of Strategic Aims and Objectives to shape the council's work to transform the Powys education system over the coming years.
- 4.2. The requirement to improve post-16 provision falls under Strategic Aim 2: "we will improve learner entitlement and experience for post-16 learners".
- 4.3. The purpose of Strategic Aim 2 is: "to ensure that post-16 learners (and 14-16 year old learners) are able to access a broad range of subjects within Powys,

with a blended offer of academic and vocational provision, and to ensure that the post-16 section in Powys is sustainable”.

- 4.4. The initial focus of Strategic Aim 2 is to: “focus on enhanced collaboration between schools to ensure a high-quality post-16 curriculum that is accessible to all learners and is affordable within the funding received from the Welsh Government. This will include more digital learning opportunities where learners are taught via video-conferencing across more than one school.”
- 4.5. The core challenges facing post-16 provision which must be addressed are identified in the strategy, in the [Powys Post-16 Review Paper](#) presented to Cabinet in September 2019; and are also evidenced by the associated data sets hosted on the council’s website alongside the strategy document. These challenges are outlined in the following section.

5. Post-16 finance – the current situation:

- 5.1. Powys sixth forms are funded annually by the Welsh Government’s Local Authority Post-16 Education Provision grant (herein referred to as the “post-16 funding”).
- 5.2. The council’s allocation for 2021-22 is £4,691,633. Of this £35,000 is to be retained by the council to fund marketing and other central costs with the remainder being distributed to sixth forms by a formula based on year 13 courses provided and year 12 pupil numbers, with uplifts for deprivation, sparsity and Welsh Medium provision (based on the formula used by Welsh Government to distribute funding to Welsh local authorities).
- 5.3. The post-16 funding is based on learner numbers and Powys has seen a trend of reducing funding allocations since 2013-14 due to its declining learner population. This in turn leads to a decrease in the number of subjects that can be offered.
- 5.4. There is a statutory minimum offer of 30 “level 3” subjects (AS / A level and equivalent), including 5 vocational subjects. To meet this statutory requirement, the council has been operating a North and South Powys Post-16 Partnership for a number of years, where schools collaborate to provide a joint timetable. Learners can choose to study a subject at more than one school and the council funds the inter-school transport. The cost of this in 2017/18 was £240k, which is in addition to the council’s home-to-school transport budget.
- 5.5. The review of sixth form provision (September 2019, appendix 5) shows that despite this collaboration there remained significant duplication of courses, with many subjects available at 9 or 10 of the 11 Powys sixth forms. This duplication is unsustainable and reduces further the choices available to learners; leading them to seek alternative provision elsewhere. In turn this leads to a reduction of funding for Powys sixth forms.

6. The Post-16 workstream approach

- 6.1. The council established the “Post-16 Workstream” in June 2020 to take forward Strategic Aim 2 of the Strategy. The workstream membership includes a Workstream Lead, two Powys Secondary Headteachers, two Challenge Advisors, ALN advisors, the HR and finance business partners and project management and communications officer support.
- 6.2. The workstream has followed the council’s Transformation Approach to ensure that the customer remains the central focus and that any proposals are tested and refined as the work progresses.
- 6.3. The workstream first worked with all Powys Secondary Headteachers to set out the Learner Entitlement criteria (appendix 1).
- 6.4. The workstream then explored three potential models of post-16 provision and evaluated the models against the learner entitlement criteria (appendix 3).
- 6.5. To ensure that any proposal supports learners with Additional Learning Needs (ALN), a post-16 ALN report was produced outlining the current situation and future post-16 ALN requirements. The requirements formed part of the proposal evaluation and are an integral part of the final proposal.
- 6.6. The evaluation process identified a preferred option and this was ratified by the Transforming Education Programme Board ahead of further stakeholder engagement.
- 6.7. Informal engagement was undertaken with key stakeholders from January to March 2021 inclusive. Stakeholders included all Powys Post-16 Centre Headteachers (Secondary and Special Schools) as well as other key groups including Governors and the Welsh Government (table 1 lists the key stakeholders). Learner Focus groups with current Powys sixth form students have helped to test assumptions and to gain learner insight.
- 6.8. The final proposal has been developed following this engagement period. Stakeholder feedback has contributed significantly to the final proposal and to the drafting of the Frequently Asked Questions section of the proposal (appendix 1). The Learning and Skills Scrutiny Committee was engaged at this stage to ensure that feedback from the Committee could be fully incorporated into the final proposal.

Table 1. Informal stakeholder engagement, January – March 2021, included:

Stakeholder	Meeting Date
Secondary Head Teachers Group (+ regular informal updates from the 2 Head Teacher Post-16 w/s representatives to the group)	19/01/2021, 24/03/2021
Education Transformation Board	20/01/2021
Governors Consultative Committee	20/01/2021
Powys Public Service Board (written update)	20/01/2021

Briefing with the Leader and Portfolio Holder	22/01/2021
Briefing with the Deputy Leader and Portfolio Holder	25/01/2021
Cabinet Management Team	26/01/2021
Learner Focus Group: Llanfyllin	23/02/2021
Informal Learning & Skills Scrutiny Committee	26/02/2021
Learner Focus Group: Llanfair Caereinion	09/03/2021
Schools Budget Forum	09/03/2021
Welsh Government	02/03/2021
Schools Service: Service Manager for Inclusion & Youth Services & ALN Manager	18/03/2021
Learner Focus Group: Crickhowell	23/03/2021

7. Post-16 Options

- 7.1. The workstream has focused on improvements to post-16 provision delivered by Powys post-16 providers (sixth forms and special schools). Whilst the proposals do not directly impact on partner providers at this stage, the proposals take account of how more co-ordinated and strategic partnership working could be facilitated by the proposal going forward with a view to providing the required breadth of courses for Powys post-16 learners.
- 7.2. Three core models for post-16 provision were identified and options papers were produced accordingly. The papers detailed how each model could operate and whether it could deliver against the core Learner Entitlement criteria. A summary of each proposal is provided below.
- 7.3. **Do Nothing:**
This model reflects the current situation wherein current post-16 providers continue to manage provision independently of each other and collaboration between centres and with other partners is arranged on an informal basis.
- 7.4. **Establish a single Powys Post-16 provider:**
Under this model a new, single Powys post-16 provider would be introduced. The provider would be responsible for post-16 provision across the county and would replace provision currently offered by Powys secondary schools. The option does not make assumptions about where the provision would be delivered or the number of locations it would be delivered from. The option would mean that there would be one single provider operating from one or multiple sites across the county.
Under this model there would be a level of input from Powys secondary head teachers however the new provider would have its own governance structure.

7.5. Introduce a new structure for the strategic management of Powys post-16 provision (Preferred Option):

This is the preferred option and as such the option has evolved, following stakeholder feedback, since the original proposal paper was written. A summary of the proposal is written below. The full proposal document is provided at appendix 1. The document provides more detail about the proposal and also sets out terms of reference for the proposed Boards. An FAQs section is also provided within the full proposal document.

This model would introduce a new structure for the strategic management of Powys post-16 provision. This would comprise a high-level Strategic Management Board (SMB) and two “Powys Post-16 Centre” cluster groups (north and south) with Operational Management Boards (OMBs). All secondary head teachers (including special school headteachers) would be represented on the OMBs.

The SMB would have delegated authority for determining how the Powys post-16 grant funding is spent. No provider would be able to obtain post-16 funding to run a course if it has not had the approval of the SMB.

The OMBs would be required to submit annual post-16 provision proposals to the SMB. The proposals would be collaborative proposals between all providers in the OMB cluster groups. The proposals would need to meet specific requirements as set out in appendix 1 and which would be further detailed by the SMB once established.

Strategic management of provision will enable the council to meet its aim of ensuring post-16 provision has a broad and balanced curriculum offered through the mediums of Welsh and English and that Additional Learning Needs (ALN) support is properly catered for.

Underpinning the proposal is the concept that there is a “whole-Powys” Post-16 provision on offer for learners. Under the proposal learners will have a “home base” (most likely at their local Post-16 centre) but will also be able to access all Powys Post-16 centres for their studies. The provision on offer will also be county-wide and where learners are geographically unable to travel to attend a course they would be “distance learners” taking the course via e-sgol from their home base.

8. Options evaluation

- 8.1. The options outlined above have been studied in detail and evaluated by the post-16 workstream. Evaluation papers are provided at appendixes 3 and 4.
- 8.2. Evaluation of the “Do Nothing” option supports the view that change is necessary. Whilst there are some examples of excellence in current post-16

provision and some elements that need to be kept; overall there remain to be significant weaknesses and threats in the “Do Nothing” option.

- 8.3. Option 2 (Establish a single Powys Post-16 provider) presents a radical and hard-hitting change which is not supported by the workstream and which is not considered to be necessary in the current climate. The weaknesses and threats of this option outweigh the strengths and opportunities.
- 8.4. Option 3 (introduce a new structure for the strategic management of Powys post-16 provision) is the most suitable and appropriate option. This model is progressive and builds upon the growing collaborative environment that has been fostered between schools during the Covid-19 outbreak. The model can deliver the necessary improvements whilst retaining local ownership of provision, ensuring there is coordination of delivery across the county and importantly also ensuring that our most valuable resource (our headteachers and staff) play a crucial role in leading the change. The model also enables the council to build stronger and better co-ordinated strategic partnerships with providers including but not limited to: colleges; universities; businesses; the PTHB; Mudiad Meithrin; Coleg Cymraeg Cenedlaethol and the Regional Learning and Skills Partnership.
- 8.5. The preferred option addresses the weaknesses and threats of the “Do Nothing” option whilst also introducing additional strengths and opportunities. The strengths of the model are wide ranging and greater in number than those of Option 2 whilst the weaknesses and threats are fewer.
- 8.6. Strengths and opportunities of the Preferred Option:
  - Maintains local ownership.
  - Current providers remain central to decision making.
  - Familiar format for pupils and parents.
  - Post-16 centres remain in a broad range of locations geographically.
  - Strategic co-ordination of provision, quality and partnerships.
  - Financially sustainable.
  - Commissioning model will enhance the curriculum offer especially for Welsh Medium and ALN.
  - Two levels of quality assurance - locally and strategically.
  - Staff employment remains with individual providers.
  - Provision will continue to be supported by knowledgeable, engaged and professional Head Teachers and staff.
  - No consultation requirement or disruptive school re-organisation.
  - Covid-19 has enhanced the appetite for collaboration amongst Head Teachers and staff; offering the opportunity and willingness to formalise this.
  - Extends an ethos of professional learning and collaborative working.
  - e-sgol and blended learning uptake has accelerated due to Covid-19, providing an opportunity to extend this further.

9. Resource implications

- 9.1. Moving to a funding delivery model under the direction of the Strategic Management Board will minimise duplication which will in turn lead to more choice for learners and better value for money. The two cluster groups (North and South) would propose a curriculum offer for their cluster for review and approval by the SMB. The SMB will have delegated authority to determine how the post-16 funding is allocated, based on the approved curriculum offer. Initially there will be no change to the way in which premises costs are allocated from the post-16 funding by the council.
- 9.2. It is expected that the membership of the SMB would be part of the substantive role of those members and any additional costs would be absorbed within their current roles, with the exception of any expenses as a result of travelling to meetings. It is anticipated that these would be minimised by holding meetings virtually (virtual meetings are written into the Terms of Reference for the SMB and OMBs).
- 9.3. The SMB would require some officer support that would also manage the marketing of the post-16 offer. It is anticipated that in total the officer support and potential expenses would cost approximately £55,000 per annum. During the initial stages of establishing the SMB it is proposed that these additional costs would be included within the current transformation budget for the post-16 workstream and thereafter, would be self-funded by the increased post-16 grant allocations as a result of an increase in the number of learners accessing post-16 education within Powys post-16 centres.
- 9.4. Development and implementation of the proposal would require involvement from a number of service areas, including staff from the Schools Service, Finance, HR and ICT. These service areas will be kept informed of the development of the proposal throughout the process.

10. Section 151 officer implications

- 10.1. The Head of Finance (Section 151 Officer) notes the content of the report. As post-16 provision is entirely grant funded, the proposals must be entirely self funding and should provide the most cost-effective model for delivering post-16 education provision to the learners of Powys.

11. Legal implications

- 11.1. The Head of Legal and Democratic Services (Monitoring Officer) has commented as follows: The recommendation can be supported from a legal point of view.

12. Comment from local member(s)

- 12.1. N/A

13. Integrated Impact Assessment

- 13.1. An initial impact assessment in respect of the recommendation has been completed. The impact assessment considers the proposal's impact on the Welsh Government's well-being goals, as outlined in the Well-being of Future Generations Act.

The summary of the impact assessment is as follows:

- 13.2. The aim of the proposal is to improve learner entitlement and experience for post-16 learners across Powys through establishing a new structure for the strategic management of post-16 provision and this impact assessment suggests that the impact is generally good or very good, with no negative impact.
- 13.3. Should Cabinet approve the commencement of the statutory process in respect of the recommendation, the impact assessment would be updated throughout the process, to take account of feedback received.

14. Recommendation

- 14.1. It is recommended that Cabinet approves the establishment of a new structure for the strategic management of Powys post-16 provision, from the end of May 2021, in accordance with the proposal document at appendix 1.

Contact Officer:	Marianne Evans
Tel:	01597 826155
Email:	Marianne.evans@powys.gov.uk
Head of Service:	Emma Palmer – Head of Transformation & Communications
	Lynette Lovell – Interim Chief Education Officer
Corporate Director:	Dr Caroline Turner

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwriadol

**Transforming Education Programme - Post-16 Workstream - 18th May 2021 Cabinet Paper
- Appendix 1 - Proposal for Strategic Management of Powys Post-16 Provision**

Table of Contents

Introductory Section	2
Proposal for the Strategic Management of Powys Post-16 Provision	4
Powys Post-16 Learner Entitlement Criteria.....	9
Strategic Management Board (SMB) Terms of Reference.....	10
Operational Management Board (OMB) Terms of Reference.....	17
Frequently Asked Questions (FAQs)	22

Introductory Section

Definitions

ALN	Additional Learning Needs
FAQs	Frequently Asked Questions
FE	Further Education
HE	Higher Education
OMB	Operational Management Board
PL	Professional Learning
Powys post-16 provision	All provision (educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance) by “Powys post-16 centres” (Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+)
Powys post-16 centres	Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+
RLSP	Regional Learning and Skills Partnership
SEN	Special Educational Needs
SMB	Strategic Management Board
The council	Powys County Council
The post-16 funding	Welsh Government Post-16 Education Provision Grant for Powys

Document Navigation

For ease of access this document uses document navigation providing a clickable menu to the left of the screen which enables the reader to navigate quickly to the required section. If the menu is not visible move your cursor to “View” in the top ribbon and check the box next to “Navigation Pane”.

Document Purpose

This document sets out the proposal for the Strategic Management of Powys Post-16 provision. The document also includes the [Post-16 Learner Entitlement criteria](#), terms of reference for the proposed [Strategic Management Board](#) and [Operational Management Boards](#) and a set of [Frequently Asked Questions](#).

Note

Reference to “Powys post-16 provision” in this document pertains to all provision (educational, pastoral and wellbeing, enrichment and careers advice and guidance) from “Powys post-16 centres” (sixth form provision in both mainstream and special schools).

This proposal does not seek to determine how other providers (colleges etc.) deliver their post-16 provision in Powys. There is, however, scope and encouragement to work in partnership with other providers where collaboration or avoidance of duplication is in the interest of the Powys learner.

Introduction

Powys County Council (the council), as part of its role under the terms and conditions of the Welsh Government Post-16 Grant Funding (herein referred to as “the post-16 funding”), is proposing to establish a new strategic management process to manage the post-16 funding in order to deliver enhanced post-16 [learner entitlement](#). This will comprise a high-level Strategic Management Board (SMB) and two “Powys Post-16 Centre” (Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+) cluster groups with Operational Management Boards (OMBs). This document sets out how the SMB and OMBs will operate respectively and provides terms of reference for both groups.

The current situation and the case for change

The council’s Transforming Education Strategy sets out a number of Strategic Aims and Objectives to shape the council’s work to transform the Powys education system over the coming years.

The requirement to improve post-16 provision falls under Strategic Aim 2: “we will improve learner entitlement and experience for post-16 learners.”

The purpose of Strategic Aim 2 is: “to ensure that post-16 learners (and 14-16 year old learners) are able to access a broad range of subjects within Powys, with a blended offer of academic and vocational provision, and to ensure that the post-16 sector in Powys is sustainable.

The initial focus of Strategic Aim 2 is to: “focus on enhanced collaboration between schools to ensure a high-quality post-16 curriculum that is accessible to all learners, and is affordable within the funding received from the Welsh Government. This will include more digital learning opportunities where learners are taught via video-conferencing across more than one school.”

The core challenges facing post-16 provision which must be addressed are identified in the Transforming Education Strategy and the September 2019 Cabinet Report (Review of Sixth Form Provision) and are evidenced by the associated data sets hosted on the council’s website alongside the strategy document.

Proposal for the Strategic Management of Powys Post-16 Provision

Proposal

The proposal is to introduce a new structure for the strategic management of Powys post-16 provision. This will comprise a high-level Strategic Management Board (SMB) and two “Powys Post-16 Centre” cluster groups with Operational Management Boards (OMBs).

The cluster groups will operate in the north and south of the county and will be attended by Headteachers (or their deputies) from each Powys post-16 centre in the cluster area. Cluster areas and members of the cluster OMBs is set out below.

The proposal will revise the strategic oversight and management of post-16 provision in Powys. This will ensure that no learner is detrimentally impacted because of their post code. This will also ensure that post-16 provision maximises the opportunities afforded within the post-16 funding received from Welsh Government by removing duplication of provision and ensuring the number of courses is efficiently matched to demand.

Strategic management of provision will enable the council to meet its aim of ensuring that post-16 provision has a broad and balanced curriculum offer through the mediums of Welsh and English and that Additional Learning Needs (ALN) support is properly met.

It is proposed that post-16 provision remains at all current Powys post-16 centres. Under this model it is proposed that all post-16 learners will have a “home base”. It will be the choice of the learner as to which post-16 centre they elect to be their home base however it is expected that in most cases learners will opt to either remain with the centre that has been the base of their studies through years 7 to 11 or to choose the post-16 centre which is the closest travel distance to their home.

1. Strategic Management Board (SMB)

The SMB will determine how the post-16 funding for Powys will be allocated. For the avoidance of doubt, no sixth form will be granted post-16 funding to run any course which is not commissioned by the SMB.

The primary function of the SMB is to commission providers (sixth forms, colleges and other providers) to deliver high quality academic and vocational provision. The secondary function of the SMB will be to oversee quality assurance of the provision it commissions to ensure that provision is of the highest calibre. To achieve these ends the SMB will publish policy and guidance documents which will set parameters around provision and value for money.

The SMB shall also be responsible for forging strong partnerships with other organisations, including universities, colleges, Powys Teaching Health Board (PTHB), Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Mudiad Meithrin, businesses, the Regional Learning and Skills Partnership and the Public Service Board.

The SMB will be comprised of Powys County Council officers and Powys post-16 centre Head Teacher, Governor and learner representatives. Included in this representation will be Additional Learning Needs (ALN) specialists. The SMB will be a collaborative decision-making body with a strong strategic overview of provision across the county.

2. Operational Management Boards (OMBs)

The OMBs for each cluster will submit annual curriculum proposals to the SMB for post-16 provision in their area. The proposals will include educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance and must comply with the guidance issued by the SMB.

The OMBs for each cluster will be comprised of one nominated senior leader from each of the Powys post-16 centres within that cluster. The OMBs will also have ALN representation and will be supported by a council Challenge Advisor.

The Powys post-16 centres will operate in two cluster groups as defined below:

- **Cluster Group North:**
Bro Hyddgen, Brynllwarch, Caereinion, Cedewain, Llanfyllin, Llanidloes, Newtown, Welshpool
- **Cluster Group South:**
Brecon, Calon Cymru, Crickhowell, Gwernyfed, Maesydderwen, Penmaes

Figure 1 provides a high-level diagram of the proposed strategic management structure.

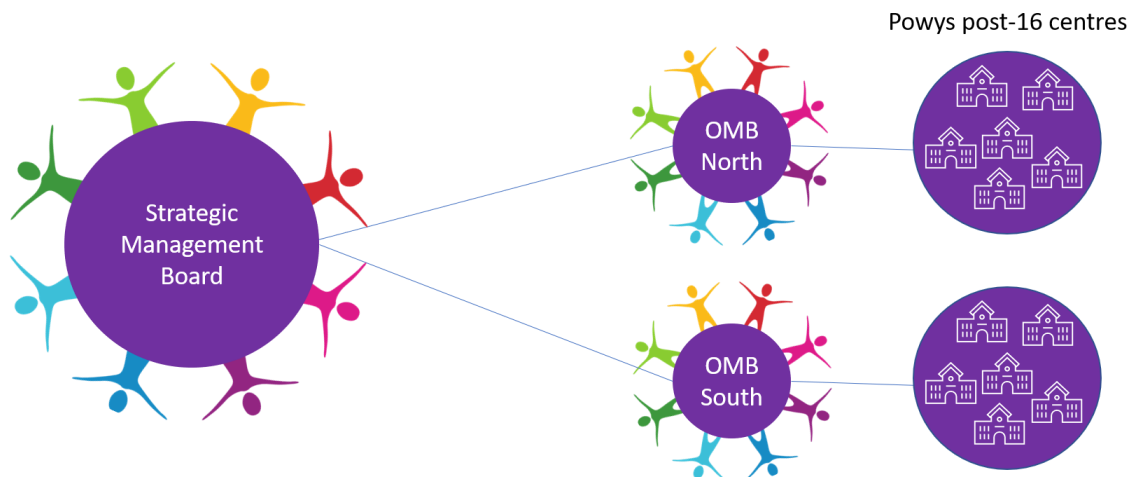

Figure 1 Strategic Management Structure Diagram

3. Powys Post-16 Provision

“Powys Post-16 Provision” in this proposal means all provision (educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance) from all “Powys post-16 centres” (Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+).

A core underpinning element of the proposal is the concept that there is a “whole-Powys” Post-16 provision on offer for learners.

Under the new proposal learners will have a “home base” (see next section) but will also be able to access all Powys Post-16 centres for their studies. The provision on offer will also be county-wide and where learners are geographically unable to travel to attend a course they would be “collaborative learners” taking the course via e-sgol.

The SMB will have a core role in promoting the Powys post-16 provision and with this will be a central handbook, application and information website (Powys Learning Pathways), Powys Post-16 learner identification badge and Powys Post-16 branding.

4. Home bases

It is proposed that post-16 provision remains at all current Powys post-16 centres. Under this model it is proposed that all post-16 learners will have a “home base”. It will be the choice of the learner as to which post-16 centre they elect to be their home base however it is expected that in most cases learners will opt to either remain with the centre that has been the base of their studies through years 7 to 11 or to choose the post-16 centre which is the closest travel distance to their home.

Included within this proposal is the acknowledgement that facilities at all post-16 centres will be required to be brought up to a minimum level for a “home base” as well as for learning provision. The SMB will make recommendations to the council, which will then be considered by the council’s Transforming Education Programme Board, where any capital spending may be required to improve accommodation or to provide specialist facilities to deliver specialist provision in a particular post-16 centre.

5. Impact on learners

The new proposal would enable learners from each cluster to access courses locally and across the county via face-to-face teaching delivered from within the cluster, or through the online delivery of lessons (e-sgol) across the county. Learners would also be able to access additional courses through partnership agreements between each cluster and other local partner providers (e.g. the college, PTHB, Mudiad Meithrin etc.). Learners who are being taught remotely (“collaborative learners”) will be expected to access their lessons from one of the designated Powys post-16 centres. This may be their home base but could also any one of the post-16 centres across Powys. Each learner will discuss the options with staff from their home base to find a solution which best suits their needs.

Learner wellbeing is central to the post-16 offer and as such it is important that learners attend a Powys post-16 centre wherever possible and to avoid studying at home. This will help learners to become part of the post-16 community and will provide the opportunity to socialise with their peers and to meet with supporting staff and teachers.

If geographically possible, learners would travel at least once per week to the centre that is providing their lessons. If this is not possible it would be expected that the learners would travel at least once per half term to meet with their teachers.

To supplement the distance / blended learning approach the SMB will expect provision proposals to include opportunities for subject cohorts from across the county to be brought together for enrichment days at least once per half term. These days may be run in partnership with further education providers, businesses and other partners.

Learners will also have access to an improved extra-curricular offer. Regular extra-curricular activities such as the opportunity to be part of a sports team, a choir, orchestra, theatre production, chess club, debating team etc. will be coordinated at the cluster level and will form part of the proposals to the SMB. Learners have noted a desire to take part in extra-curricular activities such as these however with some Powys Post-16 centres currently hosting only small numbers of learners the opportunities to establish these activities are rare. The new proposal will mean that the cohort for activities is bigger and therefore that the opportunities to run the activities will be greater.

6. Course funding and quality management

If a course which has been commissioned ultimately is not delivered the SMB shall have the right to claw back any funding which has already been issued to the provider for the delivery of that course.

The SMB shall have delegated authority to determine how 97% or more (as determined by the council annually) of the post-16 grant funding shall be spent. Under the terms and conditions of the post-16 funding the council has the right to retain 3% of the funding.

The post-16 funding will follow the learner whilst teaching and teaching support staff will remain employed by the providers.

All post-16 providers are required to run the Welsh Baccalaureate. Funding for this will be issued as standard.

Where courses are supported by alternative funding arrangements (e.g. Confucius Classrooms) these courses would need to form part of the cluster offer and must be open to all Powys post-16 learners.

7. Course proposals and quality management

All commissioning decisions made by the SMB would be based on ensuring delivery of the learner entitlement objectives, maintaining the highest standards and ensuring value for money.

Courses would only be commissioned from Powys post-16 centres and other providers who are able to evidence the delivery of high-quality teaching and learning which has led to consistently good outcomes in terms of learner progress.

As part of their proposals, the OMB Clusters may propose to offer courses which have their delivery split across two or more providers. This would be in the event that different providers offer different strengths for different modules of a course. For example, for the delivery of a Modern Foreign Language course “Centre A” may offer excellent provision in writing whereas “Centre B” may offer excellent provision in speaking. The two providers may wish to split the course between them in this instance to ensure that the learners receive the best quality of provision.

Consequently, the model makes no assumption that any post-16 centre with a high number of learners on roll is necessarily the best provider.

8. Course proposals to support learners studying through the medium of Welsh

Developing post-16 Welsh medium provision will be a priority for the SMB. In line with the learner entitlement statement, the SMB will pay particular attention to each cluster’s proposals to develop and enhance the opportunities for learners to follow their courses through the medium of Welsh.

The SMB will ensure that all of the Welsh medium element of the post-16 grant is utilised for this purpose. The SMB will set clear and ambitious targets to improve the Welsh medium offer, vocational and academic, aligned to the expectations of Powys’ Welsh in Education Strategic Plan.

The SMB will also expect support, guidance and well-being activities to be available in Welsh in both Clusters and will work with Powys Council to support the development of full Welsh medium post-16 provision in line with the Council’s Vision for Welsh Medium Education.

The SMB will also develop strategic partnerships with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Mudiad Meithrin and other partners as appropriate in order to maximise the Post-16 Welsh medium offer in Powys.

9. Course proposals to support learners with ALN

The proposals must include for ALN provision. Involvement of Additional Learning Needs Co-ordinators (ALNCOs) from each cluster in the planning process is essential. The proposals must meet the requirements of the ALN Post-16 review undertaken in 2020 to support the Transforming Education Programme Post-16 workstream. This includes the following requirements:

- Appropriate entry requirements and support for ALN learners
- An offer which includes a range of courses at foundation level and level 1 and 2
- An offer which includes vocational courses and apprenticeships
- A collaborative offer which identifies specialist vocations that can be offered by post-16 centres in the cluster according to need, local facilities and support from local businesses.
- Collaborative working with Careers Wales to identify appropriate courses and to certify employers and businesses that could support work-based learning programmes.

10. Information, advice and guidance

Strategic management of post-16 provision provides greater opportunity to strengthen the information, advice and guidance offer to all learners.

The SMB will coordinate and quality assure the provision of post-16 enrichment for all post-16 learners to ensure greater consistency, quality and opportunity.

Learner-specific support will be provided by each home base. For example this will include but not be limited to: support with career guidance, UCAS, job and other further education / training applications; positive mental health and wellbeing; coaching and mentoring; and life skills including financial awareness training.

The SMB will also maintain a strategic overview and input into the consistency of information, advice and transition for learners in years 7 to 11 regarding post-16 provision. This will particularly important during the options process where learners are considering their GCSE/level 2 qualifications choices.

Powys Post-16 Learner Entitlement Criteria

The Learner Entitlement criteria set out below has been written by Powys Secondary Headteachers.

In Powys we believe that all learners, regardless of their location, background, language, or ability should flourish and grow without any barriers into capable, healthy, confident, and ethically informed citizens. Every learner will be effectively prepared to contribute fully as ambitious, enterprising, and independent individuals for the ever-changing local, national, and global social and economic demands of the 21st century.

Powys post 16 provision will provide an inclusive and flexible academic and vocational provision for all learners, regardless of their language or ability, so that all learners can access a broad, balanced and appropriate curriculum offer through the medium of Welsh and English.

Learners will be effectively supported to thrive through well-planned enrichment activities and through bespoke wellbeing, academic, vocational and career support and guidance. Strong partnerships will be forged between other higher education partners and employers to ensure that all learners can be appropriately advised on their next steps. Purposeful opportunities will be developed to positively respond to pupil and key stakeholder voice.

Provision will be sustainable and deliver value for money through excellent, state of the art, outstanding and modern facilities that will support all learners throughout their lives and meet the needs of the local economy.

Innovative use of digital learning opportunities will support and supplement the offer available to ensure the quality and breadth of provision is sustained.

The leadership and governance will ensure that all provision is of the highest standard and delivered by passionate specialist, and reflective practitioners with a proven track record of excellence, where all staff and learners are highly valued as part of the learning organisation. Outstanding academic, vocational, and extra-curricular outcomes of the highest level will ensure that all Powys learners will have access to their appropriate, meaningful and aspirational pathway.

Powys post 16 provision will foster and develop close links with all Powys schools and learners to develop a strong sense of belonging through effective transitional arrangements and unified pupil centred advice and guidance. Support will be available to ensure all learners make well considered and informed choices, with valuable communications and links formed with all parents and carers.

Strategic Management Board (SMB) Terms of Reference

1. Parties

The Parties to which these Terms of Reference relate are as follows:

- Powys County Council (the council)
- Governing Body: The Governing Bodies of the following Schools (Powys Post-16 Centres):
  - Brecon High School
  - Brynlllywarch Hall School
  - Cedewain School
  - Crickhowell High School
  - Gwernyfed High School
  - Llanidloes High School
  - Newtown 6th Form Partnership
  - Penmaes School
  - Welshpool High School
  - Ysgol Bro Hyddgen
  - Ysgol Calon Cymru
  - Ysgol Llanfyllin
  - Ysgol Maesydderwen
  - Ysgol Uwchradd Caereinion

2. Delegations

The council receives income to provide Post-16 education from the Welsh Government in the form of a grant (“post-16 funding”). The council is legally responsible for determining the way the post-16 funding is spent or distributed to provide Post-16 provision in Powys.

In accordance with the Powys County Council Schools Partnership Agreement, the council will provide delegated authority to the SMB to determine how the post-16 funding is allocated.

As the SMB will comprise of both post-16 centre and council representation this will mean that the process is both open and collaborative.

As permitted under the Terms and Conditions of the Welsh Government Post-16 Grant funding Powys County Council agrees to delegate the following functions to the Strategic Management Board:

- Delegated authority to determine through evidence-based decision making which post-16 courses will be commissioned from the Powys Post-16 Centres (secondary and special schools) and other providers to meet the learner entitlement criteria.
- Delegated authority to determine how 97% or more (as determined by the council¹) of the post-16 grant funding will be spent.
- For the avoidance of doubt, this delegation to the SMB means that no Powys post-16 centre will be granted Post-16 funding to run any post-16 course which is not commissioned by the SMB.

---

¹ The council has the right to hold back 3% of the Post-16 grant funding each year. The council will need to confirm with the SMB what percentage will be retained. This should be done on an annual basis.

As per the partnership agreement, the council will:

- Agree with the decisions of the Strategic Management Board and its Members in conjunction with the SMB and OMB Terms of Reference, so as ensure the funding is allocated to meet the needs of all learners in Powys.

As per the partnership agreement, the schools will

- Agree with the decisions of the Strategic Management Board and its Members in conjunction with the SMB and OMB Terms of Reference, so as to secure post 16 education funding and to meet the needs of all learners in Powys.

Each provider will remain responsible for the quality of provision in their centre as is currently the case. The quality of learning and teaching and the attainment of learners on commissioned courses will be scrutinised by the SMB on behalf of the council.

For the avoidance of doubt this proposal will not alter current governance arrangements or effect the legal duties or responsibilities of governors in schools.

3. Principles and Conduct

That the SMB will undertake the process in a democratic, transparent and fair fashion, encouraging widespread participation and giving equal consideration to opinions and ideas from all SMB members.

Members of the SMB commit to the following principles:

- Selflessness – members shall act solely in terms of the learner interest
- Integrity – members should avoid placing themselves under any obligation to people or organisations that might try inappropriately to influence them in their work
- Objectivity – members should act and take decisions impartially, fairly and on merit and for the widest benefit of the learner
- Accountability – every member is accountable to the public for their decisions and must submit themselves to scrutiny if necessary
- Openness – Members should act and take decisions in an open and transparent manner
- Honesty – every member should be truthful
- Confidentiality – every member should respect confidentiality, and where relevant ensure that confidential material is protected and that it is not use without permission from the SMB (as a collective) or for private purposes
- Declarations – every member should declare any interest that could influence discussions or decisions taken by the SMB, and they will be recorded by the secretariat
- Promoting equality and respect for others – every member should undertake their responsibilities with due regard to the need to promote equal opportunity for all and demonstrate respect and consideration towards others

4. Changes to the Terms of Reference

- The Terms of Reference may be amended in accordance with Section 10 “Meeting Operations” and with the approval of the Chair.

- Annual reviews will take place by January of each year ahead of the review of these Terms of Reference in May of each year.

5. Purpose and function of the SMB

The main purpose of the SMB is to ensure that post-16 learners are able to access a broad range of subjects within Powys, with a blended offer of academic and vocational provision, and to ensure that the post-16 sector in Powys is sustainable and meets the learner entitlement criteria.

The primary function of the SMB is to commission providers (Powys post-16 centres, colleges and other providers) to deliver the high quality academic and vocational post-16 provision in line with the learner entitlement criteria. In carrying out this function the SMB will on an annual basis receive a provision proposal for consideration and approval from each OMB which is in accordance with the requirements of section 12 “Assessment of Provision Proposals” of these Terms of Reference.

The SMB will retain strategic oversight of all provision across Powys and will, as a key part of its strategic function, identify additional courses or provision required to broaden and improve the current offer. In doing so the SMB will make recommendations to the council, which will then be considered by the council’s Transforming Education Programme Board, where any capital spending may be required to improve accommodation or to provide specialist facilities to deliver specialist provision in a particular post-16 centre.

The secondary function of the SMB is to oversee the quality assurance of the provision it commissions to ensure that learning and teaching is of the highest calibre by benchmarking learner outcomes against national and international standards.

To achieve these ends the SMB will develop and publish policy and guidance documents which will set parameters around provision and value for money. This will include, for example, guidance on minimum and maximum average class sizes.

Providers commissioned to deliver courses on behalf of the SMB will receive funding to enable them to deliver the courses that have been commissioned.

6. Roles and Responsibilities

- Be accountable for steering and providing strategic management of the post-16 offer in Powys in order to deliver the agreed learner entitlement
- To decide the number and range of courses that run across each cluster
- To be responsible for delivering value for money of the post-16 funding
- To develop and publish policy and guidance documents which will set parameters around provision and value for money
- To monitor quality of provision using Alps Education and other quality assurance data
- Courses will only be commissioned from Powys post-16 centres and other providers who are able to evidence the delivery of high-quality teaching and learning which has led to consistently good outcomes in terms of learner progress
- The SMB shall be responsible for forging strong partnerships with all potential post-16 providers, businesses and the Regional Learning and Skills Partnership (RLSP)
- To be responsible for setting and managing the Terms of Reference of the OMB

7. Membership

Membership of the SMB will be as follows:

- The Head of School Service (or their nominated representative) (Chair)
- 2 x Governor representatives (one from each cluster area)*
- The nominated representative Cluster Lead (see next section “Cluster Leads”) from each cluster (one from the North and one from the South*)
- The council’s nominated Lead Officer for Post 16
- The council’s Post-16 Support Officer (secretariat function, no voting right)
- The council’s nominated post-16 Finance Officer
- The council’s nominated ALN Officer
- 1 x Associate Learner representative from each cluster (non-voting)

*In any three year cycle no school can have both their governor representative and their senior leader representative as a SMB member.

8. Cluster Leads

- Each OMB shall appoint one Cluster Lead as their representative SMB member.
- The Cluster Lead must be a Head Teacher.
- The Cluster Lead will chair the OMB for the academic year and will be elected at the end of the previous academic year.
- The Cluster Leads are required to maintain and facilitate communication between the SMB and the OMB.
- The Cluster Leads are required to keep the nominated cluster area Governor representative for the SMB apprised of cluster and OMB activity and decisions.

9. Meeting Frequency

It is proposed that the SMB should meet four times a year.

- Meeting 1 (October)
  - Review examination outcomes.
  - Establish the provisional Powys Pathways offer for the next academic year (VA ALPS etc).
- Meeting 2 (December)
  - Review proposals submitted by each OMB and confirm courses that will be commissioned. The course offer for the next academic year should be finalised and ready for applications to open before Christmas.
- Meeting 3 (January)
  - Consider wellbeing and enrichment provision.
  - Review grant funding income for Post-16 provision (if available).
  - Forward planning (to ensure future academic years are considered).
  - Review of the Terms of Reference for the SMB and OMBs.
- Meeting 4 (May)
  - Review of provision, policy and guidance, protocol documents, special projects, capital spending recommendations; learner needs, digital resources, data reporting systems, LP support, Learning Coach support etc.
  - Agree any changes to the Terms of Reference for the SMB and OMBs.

10. Meeting Operations

- All meetings of the SMB will be held virtually.
- The SMB will be Chaired by a Powys Council Officer, the council will also provide the Secretariat support.
- The Secretariat shall keep a record of meetings and circulate notes to SMB members in a timely fashion.
- At least 5 working days' notice of meetings shall be sent to members via email [or an alternative agreed communication method].
- All minutes and papers shall be held by Powys County Council and made available to all Members via the council's SharePoint site.
- Decisions made by the SMB should normally be by consensus at the Board meetings. Where a vote is required each member shall have one vote.
- A minimum of 5 members shall be present where matters are presented for decisions to be taken. The quorum for voting must also include at least 2 Headteacher representatives and 2 council representatives. A simple majority vote will be required to support any motion. In the event that there is an equal balance in the vote and therefore no clear resolution can be reached, the Chair shall have a second casting vote.

11. Finance

- The SMB shall have delegated authority to determine how 97% or more (as determined by the council) of the Welsh Government Post-16 grant funding ("the post-16 funding") shall be spent.
- Operational management and distribution of the post-16 funding shall remain with the council.
- No courses will be awarded the post-16 funding in any centre without the SMB's approval which will be based on the agreed principles which place the learner first, ensure high standards and are cost effective.
- The post-16 funding will follow the learner to the post-16 centre or other provider commissioned to deliver the course.
- All courses commissioned by the SMB will receive the necessary post-16 funding.
- If a course which has been commissioned ultimately is not delivered the SMB shall have the right to claw back any funding which has already been issued to the provider for the delivery of that course.
- Staff remain employed by Powys post-16 centres or by partner organisations (such as local colleges).
- The council requires that all Powys post-16 centres run the Welsh Baccalaureate. Funding for this will be issued as standard.

12. Assessment of Provision Proposals

This section of the Terms of Reference shall remain in place until such time that the SMB has prepared and issued the requisite policy and guidance documents for Provision Proposals.

Each OMB shall submit an annual proposal to the SMB to deliver high quality academic and vocational post-16 provision in line with the learner entitlement criteria.

The proposals will include educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance opportunities. The SMB will review proposals for provision from the OMB in each cluster and, where appropriate, from other strategic partners.

The OMB will be required to ensure there is a strong balance of Welsh and English medium academic and vocational course provision.

The proposals must meet the requirements of the policy and guidance documents published by the SMB.

The proposals must evidence need (including learner numbers from straw polls and historical precedent) and value for money by demonstrating how post-16 centres within the cluster propose to work together to deliver the offer.

Provision will only be commissioned from providers who are able to evidence the delivery of high-quality teaching and learning which has led to consistently good outcomes in terms of learner progress.

Developing post-16 Welsh medium provision will be a priority for the SMB. In line with the learner entitlement statement, the SMB will pay particular attention to each cluster's proposals to develop and enhance the opportunities for learners to follow their courses through the medium of Welsh.

The SMB will ensure that all of the Welsh medium element of the post-16 grant is utilised for this purpose. The SMB will set clear and ambitious targets to improve the Welsh medium offer, vocational and academic, aligned to the expectations of Powys' Welsh in Education Strategic Plan.

The SMB will also expect support, guidance and well-being activities to be available in Welsh in both Clusters and will work with Powys Council to support the development of full Welsh medium post-16 provision in line with the Council's Vision for Welsh Medium Education.

The SMB will also develop strategic partnerships with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Mudiad Meithrin and other partners as appropriate in order to maximise the Post-16 Welsh medium offer in Powys.

As part of their proposals, the OMB Clusters may propose to offer courses which have their delivery split across two or more providers. This would be in the event that different providers offer different strengths for different modules of a course. For example for the delivery of a Modern Foreign Language course "Centre A" may offer excellent provision in writing whereas "Centre B" may offer excellent provision in speaking. The two providers may wish to split the course between them in this instance to ensure that the learners receive the best quality of provision.

The proposals must include for ALN provision. Involvement of Additional Learning Needs Co-ordinators (ALNCOs) from each cluster in the planning process is essential. The proposals must meet the requirements of the ALN Post-16 review undertaken in 2020 to support the Transforming Education Programme Post-16 workstream. This includes the following requirements:

- Appropriate entry requirements and support for ALN learners
- An offer which includes a range of courses at foundation level and level 1 and 2
- An offer which includes vocational courses and apprenticeships
- A collaborative offer which identifies specialist vocations that can be offered by post-16 centres in the cluster according to need, local facilities and support from local businesses.
- Collaborative working with Careers Wales to identify appropriate courses and to certify employers and businesses that could support work-based learning programmes.

Where any provider wishes to run a course using alternative funding arrangements (such as Confucius Classroom) the course would need to form part of the cluster offer to the SMB and must be open to learners across the cluster and across Powys.

The proposals should evidence how learners from each cluster will be able to access courses locally and across the county via face-to-face teaching delivered from within the cluster, or through the online delivery of lessons (e-sgol) across the county.

To supplement the blended learning approach the SMB will expect proposals to include opportunities for subject cohorts from across the county to be brought together for enrichment days at least once per term. These days may be run in partnership with further education providers, businesses and other partners.

The proposals must also include for how OMB cluster-level enrichment activities will be organised throughout the cluster. It is expected that enrichment activities such as sporting activities, trips and visits, careers events, and university taster sessions will be delivered on a cluster basis. It is also expected that some activities and events will also be organised and delivered by the home base as part of its localised provision.

Operational Management Board (OMB) Terms of Reference

1. Parties

The Parties which this Terms of Reference relate are as follows:

- Powys County Council (the council)
- Governing Body: The Governing Bodies of the following Schools (Powys Post-16 Centres):
  - Brecon High School
  - Brynllwarch Hall School
  - Cedewain School
  - Crickhowell High School
  - Gwernyfed High School
  - Llanidloes High School
  - Newtown 6th Form Partnership
  - Penmaes School
  - Welshpool High School
  - Ysgol Bro Hyddgen
  - Ysgol Calon Cymru
  - Ysgol Llanfyllin
  - Ysgol Maesydderwen
  - Ysgol Uwchradd Caereinion

2. Principles and Conduct

That the OMBs will undertake the process in a democratic, transparent and fair fashion, encouraging widespread participation and giving equal consideration to opinions and ideas from all OMB members.

Members of the OMBs commit to the following principles:

- Selflessness – members shall act solely in terms of the learner interest
- Integrity – members should avoid placing themselves under any obligation to people or organisations that might try inappropriately to influence them in their work
- Objectivity – members should act and take decisions impartially, fairly and on merit and for the widest benefit of the learner
- Accountability – every member is accountable to the public for their decisions and must submit themselves to scrutiny if necessary
- Openness – Members should act and take decisions in an open and transparent manner
- Honesty – every member should be truthful
- Confidentiality – every member should respect confidentiality, and where relevant ensure that confidential material is protected and that it is not use without permission from the OMB (as a collective) or for private purposes
- Declarations – every member should declare any interest that could influence discussions or decisions taken by the OMB, and they will be recorded by the secretariat
- Promoting equality and respect for others – every member should undertake their responsibilities with due regard to the need to promote equal opportunity for all and demonstrate respect and consideration towards others

3. Changes to the Terms of Reference

The Terms of Reference shall be set by the SMB to ensure that strategic management of the post-16 offer continues. Suggestions for alterations to the terms of reference may be submitted to the SMB and should be issued for consideration in December to the SMB.

4. Purpose and function of the OMBs

There will be two Operational Management Boards (OMBS) – one for the north cluster of Powys post-16 centres and one for the south cluster of Powys post-16 centres. The OMBs will bring together all Powys post-16 centres in their cluster areas to prepare the post-16 provision proposal for their cluster.

The main purpose of the OMBs is to ensure that post-16 learners are able to access a broad range of subjects within the OMB cluster and across Powys, with a blended offer of academic and vocational provision, and to ensure that the post-16 offer meets the learner entitlement criteria.

The primary function of the OMB is to provide a platform for Powys post-16 centres (and other post-16 providers where relevant) within the cluster to work collaboratively on agreeing what the post-16 offer will be for the cluster and how educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance will be delivered by the cluster members in a coordinated and sustainable way.

The secondary function of the OMBs will be to discuss operational issues, quality assurance, enrichment activities, professional learning, post-16 improvement, and to review transport arrangements, review learner wellbeing, work experience, UCAS, careers advice etc.

In carrying out these functions the OMB will on an annual basis submit a provision proposal for consideration and approval by the SMB and which is in accordance with requirements set out in the OMB Terms of Reference.

5. Roles and Responsibilities

- To work in collaboration with all cluster members to design a curriculum which meets the needs of learners in the cluster and across Powys
- To ensure there is a curriculum offer which offers a breadth of academic and vocational provision in both Welsh and English
- To ensure there is a curriculum offer which meets the needs of ALN learners
- To ensure there is a pastoral, enrichment and careers advice and guidance offer which meets the learner entitlement criteria
- To ensure that the Welsh Baccaalaureate offer is provided by all schools
- To work in collaboration to share best-practice and improve standards of teaching across the cluster
- To work in collaboration to ensure that the offer submitted to the SMB is sustainable, avoids duplication and makes the best use of the post-16 funding for Powys learners
- To work in collaboration to ensure that the offer submitted to the SMB is available to learners across the cluster and across Powys and that no school is delivering a post-16 course which is not accessible to other Powys learners.

6. Membership

Membership of the OMBs will be as follows:

- Head Teacher and a Senior Leader from each Powys post-16 centre in the cluster

- Local Authority ALN representative
- A representative Challenge Advisor
- The council's nominated Lead Officer for Post 16
- The council's Post-16 support officer (secretariat function, no voting right)

The Powys post-16 centres will operate in two cluster groups as defined below:

- **Cluster Group North:**
Bro Hyddgen, Brynllwarch, Caereinion, Cedewain, Llanfyllin, Llanidloes, Newtown, Welshpool
- **Cluster Group South:**
Brecon, Calon Cymru, Crickhowell, Gwernyfed, Maesydderwen, Penmaes

7. Cluster Leads

- Each OMB shall appoint one Cluster Lead as their representative SMB member.
- The Cluster Lead must be a Head Teacher.
- The Cluster Lead will chair the OMB for the academic year and will be elected at the end of the previous academic year.
- The Cluster Leads are required to maintain and facilitate communication between the SMB and the OMB.
- The Cluster Leads are required to keep the nominated cluster area Governor representative for the SMB apprised of cluster and OMB activity and decisions.

8. Meeting Frequency

It is proposed that the OMBs meet 6 times a year; once every half-term. The SMB will issue an annual meeting plan which will align OMB and SMB meetings.

9. Meeting Operations

- All meetings of the OMB will be held virtually.
- The Secretariat shall keep a record of meetings and circulate notes to SMB members in a timely fashion.
- At least 5 working days' notice of meetings shall be sent to members via email [or an alternative agreed communication method].
- All minutes and papers shall be held by Powys County Council and made available to all OMB members via the council's SharePoint site.
- Decisions made by the OMB should normally be by consensus at the Board meetings. Where a vote is required each member shall have one vote.
- A minimum of 5 members shall be present where matters are presented for decisions to be taken. A simple majority vote will be required to support any motion. In the event that there is an equal balance in the vote and therefore no clear resolution can be reached, the Chair shall have a second casting vote.

10. Finance

- The SMB shall have delegated authority to determine how 97% or more (as determined by the council) of the Welsh Government Post-16 grant funding ("the post-16 funding") shall be spent.
- Operational management and distribution of the post-16 funding shall remain with the council.

- No courses will be awarded the post-16 funding in any centre without the SMB's approval which will be based on the agreed principles which place the learner first, ensure high standards and are cost effective.
- The post-16 funding will follow the learner to the school or other provider commissioned to deliver the course.
- All courses commissioned by the SMB will receive the necessary post-16 funding.
- If a course which has been commissioned ultimately is not delivered the SMB shall have the right to claw back any funding which has already been issued to the provider for the delivery of that course.
- Schools staff remain employed by schools or by partner organisations (such as local colleges).
- The council requires that all post-16 providers run the Welsh Baccalaureate. Funding for this will be issued as standard.

11. Submission of Provision Proposals

This section of the Terms of Reference shall remain in place until such time that the SMB has prepared and issued the requisite policy and guidance documents for Provision Proposals.

Each OMB shall submit an annual proposal to the SMB to deliver high quality academic and vocational post-16 provision in line with the learner entitlement criteria.

The proposals will include educational, pastoral and enrichment opportunities. The SMB will review proposals for provision from the OMB in each cluster and, where appropriate, from other strategic partners.

The OMB will be required to ensure there is a strong balance of Welsh and English medium academic and vocational course provision.

The proposals must meet the requirements of the policy and guidance documents published by the SMB.

The proposals must evidence need (including learner numbers from straw polls and historical precedent) and value for money by demonstrating how schools within the cluster propose to work together to deliver the offer.

Provision will only be commissioned from providers who are able to evidence the delivery of high-quality teaching and learning which has led to consistently good outcomes in terms of learner progress.

As part of their proposals, the OMB Clusters may propose to offer courses which have their delivery split across two or more providers. This would be in the event that different providers offer different strengths for different modules of a course. For example for the delivery of a Modern Foreign Language course "Centre A" may offer excellent provision in writing whereas "Centre B" may offer excellent provision in speaking. The two providers may wish to split the course between them in this instance to ensure that the learners receive the best quality of provision.

Developing post-16 Welsh medium provision will be a priority for the SMB. In line with the learner entitlement statement, the SMB will pay particular attention to each cluster's proposals to develop and enhance the opportunities for learners to follow their courses through the medium of Welsh.

The SMB will ensure that all of the Welsh medium element of the post-16 grant is utilised for this purpose. The SMB will set clear and ambitious targets to improve the Welsh medium offer, vocational and academic, aligned to the expectations of Powys' Welsh in Education Strategic Plan.

The SMB will also expect support, guidance and well-being activities to be available in Welsh in both Clusters and will work with Powys Council to support the development of full Welsh medium post-16 provision in line with the Council's Vision for Welsh Medium Education.

The SMB will also develop strategic partnerships with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Mudiad Meithrin and other partners as appropriate in order to maximise the Post-16 Welsh medium offer in Powys.

The proposals must include for ALN provision. Involvement of Additional Learning Needs Co-ordinators (ALNCOs) from each cluster in the planning process is essential. The proposals must meet the requirements of the ALN Post-16 review undertaken in 2020 to support the Transforming Education Programme Post-16 workstream. This includes the following requirements:

- Appropriate entry requirements and support for ALN learners
- An offer which includes a range of courses at foundation level and level 1 and 2
- An offer which includes vocational courses and apprenticeships
- A collaborative offer which identifies specialist vocations that can be offered by post-16 centres in the cluster according to need, local facilities and support from local businesses.
- Collaborative working with Careers Wales to identify appropriate courses and to certify employers and businesses that could support work-based learning programmes.

Where any provider wishes to run a course using alternative funding arrangements (such as Confucius Classroom) the course would need to form part of the cluster offer to the SMB and must be open to learners across the cluster and across Powys.

The proposals should evidence how learners from each cluster will be able to access courses locally and across the county via face-to-face teaching delivered from within the cluster, or through the online delivery of lessons (e-sgol) across the county.

To supplement the blended learning approach the SMB will expect proposals to include opportunities for subject cohorts from across the county to be brought together for enrichment days at least once per term. These days may be run in partnership with further education providers, businesses and other partners.

The proposals must also include for how OMB cluster-level enrichment activities will be organised throughout the cluster. It is expected that enrichment activities such as sporting activities, trips and visits, careers events, and university taster sessions will be delivered on a cluster basis. It is also expected that some activities and events will also be organised and delivered by the home base as part of its localised provision.

Frequently Asked Questions (FAQs)

FAQ Contents

FAQ Contents	22
Jargon Buster	22
Introduction	23
Proposal	23
The case for change	25
Impact on Learners	25
Welsh-Medium Provision.....	26
Additional Learning Needs (ALN)	26
Strategic Management Board (SMB)	27
Clusters and Operational Management Boards.....	29
Staffing	31
Working with partners	32
Funding	32
Applying for a course	34
Tutorial support	35
Examinations.....	36
Miscellaneous	37

Jargon Buster

ALN	Additional Learning Needs
Course provider	Any “Powys Post-16 centre” (Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+) college or other organisation commissioned by the Strategic Management Board to deliver “Powys post-16 provision” (educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance).
Collaborative learner	A “Collaborative learner” is a learner who is being taught away from their “home base” (the Powys post-16 centre they are registered with) at another centre (either a Powys post-16 centre or another SMB-commissioned partner provider location such as a college) for all or some of their lessons.
FAQs	Frequently Asked Questions
FE	Further Education
HE	Higher Education
Home base	The learner’s “home base” is the Powys post-16 centre they are registered with. The home base post-16 centre will be primarily

responsible for the pastoral care, the academic oversight and the management of their “home learners”.

Home learner	A “home learner” is the term given to learners who are on roll with a Powys post-16 centre as their “home base”
OMB	Operational Management Board
PL	Professional Learning
Powys post-16 provision	All provision (educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance) by “Powys post-16 centres” (Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+)
Powys post-16 centres	Powys Sixth Forms and Powys Special Schools which support learners aged 16+
RLSP	Regional Learning and Skills Partnership
SEN	Special Educational Needs
SMB	Strategic Management Board
The council	Powys County Council
The post-16 funding	Welsh Government Post-16 Grant Funding for Powys

Introduction

This Frequently Asked Questions (FAQs) section has been developed in anticipation of questions which may arise from the proposal and also from feedback following the informal stakeholder engagement undertaken between January and March 2021 inclusive.

Proposal

1. What is the proposal?

The proposal is to introduce a new structure for the strategic management of Powys post-16 provision. This will comprise a high-level Strategic Management Board (SMB) and two “Powys Post-16 Centre” cluster groups with Operational Management Boards (OMBs).

The cluster groups will operate in the north and south of the county and will be attended by Headteachers (or their deputies) from each Powys post-16 centre in the cluster area. Information regarding cluster areas and members of the cluster OMBs can be found in the “Clusters and Operational Management Boards” section of the FAQs.

The proposal will revise the strategic oversight and management of post-16 provision in Powys. This will ensure that no learner is detrimentally impacted because of their post code. This will also ensure that post-16 provision maximises the opportunities afforded within the post-16 funding received from Welsh Government by removing duplication of provision and ensuring the number of courses is efficiently matched to demand.

Strategic management of provision will enable the council to meet its aim of ensuring post-16 provision has a broad and balanced curriculum offered through the mediums of Welsh and English and that Additional Learning Needs (ALN) support is properly catered for.

It is proposed that post-16 provision remains at all current Powys post-16 centres. Under this model it is proposed that all post-16 learners will have a “home base”. It will be the choice of the learner as to which post-16 centre they elect to be their home base however it is expected that in most cases learners will opt to either remain with the centre that has been the base of their studies through years 7 to 11 or to choose the post-16 centre which is the closest travel distance to their home.

2. How was this decided?

The council launched a new strategy for Transforming Education in April 2020. The strategy was developed following extensive engagement with a range of stakeholders during two separate periods between October 2019 and March 2020.

The strategy sets out a new vision for education in Powys: “All children and young people in Powys will experience a high quality, inspiring education to help develop the knowledge, skills and attributes that will enable them to become healthy, personally fulfilled, economically productive, socially responsible and globally engaged citizens of 21st century Wales.”

To achieve this vision the strategy has 4 Strategic Aims; Strategic Aim 2 is “we will improve learner entitlement and experience for post-16 learners”. The initial focus of this aim is to focus on enhanced collaboration between schools to ensure a high-quality post-16 provision that is accessible to all learners, and maximises the opportunities afforded within the post-16 funding received from Welsh Government. This will include more digital learning opportunities where learners are taught via video-conferencing across more than one school.

To achieve this aim the council established the “Post-16 Workstream” in June 2020. The workstream membership includes two Powys Secondary Headteachers as well as key education officers, ALN advisors, human resources, finance and project management support. The workstream first worked with all Powys Secondary Headteachers to set out the Learner Entitlement criteria. From here the workstream then explored three potential models of post-16 provision and evaluated the models against the learner entitlement criteria. Informal consultation was then undertaken with stakeholders from January 2021 to March 2021 inclusive. Stakeholders have included all Powys Post-16 Centre Headteachers (Secondary and Special Schools) as well as other key groups including Governors. Learner Focus groups have also been held with current Powys 6th Form students in order to test assumptions and to gain learner insight. The final proposal has been developed following this consultation period.

3. How does this new model differ from what currently happens in Powys?

The proposal will ensure there is strategic oversight of post-16 provision in Powys. Currently providers identify their course provision either independently or in smaller self-initiated partnerships. Whilst there are examples of exceptional provision across the county there is a need to ensure that all learners have equal access to high-quality provision and to a broad offer of both vocational and academic provision in the mediums of Welsh and English.

Learners will have an equal entitlement to access provision regardless of their postcode. The new model will also ensure that the provision provides good value for money from the post-16 funding. This model will also introduce enhanced county-wide enrichment and extra-curricular opportunities for learners.

The case for change

4. Why should we support what is being proposed?

The proposed changes are designed to transform post-16 education in Powys in response to the demands of the 21st Century in line with the council's Strategy for Transforming Education. The proposal sets out a way in which Powys post-16 centres can work together to maximise the curriculum offer, improve the wider enrichment activities and ensure high quality support is available to all our learners. Taken together these changes will give our learners a passport of opportunity to become active global citizens in line with the ambitions set out in the Curriculum for Wales. As such the initiative reflects the intentions of the National Mission.

The geographical distribution of the Powys population presents a unique educational challenge. This proposal seeks to ensure that all learners, regardless of their postcode, can access the same post-16 opportunities available to other young people across the country through the medium of Welsh and English in line with Powys Strategy for Transforming Education which has as its core purpose a determination to ensure "that post-16 learners [...] are able to access a broad range of subjects within Powys, with a blended offer of academic and vocational provision, and to ensure that the post-16 sector in Powys is sustainable."

5. Why is there a need to change things the current provision?

Despite the continued hard work and dedication from the teachers and senior leaders in our post-16 centres, the current arrangements are not working for all learners in Powys and do not provide good value for money. The current provision limits the courses our learners can access and is not allowing post-16 education to move forward and adapt to the needs of the 21st Century in all our post-16 centres. This has resulted in a fall in the number of post-16 learners choosing to study in Powys and a corresponding reduction in the range of courses on offer in parts of the county. The proposed changes represent an opportunity to refresh and reinvigorate the provision, for staff as well as learners, reflecting current population trends as well as maximising the opportunities arising from the latest technological developments and reducing the environmental and individual burden of excessive travel.

6. Does this proposal address the latest Estyn recommendations?

In addition to addressing the specific recommendations arising from the Powys Estyn inspection of 2019, these proposals have been developed in line with the recommendations from the Estyn Post-16 Partnerships Report January 2021².

Impact on Learners

7. How will these changes affect the learners?

The proposal will over time transform the experiences of Powys learners by providing them with much improved provision and by giving them all access to high quality teaching. If adopted these changes will see many of our young people being taught in post-16 centres across Powys. Included within the proposal is the ambition to update post-16 accommodation and facilities in all post-16 centre to bring them in line with those available to learners in colleges across the country and the

---

² [Thematic survey report \(gov.wales\)](#)

UK. Our intention is to provide our post-16 learners with access to facilities and accommodation that is in keeping with their young adult status and will allow them to work and socialise appropriately.

8. What does the term Learner's "Home Base" mean?

The learner's "home base" is the post-16 centre they are registered with. The home base post-16 centre will be primarily responsible for the pastoral care, the academic oversight and the management of their "home learners".

The home base will also deliver the Welsh Baccaulaureate to all its home learners (alternative arrangements may be made for individual learners where this provision is more accessible via another post-16 centre). Some learners will be taught all of their subjects in their home base whilst many will be taught in other post-16 centres either face-to-face or remotely alongside learners from other post-16 centres.

9. What is a "Collaborative Learner"?

A "Collaborative learner" is a learner who is being taught away from their home base at another centre (either a Powys post-16 centre or another SMB-commissioned partner provider location such as a college) for all or some of their lessons. These lessons may be a mixture of face to face and virtual learning, including e-sgol. All Powys learners will have the opportunity to access all SMB-commissioned courses offered within Powys. This new arrangement will provide learners with access to a much wider range of courses than currently on offer.

Welsh-Medium Provision

10. What provision will be made for learners who choose to study through the medium of Welsh?

Developing post-16 Welsh medium provision will be a priority for the SMB. In line with the learner entitlement statement, the SMB will pay particular attention to each cluster's proposals to develop and enhance the opportunities for learners to follow their courses through the medium of Welsh.

The SMB will ensure that all of the Welsh medium element of the post-16 grant is utilised for this purpose. The SMB will set clear and ambitious targets to improve the Welsh medium offer, vocational and academic, aligned to the expectations of Powys' Welsh in Education Strategic Plan.

The SMB will also expect support, guidance and well-being activities to be available in Welsh in both Clusters and will work with Powys Council to support the development of full Welsh medium post-16 provision in line with the Council's Vision for Welsh Medium Education.

The SMB will also develop strategic partnerships with the Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Mudiad Meithrin and other partners as appropriate in order to maximise the Post-16 Welsh medium offer in Powys.

Additional Learning Needs (ALN)

11. Has consideration been given to how the needs of learners with Additional Learning Needs (ALN) will be met under this proposal?

Provision for learners with Additional Learning Needs (ALN) is a key focus of the proposal. This proposal has been developed together with ALN council officers and includes their key requirements

for ALN learners. The Cluster groups will be required to submit an annual proposal for post-16 provision to the Strategic Management Board for approval and funding.

The proposals must include for ALN provision. Involvement of Additional Learning Needs Co-ordinators (ALNCOs) from each cluster in the planning process is essential. The proposals must meet the requirements of the ALN Post-16 review undertaken in 2020 to support the Transforming Education Programme Post-16 workstream. This includes the following requirements:

- Appropriate entry requirements and support for ALN learners
- An offer which includes a range of courses at foundation level and level 1 and 2
- An offer which includes vocational courses and apprenticeships
- A collaborative offer which identifies specialist vocations that can be offered by post-16 centres in the cluster according to need, local facilities and support from local businesses.
- Collaborative working with Careers Wales to identify appropriate courses and to certify employers and businesses that could support work-based learning programmes.

Strategic Management Board (SMB)

1. What is the Strategic Management Board?

The Strategic Management Board (SMB) is the body which will determine how the Welsh Government Post-16 Grant Funding for Powys is spent.

The main purpose of the SMB is to ensure that post-16 learners are able to access a broad range of subjects within Powys, with a blended offer of academic and vocational provision, and to ensure that the post-16 sector in Powys is sustainable and meets the learner entitlement criteria.

The primary function of the SMB is to commission providers (Powys post-16 centres, colleges and other providers) to deliver the high quality academic and vocational post-16 provision in line with the learner entitlement criteria. In carrying out this function the SMB will on an annual basis receive a provision proposal for consideration and approval from each Operational Management Board (OMB) which is in accordance with the SMB Terms of Reference.

The SMB will retain strategic oversight of all provision across Powys and will, as a key part of its strategic function, identify additional courses or provision required to broaden and improve the current offer. In doing so the SMB will make recommendations to the council, which will then be considered by the council's Transforming Education Programme Board, where any capital spending may be required to improve accommodation or to provide specialist facilities to deliver specialist provision in a particular post-16 centre.

The secondary function of the SMB is to oversee the quality assurance of the provision it commissions, to ensure that learning and teaching is of the highest calibre, by benchmarking learner outcomes against national and international standards.

To achieve these ends the SMB will develop and publish policy and guidance documents which will set parameters around provision and value for money. This will include, for example, guidance on minimum and maximum average class sizes.

Providers commissioned to deliver courses on behalf of the SMB will receive funding to enable them to deliver the course.

2. Who will sit on the Strategic Management Board?

The Strategic Management Board (SMB) will consist of the following representative members:

- The Head of School Service (or their nominated representative) (Chair)
- 2 x Governor representatives from each cluster area*
- The nominated representative Cluster Lead from each cluster (one from the North and one from the South*)
- The council's nominated Lead Officer for Post 16
- The council's Post-16 Support Officer (secretariat function, no voting right)
- The council's nominated post-16 Finance Officer
- The council's nominated ALN Officer
- 1 x Associate Learner representative from each cluster (none-voting)

*In any three year cycle no school can have both their governor representative and their senior leader representative as a SMB member.

3. How often will the Strategic Management Board meet?

It is proposed that the Strategic Management Board (SMB) should meet four times a year.

- Meeting 1 (October)
  - review examination outcomes
  - establish the provisional Powys Pathways offer for the next academic year (VA ALPS etc)
- Meeting 2 (December)
  - review proposals submitted by each Operational Management Board (OMB) and confirm courses that will be commissioned. The course offer for the next academic year should be finalised and ready for applications to open before Christmas
- Meeting 3 (January)
  - consider wellbeing and enrichment provision
  - review grant funding income for Post-16 provision (if available)
  - forward planning (to ensure future academic years are considered)
  - review of the Terms of Reference for the SMB and OMBs
- Meeting 4 (May)
  - Review of provision, policy and guidance, protocol documents, special projects, capital spending recommendations; learner needs, digital resources, data reporting systems, LP support, Learning Coach support etc.
  - Agree any changes to the Terms of Reference for the SMB and OMBs

4. What legal structure sits behind the Strategic Management Board (SMB)?

The council receives income to provide Post-16 education from the Welsh Government in the form of a grant ("post-16 funding"). The council is legally responsible for determining the way the post-16 funding is spent or distributed to provide Post-16 provision in Powys.

In accordance with the Powys County Council Schools Partnership Agreement, the council will provide delegated authority to the SMB to determine how the post-16 funding is allocated.

As the SMB will comprise of both post-16 centre and council representation this will mean that the process is both open and collaborative.

As permitted under the Terms and Conditions of the Welsh Government Post-16 Grant funding Powys County Council agrees to delegate the following functions to the Strategic Management Board:

- Delegated authority to determine through evidence-based decision making which post-16 courses will be commissioned from the Powys Post-16 Centres (secondary and special schools) and other providers to meet the learner entitlement criteria.
- Delegated authority to determine how 97% or more (as determined by the council³) of the post-16 grant funding will be spent.
- For the avoidance of doubt, this delegation to the SMB means that no Powys post-16 centre will be granted Post-16 funding to run any post-16 course which is not commissioned by the SMB.

As per the partnership agreement, the council will:

- Agree with the decisions of the Strategic Management Board and its Members in conjunction with the SMB and OMB Terms of Reference, so as ensure the funding is allocated to meet the needs of all learners in Powys.

As per the partnership agreement, the schools will

- Agree with the decisions of the Strategic Management Board and its Members in conjunction with the SMB and OMB Terms of Reference, so as to secure post 16 education funding and to meet the needs of all learners in Powys.

Each provider will remain responsible for the quality of provision in their centre as is currently the case. The quality of learning and teaching and the attainment of learners on commissioned courses will be scrutinised by the SMB on behalf of the council.

For the avoidance of doubt this proposal will not alter current governance arrangements or effect the legal duties or responsibilities of governors in schools.

Clusters and Operational Management Boards

5. What is the Operational Management Board (OMB)?

There will be two Operational Management Boards (OMBS) – one for the north cluster of Powys post-16 centres and one for the south cluster of Powys post-16 centres. The OMBs will bring together all Powys post-16 centres in their cluster areas to prepare the post-16 provision proposal for their cluster.

The main purpose of the OMBs is to ensure that post-16 learners are able to access a broad range of subjects within the OMB cluster and across Powys, with a blended offer of academic and vocational provision, and to ensure that the post-16 offer meets the learner entitlement criteria.

The primary function of the OMB is to provide a platform for Powys post-16 centres (and other post-16 providers where relevant) within the cluster to work collaboratively on agreeing what the post-16

---

³ The council has the right to hold back 3% of the Post-16 grant funding each year. The council will need to confirm with the SMB what percentage will be retained. This should be done on an annual basis.

offer will be for the cluster and how educational, pastoral, enrichment and careers advice and guidance will be delivered by the cluster members in a coordinated and sustainable way.

The secondary function of the OMBs will be to discuss operational issues, quality assurance, enrichment activities, professional learning, post-16 improvement, and to review transport arrangements, review learner wellbeing, work experience, UCAS, careers advice etc.

In carrying out these functions the OMB will on an annual basis submit a provision proposal for consideration and approval by the SMB and which is in accordance with requirements set out in the OMB Terms of Reference.

6. Who will sit on the Operational Management Boards for each cluster?

Membership of each Operational Management Board (OMB) will be as follows:

- Head Teacher and a Senior Manager from each Powys post-16 centre in the cluster
- ALNCO representative
- A representative Challenge Advisor
- The council's Post-16 Support Officer (secretariat function, no voting right)

7. What is a Cluster Lead?

- Each OMB shall appoint one Cluster Lead as their representative SMB member
- The Cluster Lead must be a Head Teacher
- The Cluster Lead will chair the OMB for the academic year and will be elected at the end of the previous academic year
- The Cluster Leads are required to maintain and facilitate communication between the SMB and the OMB
- The Cluster Leads are required to keep the nominated cluster area Governor representative for the SMB apprised of cluster and OMB activity and decisions

8. How often will the Operational Management Boards meet?

It is proposed that the cluster Operational Management Boards (OMBs) should meet six times a year, once every half-term. The SMB will issue an annual meeting plan which will align OMB and SMB meetings.

9. Who will be the link between the Operational Management Boards and the Strategic Management Board?

Each Operational Management Board (OMB) shall appoint one Cluster Lead as their representative Strategic Management Board (SMB) member. The Cluster Lead will sit on the SMB and will have voting rights on the SMB.

10. Which Powys post-16 centres are in which cluster?

The Powys post-16 centres will operate in two cluster groups as defined below:

- **Cluster Group North:**
Bro Hyddgen, Brynllwarch, Caereinion, Cedewain, Llanfyllin, Llanidloes, Newtown, Welshpool
- **Cluster Group South:**
Brecon, Calon Cymru, Crickhowell, Gwernyfed, Maesydderwen, Penmaes

11. How will Powys-wide provision work? Will the timetables and option blocks be aligned?

Timetables and option blocks will be aligned across the county to allow for whole county collaborative work. Lessons in two option blocks will be running each day; one morning and one afternoon. There will be a travel period in the middle of the day to allow learners to move between centres if travel is required. The intention would be to promote a “travel once – travel smart” approach.

Welsh Baccalaureate lessons will be delivered in each “home base” (alternative arrangements may be made for individual learners where this provision is more accessible via another post-16 centre).

12. How will the views of my school / Powys post-16 centre be represented?

- Each cluster will have one representative (the Cluster Lead) on the SMB; one governor representative from the Cluster area will also sit on the SMB
- All Powys post-16 centres (Secondary and Special Schools which support learners aged 16+) will be represented on the Cluster Operational Management Board

13. Can my school / Powys post-16 centre work with post-16 centres outside my cluster?

Whilst the proposal does not prevent post-16 centres from working with other post-16 centres or providers which are outside of their cluster such arrangements would need form part of the OMB proposal to the Strategic Management Board.

14. How does my school’s self-evaluation and School Development Plan (SDP) reflect the cluster working arrangement?

Any school may aspire to add additional courses to the cluster offer based on the identified needs of their learners. The school could identify this need through its own self-evaluation and then submit a proposal to the Cluster Operational Management Board for consideration. If the OMB is in agreement this could then be included in the annual proposal to the SMB.

Staffing

15. Who is responsible for procuring and managing teaching and teaching support staff?

The responsibility of staff recruitment and management will remain with each post-16 centre. There would be no change to how this is currently managed.

16. How do the proposals affect staffing requirements?

It will be for the post-16 centres to work collaboratively to identify a high-quality and sustainable post-16 offer for the cluster including the associated staffing requirements.

The Strategic Management Board (SMB) will work with the clusters to ensure that the annual post-16 calendar allows for appropriate forward planning with clear deadlines to enable post-16 centres to make timely decisions around staffing.

Should standards from a particular provider not meet the approval criteria then the SMB would have a responsibility to find an alternative provider from within the cluster, or in extreme cases from across Powys via virtual delivery. It will be for providers to ensure that high-quality standards are met and maintained.

17. How will the proposals impact Professional Learning (PL)?

The Strategic Management Board (SMB) will take a strategic role in planning for joint professional learning activities together with each cluster and other key partners.

Working with partners

18. Can I work with colleges apart from the Neath Port Talbot Group of Colleges?

Yes. Clusters are encouraged to enhance and broaden their offer through partnership working with other providers. This may include further education and higher education providers as well as local businesses, training providers, voluntary organisations, the Powys Teaching Health Board, Mudiad Meithrin etc. Any proposal to offer collaborative provision with other partners would need to form part of the Operational Management Board (OMB) annual proposal to the Strategic Management Board (SMB).

The SMB will have a strategic role in engaging and working with partners to quality assure the breadth of provision. As such the SMB would welcome active communication from the OMBs to help to avoid duplication in approaching partners and to ensure there is a Powys-wide offer for learners.

It should be noted that this proposal does not replace or remove any duty from school governing bodies in their safeguarding responsibilities in working with partners.

19. How will the proposal align with the work of the Regional Learning and Skills Partnership (RLSP)?

The Strategic Management Board (SMB) will have a key role in working with the RLSP in achieving its vision “to align the public and private sectors in order to address the supply and demand issues for an effective agile workforce, with the appropriate skill level to attract inward investment to Mid Wales and improve communication networks between sectors to understand and identify learning and career pathways into appropriate long term employment for the citizens of Mid Wales”. The SMB will enable there to be a clear and coordinated link between Powys post-16 centres and the RLSP.

Funding

20. How is funding received for post-16 courses?

The SMB shall have delegated authority to determine how 97% or more (as determined by the council annually) of the post-16 grant funding shall be spent. Under the terms and conditions of the post-16 funding the council has the right to retain 3% of the funding.

Each Powys post-16 centre will receive core funding based on the number of Home Learners in each centre. This is to facilitate a standard set of core entitlement for each learner including the Welsh Baccalaureate, pastoral care and well-being support.

Each SMB-commissioned course provider (Post-16 centre, college or training provider) will receive funding for their course. Operationally this will be managed by the council.

21. What does this proposal mean financially for my post-16 centre?

Powys post-16 centres within the cluster are expected to work within their allocated post-16 funding allocations to provide value for money and to maximise opportunities from the Welsh Government post-16 funding offer.

If a course which has been commissioned ultimately is not delivered the SMB shall have the right to claw back any funding which has already been issued to the provider for the delivery of that course.

Where courses are supported by alternative funding arrangements (e.g. Confucius Classrooms) these courses would need to form part of the cluster offer and must be open to all Powys post-16 learners (subject to the terms of the funding provided).

22. What is the mechanism for clusters to apply for funding to run courses?

On an annual basis each cluster will submit a post-16 provision proposal to the Strategic Management Board (SMB). Funding will be issued to providers who have been commissioned by the SMB and will be on a per-learner basis.

23. How will the Strategic Management Board decide which courses will be available to run in each cluster?

The Strategic Management Board will take a number of elements into account when assessing the proposals. First and foremost will be whether the proposal meets the learner entitlement criteria. In addition, the assessment will include but will not be limited to: evidence of quality; value for money; breadth and balance of the curriculum offer; evidence of need; assessment against national standards; evidence that the proposals meet the learning pathways for all groups of learners (Welsh medium, English medium, ALN).

24. What are the guidelines around subject standards and running courses?

Each year both the Strategic Management Board and each course provider will review standards and outcomes for each commissioned course and will evaluate the progress made by the learners. Their conclusions will inform decisions as to whether each course may continue to be delivered by the current provider.

Evaluation guidance will be developed by the SMB both for its own use and for the use of the OMB and course providers.

25. What is the average class size you are considering for sustainability purposes?

The average class size across the total number of courses being offered should be no less than 12. This is to ensure that overall post-16 provision is affordable and can be successfully delivered and sustained from the post-16 funding.

The SMB will take into account the prospect of annual growth for new courses such as Welsh Medium and ALN provision and may approve an average class size of fewer than 12 in these special circumstances.

26. Who will monitor the quality of teaching at Post-16 in order to maintain standards?

The Governing Body for each Post-16 centre (Secondary and Special Schools supporting learner aged 16+) will be responsible for maintaining standards for each of the courses the post-16 centre has been commissioned to deliver.

On an annual basis the Strategic Management Board will evaluate the quality of courses delivered by each provider and using a range of evidence, including trend analysis, the provider's own self-evaluation and Value added data (ALPS), will determine whether a course should continue to be delivered by the current provider. If the SMB determines that standards in a particular course do not meet expectations then that provider will be served a 'notice to improve' letter in relation to that particular course. The provider will then have one year to address the quality concerns stipulated in the letter.

Applying for a course

27. How do learners apply for courses at the different clusters?

A menu of courses will be available on the Powys Learning Pathways website. This menu will be designed to maximise the number of courses and opportunities for all learners. All applications will be centralised and individual learners from across Powys will be able to apply for a course at the centre (or centres) of their choice. Applications will be through the Powys Learning Pathways website.

Arrangements for placements in Special Schools will remain unchanged.

28. What are the entry requirements?

Course-specific entry requirements are detailed on the Powys Learning Pathways website.

The entry requirements for each course will be determined by the provider commissioned to deliver the course. The entry requirements for each course will be reviewed by the Strategic Management Board as part of the cluster submission.

Appropriate entry requirements and support for ALN learners will be required. The entry requirements will form part of the OMB proposals.

29. Do learners have to be interviewed?

The decision about what to do following completion of secondary education should not be made on the basis of a single interview or discussion alone. Additionally, it is recognised that continuing onto Powys post-16 is not always the right option for everyone. The SMB will work with all Powys Secondary and Special schools to ensure that learners receive objective and impartial advice and guidance regarding their post-16 options throughout their secondary school journey.

This will mean that when the learners approach the end of their secondary education they should be in a position to know what pathway they would like to follow next. There is a broad range of options available at post-16 including but not limited to post-16 education with Powys or another further education provider, starting your own business, entering into employment, taking up an apprenticeship and taking up a volunteer placement in the UK or abroad. The SMB will work to support all Powys secondary and special schools in ensuring that this broad range of options and how to pursue the options is known to, and understood by, Powys learners so that they can make informed decisions about their futures.

Where continuation onto Powys post-16 education is identified as the right pathway for a learner, the learner will be provided with the opportunity to discuss their educational and career aspirations, to ensure they understand the breadth of the offer available to them from Powys post-16 provision and to ensure they are supported in making their Powys post-16 application. #

30. How do learners apply for e-sgol courses?

Learners will apply for e-sgol courses in the same way as any other course; through the Powys Learning Pathways website.

Tutorial support

31. Who will provide the Learning Coach/Tutorial support for learners?

Learning coach and tutorial support will be provided by a learner's tutor at their home base. Additional subject-specific support will be available from the teaching staff delivering the learner's course subjects.

If geographically possible, collaborative learners would travel at least once per week to the centre that is providing their lessons. This will help ensure that learners meet regularly with their subject teachers particularly for subject-specific tutorial support. If this is not possible it would be expected that the learners would travel at least once per half term to meet with their teachers.

To supplement the distance / blended learning approach the proposals must also include opportunities for subject cohorts from across the county to be brought together for enrichment days at least once per term. These days may be run in partnership with further education providers, businesses and other partners.

32. How will extra-curricular and enrichment activities be coordinated?

The SMB will coordinate the provision of post-16 enrichment seminars. Each post-16 provider shall host a seminar on one enrichment topic per academic year. This proposal does not look to prescribe what the enrichment topics would cover however examples might include topics such as: personal finances; cultural awareness; further education, training and employment opportunities; volunteering and adventuring opportunities; talks from businesses or previous learners etc.

The proposals from the Operational Management Boards for post-16 provision must include how cluster-level enrichment activities will be organised.

Regular extra-curricular activities such as the opportunity to be part of a sports team, a choir, orchestra, theatre production, chess club, debating team etc. should be coordinated at the cluster level and form part of the proposals to the SMB. Learners have noted a desire to take part in extra-curricular activities such as these however with some Powys Post-16 centres currently hosting only small numbers of learners the opportunities to establish these activities are rare. The new proposal will mean that the cohort for activities is bigger and therefore that the opportunities to run the activities will be greater.

It is also expected that frequent enrichment activities such as sporting events, field trips and visits, careers events, and university taster sessions will be delivered on a cluster basis.

It is also expected that some activities and events will also be organised and delivered by the home base as part of its localised provision; this may include participation in local community events, school Eisteddfodau as well as opportunities to support and mentor younger learners.

33. Who will monitor the progress a learner is making and report to parents?

The course provider is responsible for monitoring learner progress and providing regular reports to parents via the home base in accordance with an agreed timetable across the cluster.

34. How will these changes impact on the social experience for the learners in each school? E.g. a place for coffee, a quiet place for study, a lanyard etc.

Every Powys learner will be provided with an identification badge that enables them to access any Powys post-16 centre site in order to study or work. In practice most learners will probably only access two or three centres within their cluster. Each post-16 centre will have a designated post-16 common room and study spaces that any post-16 Powys learner may utilise. This will include access to libraries and places to meet informally with other learners.

35. Where can a learner undertake research and private study?

Every Powys post-16 learner will be able to study and undertake research in any Powys post-16 centre. Powys libraries will also be promoted as places for research and private study.

36. Will there be central support for e-sgol (IT issues, correct set up, ongoing support, CPD for teachers etc)?

Post-16 learners and teachers will receive support from the IT technician in their home base who will endeavour to resolve any technical problems with e-sgol equipment. The IT technician in any post-16 centre will be able to call on central support from the e-sgol team based in Ceredigion.

37. What will happen if a teacher has a concern about a learner from another post-16 centre?

Individual teachers will be responsible for all the progress and welfare of all learners in their classes as they are now. Any concerns will be communicated with the home base which will support the class teacher in resolving any and all concerns.

38. How does learner support operate if a learner is being taught across different centres?

Learner-specific support will be provided by each home base. This will include but not be limited to: support with UCAS, job and other further education / training applications; welfare and wellbeing support; coaching and mentoring; careers advice and guidance; and where necessary financial support.

Examinations

39. Who enters the learners for examinations?

The home learner must be entered by their home base for their examinations. The home base will be issued the examination fee amount from the post-16 funding.

40. Who does the examination results analysis?

Individual post-16 centres and other providers will continue to analyse their own results. Both the Cluster Operational Boards and Strategic Management Board will also evaluate examination results on behalf of the council as part of their quality assurance role.

41. Who will own the result and who owns the grades?

Every post-16 learner will own their examination results. The home base will 'own' the results of its home learners. Under the proposal each home learner remains on roll at their home base but may undertake one or more courses in other Powys post-16 or SMB-commissioned centres, either face-to-face or via e-sgol.

Miscellaneous

42. Will learners be required to wear a particular uniform?

Post-16 learners in Powys will not be required to wear a uniform. Learners will be required to follow a common dress code and will be required to wear their identification badges at all times.

43. Who is responsible for organising transport between centres?

The Operational Management Boards will work in conjunction with the council's transport team to ensure that learners are able to move between centres. Each OMB will aim to minimise learner movement across Powys. The intention would be to promote a "travel once – travel smart" approach.

44. How will you ensure all Post-16 learners have access to IT equipment?

The SMB will work with the council to ensure every post-16 learner is provided with a suitable device in order to undertake their studies. The SMB will also ensure that each Powys post-16 centre has appropriate study spaces where learners can access IT facilities. A device will be loaned to every new Year 12 learner at the start of the academic year. This provision will not be means tested but will be subject to a loan agreement. All devices must be returned when a learner finishes or stops their Powys post-16 studies.

45. How will the new proposal enable / support / ensure that learner entitlement is delivered via excellent, state of the art, outstanding and modern facilities?

Included within this proposal is the acknowledgement that facilities at all Powys post-16 centres will be required to be brought up to a minimum level for a "home base" as well as for learning provision. It will be for the SMB to identify the minimum standards expected and to bring forward proposals for future investment.

The SMB will also work with partners (colleges, further education, higher education, Powys Teaching Health Board, the council etc.) to identify opportunities both for joint sharing of existing facilities and for joint development of new facilities as the need is identified.

Capital spending will remain within control of the council as it does currently.

46. Will learners be expected to access learning from home or Powys post-16 centres for courses that are being delivered by other Powys post-16 centres or other SMB-commissioned providers?

Learners who are being taught remotely will be expected to access their lessons from one of the designated Powys post-16 centres. This may be their home base but could also any one of the post-16 centres across Powys. Each learner will discuss the options with staff from their home base to find a solution which best suits their needs. Learner wellbeing is central to the post-16 offer and as

such it is important that learners attend a Powys post-16 centre wherever possible and to avoid studying at home. This will help learners to become part of the post-16 community and will provide the opportunity to socialise with their peers and to meet with supporting staff and teachers. If geographically possible, learners would travel at least once per week to the centre that is providing their lessons. If this is not possible it would be expected that the learners would travel at least once per half term to meet with their teachers.

47. Will parents be able to contact teachers from other centres who are teaching their child – how will this happen?

Parents will be able to contact the member of staff who teaches their child regardless of the centre that member of staff works in. Any concerns a parent may have should initially be raised with the relevant staff in the learner's home base who will liaise with teaching staff and if necessary senior leaders from other centres.

48. Who is responsible for promoting this model to learners etc - will there be a prospectus?

The SMB will have overall responsibility for promoting the new provision and for communicating information on courses through the management of the Powys Pathways site. Individual centres will also be required to provide information, advice and guidance to parents and learners.

49. Will there be a common approach to behaviour and expectations across schools?

There will be a common set of expectations demanded of learners across all centres including expectations with regard to conduct, behaviour, commitment and work ethic. Should the conduct or commitment of a learner fall short of these expectations this will be communicated to the home base which will work with the learner in question to resolve any issues.

50. How does the proposal cater for apprenticeship opportunities?

The Regional Learning and Skills Partnership (RLSP) has a core objective to "Establish a regional apprenticeship scheme (including shared apprenticeships) that bridges and aligns public and private sectors and which recognizes the transferability of skills". The Strategic Management Board (SMB) will provide a single point of contact for collaborative working between the RLSP and Powys post-16 centres to promote and provide appropriate advice and guidance to learners regarding apprenticeship opportunities.

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Please read the accompanying guidance before completing the form.

This **Impact Assessment (IA)** toolkit, incorporates a range of legislative requirements that support effective decision making and ensure compliance with all relevant legislation. **Draft versions of the assessment should be watermarked as "Draft" and retained for completeness. However, only the final version will be made publicly available. Draft versions may be provided to regulators if appropriate. In line with Council policy IAs should be retained for 7 years.**

Service Area	School Service Transformation and Communications	Head of Service	Lynette Lovell Emma Palmer	Portfolio Holder	Clr Phyl Davies
Proposal	To establish a new structure for the strategic management structure of the Powys Post-16 provision				
Outline Summary / Description of Proposal					
It is recommended that Cabinet approves the establishment of a new structure for the strategic management of Powys post-16 provision, from the end of May 2021, in accordance with the proposal document at appendix 1 of the Cabinet Report.					

Tudalen 371

Version Control (services should consider the impact assessment early in the development process and continually evaluate)

Version	Author	Job Title	Date
1	Sarah Page		
2	Marianne Evans		

2. Profile of savings delivery (if applicable) **n/a at this stage**

2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	TOTAL
£	£	£	£	£	£

3. Consultation requirements

Consultation Requirement	Consultation deadline/or justification for no consultation
No consultation required (please provide justification)	Informal stakeholder engagement has been undertaken to test and further develop the proposals January to March 2021 inclusive. No formal consultation is required in order to deliver this proposal.

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

4. Impact on Other Service Areas

**Does the proposal have potential to impact on another service area? (Have you considered the implications on Health & Safety and Corporate Parenting?)
PLEASE ENSURE YOU INFORM / ENGAGE ANY AFFECTED SERVICE AREAS AT THE EARLIEST OPPORTUNITY**

Adult Services	☐	Education	☒	Legal and Democratic Services	☐
Children's Services	☐	Finance	☐	Property, Planning and Public Protection	☐
Commissioning	☐	Highways, Transportation and Recycling	☐	Transformation and Communications	☐
Digital Services	☐	Housing and Community Development	☐	Workforce and OD	☐

Data Protection Impact Assessment

Will the proposal involve processing the personal details of individuals? Yes No
 Is Powys County Council the data controller? Yes No **Query this with AO and GW**
 If you have answered yes to either of the above you will be required to complete, as a minimum, the screening questions on the data protection impact assessment.
 For further advice please contact the Data Compliance Team.

4a Geographical Locations

What geographical area(s) will be impacted by the proposal? (Chose all those applicable)

Powys	☒	Brecon	☐	Llandrindod and Rhayader	☐	Machynlleth	☐
North	☐	Builth and Llanwrtyd	☐	Llanfair Caereinion	☐	Newtown	☐
Mid	☐	Crickhowell	☐	Llanfyllin	☐	Welshpool and Montgomery	☐
South	☐	Hay and Talgarth	☐	Llanidloes	☐	Ystradgynlais	☐
		Knighton and Presteigne	☐				

5. How does your proposal impact on Vision 2025?

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Tudalen 373

Council's Well-being Objective	How does the proposal impact on this Well-being Objective?	IMPACT Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	IMPACT AFTER MITIGATION Please select from drop down box below
The Economy We will develop a vibrant economy	As a result of strategically managing course provision in Powys the needs of the local economy can be better-met in terms of skills and training.	Good		Choose an item.
Health and Care We will lead the way in providing effective, integrated health and care in a rural environment	No direct impact	Neutral		Choose an item.
Learning and skills We will strengthen learning and skills	The strategic management of course provision will ensure: <ul style="list-style-type: none"> - Equality of access to course provision across the county - A greater breadth of provision across the county - 2 levels of quality management in terms of the courses that are offered (SMB level and school level) - A greater and more balanced provision of Welsh-Medium education - Greater support for learners with ALN in post-16 education - Provision will be assessed and measured against the post-16 Learner Entitlement statement 	Very Good		Choose an item.
Residents and Communities We will support our residents and communities	This model provides access to a high quality broad curriculum in local communities across Powys Probably a good rating then?	Good		Choose an item.

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Source of Outline Evidence to support judgements

Post-16 Proposals Evaluation
 Post-16 Learner Entitlement Statement
 Post-16 Curriculum Offer for September 2021
 Post-16 Strategic Management Board and Cluster Operational Management Board Terms of Reference

6. How does your proposal impact on the Welsh Government's well-being goals?

Judalen 374

Well-being Goal	How does proposal contribute to this goal?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below
A prosperous Wales: An innovative, productive and low carbon society which recognises the limits of the global environment and therefore uses resources efficiently and proportionately (including acting on climate change); and which develops a skilled and well-educated population in an economy which generates wealth and provides employment opportunities, allowing people to take advantage of the wealth generated through securing decent work.	<ul style="list-style-type: none"> - Increased use of digital learning which will reduce the need to travel between sites - Provides the opportunity for more coordinated partnership working across schools and colleges as well as with Higher Education providers and employers to ensure that post-16 provision meets the needs of the local economy 	Very Good		Choose an item.
A resilient Wales: A nation which maintains and enhances a biodiverse natural environment with healthy functioning ecosystems that support social, economic and ecological resilience and the capacity to adapt to change (for example climate change).		Neutral		Choose an item.

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Well-being Goal	How does proposal contribute to this goal?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below
<p>A healthier Wales: A society in which people’s physical and mental well-being is maximised and in which choices and behaviours that benefit future health are understood.</p> <p>Public Health (Wales) Act, 2017: Part 6 of the Act requires for public bodies to undertake a health impact assessment to assess the likely effect of a proposed action or decision on the physical or mental health of the people of Wales.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Strategic management of the post-16 offer will include a core focus on learner wellbeing as well as career advice and guidance - The decisions of the strategic management board could impact in a positive way on the wellbeing of learners – for example by ensuring that there is an enhanced extra-curricular and enrichment offer across Powys 	Good		Choose an item.
<p>A Wales of cohesive communities: Attractive, viable, safe and well-connected Communities.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - There is no proposal to close any 6th form centres which means that learners can remain within their local community - The proposal enhances collaboration between 6th form and post-16 providers to grow a post-16 community in Powys 	Good		Choose an item.
<p>A globally responsible Wales: A nation which, when doing anything to improve the economic, social, environmental and cultural well-being of Wales, takes account of whether doing such a thing may make a positive contribution to global well-being.</p> <p>Human Rights - is about being proactive (see guidance)</p> <p>UN Convention on the Rights of the Child: The Convention gives rights to everyone under the age of 18, which include the right to be treated fairly and to be protected from discrimination; that organisations act for the best interest of the child; the right to life, survival and development; and the right to be heard.</p>	<p>The aim of the proposal is to provide the best possible opportunities to learners, enabling them to reach their full potential.</p> <ul style="list-style-type: none"> - The proposal will include learners in the strategic decision-making process about their education - The proposal places value / focus on learner engagement and feedback - The enhanced enrichment activities may allow learners to have a more global perspective / awareness of global issues 	Good		Choose an item.
<p>A Wales of vibrant culture and thriving Welsh language: A society that promotes and protects culture, heritage and the Welsh language, and which encourages people to participate in the arts, and sports and recreation. <i>Incorporating requirements under the Welsh Language (Wales) Measure 2011 and the Welsh Language Standards</i></p>				

Tudalen 375

Cyngor Sir Powys County Council Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Tudalen 376

Well-being Goal	How does proposal contribute to this goal?	IMPACT Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	IMPACT AFTER MITIGATION Please select from drop down box below
<i>Opportunities for persons to use the Welsh language, and treating the Welsh language no less favourable than the English language</i>	- Strategic management of the course provision will ensure that Welsh and English medium provision is equal across Powys	Very Good		Choose an item.
<i>Opportunities to promote the Welsh language</i>	- Strategic management of the course provision will ensure that Welsh and English medium provision is equal across Powys	Very Good		Choose an item.
<i>People are encouraged to do sport, art and recreation.</i>	- A strategic view of provision across the county will help introduce wider opportunities for participation in sport, art, recreation that aren't currently available to small, individual 6 th form providers	Very Good		Choose an item.
A more equal Wales: A society that enables people to fulfil their potential no matter what their background or circumstances (including their socio economic background and circumstances). <i>Incorporating requirements under the Equality Act 2010 (Statutory Duties) (Wales) Regulations 2011 and the Social Economic duty (2020).</i>				
<i>Age</i>		Neutral		Choose an item.
<i>Disability</i>	Additional provision for learners with ALN	Good		Choose an item.
<i>Gender reassignment</i>		Neutral		Choose an item.
<i>Marriage or civil partnership</i>		Neutral		Choose an item.
<i>Race</i>		Neutral		Choose an item.
<i>Religion or belief</i>		Neutral		Choose an item.
<i>Sex</i>		Neutral		Choose an item.
<i>Sexual Orientation</i>		Neutral		Choose an item.
<i>Pregnancy and Maternity</i>		Neutral		Choose an item.

Cyngor Sir Powys County Council
Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Well-being Goal	How does proposal contribute to this goal?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below
<i>Socio-economic duty</i>		Choose an item.		Choose an item.

Tudalen 377

Source of Outline Evidence to support judgements

7. How does your proposal impact on the council's other key guiding principles?

Principle	How does the proposal impact on this principle?	IMPACT Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	IMPACT AFTER MITIGATION Please select from drop down box below
Sustainable Development Principle (5 ways of working)				
Long Term: <i>Looking to the long term so that we do not compromise the ability of future generations to meet their own needs.</i>	More economically sustainable delivery of post-16 education in Powys. A more sustainable curriculum offer which meets the needs of the local economy.	Good		Choose an item.
Collaboration: <i>Working with others in a collaborative way to find shared sustainable solutions.</i>	Strategic management of the post-16 offer ensures that all sixth forms are working collaboratively to design and deliver the best quality and breadth of curriculum. The new proposal also offers scope for broader and more strategic collaboration with partners including Further Education provider, Higher Education providers and businesses.	Good		Choose an item.
Involvement (including Communication and Engagement): <i>Involving a diversity of the population in the decisions that affect them including:</i> Unpaid Carers: <i>Ensuring that unpaid carers views are sought and taken into account</i>	Online learning will mean that learning at post-16 is more accessible and flexible for those who have other demands such as care. Learner voice will be essential to curriculum design, extra-curricular planning and quality management.	Good		Choose an item.

Judalen 378

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Tudalen 379

Principle	How does the proposal impact on this principle?	IMPACT Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	IMPACT AFTER MITIGATION Please select from drop down box below
<p>Prevention: Understanding the root causes of issues to prevent them from occurring including:</p> <p>Safeguarding: Preventing and responding to abuse and neglect of children, young people and adults with health and social care needs who can't protect themselves.</p>	All Powys schools currently have robust child protection processes which will be adhered to. The proposal does not intend to impact or interfere / take-over this process.	Neutral		Choose an item.
<p>Integration: Taking an integrated approach so that public bodies look at all the well-being goals in deciding on their well-being objectives.</p>	The Strategic Management proposal will enable an integrated approach across all post-16 providers.	Good		Choose an item.
<p>Powys County Council Workforce: What Impact will this change have on the Workforce?</p>	There will be less duplication of work across provision. There may be an additional post created to support the post-16 work going forward which will be dedicated to post-16.	Neutral		Choose an item.
<p>Payroll: How will this impact salary, any overtime/enhanced payments etc? Does this affect any particular group of employees? E.g. Male/Female dominated workforce. Does this proposal comply with the Councils Single Status Terms and Conditions?</p>	No impact	Neutral		Choose an item.
<p>Welsh Language impact on staff</p>	Creation of a better post-16 offer for Welsh Medium students this may create more training opportunities for staff to enhance their Welsh language skills.	Good		Choose an item.

Principle	How does the proposal impact on this principle?	<u>IMPACT</u> Please select from drop down box below	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> Please select from drop down box below
Apprenticeships: Has consideration been given to whether this change impacts negatively, or positively on Apprenticeships within the service?	The proposal doesn't directly impact however the extra-curricular offer should help learners to be more aware of the breadth of offer available to them at 16+ and 18+	Neutral		Choose an item.

Source of Outline Evidence to support judgements

May 2021 Cabinet Paper and associated annexes

Update 380

8. What is the impact of this proposal on our communities?

Communities	How does the proposal impact on residents and community?	<u>IMPACT</u> See impact definitions in guidance document	What will be done to better contribute to a more positive impact or to mitigate any negative impacts?	<u>IMPACT AFTER MITIGATION</u> See impact definitions in guidance document	Source of Outline Evidence to support judgement

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

Local school / 6 th form provision	<p>This proposal enables learners to have a 'home base' at their local 6th form. This means that learners can remain within their local communities. This also means that primary, secondary and all-age schools can see a pathway through to post-16 education.</p> <p>The intention is that the extra-curricular offer and enrichment offer would see learners taking up work experience placements within their local communities and with key business partners.</p>	Minor		Choose an item.	
---	---	-------	--	-----------------	--

9. What are the risks to service delivery or the council following implementation of this proposal?

Description of risks			
Risk Identified	Inherent Risk Rating Impact X Likelihood (See Risk Matrix in guidance document)	Mitigation	Residual Risk Rating Impact X Likelihood (See Risk Matrix in guidance document)
School buy-in		Stakeholder engagement has been undertaken throughout the process	
That the proposal does not fix the problems currently experienced by Powys post-16 provision		Continued monitoring and refinement	

10. Overall Summary and Judgement of this Impact Assessment?

Outline Assessment (to be inserted in cabinet report)	Cabinet Report Reference:
<p>The aim of the proposal is to improve learner entitlement and experience for post-16 learners across Powys through establishing a new structure for the strategic management of post-16 provision and this impact assessment suggests that the impact is generally good or very good, with no negative impact.</p>	

11. Is there additional evidence to support the Impact Assessment (IA)?

What additional evidence and data has informed the development of your proposal?

Cyngor Sir Powys County Council

Impact Assessment (IA)

The integrated approach to support effective decision making

- Transforming Education Strategy and associated Case for Change
- Post-16 Proposal to Cabinet 18th May 2021
- ALN Post-16 Report
- Historic ALPs Quality Data
- Learner Focus Group feedback
- Informal Stakeholder Engagement feedback January to March 2021 inclusive

12. On-going monitoring arrangements?

What arrangements will be put in place to monitor the impact over time?

Strategic Management Board will maintain an overview of quality and breadth of provision
 Examination / assessment results and ALPS data will be indicators of quality
 Financial spend analysis will be an indicator of economic sustainability
 The Post-16 workstream will continue during implementation of the Strategic Management proposal and can therefore continue to monitor the success of the proposal

Please state when this Impact Assessment will be reviewed.

Annually

13. Sign Off

Position	Name	Signature	Date
Impact Assessment Lead:	Sarah Page		
Head of Service:	Lynette Lovell		
Portfolio Holder:	CLlr Phyl Davies		

14. Governance

Decision to be made by	Date required
Cabinet	18 May 2021

FORM ENDS

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwiadol

Post-16 Governance Options – Workstream Evaluation Against the Investment Objectives

Document Date:

15th December 2020

Document Purpose:

This document provides a summary evaluation of the three Governance Options for post-16 provision. This is a summary of the agreed evaluation of the options against the Investment Objectives.

The w/s was divided into three groups and each group wrote one of the Governance Options papers (Status Quo, Joint Governance, Independent Governance). These papers were then presented to the w/s and subsequently each group took away a different paper to evaluate as a team. Once this review was complete, each w/s member was asked to complete an individual and anonymous evaluation questionnaire using Microsoft Forms. The questionnaire results were automatically collated by the software and the results formed the basis for the final evaluation tables below. The w/s met to review the collated results and focused the discussions particularly on those elements which did not have a strong majority agreement on the criteria of 'meets, partially meets, does not meet'. As a result some of the investment objectives also have an evaluation narrative.

Results Tables:

The tables below provide the evaluation results

Status Quo: Majority does not meet

General note: This is not a judgement of any particular school or course. This is a universal assessment of Powys-wide provision.

Investment Objective	Evaluation Narrative	Evaluation Result
1 To ensure that all Powys learners have access to their appropriate and aspirational		Does not meet

learning and career pathways, ensuring that all learners are effectively supported to thrive		
2 Provision that is likely to be sustainable and deliver value for money		Does not meet
3 All provision is of the highest standard and learners are supported to achieve outstanding academic, vocational and extra-curricular outcomes of the highest level	<ul style="list-style-type: none"> • This is not a judgement of any particular school or course. When viewed across the whole of Powys “does not meet” applies however no single institution or course is singled out here – some provision is of a high standard whereas some requires improvement 	Does not meet
4 To ensure that provision meets the needs of the local economy		Partially meets
5 Powys post-16 provision will foster and develop close links with all Powys schools, other learning providers and learners	<ul style="list-style-type: none"> • “Develop close links with all Powys schools” does not happen with all provision. • There are some schools which do have strong links between each other 	Does not meet
6 To ensure delivery of Learner Entitlement via excellent, state of the art, outstanding and modern facilities including excellent IT infrastructure		Does not meet
7 To ensure delivery of Learner Entitlement through robust leadership and governance arrangements	<ul style="list-style-type: none"> • This doesn’t mean there isn’t robust leadership and governance in some of our schools but this isn’t necessarily universal • There aren’t currently universal standards for our schools and the statement is also about the Powys-wide governance and oversight of education provision in the county • Estyn reports on many of our secondary schools uphold the view that leadership and governance is not strong enough. • There is also no common standard across providers for all learners in Powys and we want all learners in Powys to have the same entitlement and therefore it does not meet 	Does not meet

	<ul style="list-style-type: none"> • Counter to this evaluation, the current governance arrangements have not yet had the opportunity to meet the Learner Entitlement statement that has just been written • There is a recognition through the Estyn report and the Transformation Strategy that we aren't delivering on "learner entitlement" within the strategy	
--	--	--

Joint Governance: majority = meets

Tudalen 388

Investment Objective	Evaluation Narrative	Evaluation Result
<p>1 To ensure that all Powys learners have access to their appropriate and aspirational learning and career pathways, ensuring that all learners are effectively supported to thrive</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Counter to “meets” - clusters are inherently more local • Support to “meets” - <ul style="list-style-type: none"> • Every cluster would have to meet the same criteria in each of the areas and this would be non-negotiable. Any learner in any part of Powys would be able to access the same provision regardless of their location. • Currently there are 12 schools doing their own thing, under the joint governance model there is a single governing body controlling the standard and they are comparing the standards between 3 different clusters – if one of these does something different / outside of the standards it won’t be sanctioned • Strategic management makes this more secure 	<p>Meets</p>
<p>2 Provision that is likely to be sustainable and deliver value for money</p>		<p>Meets</p>
<p>3 All provision is of the highest standard and learners are supported to achieve outstanding academic, vocational and extra-curricular outcomes of the highest level</p>	<p>Meets:</p> <ul style="list-style-type: none"> • There is a dual-pronged approach to quality control – at the school and management board level, giving extra surety that standards will be monitored and upheld • Centrally standardised protocol, a commissioning model, everyone signs up to those principles, a set of standards for each of the LE criteria that everyone is happy with and that every cluster has to meet and if they don’t meet they don’t get the funds. • Commissioning expected to be on a yearly basis – either the teacher would have to change for a course to run to A2 or it would be unable to run to A2. You need to know that if you don’t produce the standards then you won’t be able to continue to run the course. 	<p>Split decision: meets / partially meets</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Under the commissioning model it is the school that is being commissioned to deliver the course. The teacher remains to be the employee of the school – the member of staff and their capability remains a school issue as that teacher might be excellent at delivering up to GCSE. It is the school which loses the funding for the course and the course would be commissioned from another provider. This means that a HR issue doesn't come into it – that member of staff might just be removed from teaching A Level courses • At the beginning we would start with the proven established teachers in the established schools – this would then be broadened out. • There may be different component parts of a course delivered by different providers thus reducing the potential for the course to be removed and building resilience within the commissioning model • In most schools a good A level is often taught by 2 teachers. In Newport they commission from whoever delivers the best results in each of the schools <p>Partially meets:</p> <ul style="list-style-type: none"> • If things aren't going well it still needs to go through a significant process for a teacher who is not delivering to standards – could foresee that there would be stumbling blocks in this model in terms of meeting the standards. You are commissioning for a period of time and if the standard can't be guaranteed it would be difficult to stop part way through. • Where will you find a replacement, high standard geography teacher, if you need to replace someone who isn't performing to a high standard • There may be HR barriers in place for removing teachers from delivering courses if they aren't performing (see above for counter argument) 	
--	---	--

<p>4 To ensure that provision meets the needs of the local economy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Built-in is a set of criteria that each cluster must adhere to and that must then be agreed centrally. For example the north might be partnering with Shropshire College whilst the south might be looking at a southern provider to partner with. • Retains local view whilst having a Powys-wide strategic overview 	<p>Meets</p>
<p>5 Powys post-16 provision will foster and develop close links with all Powys schools, other learning providers and learners</p>		<p>Meets</p>
<p>6 To ensure delivery of Learner Entitlement via excellent, state of the art, outstanding and modern facilities including excellent IT infrastructure</p>	<ul style="list-style-type: none"> • There is relative uncertainty around funding for capital improvements • Whilst we can't do this immediately, it would govern our decisions going forward around the standards of provision and environment. • We still need to define what this means e.g. "a place to work quietly" might be better than the overarching statement we have written 	<p>Partially meets</p>
<p>7 To ensure delivery of Learner Entitlement through robust leadership and governance arrangements</p>	<p>Partially Meets:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Will the joint governance really be able to give the broad options for the ALN and WM learners? Could it really be guaranteed for all? • Teeth? Unsure about the legal basis at this current point. Understanding that this model does work. • What we have to be careful of is that if the funding is removed from a school it is not the school which loses out but the students and this impacts on learner entitlement. <p>Meets:</p> <ul style="list-style-type: none"> • The Management Board would be setting gold standards for careers, ALN, WM – these have to be in each cluster therefore you have to meet it or you don't receive the funding. • This model is built on the assumption that it will have the necessary supporting legal basis. • With multiple heads working together they will all be keen to improve the standards of a particular course because their learner may be taking that course as well 	<p>Split decision: meets / partially meets</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • There is a very collaborative atmosphere and will at the moment among schools to work together	
--	--	--

Independent Governance: majority = meets

Tudalen 392

Investment Objective	Evaluation Narrative	Evaluation Result
1 To ensure that all Powys learners have access to their appropriate and aspirational learning and career pathways, ensuring that all learners are effectively supported to thrive	<ul style="list-style-type: none"> Concern is unsure that this will be as positively viewed as the previous model (this will be left for the SWOT) 	Meets
2 Provision that is likely to be sustainable and deliver value for money		Meets
3 All provision is of the highest standard and learners are supported to achieve outstanding academic, vocational and extra-curricular outcomes of the highest level	<p>Partially meets</p> <ul style="list-style-type: none"> This is missing the expertise that are at the baseline of delivery – concerns about the context that staff would be employed by a new 6th form across Powys – not sure that will work and therefore have concerns about the practicalities of this. <p>Meets</p> <ul style="list-style-type: none"> This model could probably secure a greater level of expertise in our teaching. Political appetite and schools appetite for this model may lead to significant disruption for learners (this will be captured in the SWOT) 	Meets
4 To ensure that provision meets the needs of the local economy	<p>Meets</p> <ul style="list-style-type: none"> The governance structure would look for the breadth of input into the structure. <p>Partially Meets</p> <ul style="list-style-type: none"> You lose the local knowledge, too centralised You lose the local input into the decision making and the local ownership. Concern about the possible loss of local input from schools that have been operating in the areas for such a long time. 	Split decision meets / partially meets

<p>5 Powys post-16 provision will foster and develop close links with all Powys schools, other learning providers and learners</p>	<p>Concerns</p> <ul style="list-style-type: none"> • This will be the least palatable to heads and the governance element would have to be very carefully written. There will inevitably be a reduction in links with Powys schools to start with and relationships would have to be built up. • We run the risk of losing students here as this will be a new model but with least knowledge of parents (may run the risk of losing students at secondary as well as 6th form) <p>Additional comments</p> <ul style="list-style-type: none"> • There are elements where this would meet more easily and elements where it wouldn't. Whereas on the one side it would be easier for 1 learning organisation to foster links with schools (rather than 12) there are also pros for learners belonging to one 6th form 	<p>Meets*</p> <p>*Strong concern noted from JP that this partially meets rather than meets</p>
<p>6 To ensure delivery of Learner Entitlement via excellent, state of the art, outstanding and modern facilities including excellent IT infrastructure</p>		<p>Partially meets</p>
<p>7 To ensure delivery of Learner Entitlement through robust leadership and governance arrangements</p>		<p>Meets</p>

Additional Notes:

- Worth taking into consideration the combined figures of responses as well e.g. “partially meets + meets” is stronger weight towards an ability to meet the requirements than the combined figures of “partially meets + does not meet” which is weighted the other way
- Need to consider the legalities around employment of staff across two centres under the Independent Governance option
- State of the Art facilities are unable to be fully commented on at this stage

Mae'r dudalen hon wedi'i gadael yn wag yn fwiadol

Post-16 Governance Options – SWOT Analysis

Document Date:

5th January 2021

Document Purpose:

This document comprises the SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities & Threats) analysis of the three Governance Options for post-16 provision.

The w/s met to review and agree the SWOT analysis on 5th January 2021.

The SWOT analysis against the Status Quo is a universal analysis and is not specific to any individual schools.

SWOT Analysis Results:

Status Quo

Strengths	Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> • Familiar format understood by everyone and popular in some localities • Ensures 6th form provision in each locality • No impact on current staff • No disruption for learners • Nearly all 6th form provision is supported by knowledgeable, engaged and professional Head Teachers and staff • Some improvements are being delivered under w/s 2 (e.g. Powys Pathways website, year 12 laptop provision, more curriculum planning together with NPTC and Deputy Head Teachers) 	<ul style="list-style-type: none"> • Does not deliver against all elements of Learner Entitlement especially Welsh Medium and ALN • There is no strategic overview or co-ordination of provision and partnerships across the county and beyond to ensure equity for all learners • The financial model is unsustainable and in some instances is not delivering value for money • Some courses are unnecessarily duplicated across providers leading to inefficient use of the post-16 grant from WG • Limited collaboration which is informally arranged and not universal across all providers • Does not meet the requirements of the Strategy for Transforming Education in Powys 2020-2030 • The average retention rate between year 11 and year 12 is 49% with consequential loss of revenue funding to the authority
Opportunities	Threats

<ul style="list-style-type: none"> • Covid-19 has strengthened the collaborative relationship and appetite amongst Head Teachers leading to improved informal collaboration between providers • Covid-19 has accelerated the roll-out and take-up of both E-sgol and blended learning in and across providers • Year 12 pupil numbers were higher than projected for the September 2020 intake 	<ul style="list-style-type: none"> • It has been well-publicised (including by Estyn) that this current model is not working and requires significant improvement. If no change is made this could bring about distrust in the provision leading to a drop in pupil numbers • Lack of a formally agreed approach to collaboration threatens the long-term sustainability of any informally agreed collaborative arrangements between 2+ providers • Whilst year 12 pupil numbers were higher than projected for the September 2020 intake this is likely to be linked to the impact of Covid-19 and the reduced likelihood of pupils wanting to travel and therefore may only be a temporary increase
---	--

Joint Governance

Strengths	Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> • Maintains local ownership of 6th form provision • Ensures that all current providers remain central to the decision-making process • Retains the familiar format understood by pupils and parents • Ensures 6th form provision in each locality • Provides a mechanism to ensure there is a strategic overview and co-ordination of provision, quality and partnerships across the county and beyond to ensure equity for all learners • The financial model is sustainable and is highly likely to maximise value for money • Enhances the curriculum offer through a commissioning model especially for Welsh Medium and ALN • Quality assurance via two points - locally and through the commissioning process will ensure greater accountability • Maintains staff employment with the individual providers • 6th form provision will continue to be supported by knowledgeable, engaged and professional Head Teachers and staff • There would not be a requirement for formal consultation or disruptive school re- 	<ul style="list-style-type: none"> • Relies on collaboration which will not be enforceable at individual Governing Body level • Partially meets some elements of the Learner Entitlement

<p>organisation in order to proceed with this option.</p>	
<p>Opportunities</p>	<p>Threats</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Covid-19 has strengthened the collaborative relationship and collegiality amongst Head Teachers and staff, leading to improved informal collaboration between providers – there is an appetite to take this further and to strengthen this working relationship on a cluster model • Further extends an ethos of professional learning and collaborative working • Covid-19 has accelerated the roll-out and take-up of both E-Sgol and blended learning in and across providers • It has been well-publicised (including by Estyn) that the current model is not working and requires significant improvement. This presents an opportunity for change • Presents the opportunity to enhance current provision by embedding learning through work experience with local businesses and partners • Allows for strong opportunities to effectively and swiftly influence the quality of provision by building on existing trust and refining existing good practice and providing re-assurance for all stakeholders. • This governance option presents the opportunity to collaboratively define what is meant by ‘state of the art’ so that universal standards can be applied for each centre e.g. a quiet place to study 	<ul style="list-style-type: none"> • Lack of mandatory sign-up to collaboration under the regulations threatens the long-term sustainability of the Joint Governance arrangement where a provider elects to exercise their right to exit the agreement • There is relative uncertainty around funding for capital improvements

Independent Governance

Strengths	Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> • Some local ownership of 6th form provision is retained • Clear decision-making, prioritising Learner Entitlement on an authority-wide basis, especially for Welsh medium and ALN learners • Enhances the curriculum offer through a commissioning model especially for Welsh Medium and ALN • Maximises value for money through a single curriculum planning mechanism • The financial model is likely to be sustainable • Quality assurance delivered across the authority • Provides a mechanism to ensure there is a strategic overview and co-ordination of provision, quality and partnerships across the county and beyond to ensure equity for all learners 	<ul style="list-style-type: none"> • Partially meets some elements of the Learner Entitlement • Removes a level of local ownership of 6th form provision • Does not retain the familiar format and wellbeing support systems understood by pupils and parents • Only provides one point of quality assurance of curriculum provision • Staff employment would be via the new single entity – causing significant disruption to staff and their contracts. This may result in many part time teaching contracts and could make 11-16 provision less viable. It is likely to negatively impact specialist provision including Welsh medium and ALN • Lack of continuity of teaching from 11-16 and then 16+ • There would be a requirement to go to formal consultation (possibly for each of the secondary schools) to pursue this option • Significant one-off and on-going costs for the establishment of the post 16 provision and staffing recruitment
Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none"> • Covid-19 has accelerated the roll-out and take-up of both E-sgol and blended learning in and across providers • It has been well-publicised (including by Estyn) that the current model is not working and requires significant improvement. This presents an opportunity for change • Presents an opportunity to re-imagine post-16 provision which mirrors the offer from neighbouring colleges such as Hereford and Shrewsbury which attract significant numbers of Powys post-16 learners • The single entity may present a greater opportunity to attract capital investment than individual providers are able to achieve 	<ul style="list-style-type: none"> • Whilst Covid-19 has strengthened the appetite for a more collaborative relationship, feedback from the Head Teachers indicates that this model is not generally supported • The existing engagement and enthusiasm from current providers may be negatively impacted by this model • Significant level of change introduced requiring careful and considered change management and transition processes • Misunderstanding and uncertainty around the process and new model risks losing students from Powys schools at all ages as well as 6th form provision